

Załącznik nr 1
do projektu uchwały Nr .....
Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego
z dnia ..... 2020 r.
w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego
wraz z planem działań krótkoterminowych”

Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych

projekt z marca 2020 r.

Kod Programu: PL26PM10dPM2.5aBaPa_2018

**Przedmiot umowy współfinansowany jest ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach**

Kielce 2020

Zrealizowane zgodnie z umową nr OK-III.273.61.2019 z dnia 10 września 2019 roku
na zlecenie Województwa Świętokrzyskiego

Kierownik projektu	Magdalena Załupka	
Zespół autorski ATMOTERM S.A.	inż. Edyta Benikas mgr inż. Urszula Chmura mgr inż. Aneta Lochno mgr inż. Piotr Łuczak mgr inż. Janusz Pietrusiak mgr inż. Tomasz Przybyła mgr inż. Ireneusz Sobecki mgr Anna Wahlig mgr inż. Magdalena Załupka	

Nadzór merytoryczny:

Anna Picheta-Oleś	Zastępca Dyrektora Departamentu Środowiska i Gospodarki Odpadami
Magdalena Pokora	Kierownik Oddziału Ochrony Środowiska w Departamencie Środowiska i Gospodarki Odpadami
Anna Hynek	Główny specjalista w Departamencie Środowiska i Gospodarki Odpadami
Hubert Wróblewski	Inspektor w Departamencie Środowiska i Gospodarki Odpadami

Spis treści

Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu	3
I. Część opisowa.....	5
1. Cel, zakres i podstawy prawne przygotowania Programu	5
1.1. Cel i zakres opracowania oraz kod Programu	5
1.2. Podstawy prawne	6
2. Opis stref objętych Programem.....	7
2.1. Miasto Kielce	7
2.1.1. Położenie, dane topograficzne i klimatyczne oraz demografia	7
2.2. Strefa świętokrzyska	9
2.2.1. Położenie, dane topograficzne i klimatyczne oraz demografia	9
3. Opis stanu jakości powietrza w strefach.....	11
3.1. Klasyfikacja stref oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim.....	11
3.2. Wykaz substancji objętych Programem.....	13
3.3. Wyniki pomiarów jakości powietrza w strefach w latach 2013-2018.....	16
3.3.1. Miasto Kielce.....	16
3.3.2. Strefa świętokrzyska	25
3.4. Wyniki rocznej oceny jakości powietrza	33
3.4.1. Metody stosowane przy ocenie poziomów substancji w powietrzu	33
3.4.2. Obszary przekroczeń w Kielcach	34
3.4.3. Obszary przekroczeń w strefie świętokrzyskiej	37
4. Bilans emisji substancji zanieczyszczających wprowadzanych do powietrza w strefach w roku bazowym.....	46
5. Analiza stanu jakości powietrza	48
5.1. Szacunkowy poziom tła zanieczyszczeń w roku bazowym 2018.....	48
5.2. Szacunkowy przyrost tła miejskiego i lokalnego w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł emisji ze wskazaniem procentowego udziału substancji w powietrzu w ramach powszechnego i zwykłego korzystania ze środowiska	49
5.2.1. Miasto Kielce.....	55
5.2.2. Strefa świętokrzyska	57
6. Przewidywane poziomy substancji w powietrzu w roku prognozy.....	61
6.1. Przewidywane poziomy substancji w powietrzu w przypadku realizacji działań wskazanych prawem....	62
6.2. Przewidywane poziomy substancji w powietrzu w przypadku realizacji działań wskazanych w Programie	62
7. Bilans emisji w roku prognozy.....	64
7.1. Przewidywane zmiany wielkości emisji ze źródeł zlokalizowanych poza strefą w roku prognozy	64
7.2. Scenariusze wielkości emisji w roku prognozy	65
7.2.1. Scenariusz bazowy.....	65
7.2.2. Scenariusz redukcji	69
7.3. Bilans emisji w roku prognozy w strefach województwa świętokrzyskiego	71
8. Działania wskazane do realizacji w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza w strefach	72
8.1. Informacja o możliwych do podjęcia działaniach w obszarach przekroczeń – katalog dobrych praktyk.	72
8.2. Wykaz i opis planowanych do realizacji działań naprawczych wskazanych w harmonogramie.....	77
8.3. Harmonogram realizacji działań naprawczych	80
8.3.1. Miasto Kielce.....	82
8.3.2. Strefa świętokrzyska	89
8.4. Możliwe źródła finansowania działań wskazanych w Programie.....	109
9. Wskaźniki monitorowania postępu dla planowanych działań naprawczych	112

10. Lista działań nieobjętych Programem, planowanych lub przewidzianych do realizacji w perspektywie długoterminowej.....	119
11. Plan działań krótkoterminowych	121
11.1. Podstawy prawne PDK	121
11.2. Ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomów alarmowych i poziomów informowania społeczeństwa z listą działań krótkoterminowych zmniejszających to ryzyko	122
11.3. Tryb wdrażania i ogłaszania działań krótkoterminowych.....	130
Sposób postępowania organów, instytucji i podmiotów korzystających ze środowiska oraz zachowania się obywateli w przypadku wystąpienia przekroczeń	133
11.4. Działania krótkoterminowe ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych, docelowych, alarmowych oraz poziomu informowania.....	136
11.4.1. Lista podmiotów korzystających ze środowiska zobowiązanych do ograniczenia lub zaprzestania wprowadzania gazów i pyłów do powietrza	139
11.4.2. Sposób organizacji i ograniczenia ruchu pojazdów napędzanych silnikami spalinowymi.....	140
11.5. Skutki realizacji planu działań krótkoterminowych, zagrożenia i bariery w realizacji	140
II. Ograniczenia i obowiązki związane z realizacją Programu	142
12. Przekazywanie zarządowi województwa przez organy administracji informacji o wydawanych decyzjach oraz aktach prawa miejscowego	142
13. Monitorowanie realizacji Programu	142
14. Obowiązki i ograniczenia podmiotów korzystających ze środowiska oraz osób fizycznych.....	143
III. Uzasadnienie zakresu określonych i ocenionych przez Zarząd Województwa świętokrzyskiego zagadnień	146
15. Uwarunkowania wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego.....	146
16. Bilans substancji wprowadzanych do powietrza ze źródeł, dla których wskazano konieczność redukcji emisji.....	148
16.1. Miasto Kielce	148
16.2. Strefa świętokrzyska	149
17. Ocena i analiza ekonomiczna możliwych do zastosowania rozwiązań zmierzających do ograniczenia emisji prekursorów ozonu	152
18. Szacunkowy czas potrzebny na osiągnięcie celów Programu.....	155
19. Działania naprawcze, które nie zostały wytypowane do wdrożenia	155
20. Analiza dokumentów, materiałów i publikacji wykorzystanych do opracowania Programu	156
IV. Załączniki	158
21. Opiniowanie projektu Programu i proces konsultacji.....	158
22. Wykaz literatury i źródeł	159
23. Załączniki graficzne.....	161
23.1. Podział administracyjny stref objętych Programem	161
23.2. Lokalizacja punktów pomiarowych.....	162
23.3. Rozmieszczenie źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza	163
23.3.1. Źródła emisji pyłu zawieszonego PM10	163
23.3.2. Źródła emisji pyłu zawieszonego PM2,5	170
23.3.3. Źródła emisji benzo(a)pirenu	177
23.4. Rozmieszczenie głównych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza odpowiedzialnych za przekroczenia	179
Spis tabel	182
Spis rysunków.....	185

Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu

- **benzo(a)piren** – B(a)P – wielopierścieniowy węglowodór aromatyczny (WWA); wykazuje małą toksycność ostrą, zaś dużą toksycność przewlekłą, co związane jest z jego zdolnością kumulacji w organizmie; jak inne WWA, jest kancerogenem chemicznym, a mechanizm jego działania jest genotoksyczny, co oznacza, że reaguje z DNA, przy czym działa po aktywacji metabolicznej
- **biomasa**¹ – ulegająca biodegradacji część produktów, odpadów lub pozostałości pochodzenia biologicznego z rolnictwa, w tym substancje roślinne i zwierzęce, leśnictwa i związanych działów przemysłu, w tym rybołówstwa i akwakultury, przetworzoną biomasę, w szczególności w postaci brykietu, peletu, toryfikatu i biowęgla, a także ulegającą biodegradacji część odpadów przemysłowych lub komunalnych pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, w tym odpadów z instalacji do przetwarzania odpadów oraz odpadów z uzdatniania wody i oczyszczania ścieków, w szczególności osadów ściekowych, zgodnie z przepisami o odpadach w zakresie kwalifikowania części energii odzyskanej z termicznego przekształcania odpadów
- **efekt ekologiczny** – poziom ograniczenia emisji do powietrza w wyniku podjętych działań czy przedsięwzięć
- **emisja substancji do powietrza** – wprowadzane w sposób zorganizowany (poprzez emitory) lub niezorganizowany (z dróg, hałd, składowisk, w wyniku pożarów lasów) substancji gazowych lub pyłowych do powietrza na skutek działalności człowieka lub ze źródeł naturalnych
- **emisja dopuszczalna do powietrza** – dopuszczalne do wprowadzania do powietrza rodzaje i ilości substancji zanieczyszczających. Dopuszczalną emisję ustala się (poza określonymi w przepisach wyjątkami) dla każdego urządzenia, w którym zachodzą procesy technologiczne lub są prowadzone operacje techniczne powodujące powstawanie substancji zanieczyszczających (źródła substancji zanieczyszczających), emitora punktowego oraz instalacji każdej jednostki organizacyjnej
- **emisja wtórna** – zanieczyszczenia pyłowe powstające w wyniku reakcji i procesów zachodzących podczas transportu na duże odległości gazów (SO₂, NO_x, NH₃ oraz lotnych związków organicznych) oraz reemisja, tj. unoszenie pyłu z podłoża (szczególnie na terenie miast)
- **GIOŚ** – Główny Inspektor Ochrony Środowiska
- **NFOŚiGW** – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- **„niska emisja”** – jest to emisja pyłów i szkodliwych gazów pochodząca z domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych. Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest to, że zanieczyszczenia są wprowadzane do powietrza ze znacznej ilości źródeł na niewielkiej wysokości ponad powierzchnia ziemi co powoduje wyjątkowo dużą uciążliwość dla środowiska
- **PDK (Plan)** – Plan działań krótkoterminowych
- **PGN** – plan gospodarki niskoemisyjnej
- **PMŚ** – Państwowy Monitoring Środowiska
- **PONE** – Program Ograniczania Niskiej Emisji

¹ Definicja za ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2389 z późn. zm.)

- **POP (inaczej Program)** – program ochrony powietrza, dokument przygotowany w celu określenia działań zmierzających do przywrócenia odpowiedniej jakości powietrza na terenie, na którym zanotowano przekroczenia dopuszczalnych lub docelowych stężeń zanieczyszczeń
- **POŚ** – ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2019 r. poz. 1396)
- **poziom dopuszczalny** – poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany; poziom dopuszczalny jest standardem jakości powietrza
- **poziom docelowy** – poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych; poziom ten ustala się w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi lub środowisko, jako całość
- **pył zawieszony (PM - ang. particulate matter)** – jest zanieczyszczeniem powietrza składającym się z mieszaniny cząstek stałych, ciekłych lub obu naraz, zawieszonych w powietrzu i będących mieszaniną substancji organicznych i nieorganicznych; pył zawieszony może zawierać substancje toksyczne takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (m.in. benzo(a)piren), metale ciężkie oraz dioksyny i furany; cząstki te różnią się wielkością, składem i pochodzeniem
- **pył PM10** – cząstki pyłu o średnicy aerodynamicznej do 10 μm , które mogą docierać do górnych dróg oddechowych i płuc
- **pył PM2,5** – cząstki pyłu o średnicy aerodynamicznej do 2,5 μm , które mogą docierać do górnych dróg oddechowych i płuc oraz przenikać przez ściany naczyń krwionośnych
- **SNAP** – kategoria źródeł SNAP – ujednolicona struktura źródeł emisji substancji (zanieczyszczeń) do powietrza, zgodna z wytycznymi Europejskiej Agencji Środowiska
- **substancja** – ogólnie oznacza materię o niezerowej masie spoczynkowej; w kontekście ochrony środowiska oznacza pierwiastki chemiczne oraz ich związki, mieszaniny lub roztwory występujące w środowisku lub powstałe w wyniku działalności człowieka
- **termomodernizacja** – przedsięwzięcie mające na celu zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej w danym obiekcie budowlanym; termomodernizacja obejmuje zmiany zarówno w systemach ogrzewania i wentylacji, jak i strukturze budynku oraz instalacjach doprowadzających ciepło; zakres termomodernizacji, podobnie jak jej parametry techniczne i ekonomiczne, określane są poprzez przeprowadzenie audytu energetycznego. Najczęściej przeprowadzane działania to: docieplanie ścian zewnętrznych i stropów, wymiana okien i drzwi, wymiana lub modernizacja systemów grzewczych i wentylacyjnych.
- **unos** – masa substancji powstającej w źródle i unoszonej z tego źródła przed jakimkolwiek urządzeniem oczyszczającym w określonym przedziale czasu, strumień substancji doprowadzony do urządzenia oczyszczającego
- **WCZK** – Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego
- **WIOŚ** – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach
- **WFOŚiGW** – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach

I. CZĘŚĆ OPISOWA

1. Cel, zakres i podstawy prawne przygotowania Programu

1.1. Cel i zakres opracowania oraz kod Programu

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza² nadaje się kod Programu: **PL26PM10dPM2.5aBaPa_2018**

Dla Programu nadano kod na podstawie kodu województwa, którym określa się kody stref w województwie świętokrzyskim, do którego dodano symbole substancji, dla których został wykonany program ochrony powietrza, wraz z podaniem okresu uśredniania wyników pomiarów oraz rok bazowy.

Niniejszy Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego został opracowany w związku z odnotowaniem w 2018 roku przekroczenia standardów jakości powietrza w województwie świętokrzyskim. Opracowany został zgodnie z wymaganiami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych.³ Integralną częścią Programu jest plan działań krótkoterminowych. Program obejmuje dwie strefy oceny jakości powietrza:

- strefa miasto Kielce (o kodzie PL2601) – podlega ocenie jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi;
- strefa świętokrzyska (o kodzie PL2602) – podlega ocenie jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin.

Celem Programu ochrony powietrza jest wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych i docelowych dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu, a następnie wskazanie działań naprawczych, które pomogą poprawić jakość powietrza w województwie świętokrzyskim. Projekt Programu uwzględnia cele zawarte w dokumentach planistycznych i strategicznych krajowych (w tym w Krajowym programie ochrony powietrza, koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju) oraz w „Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2025”.

Opracowany program ochrony powietrza składa się z następujących części:

- **opisowej**, która uwzględnia charakterystykę stref objętych Programem, analizę stanu jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz

² Dz. U. z 2018 r., poz. 1120

³ Dz.U. z 2019 r, poz. 1159

benzo(a)pirenu, działania naprawcze wraz z możliwymi źródłami ich finansowania oraz plan działań krótkoterminowych;

- **ograniczenia i obowiązki** związane z realizacją Programu oraz PDK, która wskazuje również sposób monitorowania postępu realizacji POP;
- **uzasadnienia**, w którym zawarte są informacje dotyczące uwarunkowań wynikających z planów zagospodarowania przestrzennego, bilans emisji do powietrza zanieczyszczeń objętych Programem, analiza ekonomiczna możliwych do zastosowania działań i prognoza stanu jakości powietrza po zrealizowaniu działań naprawczych;
- **załączników**, gdzie opisano przebieg konsultacji społecznych i opiniowania projektu dokumentu oraz zamieszczono mapy.

Do analiz, które były niezbędne w Programie ochrony powietrza wykorzystano dane dla roku 2018, który jest rokiem bazowym. Natomiast realizacja zadań zaplanowana jest do roku 2026. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane i wybrane tak, by za zaangażowane środki finansowe zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

1.2. Podstawy prawne

Opracowanie programu ochrony powietrza wynika z art. 91 ustawy z dnia 24 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁴, który nakłada taki obowiązek na zarząd województwa w przypadku przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu⁵.

Konieczność opracowania niniejszego Programu wynika ze zmian wprowadzonych w dniu 14 czerwca 2019 r. rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Rozporządzenie wdraża zapisy i wymagania dyrektyw unijnych w zakresie programów ochrony powietrza oraz sprawozdawczości. Wynika to, z nałożonego przez Komisję Europejską na Rząd RP w trakcie spotkania „package meeting”, które miało miejsce w dniu 16 listopada 2018 r. w Ministerstwie Środowiska, obowiązku przekazania do Komisji nowych POP, o których mowa powyżej, w nieprzekraczalnym terminie do końca czerwca 2020 r. Ze względu na konieczność wykonania wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zgodnie z którym zarządy województw zobligowane zostały do przygotowania nowych programów ochrony powietrza na podstawie przekazanych w terminie do dnia 30 kwietnia 2019 r. przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, wyników oceny poziomów substancji w powietrzu za 2018 r., programy ochrony powietrza będą spełniały wymagania określone na podstawie przepisów niniejszego rozporządzenia. Z kolei

---

⁴ Tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 799 z późn. zm.

⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 1031 z późn. zm.

sejmiki województw zobowiązane będą do przyjęcia ww. programów w drodze uchwał w terminie do dnia 15 czerwca 2020 r.

2. Opis stref objętych Programem

W strukturze administracyjnej województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 13 powiatów ziemskich i jedno miasto na prawach powiatu – miasto Kielce. Według danych GUS za rok 2018 województwo świętokrzyskie podzielone jest na 102 gminy: 5 miejskich, 31 miejsko-wiejskich oraz 66 wiejskich.

Niniejszy Program został przygotowany dla dwóch stref oceny powietrza, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 roku w sprawie stref, w których dokuje się oceny jakości powietrza⁶:

- strefa miasto Kielce (kod PL2601) – ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych stężeń 24-godzinnych dla pyłu zawieszonego PM₁₀, poziomu dopuszczalnego dla tzw. fazy II stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu;
- strefa świętokrzyska (kod PL2602) – ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych stężeń 24-godzinnych dla pyłu zawieszonego PM₁₀, poziomu dopuszczalnego dla tzw. fazy II stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu.

2.1. Miasto Kielce

2.1.1. Położenie, dane topograficzne i klimatyczne oraz demografia

Położenie i dane topograficzne i demograficzne

Strefa miasto Kielce stanowi obszar w granicach administracyjnych miasta Kielce. Zajmuje powierzchnię 110 km² i zlokalizowana jest w środkowej części województwa świętokrzyskiego, w zachodniej części Wyżyny Kieleckiej, w obrębie mezoregionu Gór Świętokrzyskich. Strefa graniczy z gminami: od północy – Miedziana Góra, Masłów, od południa – Morawica, Sitkówka-Nowiny, od wschodu – Górnio, Daleszyce, od zachodu – Piekoszów i Miasto Kielce zamieszkuje blisko 196 tys. mieszkańców, z czego 21,2% to osoby powyżej 65 roku życia, a 4,7% to dzieci w wieku do 5 lat. Średnia gęstość zaludnienia w Kielcach w 2018 roku wynosiła 1 785 osób/km². Szczegółowe dane demograficzne zestawiono w formie tabelarycznej (Tabela 1).

Kielce usytuowane są na zachodnim krańcu Doliny Kielecko-Łagowskiej i otoczone są od północy zalesionymi Wzgórzami Tumlińskimi, od północnego wschodu Pasmem Masłowskim, od południowego wschodu Pasmem Dymińskim, od południa Pasmem Posłowskim oraz od południowego zachodu Pasmem Zgórskim. Ze względu na położenie miasta w kotlinie, swobodny przepływ mas powietrza może być utrudniony,

⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 914

szczególnie w przypadku występowania niskich prędkości wiatru lub w czasie bezwietrznej pogody czy występującej inwersji termicznej. Dlatego obszar miasta jest narażony na tworzenie się zastoisk powietrza, powstawanie mgieł i podwyższoną koncentrację zanieczyszczeń. Korzystny z punktu widzenia przewietrzania miasta jest fakt otwarcia kotliny od strony zachodniej, skąd napływają przeważające masy powietrza i brak znaczących barier morfologicznych od strony wschodniej, dzięki czemu przepływ powietrza wzdłuż Padołu Kieleckiego jest swobodny.

Tabela 1. Powierzchnia i dane demograficzne strefy miasto Kielce⁷

jednostka administracyjna lub strefa oceny jakości powietrza	powierzchnia	liczba ludności			gęstość zaludnienia
		ogółem wg miejsca zamieszkania	w wieku 0-4 lat	w wieku ≥ 65 lat	
	[km ²]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osób/km ²]
strefa miasto Kielce	110	195 774	9 132	41 539	1 785

Dane klimatyczne

Miasto Kielce znajduje się w wyżynnym regionie klimatycznym śląsko-małopolskim, w krainie Gór Świętokrzyskich. Warunki klimatu lokalnego na podstawie danych z 2018 roku charakteryzują⁸:

- średnioroczna temperatura powietrza wynosi 9,7°C,
- najcieplejszy miesiąc lipiec – śr. temp. 19,7°C,
- najzimniejszy miesiąc luty – śr. temp. -4,0°C,
- okres wegetacji – 265 dni,
- wilgotność średnia powietrza względna – 75,8%,
- średnia wysokość opadów – 617,7 mm,
- pokrywa śnieżna zalega przez 86 dni,
- średnie roczne nasłonecznienie wynosi 4,4 ÷ 4,5 godzin dziennie.

W Kielcach przeważają wiatry z sektora zachodniego, których roczna częstotliwość wynosi ponad 40%. Wiatr z tego kierunku dominuje przez 10 miesięcy w roku. Notowane są również wiatry z kierunku południowego i południowo-wschodniego, stanowiąc w sumie 25,4%. Najrzadsze są wiatry z kierunku północnego i północno-wschodniego, stanowiąc łącznie 7,4%. Całoroczny przebieg aktywności wiatru w Kielcach wskazuje na dwa okresy: jesienno-zimowy – ze wzmożoną aktywnością wiatru z kierunków południowych i wiosenno-letni – ze wzmożoną aktywnością wiatru z kierunków północnych.

Istotny wpływ na rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń ma prędkość wiatru, szczególnie w warunkach miejskich, duża prędkość działa korzystnie, poprawiając warunki przewietrzania. W Kielcach notuje się średnią roczną prędkość na poziomie ok. 3 m/s, którą zaliczyć można do średniej i małej wietrzności. Najsilniejszy wiatr występuje zimą oraz na początku wiosny, a najmniejsze prędkości wiatru obserwowane są latem. W skali

⁷ źródło: Bank Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

⁸ źródło: serwis pogodowy IMGW-PIB

roku w Kielcach przeważają wiatry bardzo słabe 1-2 m/s i słabe 3-5 m/s. Obecność cisz wiatrowych powoduje występowanie zastoisk zanieczyszczonego powietrza, co może potęgować występowanie mgieł inwersyjnych, które w mieście występują najczęściej w październiku.

2.2. Strefa świętokrzyska

2.2.1. Położenie, dane topograficzne i klimatyczne oraz demografia

Strefa świętokrzyska to obszar województwa świętokrzyskiego z wyłączeniem miasta Kielce. Leży w południowej części centralnej Polski i zajmuje obszar 11 601 km². W 2018 roku strefę zamieszkiwało blisko 1 046 tys. osób, z czego 18,6% stanowiły osoby powyżej 65 roku życia, a dzieci do 5 lat 4,2%. Gęstość zaludnienia wynosiła 90 osób/km². Stawia to region poniżej średniej gęstości zaludnienia w kraju wynoszącej 123 osoby/km². Od wielu lat na terenie województwa obserwuje się trend depopulacyjny, który dotyczy zarówno obszarów miejskich, jak i wiejskich. Szczegółowe dane demograficzne zamieszczono w formie tabelarycznej (Tabela 2).

Teren województwa ma charakter przemysłowo-rolniczy. Bardzo wyraźny jest podział na strefę przemysłową na północy oraz strefę rolniczą na południu i wschodzie województwa. W okolicach Sandomierza i Opatowa ukształtował się znaczący ośrodek ogrodniczo-sadowniczy. Wysoko wydajne rolnictwo rozwija się również w rejonie Kazimierzy Wielkiej, Pińczowa oraz Jędrzejowa. Gospodarka regionu świętokrzyskiego bazuje przede wszystkim na przemyśle materiałów budowlanych oraz wydobywczym. W rejonie Kielc oraz południowo-zachodniej części województwa występuje duża koncentracja przemysłu wydobywczego kopalni oraz przeróbki surowców skalnych, w tym wapieni dla przemysłu cementowego i wapienniczego. Na południowym obszarze województwa występują cegielnie oraz zakłady produkujące wyroby gipsowe. Ważny jest także przemysł odlewniczy, metalurgiczny, maszynowy oraz precyzyjny.

Teren strefy świętokrzyskiej znajduje się w zdecydowanej większości na Wyżynie Kieleckiej. Część północno-zachodnia strefy należy do Wyżyny Przedborskiej, natomiast część południowa leży w obrębie Niecki Nidziańskiej. Wzdłuż południowych i wysokich terenów strefy świętokrzyskiej rozciąga się krajobraz Niziny Nadwiślańskiej, który należy do makroregionu Kotliny Sandomierskiej. Zróżnicowanie wysokościowe strefy jest niewielkie. Najniższy punkt na terenie strefy 128 m n.p.m. znajduje się w okolicy ujścia rzeki Kamiennej do Wisły, a najwyższy szczyt Gór Świętokrzyskich – Skała Agaty osiąga 613,96 m n.p.m. Większość terenu strefy świętokrzyskiej położona jest jednak w przedziale wysokościowym 200-400 m n.p.m. i ma charakter wyżynny.

Centralne położenie w strefie zajmują Góry Świętokrzyskie, w których skład wchodzi 28 pasm górskich. Rozciągają się od zachodu na wschód i są one położone równolegle do siebie. Najbardziej rozległe pasma to: Łysogórskie, Orłowińskie, Masłowskie i Klonowskie. Większość pasm ma przebieg zbliżony do równoleżnikowego, co umożliwia względnie swobodny przepływ mas powietrza z kierunków zachodniego

i wschodniego, natomiast stanowi lokalną barierę orograficzną dla mas przemieszczających się w kierunku północnym i południowym. Od wschodu z Górami Świętokrzyskimi sąsiaduje Wyżyna Sandomierska. Powierzchnię wyżyny rozciągają stosunkowo głębokie doliny Koprzywianki i Opatówki oraz sieć stromościennych wąwozów. W północnej części wyżyny znajduje się Płaskowyż Suchedniowski, natomiast wzdłuż południowego obrzeża Wyżyny Kieleckiej rozciąga się Pogórze Szydłowskie stanowiące obszar przejściowy pomiędzy Górami Świętokrzyskimi a Niecką Nidziańską. Południowo-wschodnia część strefy charakteryzuje się znacznym obniżeniem terenu, ponieważ znajduje się tu Nizina Nadwiślańska z szeroką Doliną Wisły.

Tabela 2. Powierzchnia i dane demograficzne strefy świętokrzyskiej⁹

jednostka administracyjna lub strefa oceny jakości powietrza	powierzchnia [km ²]	liczba ludności			gęstość zaludnienia [osób/km ²]
		ogółem wg miejsca zamieszkania [osoba]	w wieku 0-4 lat [osoba]	w wieku ≥ 65 lat [osoba]	
województwo świętokrzyskie	11 711	1 241 546	53 210	236 449	106
strefa świętokrzyska	11 601	1 045 772	44 078	194 910	90
powiat buski	968	72 058	2 896	14 429	74
powiat jędrzejowski	1 257	86 076	3 929	16 101	68
powiat kazimierski	422	33 851	1 199	6 764	81
powiat kielecki	2 246	210 694	10 577	30 555	94
powiat konecki	1 140	80 648	3 132	16 077	71
powiat opatowski	911	52 577	2 023	9 851	58
powiat ostrowiecki	617	110 127	3 875	22 631	179
powiat pińczowski	613	39 271	1 571	8 003	65
powiat sandomierski	676	77 773	3 126	15 198	116
powiat skarżyski	395	74 817	2 820	15 702	190
powiat starachowicki	523	90 377	3 623	18 462	173
powiat staszowski	925	72 167	3 209	12 755	79
powiat włoszczowski	908	45 336	2 098	8 382	50

Dane klimatyczne

Strefa świętokrzyska leży w strefie klimatu umiarkowanego. We wszystkich jej regionach przeważają wpływy kontynentalne. Średnia roczna temperatura, na podstawie danych Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW)¹⁰, w strefie świętokrzyskiej wynosiła 9,4°C, a roczna amplituda temperatury powietrza wynosiła 23,7°C.

Dane z IMGW wskazują, iż średnie roczne opady wynoszą 486,7 mm, przy czym silnie zależą od ukształtowania terenu. W Łysogórach sięgają ponad 800 mm, podczas gdy na wschodnią część Niecki Nidziańskiej i Kotliny Sandomierskiej przypada 550 mm.

⁹ źródło: Bank Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

¹⁰ źródło: dane z IMGW – wielolecia okresu 1981-2010

Rysunek 1. Podział administracyjny stref województwa świętokrzyskiego

3. Opis stanu jakości powietrza w strefach

3.1. Klasyfikacja stref oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim

Zgodnie z przeprowadzoną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach roczną oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim za rok 2018, strefy jakości powietrza zostały zaliczone do odpowiedniej klasy dla wszystkich substancji podlegających ocenie:

- **klasa A** – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie **nie przekraczały** poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celu długoterminowego;
- **klasa C** – jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie **przekraczały** poziomy dopuszczalny lub docelowe;
- **klasa C1** – jeżeli stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} na jej terenie przekraczały poziom dopuszczalny, który będzie obowiązywał od 1 stycznia 2020 roku;
- **klasa D1** – jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie **nie przekraczały** poziomu celu długoterminowego;
- **klasa D2** – jeżeli stężenia ozonu na jej terenie **przekraczały** poziom celu długoterminowego.

Na terenie województwa wskazano strefy, w których wystąpiły ponadnormatywne stężenia przynajmniej jednej z substancji, dla których określono poziomy w powietrzu. Strefy te zostały zakwalifikowane do klasy C, co oznacza konieczność opracowania programu ochrony powietrza. Poniżej (Tabela 3) zamieszczono charakterystykę stref województwa świętokrzyskiego oraz ich klasyfikację zgodnie z ocenami jakości powietrza za lata 2013-2018 (Tabela 4, Tabela 5).

Tabela 3. Charakterystyka stref województwa świętokrzyskiego dla roku 2018¹¹

Nazwa strefy		Miasto Kielce	Strefa świętokrzyska
Kod strefy		PL2601	PL2602
Na terenie lub część strefy obowiązują dopuszczalne poziomy substancji określone	Ze względu na ochronę zdrowia [tak/nie]	Tak	Tak
	Ze względu na ochronę roślin [tak/nie]	Nie	Tak
Aglomeracja [tak/nie]		Nie	Nie
Powierzchnia strefy [km ²]		110	11 601
Ludność (2018 r.) ¹²		195 774	1 045 772

Tabela 4. Klasyfikacja strefy miasto Kielce w latach 2013-2018 ze względu na ochronę zdrowia¹³

zanieczyszczenie	Wyniki klasyfikacji strefy miasto Kielce w latach					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SO ₂	A	A	A	A	A	A
NO ₂	A	A	A	A	A	A
CO	A	A	A	A	A	A
PM ₁₀	C	C	C	C	C	C
PM _{2,5}	C, C2	C, C2	C, C1	A, C1	C, C1	A, C1
B(a)P	C	C	C	C	C	C
benzen	A	A	A	A	A	A

¹¹ Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, Raport za rok 2018, GIOŚ w Kielcach, 2019

¹² Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

¹³ Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych ocen jakości powietrza w województwie świętokrzyskim za lata 2013-2018

zanieczyszczenie	Wyniki klasyfikacji strefy miasto Kielce w latach					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
As	A	A	A	A	A	A
Cd	A	A	A	A	A	A
Ni	A	A	A	A	A	A
Pb	A	A	A	A	A	A
O ₃	A, D2	A, D2	A, D2	A, D2	A, D2	A, D2

Tabela 5. Klasyfikacja strefy świętokrzyskiej w latach 2013-2018 ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin¹⁴

zanieczyszczenie	Wyniki klasyfikacji strefy świętokrzyskiej w latach					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ze względu na ochronę zdrowia ludzi						
SO ₂	A	A	A	A	A	A
NO ₂	A	A	A	A	A	A
CO	A	A	A	A	A	A
PM10	C	C	C	C	C	C
PM2,5	C, C2	A, C2	A, C1	A, C1	A, C1	A, C1
B(a)P	C	C	C	C	C	C
benzen	A	A	A	A	A	A
As	A	A	A	A	A	A
Cd	A	A	A	A	A	A
Ni	A	A	A	A	A	A
Pb	A	A	A	A	A	A
O ₃	A	A	A	C	C	A
ze względu na ochronę roślin						
SO ₂	A	A	A	A	A	A
O ₃	D2	D2	D2	D2	D2	D2

3.2. Wykaz substancji objętych Programem

Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim dla 2018 roku obie strefy województwa zostały zakwalifikowane do klasy C, a przez to do przygotowania programu ochrony powietrza ze względu na:

- strefa miasto Kielce – przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 fazy II oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu;
- strefa świętokrzyska – przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 fazy II oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

¹⁴ Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych ocen jakości powietrza w województwie świętokrzyskim za lata 2013-2018

Tabela 6. Poziomy dopuszczalne, docelowe, informowania społeczeństwa, alarmowe i celu długoterminowego dla substancji objętych Programem obowiązujące do 10.10.2019 roku¹⁵

poziom	okres uśredniania wyników	jednostka	PM10	PM2,5	B(a)P	ozon
poziomy dopuszczalne ze względu na ochronę zdrowia	stężenie średnioroczne	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	40	25		
	stężenie średnioroczne (od 1.01.2020 r.)	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		20		
	stężenie dobowe (24 godz.)	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	50			
	dopuszczalna liczba dni z przekroczeniem poziomu dobowego	[dni]	35			
poziom informowania społeczeństwa	stężenie godzinowe	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				180
	stężenie 24 godz.	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	200			
poziom alarmowy	stężenie godzinowe	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				240
	stężenie 24 godz.	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	300			
poziomy docelowe ze względu na ochronę zdrowia	stężenie 8 godz.	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				120
	dopuszczalna liczba dni z przekroczeniem poziomu 8 godz.	[dni]				25
	stężenie średnioroczne	[ng/m^3]			1	
poziom docelowy ze względu na ochronę roślin	AOT40 w okresie wegetacyjnym 1V-31VII	[$\mu\text{g}/(\text{m}^3 \times \text{h})$]				18 000
poziom celu długoterminowego ze względu na ochronę zdrowia	Maksymalna średnia ośmiogodzinna w ciągu roku kalendarzowego spośród średnich kroczących (termin osiągnięcia 2020)	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				120
poziom celu długoterminowego ze względu na ochronę roślin	AOT40 w okresie wegetacyjnym 1V-31VII (termin osiągnięcia 2020)	[$\mu\text{g}/(\text{m}^3 \times \text{h})$]				6 000
pułap stężenia ekspozycji	średnia z trzech lat	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		20		

Tabela 7. Poziomy dopuszczalne, docelowe, informowania społeczeństwa, alarmowe i celu długoterminowego dla substancji objętych Programem obowiązujące od 11.10.2019 roku¹⁶

poziom	okres uśredniania wyników	jednostka	PM10	PM2,5	B(a)P	ozon
poziomy dopuszczalne ze względu na ochronę zdrowia	stężenie średnioroczne	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	40	25		
	stężenie średnioroczne (od 1.01.2020 r.)	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		20		
	stężenie dobowe (24 godz.)	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	50			
	dopuszczalna liczba dni z przekroczeniem poziomu dobowego	[dni]	35			
poziom informowania społeczeństwa	stężenie godzinowe	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				180
	stężenie 24 godz.	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	200			
	stężenie 24 godz. (od 11.10.2019 r.)	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	100			
poziom alarmowy	stężenie godzinowe	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				240
	stężenie 24 godz.	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	300			
	stężenie 24 godz. (od 11.10.2019 r.)	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	150			
poziomy docelowe ze względu na ochronę zdrowia	stężenie 8 godz.	[$\mu\text{g}/\text{m}^3$]				120
	dopuszczalna liczba dni z przekroczeniem poziomu 8 godz.	[dni]				25

¹⁵ źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031)

¹⁶ źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031 z późn. zm.)

poziom	okres uśredniania wyników	jednostka	PM10	PM2,5	B(a)P	ozon
	stężenie średnioroczne	[ng/m ³]			1	
poziom docelowy ze względu na ochronę roślin	AOT40 w okresie wegetacyjnym 1V-31VII	[µg/(m ³ ×h)]				18 000
poziom celu długoterminowego ze względu na ochronę zdrowia	Maksymalna średnia ośmiogodzinna w ciągu roku kalendarzowego spośród średnich kroczących (termin osiągnięcia 2020)	[µg/m ³]				120
poziom celu długoterminowego ze względu na ochronę roślin	AOT40 w okresie wegetacyjnym 1V-31VII (termin osiągnięcia 2020)	[µg/(m ³ ×h)]				6 000
pułap stężenia ekspozycji	średnia z trzech lat	[µg/m ³]		20		

Pył zawieszony PM10 i PM2,5

Pył zawieszony PM10 i PM2,5 jest zanieczyszczeniem powietrza składającym się z mieszaniny drobnych cząstek stałych i ciekłych. Zanieczyszczenia pyłowe mogą pochodzić ze źródeł naturalnych lub antropogenicznych. Ilość pyłu PM10 i PM2,5 w powietrzu może wynikać z emisji bezpośredniej (pył pierwotny) lub też może być wynikiem reakcji między substancjami znajdującymi się w atmosferze (pył wtórny). Prekursorami pyłu wtórnego są przede wszystkim tlenki siarki, tlenki azotu, lotne związki organiczne i amoniak. Pył zawieszony może zawierać substancje toksyczne, takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, m.in. B(a)P, metale ciężkie oraz dioksyny i furany.

Wśród antropogenicznych źródeł emisji pyłów wymienić należy:

- źródła przemysłowe (energetyczne spalanie paliw i źródła technologiczne),
- transport samochodowy,
- spalanie paliw w sektorze bytowo-gospodarczym.

Do źródeł naturalnych należą przede wszystkim: pylenie traw, erozja gleb, wietrzenie skał, aerozol morski oraz wybuchy wulkanów.

Najwięcej pyłu drobnego w pyle ogółem (TSP) w województwie świętokrzyskim występuje w sektorze komunalno-bytowym (ok. 91% dla PM10 i ok. 90% dla PM2,5). Najmniejsze ilości pyłu PM2,5 w pyle ogółem występują w procesach wydobywania i przetwórstwa kopalin oraz z rolnictwa (ok. 4-12%), gdzie w największym stopniu emitowany jest pył o większych frakcjach. Udział pyłu PM10 w TSP w tych sektorach jest na poziomie ok. 40-58%. Znaczna część emisji pyłu PM10 i PM2,5 z transportu drogowego pochodzi z procesów innych niż spalanie paliw, do których zaliczyć można ścieranie okładzin samochodowych (np. opon i hamulców) oraz ścieranie nawierzchni dróg oraz unos (tzw. emisja wtórna) z powierzchni dróg. Emisja pozaspalinowa stanowi ok. 80-90% całkowitej emisji z transportu drogowego. Skład frakcyjny pyłu emitowanego z zakładów przemysłowych i energetyki jest zróżnicowany, ale średnio zawartość cząstek drobnych w pyle ogółem wynosi ok. 53% dla pyłu PM10 i ok. 33% dla pyłu PM2,5.

Benzo(a)piren

Benzo(a)piren jest przedstawicielem wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych. Występuje w smole węglowej (0,65% wag.), surowej ropie, olejach silnikowych (świeży do 0,27 mg/kg, przepacowany do 35 mg/kg). Źródłem powstawania B(a)P jest rozkład termiczny związków organicznych przebiegający w niskiej temperaturze. Dlatego głównymi źródłami emisji benzo(a)pirenu są następujące procesy:

- spalanie paliw stałych w niskich temperaturach pomiędzy 300°C a 600°C w nisko sprawnych urządzeniach,
- spalarnie odpadów w instalacjach do tego nieprzeznaczonych,
- pożary lasów.

Benzo(a)piren uwalniany jest do powietrza również w niektórych procesach przemysłowych, np.: przy produkcja koksu czy nawierzchni drogowych. Spalanie paliw stałych w wysokich temperaturach, co ma miejsce w elektrowniach czy elektrociepłowniach, powoduje znaczące ograniczenie emisji tego zanieczyszczenia. Dlatego emisja B(a)P z energetyki jest znikoma.

B(a)P występuje również w dymie tytoniowym (dym z 1 papierosa zawiera 0,16 µg tej substancji). Z powodu obecności w dymie, dostaje się do żywności podczas wędzenia potraw. Nośnikiem benzo(a)pirenu w powietrzu jest pył, dlatego jego szkodliwe oddziaływanie jest ściśle związane z oddziaływaniem pyłu oraz jego specyficznymi właściwościami fizycznymi i chemicznymi.

3.3. Wyniki pomiarów jakości powietrza w strefach w latach 2013-2018

Poniżej przedstawiono wyniki pomiarów jakości powietrza prowadzonych na terenie województwa świętokrzyskiego dla zanieczyszczeń objętych Programem w roku 2018 oraz w latach poprzednich, tj. 2013-2017.

3.3.1. Miasto Kielce

Na terenie strefy miasta Kielce pomiary zanieczyszczeń powietrza prowadzone były w 2018 roku, na kilku stacjach pomiarowych, przedstawionych poniżej (Tabela 8), należących do WIOŚ w Kielcach.

Tabela 8. Stacje pomiarowe na terenie strefy miasto Kielce, na których przeprowadzono w 2018 roku pomiary jakości powietrza¹⁷

Lp.	Kod stacji	Adres stacji	Typ obszaru	Metoda pomiaru	Współrzędne geograficzne	
					Długość geograficzna	Szerokość geograficzna
1	SkKielJagiel	Kielce ul. Jagiellońska 68	miejski	manualna, automatyczna	20° 36' 17,992"	50° 52' 21,176"
2	SkKielKusoci	Kielce ul. Kusocińskiego 51	podmiejski	manualna	20° 36' 9,298"	50° 51' 15,185"

¹⁷ źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2018, Kielce, kwiecień 2019

Lp.	Kod stacji	Adres stacji	Typ obszaru	Metoda pomiaru	Współrzędne geograficzne	
					Długość geograficzna	Szerokość geograficzna
3	SkKielTargow	Kielce ul. Targowa 3	miejski	manualna, automatyczna	20° 38' 1,291"	50° 52' 44,393"
4	SkKielWarsza	Kielce ul. Warszawska	miejski	manualna	20° 39' 28,756"	50° 53' 39,746"

Stacja pomiarowa w Kielcach przy ul. Jagiellońskiej znajduje się w zachodniej części miasta. Zlokalizowana jest w sąsiedztwie ulic Grunwaldzkiej i Stefana Artwińskiego. Na ulicach Grunwaldzkiej i samej Jagiellońskiej obserwowane jest duże natężenie ruchu pojazdów. W sąsiedztwie stacji znajdują się głównie obiekty użyteczności publicznej i zabudowa wielorodzinna ogrzewana z miejskiej sieci ciepłowniczej. W odległości ok. 1 km, na ulicy Gwarków, znajduje się Ciepłownia Świętokrzyskiego Centrum Onkologii, a w odległości ok. 3 km znajduje się Elektrociepłownia Kielce. Natomiast stacja pomiarowa w Kielcach przy ul. Kusocińskiego znajduje się w południowej części miasta i położona jest w sąsiedztwie ulic Pakosz i Biesak. Na tych ulicach obserwowane jest małe natężenie ruchu pojazdów. W sąsiedztwie stacji pomiarowej przeważa zabudowa jednorodzinna i tereny zielone.

W Kielcach w roku 2018 przeniesiono stację pomiarową z terenu przy ul. Jagiellońskiej na teren szkoły przy ul. Targowej z powodu zmiany przeznaczenia nieruchomości, na której stacja znajdowała się od 2010 roku. Przeniesienie stacji w połowie roku spowodowało, że kompletność serii wynosiła około 40-50%. Niepełne serie pomiarowe wykorzystywano w ocenach rocznych w miarę możliwości traktując je jako pomiary wskaźnikowe lub wspomagająco do metod obiektywnego szacowania.

W strefie miasta Kielce zostały przekroczone w 2018 r. standardy jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 (II faza) i benzo(a)pirenu. Poniżej przedstawiono wyniki pomiarów poszczególnych zanieczyszczeń w roku bazowym 2018 oraz w ciągu pięciu lat poprzedzających rok bazowy tj. w latach 2013-2017.

Pył zawieszony PM10

W 2018 roku, podobnie jak w latach poprzednich na terenie strefy miasto Kielce wystąpiły przekroczenia dopuszczalnej liczby dni z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu pyłu PM10 określonego dla stężeń 24-godzinnych, co zestawiono poniżej (Tabela 9).

Tabela 9. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w Kielcach w latach 2013-2018¹⁸

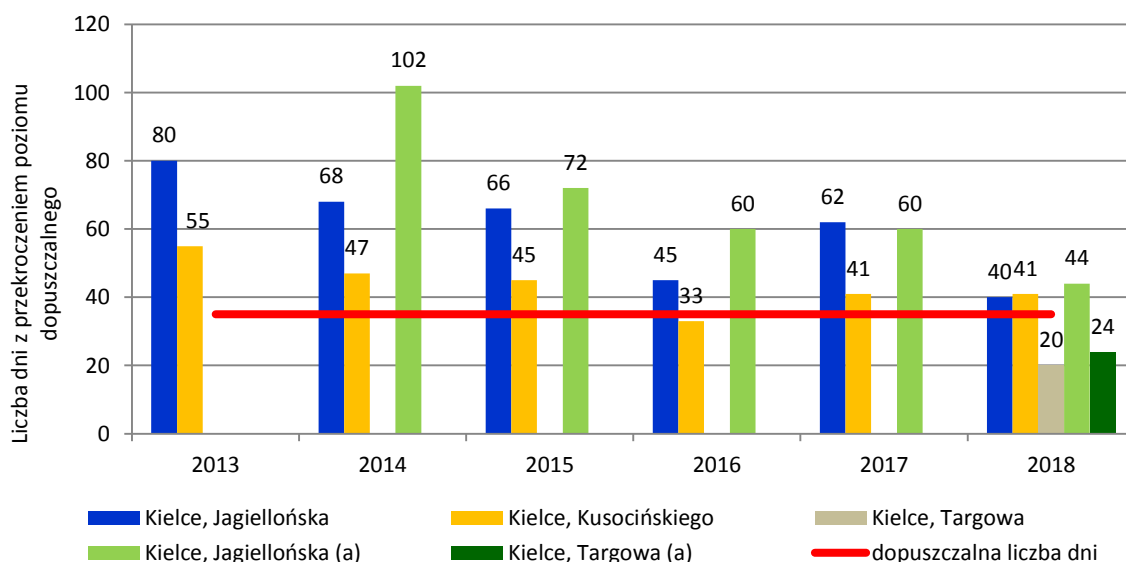
lp.	kod stacji	adres stacji	m/a	liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10					
				2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	SkKielJagiel	Kielce ul. Jagiellońska 68	m	80	68	66	45	62	40
2	SkKielKusoci	Kielce ul. Kusocińskiego 51	m	55	47	45	33	41	41
3	SkKielTargow	Kielce ul. Targowa 3	m	-	-	-	-	-	20
4	SkKielJagiel	Kielce ul. Jagiellońska 68	a	-	102	72	60	60	44

¹⁸ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMS

lp.	kod stacji	adres stacji	m/a	liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10					
				2013	2014	2015	2016	2017	2018
5	SkKielTargow	Kielce ul. Targowa 3	a	-	-	-	-	-	24

a - pomiar automatyczny

m – pomiar manualny

Rysunek 2. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w Kielcach w latach 2013-2018¹⁹

Liczba dni z przekroczeniami w każdym roku w znacznej mierze uzależniona była od warunków meteorologicznych, w szczególności od występowania długotrwałych sytuacji inwersyjnych i cisz wiatrowych²⁰. Na przestrzeni 6 lat można zaobserwować trend poprawy jakości powietrza, jednak w dalszym ciągu liczba dni z przekroczeniami dopuszczalnego stężenia dobowego pyłu PM10 przekracza wartość dopuszczalną (35 dni).

Najwięcej dni z przekroczeniami dopuszczalnego dobowego stężenia pyłu PM10 w 2018 roku zanotowano w lutym i w marcu (Tabela 10 do Tabela 12). Wpływ na tę sytuację miały panujące warunki atmosferyczne. Najzimniejszym miesiącem był luty ze średnią miesięczną temperaturą wynoszącą $-4,0^{\circ}\text{C}$. Średnia miesięczna temperatura w marcu również była ujemna. W miesiącach tych notowano stosunkowo niewielki opad atmosferyczny. W poniższych tabelach i na wykresach przedstawiono rozkład liczby dni z przekroczeniami dobowego stężenia pyłu PM10 na stacjach pomiarowych w Kielcach w latach 2013-2018.

¹⁹ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMS (w 2018 r. dla lokalizacji stacji przy ul. Jagiellońskiej oraz Targowej nie uzyskano pełnego pokrycia roku danymi pomiarowymi z uwagi na zmianę lokalizacji stacji)

²⁰ Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2018, GIOŚ Departament Monitoringu środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach, Kielce, kwiecień 2019

Tabela 10. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Jagiellońskiej w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018²¹

Miesiąc	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Jagiellońskiej (pomiar manualny) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
I	13	11	2	13	20	6
II	8	9	17	1	12	13
III	11	14	14	6	13	17
IV	10	8	5	5	0	4
V	3	1	0	0	0	0
VI	0	0	0	0	0	0
VII	0	3	0	0	0	0
VIII	2	2	0	0	0	0
IX	0	4	1	6	0	0
X	11	6	11	2	4	0
XI	5	5	10	2	6	0
XII	17	5	6	10	7	0
suma	80	68	66	45	62	40*

*wartość określona w oparciu o niepełną serię pomiarową (38,4%)

Tabela 11. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Jagiellońskiej w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018²²

Miesiąc	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Jagiellońskiej (pomiar automatyczny) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
I	-	11	3	15	20	6
II	-	19	17	3	12	14
III	-	18	16	8	12	18
IV	-	10	6	7	0	6
V	-	2	0	0	0	0
VI	-	0	0	0	0	0
VII	-	0	0	0	0	0
VIII	-	1	0	0	0	0
IX	-	4	1	7	0	0
X	-	14	12	3	4	0
XI	-	10	10	6	5	0
XII	-	13	7	11	7	0
suma	-	102	72	60	60	44*

*wartość określona w oparciu o niepełną serię pomiarową (39,0%)

²¹ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMS (w 2018 r. dla lokalizacji stacji przy ul. Jagiellońskiej oraz Targowej nie uzyskano pełnego pokrycia roku danymi pomiarowymi z uwagi na zmianę lokalizacji stacji)

²² Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMS

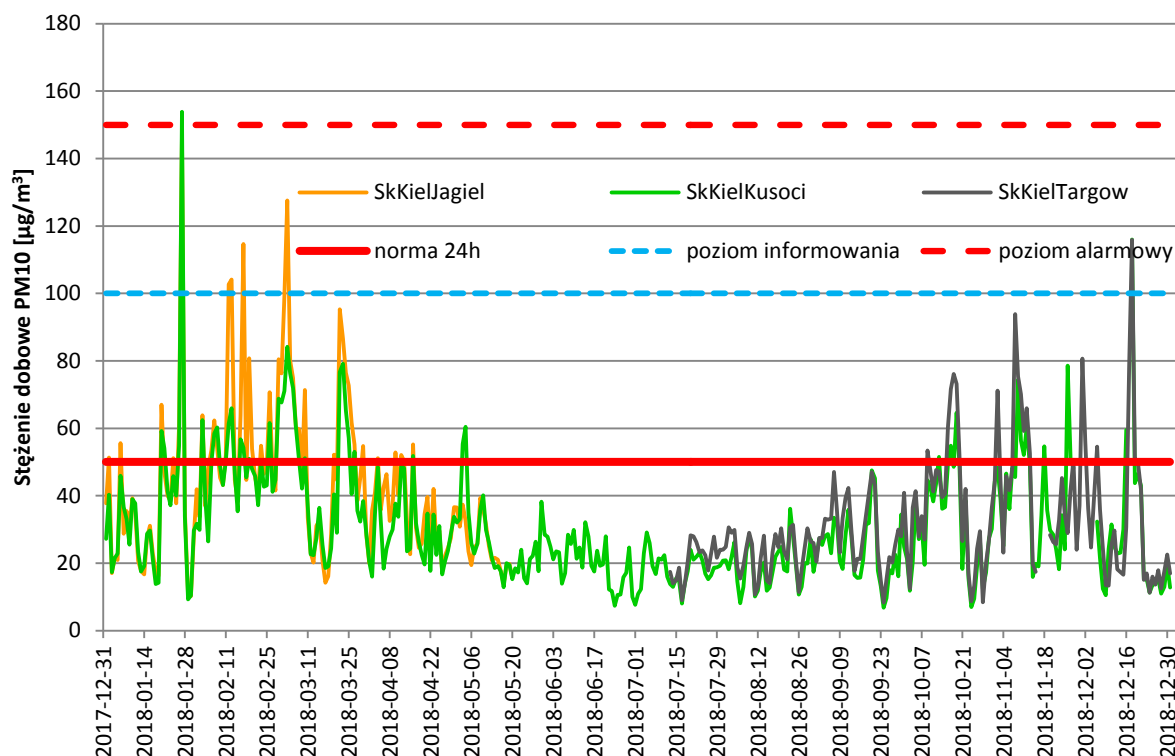
Tabela 12. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Kusocińskiego w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018²³

Miesiąc	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Kusocińskiego (pomiar manualny) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
I	15	8	1	14	20	4
II	11	13	18	1	9	9
III	10	6	9	1	2	13
IV	6	0	0	2	0	1
V	0	0	0	0	0	2
VI	0	0	0	0	0	0
VII	0	0	0	0	0	0
VIII	0	0	0	0	0	0
IX	0	1	0	0	0	0
X	0	4	3	0	1	3
XI	5	5	9	5	4	7
XII	8	10	5	10	5	2
suma	55	47	45	33	41	41

Powyższe dane (Tabela 10 do Tabela 12) liczby dni z przekroczeniami stężeń dobowych pyłu PM10 wskazują, iż podwyższone stężenia występują głównie w okresach zimowych, związanych ze zwiększonym stosowaniem paliw w sektorze komunalno-bytowym i niekorzystnymi warunkami meteorologicznymi. Poniżej (Rysunek 3) przedstawiono przebieg stężeń dobowych pyłu PM10 na stacjach manualnych w Kielcach. Na wykresie przedstawiono również obowiązujące od 11 października 2019 roku wartości poziomu informowania ($100 \mu\text{g}/\text{m}^3$) i alarmowania ($150 \mu\text{g}/\text{m}^3$) dla stężeń dobowych pyłu PM10.

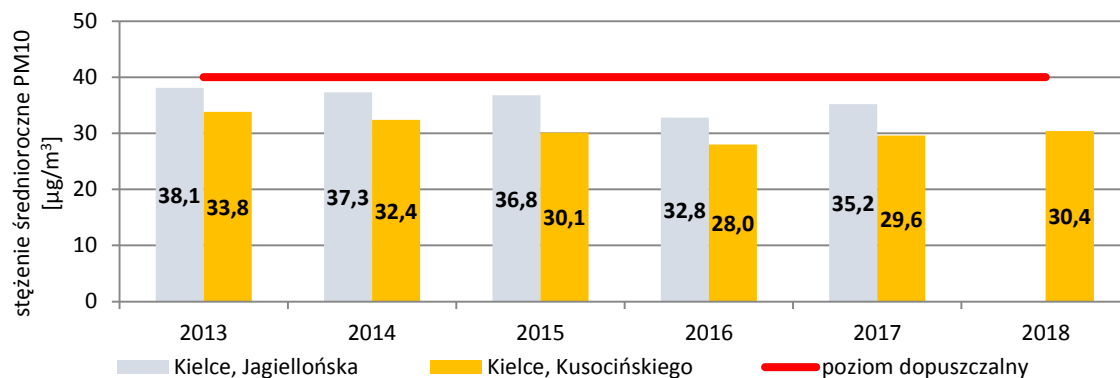
²³ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMS

Rysunek 3. Przebieg zmienności stężeń dobowych pyłu PM10 w 2018 roku w Kielcach (pomiar manualny)²⁴

Poniżej (Rysunek 4) przedstawiono stężenia średnie roczne pyłu PM10 notowane na stacjach manualnych w Kielcach w latach 2013-2018.

Rysunek 4. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszony PM10 w Kielcach na stacjach manualnych w latach 2013-2018²⁵

W analizowanym okresie nie zostały odnotowane w Kielcach przekroczenia dopuszczalnego stężenia średnioroczного pyłu PM10, a pomiary wykazują lekki trend spadkowy.

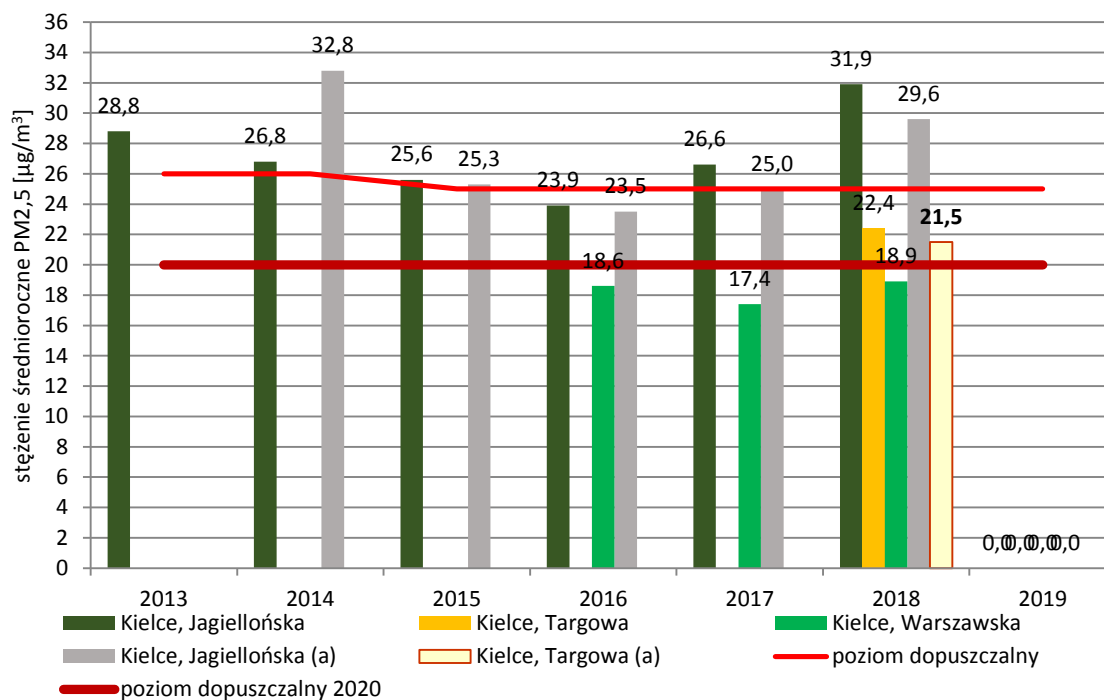
²⁴ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMŚ

²⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMŚ

Pył zawieszony PM_{2,5}

Ocenę roczną za 2018 r. pod kątem pyłu PM_{2,5} dokonano w odniesieniu do poziomu dopuszczalnego dla fazy I (25 µg/m³) oraz dodatkowo dla poziomu dopuszczalnego dla fazy II wynoszącego 20 µg/m³, który musi zostać osiągnięty do 2020 roku. Do oceny poziomów dopuszczalnych w strefie miasto Kielce wykorzystano wyniki ze stacji pomiarowej zlokalizowanej przy ul. Warszawskiej. Dodatkowo w ocenie uwzględniono wyniki pomiarów manualnych wykonanych w Kielcach przy ul. Targowej (seria półroczna – pomiary wskaźnikowe). W 2018 roku nie odnotowano przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla fazy I. Na stacji przy ul. Warszawskiej stężenie średnioroczne pyłu PM_{2,5} wynosiło 18,9 µg/m³, a analiza półroczna danych ze stacji przy ul. Targowej potwierdza klasę A dla tej strefy – średnia z połowy roku wynosiła tu 22 µg/m³, czyli przekroczony jest poziom dopuszczalny fazy II. Na poniższym wykresie przedstawiono średnie stężenia pyłu PM_{2,5} w latach 2013-2018 mierzone na stacji przy ul. Warszawskiej, ul. Targowej i ul. Jagiellońskiej.

Rysunek 5. Średnie roczne stężenia pyłu PM_{2,5} w latach 2016-2018 mierzone na stacjach pomiarowych w Kielcach²⁶

Dane ze stacji, na których prowadzono pomiary stężeń pyłu zawieszonego PM_{2,5} w Kielcach w latach 2013-2018 zestawiono poniżej (Tabela 13). W 2018 roku tylko na jednej stacji pomiarowej było wystarczające pokrycie pomiarami. Do oceny jakości powietrza wybrano stacje o najwyższym pokryciu roku pomiarami.

²⁶ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMS (w 2018 roku dla lokalizacji stacji przy ul. Targowej dysponowano niepełną serią pomiarową, 47,1 %)

Tabela 13. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM_{2,5} notowane na stacjach pomiarowych w Kielcach w latach 2013-2018²⁷

lp.	kod stacji	adres stacji	m/a	stężenie średnioroczne pyłu PM _{2,5} [µg/m ³]					
				2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	SkKielJagiel	Kielce ul. Jagiellońska 68	m	28,8	26,8	25,6	23,9	26,6	31,9*
2	SkKielTargow	Kielce ul. Targowa 3	m	-	-	-	-	-	22,4*
3	SkKielWarsza	Kielce ul. Warszawska	m	-	-	-	18,6	17,4	18,9
4	SkKielJagiel	Kielce ul. Jagiellońska 68	a	-	32,8	25,3	23,5	25,0	29,6*
5	SkKielTargow	Kielce ul. Targowa 3	a	-	-	-	-	-	21,5*

* wielkość wyznaczona na podstawie niepełnej serii pomiarowej

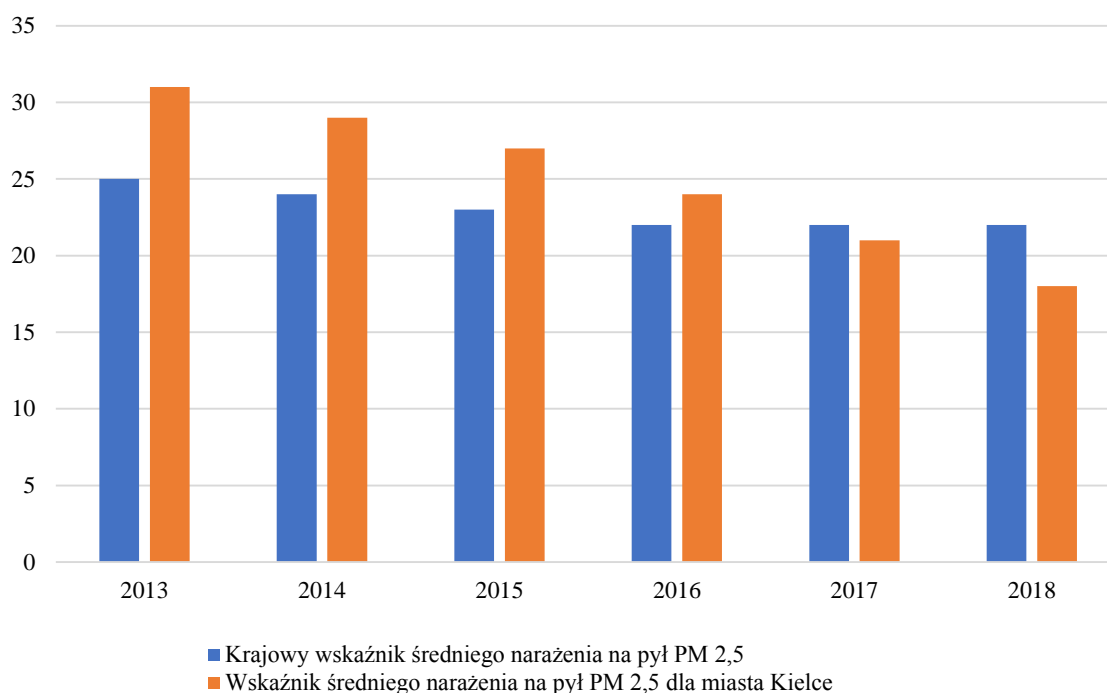
a - pomiar automatyczny

m – pomiar manualny

Ze względu na negatywny wpływ pyłu PM_{2,5} na zdrowie ludzi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy wprowadzono dodatkowe normy jakości powietrza dla obszarów tła miejskiego w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracjach. Zgodnie z zapisami art. 86a ust. 2 ustawy POŚ, GIOŚ oblicza wartość wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy i aglomeracji oraz wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia. Pomiary pyłu PM_{2,5} pod kątem określenia krajowego wskaźnika średniego narażenia prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska od początku 2010 roku.

Poniżej (Rysunek 6) przedstawiono porównanie wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5} oraz wartości wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla miasta Kielce w latach 2013-2018.

²⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMŚ

Rysunek 6. Porównanie wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5} oraz wartości wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla miasta Kielce w latach 2013-2017²⁸

W latach 2013-2016 obserwuje się systematyczny spadek wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia od $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ do $22 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Na spadek wartości wskaźnika, oprócz działań na rzecz ograniczania emisji, miały wpływ korzystne warunki meteorologiczne. W styczniu i w lutym 2017 roku w południowej części Polski wystąpiły długotrwałe epizody bardzo wysokich stężeń pyłu zawieszonego. Epizody te przyczyniły się do małych wzrostów wartości wskaźników średniego narażenia na pył PM_{2,5}, w konsekwencji krajowy wskaźnik średniego narażenia pozostał na poziomie z roku 2016²⁹. Pierwszy raz w 2017 roku wskaźnik średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla miasta Kielce był niższy od wskaźnika krajowego. Wartość wskaźnika średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla poszczególnych aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. dla 2018 roku, liczona jako średnia z lat 2016-2018 dla miasta Kielce na rok 2018 wynosiła $18 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i była poniżej krajowego wskaźnika średniego narażenia dla roku 2018 ($22 \mu\text{g}/\text{m}^3$) oraz równa wartości krajowego celu redukcji narażenia dla pyłu PM_{2,5} w powietrzu określony ze względu na ochronę zdrowia ludzi ($18 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

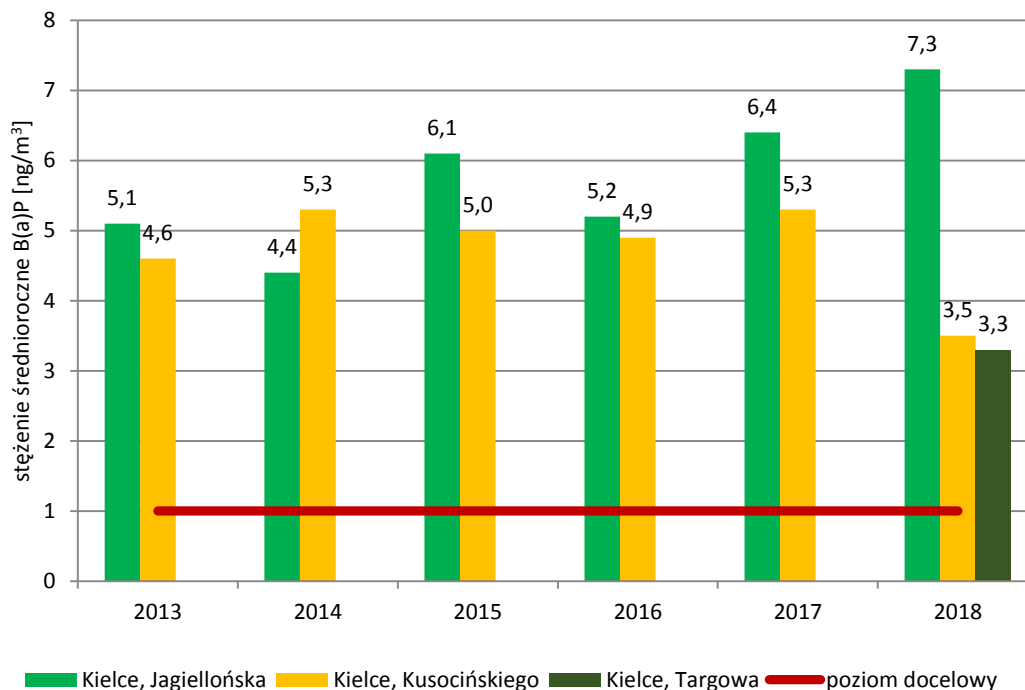
Benzo(a)piren

W 2018 roku na stanowisku pomiarowym w Kielcach przy ul. Kusocińskiego średnia roczna wartość stężenia B(a)P wynosiła $4 \text{ ng}/\text{m}^3$. Wartość ta czterokrotnie przekracza poziom docelowy tego zanieczyszczenia wynoszący $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. W rocznej ocenie jakości powietrza za 2018 rok dla strefy miasto Kielce wykorzystano wyniki pomiarów benzo(a)pirenu ze stacji przy ul. Kusocińskiego. Na poniższym wykresie przedstawiono

²⁸ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMŚ

²⁹ Wskaźniki średniego narażenia na pył PM_{2,5} dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracji oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia w 2017 roku, Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2018

wyniki pomiarów benzo(a)pirenu od roku 2013 na stacjach przy ul. Kusocińskiego, ul. Jagiellońskiej oraz ul. Targowej.

Rysunek 7. Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu w Kielcach w latach 2013-2018³⁰

* wynik uzyskany na podstawie niepełnej serii pomiarowej

Analiza wyników pomiarów B(a)P od 2013 roku wskazuje, że zanieczyszczenie to utrzymuje się w każdym roku pomiarowym na wysokim poziomie.

3.3.2. Strefa świętokrzyska

Na terenie strefy świętokrzyskiej w rocznej ocenie jakości powietrza uwzględnione zostały pomiary zanieczyszczeń powietrza prowadzone na kilku stacjach, których wykaz zamieszczono poniżej (Tabela 14).

Tabela 14. Stacje pomiarowe na terenie strefy świętokrzyskiej, na których przeprowadzono w 2018 roku pomiary jakości powietrza³¹

Lp.	Kod stacji	Adres stacji	Typ obszaru	Metoda pomiaru	Współrzędne geograficzne	
					Długość geograficzna	Szerokość geograficzna
1	SkBuskRokosz	Busko-Zdrój ul. Rokosza 1	miejski	manualna	E 20° 42'56"	N 50° 27'13"
2	SkKonsGranatMOB	Końskie ul. ks. Józefa Granata (mobilna)	miejski	automatyczna	E 20° 24'40"	N 50° 11'23"
3	SkMaloSlonec	Małogoszcz ul. Słoneczna 18	miejski	automatyczna	E 20° 15'54"	N 50° 48'35"
4	SKNowiParkow	Nowiny ul. Parkowa	podmiejski	automatyczny	E 20° 32'00"	N 50° 49'23"

³⁰ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMŚ

³¹ źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2018, Kielce, kwiecień 2019

Lp.	Kod stacji	Adres stacji	Typ obszaru	Metoda pomiaru	Współrzędne geograficzne	
					Długość geograficzna	Szerokość geograficzna
5	SkOzarOsWzgo	Ożarów os. Wzgórze 52	miejski	manualny	E 21° 39'36"	N 50° 53'14"
6	SkPolaRuszcz	Połaniec ul. Ruszczańska 23	miejski	automatyczny	E 21° 16'38"	N 50° 25'44"
7	SkStaraZlota	Starachowice ul. Złota	miejski	manualny	E 21° 50'40"	N 51° 30'00"

Stacja pomiarowa w Starachowicach przy ul. Złotej zlokalizowana jest w pobliżu zabudowy wielorodzinnej i obiektów handlowo-usługowych, a w odległości około 180 m przebiega główna droga wojewódzka nr 744 o średnim natężeniu ruchu. Natomiast stacja w Busku-Zdrój przy ul. Rokosza zlokalizowana jest poza centrum, na południowych obrzeżach miasta, na terenie Sanatorium Włókniarz. Stacja położona jest w sąsiedztwie ulicy Doktora Starkiewicza, w ciągu drogi wojewódzkiej nr 973. W pobliżu znajdują się obiekty sanatoriów uzdrowiskowych, położonych w obrębie Parku Zdrojowego. W 2018 roku monitorowano również jakość powietrza w mieście Końskie przy użyciu stacji mobilnej.

W analizowanym okresie (2013-2018) sieć pomiarowa na terenie strefy świętokrzyskiej była modernizowana i ulegała następującym przemianom:

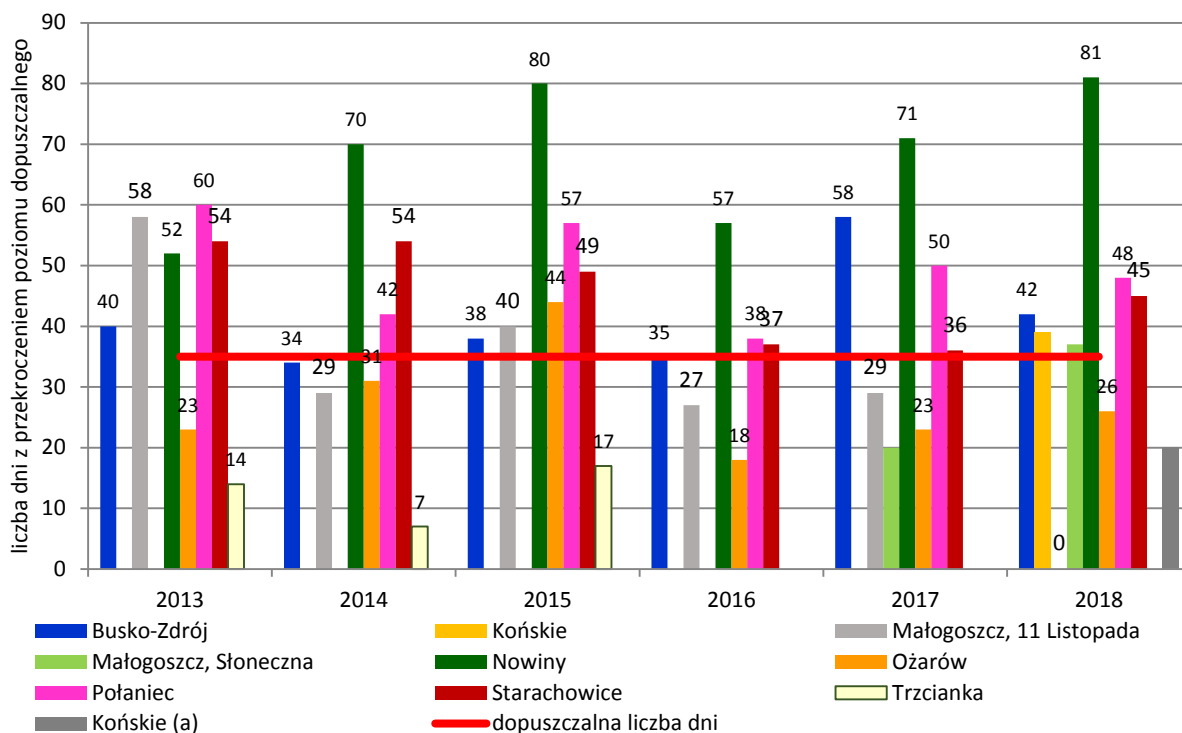
- w 2016 roku z systemu PMŚ wyłączono stację w Trzciance z uwagi na jej niską reprezentatywność,
- w połowie 2017 roku przeniesiono stację w Małogoszczu z terenu szkoły przy ul. 11 Listopada na teren przedszkola przy ul. Słonecznej (nowa lokalizacja zwiększyła reprezentatywność stacji),
- w roku 2017 przy użyciu stacji mobilnej monitorowano jakość powietrza w Solcu-Zdroju (na terenie ochrony uzdrowiskowej),
- na stacji w Starachowicach przy ul. Złotej, na której prowadzone są manualne pomiary pyłów i substancji w pyłach, dodatkowo w 2018 roku uruchomiono automatyczne pomiary benzenu,
- w roku 2018 przy użyciu stacji mobilnej monitorowano jakość powietrza w mieście Końskie.

W strefie świętokrzyskiej w 2018 r. zostały przekroczone dopuszczalne poziomy stężenie 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziomy średnioroczne dla tzw. fazy II PM_{2,5}, a także poziom docelowy stężenie średniorocznych benzo(a)pirenu. Poniżej przedstawiono wyniki pomiarów stężeń powyższych substancji w roku 2018 oraz w ciągu pięciu lat poprzedzających rok bazowy, tj. w latach 2013-2017.

Pył zawieszony PM₁₀

W 2018 roku, podobnie jak w latach poprzednich na terenie strefy świętokrzyskiej odnotowano przekroczenia dozwolonej liczby dni z przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ określonego dla stężeń 24-godzinnych. Do klasyfikacji strefy przyjęto wyniki ze stacji w Starachowicach i w uzdrowisku Busko-Zdrój. Klasę strefy potwierdziły też wyniki ze stacji mobilnej zlokalizowanej w mieście Końskie, na której zanotowano 39 dni z przekroczeniami. Przekroczenia standardu (liczba przekroczeń

dobowego poziomu dopuszczalnego) zostały potwierdzone również na stacjach automatycznych wykorzystanych w ocenie (w Nowinach - 80 dni, w Połaniecu – 48 dni oraz w Małogoszczu – 37 dni).

Rysunek 8. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018

Poniżej (Tabela 15) przedstawiono wyniki pomiarów w zakresie liczby dni z przekroczeniami dobowego stężenia PM10 na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018.

Tabela 15. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018³²

lp.	kod stacji	adres stacji	m/a	liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10					
				2013	2014	2015	2016	2017	2018
1.	SkBuskRokosz	Busko-Zdrój ul. Rokosza 1	m	40	34	38	35	58	42
2.	SkKonsGranat MOB	Końskie ul. ks. Józefa Granata	m	-	-	-	-	-	39
3.	SkMało11List	Małogoszcz ul. 11 Listopada	a	58	29	40	27	29	-
4.	SkMałoSłonec	Małogoszcz ul. Słoneczna 18	a	-	-	-	-	20	37
5.	SkNowiParkow	Nowiny ul. Parkowa	a	52	70	80	57	71	81
6.	SkOzarOsWzgo	Ozarów os. Wzgórze 52	m	23	31	44	18	23	26
7.	SkPołaRuszcza	Połaniec ul. Ruszczańska 23	a	60	42	57	38	50	48
8.	SkSolecZdroj MOB	-	m	-	-	-	-	33	-

³² Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMŚ

Ip.	kod stacji	adres stacji	m/a	liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10					
				2013	2014	2015	2016	2017	2018
9.	SkStaraZlota	Starachowice ul. Złota	m	54	54	49	37	36	45
10.	SkTrzciOsiek	Trzcianka Trzcianka 7	m	14	7	17	-	-	-
11.	SkKonsGranat MOB	Końskie ul. ks. Józefa Granata	a	-	-	-	-	-	20

* m = pomiar manualny, a = pomiar automatyczny

Poniżej przedstawiono miesięczny rozkład liczby dni z przekroczeniami dopuszczalnych stężeń dobowych pyłu PM10 w latach 2013-2018 na stacjach manualnych w uzdrowisku Busko-Zdrój (Tabela 16) i Starachowicach (Tabela 17).

Tabela 16. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w Busku-Zdroju na stacji pomiarowej przy ul. Rokosza (m) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018.

Miesiąc	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10 w Busku-Zdroju na stacji pomiarowej przy ul. Rokosza (pomiar manualny) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018.					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
I	11	4	0	11	23	5
II	10	10	14	0	10	12
III	3	6	10	3	7	13
IV	0	0	0	1	0	0
V	0	0	0	0	0	0
VI	0	0	0	0	0	0
VII	0	0	0	0	0	0
VIII	0	0	0	0	0	0
IX	0	2	0	0	0	0
X	2	0	3	0	3	4
XI	1	3	7	6	8	4
XII	13	9	4	14	7	4
suma	40	34	38	35	58	42

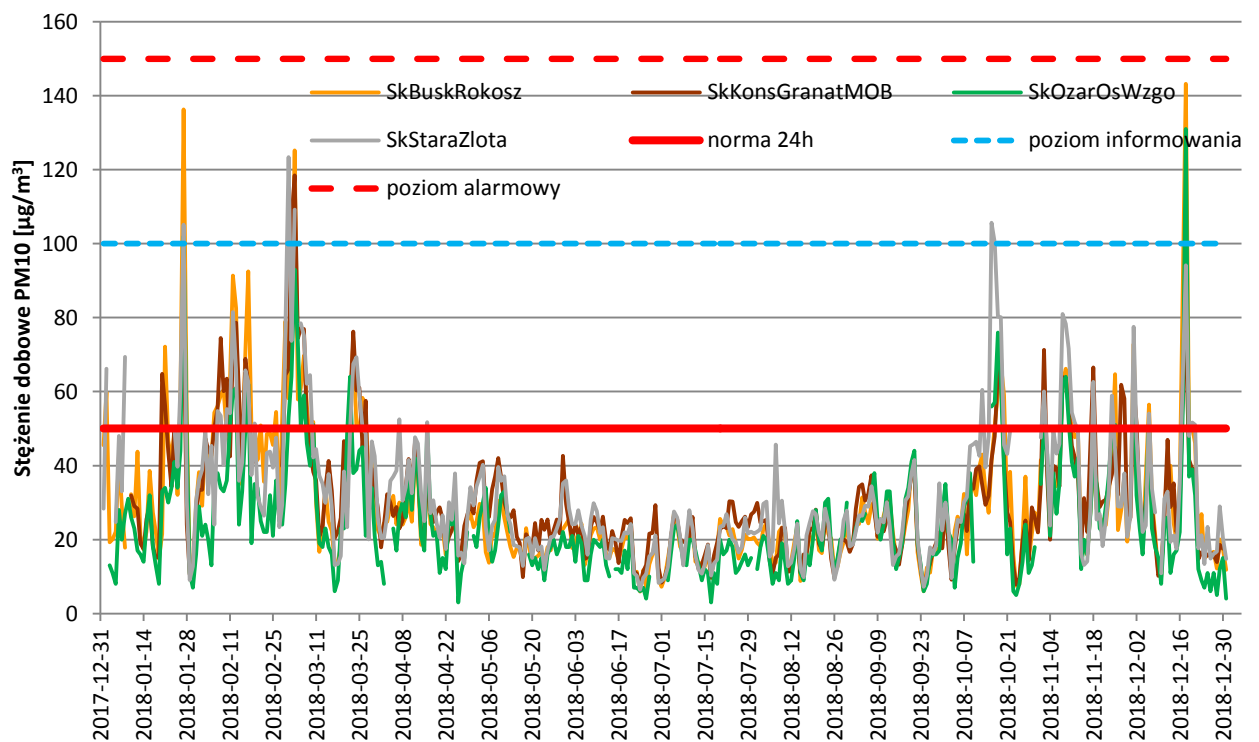
Powyższe dane (Tabela 16) dotyczące liczby dni z przekroczeniami stężeń dobowych pyłu PM10 wskazują, iż podwyższone stężenia występują głównie w okresach zimowych, związanych ze zwiększonym stosowaniem paliw w sektorze komunalno-bytowym i niekorzystnymi warunkami meteorologicznymi. W Busku-Zdroju najczęściej dni z przekroczeniami (58) zanotowano w 2017 roku, w styczniu tego roku zanotowano aż 23 dni z przekroczeniami stężeń dobowych pyłu PM10. Styczeń i luty 2017 roku to miesiące występowania bardzo wysokich stężeń pyłów na obszarze prawie całej Polski.

Tabela 17. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w Starachowicach na stacji pomiarowej przy ul. Złotej (m) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018.

Miesiąc	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10 w Starachowicach na stacji pomiarowej przy ul. Złotej (m) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
I	12	6	2	15	20	4
II	5	15	17	1	8	9
III	6	9	12	2	1	11
IV	10	3	0	3	0	2

Miesiąc	Liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godz. dla PM10 w Starachowicach na stacji pomiarowej przy ul. Złotej (m) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
V	0	0	0	0	0	0
VI	0	0	0	0	0	0
VII	0	0	0	0	0	0
VIII	0	0	0	0	0	0
IX	0	0	0	0	0	0
X	6	5	6	2	0	5
XI	3	4	8	5	2	8
XII	12	12	4	9	5	6
suma	54	54	49	37	36	45

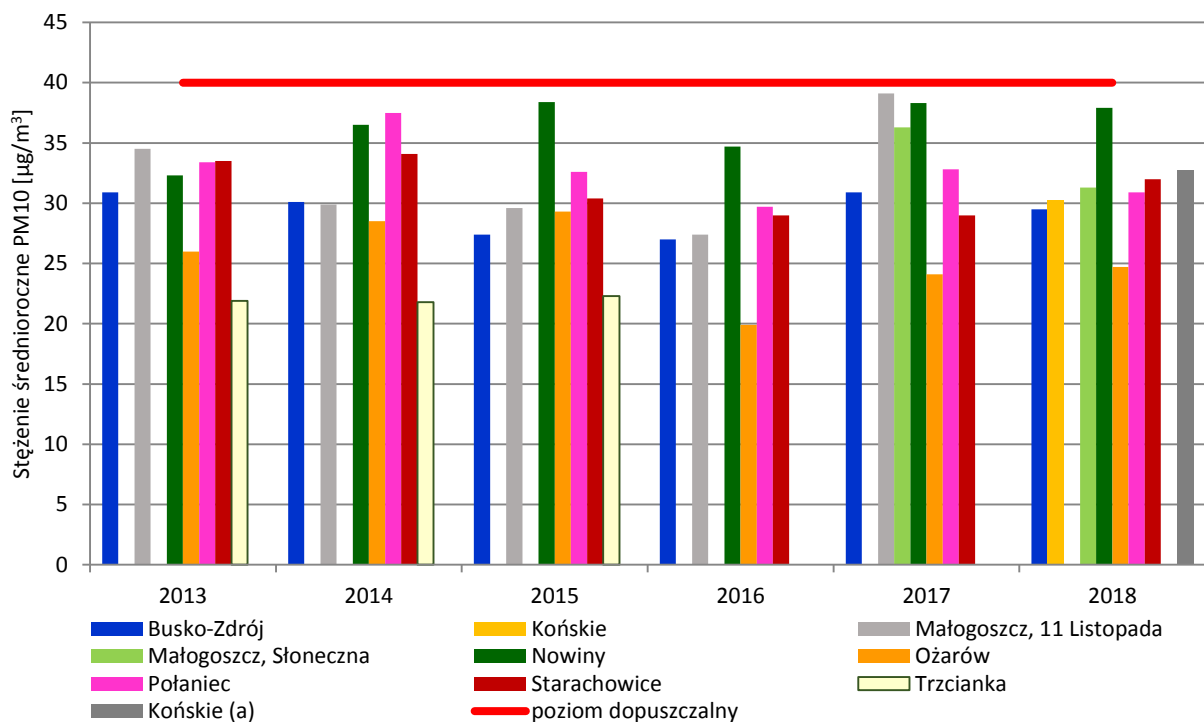
Poniżej (Rysunek 9) przedstawiono przebieg zmienności stężeń dobowym pyłu PM10 na stacjach manualnych w strefie świętokrzyskiej. Na wykresie przedstawiono również obowiązujące od 11 października 2019 roku wartości poziomu informowania ($100 \mu\text{g}/\text{m}^3$) i alarmową ($150 \mu\text{g}/\text{m}^3$) dla stężeń dobowych pyłu PM10.

Rysunek 9. Przebieg zmienności stężeń dobowych pyłu PM10 w 2018 r. w strefie świętokrzyskiej (pomiar manualny)

Na kolejnym wykresie (Rysunek 10) przedstawiono stężenia średnie roczne pyłu PM10 notowane na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018.

Rysunek 10. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 notowane na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018

W roku 2018 wyniki ze wszystkich stanowisk pyłu PM10 w strefie świętokrzyskiej nie przekraczały dopuszczalnego poziomu średniorocznego ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) i wynosiły od 25 do $38 \mu\text{g}/\text{m}^3$. W latach 2013-2017 norma roczna dla pyłu PM10 również nie była przekraczana. Wyniki pomiarów zestawiono poniżej (Tabela 18).

Tabela 18. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 notowane na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018³³

Lp.	Kod stacji	adres stacji	m/a*	stężenie średnioroczne pyłu PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]					
				2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	SkBuskRokosz	Busko-Zdrój ul. Rokosza 1	m	31	30	27	27	31	30
2	SkKonsGranatMOB	Końskie ul. ks. Józefa Granata	m	-	-	-	-	-	30
3	SkMalo11List	Małogoszcz ul. 11 Listopada	a	35	30	30	27	39	-
4	SkMaloSlonec	Małogoszcz ul. Słoneczna 18	a	-	-	-	-	36	31
5	SkNowiParkow	Nowiny ul. Parkowa	a	32	37	38	35	38	38
6	SkOzarOsWzgo	Ożarów os. Wzgórze 52	m	26	29	29	20	24	25
7	SkPolaRuszczy	Połaniec ul. Ruszczańska 23	a	33	38	33	30	33	31
8	SkSolecZdrojMOB	-	m	-	-	-	-	27	-
9	SkStaraZlota	Starachowice ul. Złota	m	34	34	30	29	29	32
10	SkTrzeciOsiek	Trzcianka Trzcianka 7	m	22	22	22	-	-	-
11	SkKonsGranatMOB	Końskie ul. ks. Józefa Granata	a	-	-	-	-	-	33

³³ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMŚ

Pył zawieszony PM_{2,5}

Do oceny poziomów dopuszczalnych pyłu PM_{2,5} (I i II fazy) w 2018 roku w strefie świętokrzyskiej wykorzystano wyniki z 4 stanowisk pomiarowych: Starachowice, Busko-Zdrój, Połaniec oraz Końskie (stacja mobilna). Poniżej (Tabela 19) zestawiono stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM_{2,5} na podstawie wyników pomiarów prowadzonych w latach 2013-2018 w strefie świętokrzyskiej.

Tabela 19. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM_{2,5} notowane na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018³⁴

lp.	kod stacji	adres stacji	m/a	stężenie średnioroczne pyłu PM _{2,5} [µg/m ³]					
				2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	SkBuskRokosz	Busko-Zdrój ul. Rokosza 1	m	24,4	23,5	21,0	20,3	19,2	21,6
2	SkKonsGranatMO B	Końskie ul. ks. Józefa Granata	m	-	-	-	-	-	23,0
3	SkMalo11List	Małogoszcz ul. 11 Listopada	a	23,5	20,3	18,2	17,4	29,0	-
4	SkPolaRuszcz	Połaniec ul. Ruszczajska 23	a	26,4	25,7	25,2	23,1	27,8	24,0
5	SkSolecZdrojMOB	-	m	-	-	-	-	21,0	-
6	SkStaraZlota	Starachowice ul. Złota	m	26,8	25,4	22,3	22,2	22,7	22,0*
7	SkKonsGranatMO B	Końskie ul. ks. Józefa Granata	a	-	-	-	-	-	26,3*

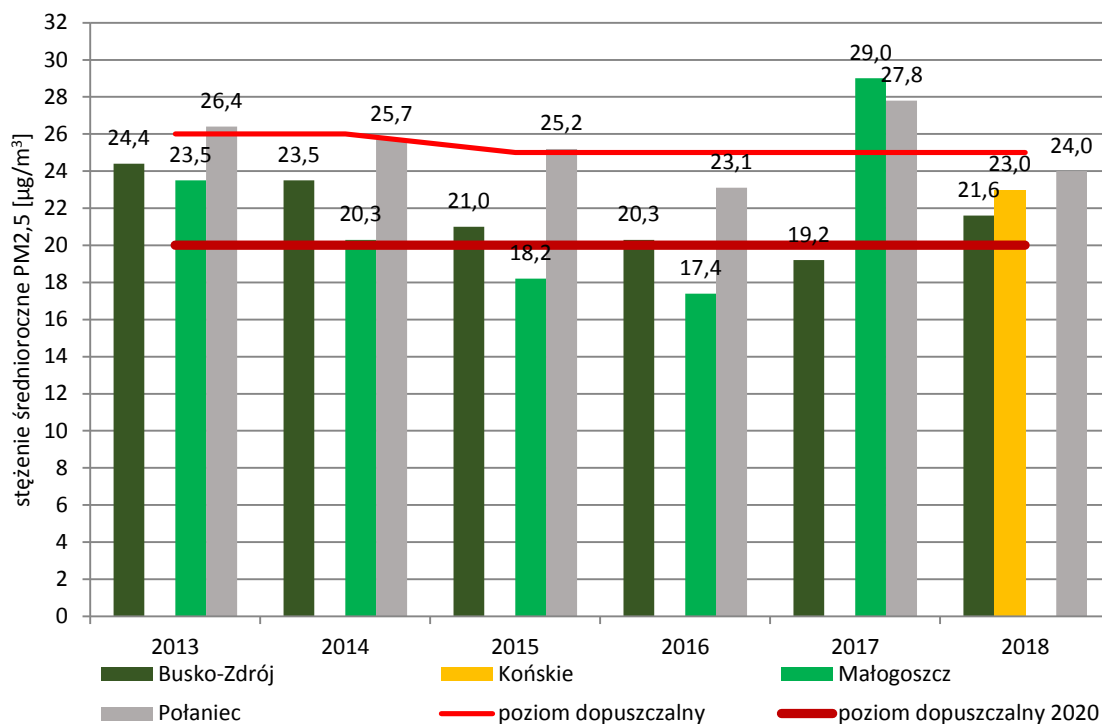
* wielkość wyznaczona na podstawie niepełnej serii pomiarowej

a - pomiar automatyczny

m – pomiar manualny

W 2018 roku poziom dopuszczalny pyłu PM_{2,5} dla fazy I (25 µg/m³) na wszystkich stacjach w strefie świętokrzyskiej został dotrzymany. Stężenie w punkcie pomiarowym w mieście Końskie wyznaczono na podstawie niepełnej serii pomiarowej, więc nie uznano tego za przekroczenie poziomu dopuszczalnego. We wszystkich punktach pomiarowych odnotowano przekroczenie poziomu dopuszczalnego fazy II (20 µg/m³).

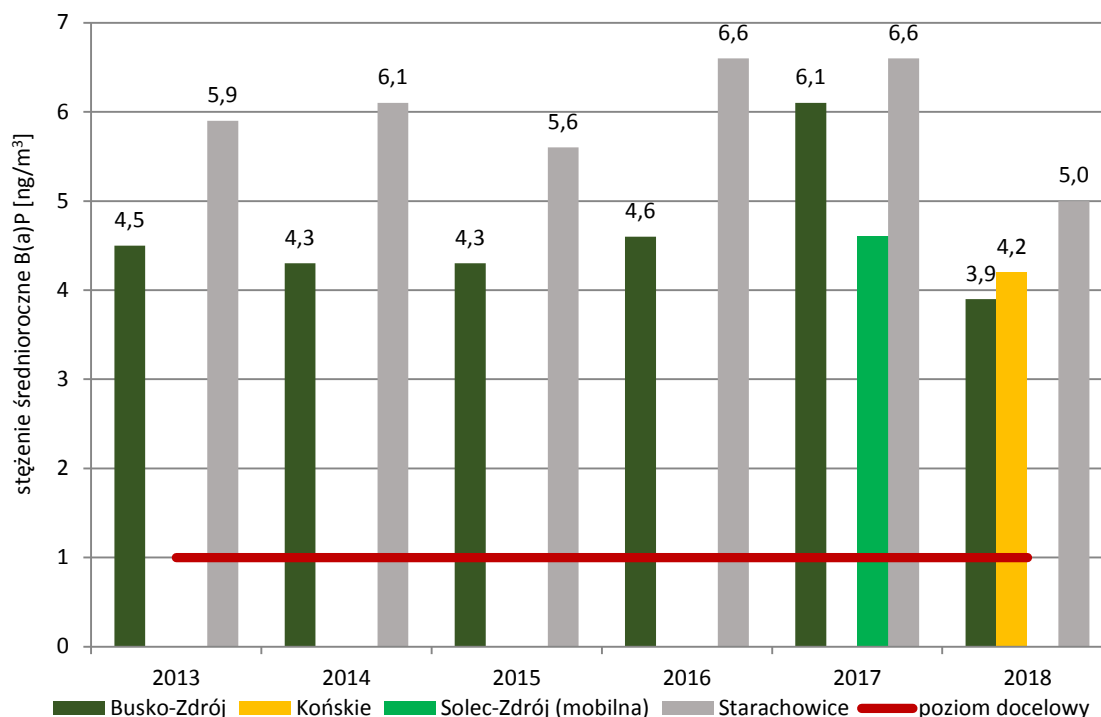
³⁴ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMS

Rysunek 11. Średnie stężenia pyłu PM2,5 w latach 2013-2018 mierzone w strefie świętokrzyskiej

Benzo(a)piren

W 2018 roku w ocenie rocznej pod kątem benzo(a)pirenu w strefie świętokrzyskiej wykorzystano wyniki pomiarów z trzech stanowisk pomiarowych: w Starachowicach, w uzdrowisku Busko-Zdrój oraz w miejscowości Końskie (stacja mobilna). Na poniższym wykresie (Rysunek 12) przedstawiono wyniki pomiarów benzo(a)pirenu od roku 2013 na stacjach w strefie świętokrzyskiej.

Rysunek 12. Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018

Analiza wyników pomiarów B(a)P od 2013 roku wskazuje, że zanieczyszczenie to w strefie świętokrzyskiej utrzymuje się niezmiennie na wysokim poziomie, przekraczającym poziom docelowy.

3.4. Wyniki rocznej oceny jakości powietrza

3.4.1. Metody stosowane przy ocenie poziomów substancji w powietrzu

W ocenie rocznej wskazano, że do oceny jakości powietrza za 2018 rok wykorzystano kilka metod:

- wyniki pomiarów, wykonywanych na stałych stanowiskach pomiarowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, z wykorzystaniem metodyk referencyjnych, które obejmują:
  - pomiary ciągłe (z zastosowaniem mierników automatycznych),
  - pomiary manualne – prowadzone codziennie;
- wyniki pomiarów wskaźnikowych, obejmują pomiary wykonywane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, dla których wymagania, co do celów jakości danych są mniej restrykcyjne niż dla pomiarów intensywnych;
- metody obiektywnego szacowania, które wykonano w oparciu o:
  - analizę informacji o emisji zanieczyszczeń i jej źródłach, sposobie zagospodarowania terenu, warunkach topograficznych i klimatycznych rozważanych obszarów,

- wyniki modelowania Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego.

Obiektywnych szacowań dokonano wykorzystując m.in.:

- matematyczne metody obliczania stężeń na podstawie wartości uzyskiwanych z pomiarów w innych miejscach lub innym czasie, w oparciu o wiedzę na temat rozkładów stężeń i emisji na danym obszarze;
- zastosowanie analogii do stężeń pomierzonych na innym obszarze;
- zastosowanie analogii do stężeń pomierzonych na danym obszarze w innym okresie.

Do określenia obszarów przekroczeń dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz dla benzo(a)pirenu dodatkowo wykorzystano szacowanie oparte o wyniki modelowania z 2017 i 2018 roku przy uwzględnieniu danych emisyjnych.

3.4.2. Obszary przekroczeń w Kielcach

Obszary przekroczeń na terenie miasta Kielce zostały wskazane w rocznej ocenie jakości powietrza w województwie świętokrzyskim za rok 2018. Wskazano obszary przekroczeń dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz dla benzo(a)pirenu. Pokazano je na mapach (Rysunek 13 do Rysunek 15) oraz zestawiono w tabelach (Tabela 20 i Tabela 22). Obszary przekroczeń dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz dla benzo(a)pirenu wyznaczono na terenie całego miasta Kielce. Zgodnie z danymi GUS za 2018 rok, obszary przekroczeń zajmują powierzchnię 110 km² i zamieszkane są przez ok. 195,7 tys. osób.

Kody obszarów przekroczeń zostały nadane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza³⁵ (załącznik 12) według którego każdej sytuacji przekroczenia nadaje się kod składający się z 6 pól:

- kod województwa (dwa znaki),
- rok referencyjny (dwie cyfry),
- skrót nazwy strefy (trzy znaki),
- symbol zanieczyszczenia,
- symbol czasu uśredniania (h/d/a/8) stężeń przekraczających poziom dopuszczalny lub poziom docelowy,
- numer kolejny obszaru przekroczeń w strefie (dwa znaki).

---

³⁵ Dz. U. z 2018 r., poz. 1120

Tabela 20. Obszary przekroczeń pyłu zawieszonego PM10 w strefie miasto Kielce i ich charakterystyka

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[µg/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	liczba ośrodków, gdzie przebywają dzieci	liczba ośrodków, gdzie przebywają osoby starsze	[km]
1	2618KiePM10d01	powiat m. Kielce	110	miejski	40,049	195 774	9 132	41 539	349	85	639

* określone na podstawie modelowania matematycznego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

** określone na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

Tabela 21. Obszary przekroczeń pyłu zawieszonego PM2,5 w strefie miasto Kielce i ich charakterystyka

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[µg/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	liczba ośrodków, gdzie przebywają dzieci	liczba ośrodków, gdzie przebywają osoby starsze	[km]
2	2618KiePM2.5a01	powiat m. Kielce	110	miejski	33,92	195 774	9 132	41 539	349	85	639

* określone na podstawie modelowania matematycznego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

** określone na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

Tabela 22. Obszary przekroczeń benzo(a)pirenu w strefie miasto Kielce i ich charakterystyka

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[ng/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	liczba ośrodków, gdzie przebywają dzieci	liczba ośrodków, gdzie przebywają osoby starsze	[km]
1	2618KieBaPa01	powiat m. Kielce	110	miejski	8,42	195 774	9 132	41 539	349	85	639

* określone na podstawie modelowania matematycznego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

** określone na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

3.4.3. Obszary przekroczeń w strefie świętokrzyskiej

Obszary przekroczeń na terenie strefy świętokrzyskiej zostały wskazane w rocznej ocenie jakości powietrza w województwie świętokrzyskim za rok 2018. Wskazano obszary przekroczeń dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz dla benzo(a)pirenu. Pokazano je na mapie strefy (Rysunek 13 do Rysunek 15). Łącznie obszary przekroczeń wyznaczono:

- dla pyłu PM10 na terenie zajmującym łączną powierzchnię 848,91 km² zamieszkałą w sumie przez ok. 485,49 tys. osób;
- dla pyłu PM2,5 na terenie zajmującym łączną powierzchnię 1 332,96 km² zamieszkałą w sumie przez ok. 735,32 tys. osób;
- dla benzo(a)pirenu na terenie zajmującym łączną powierzchnię 11 353,37 km² zamieszkałą w sumie przez ok. 1 033,16 tys. osób.

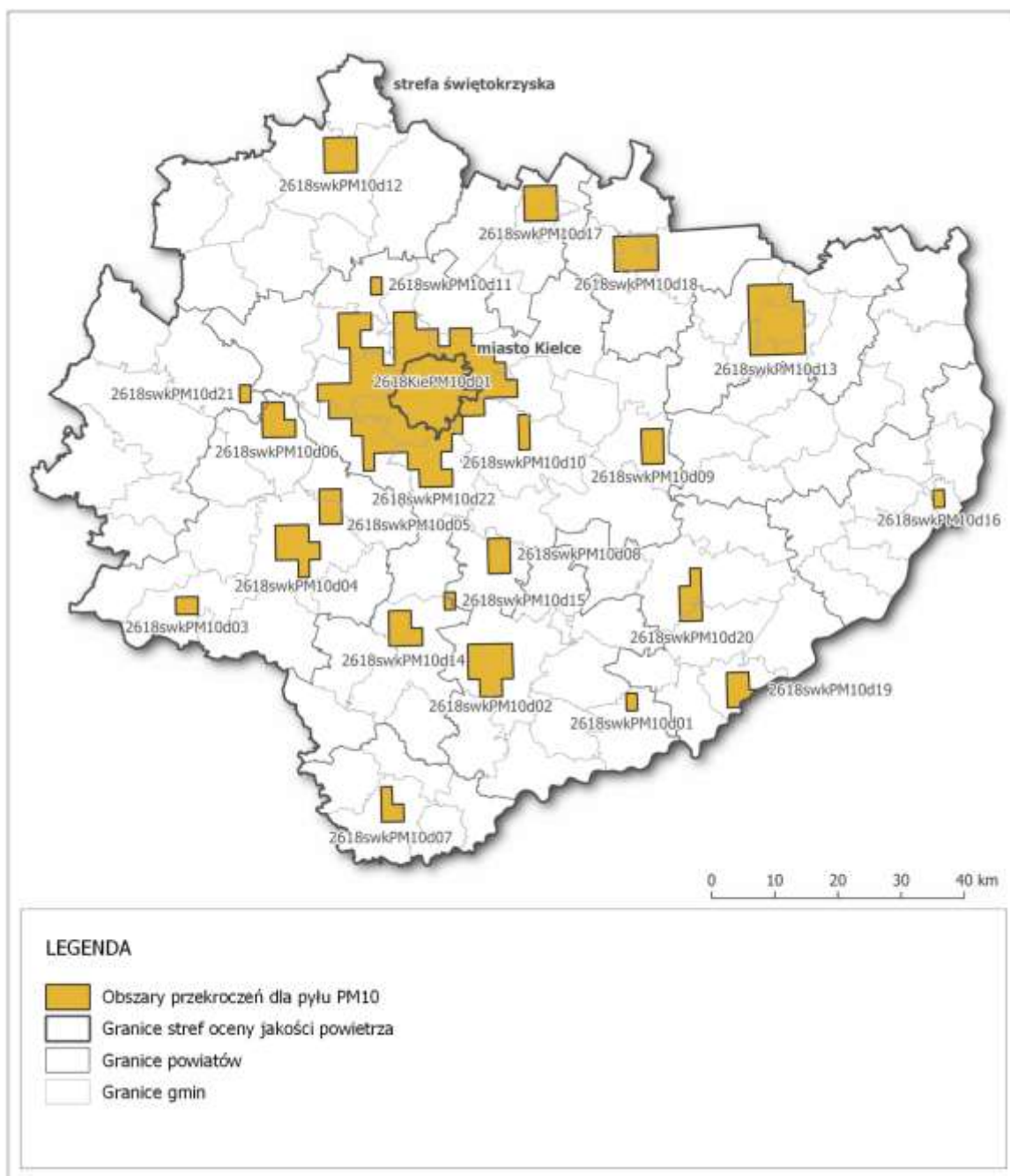
Powierzchnia obszarów została wyznaczona na podstawie analiz przestrzennych, a liczba ludności narażonej na podstawie danych o GUS za 2018 rok. Szczegółowe zestawienia wraz z charakterystyką poszczególnych obszarów zamieszczono w formie tabelarycznej (Tabela 23 do Tabela 25).

Kody obszarów przekroczeń zostały nadane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza³⁶ (załącznik 12) według którego każdej sytuacji przekroczenia nadaje się kod składający się z 6 pól:

- kod województwa (dwa znaki),
- rok referencyjny (dwie cyfry),
- skrót nazwy strefy (trzy znaki),
- symbol zanieczyszczenia,
- symbol czasu uśredniania (h/d/a/8) stężeń przekraczających poziom dopuszczalny lub poziom docelowy,
- numer kolejny obszaru przekroczeń w strefie (dwa znaki).

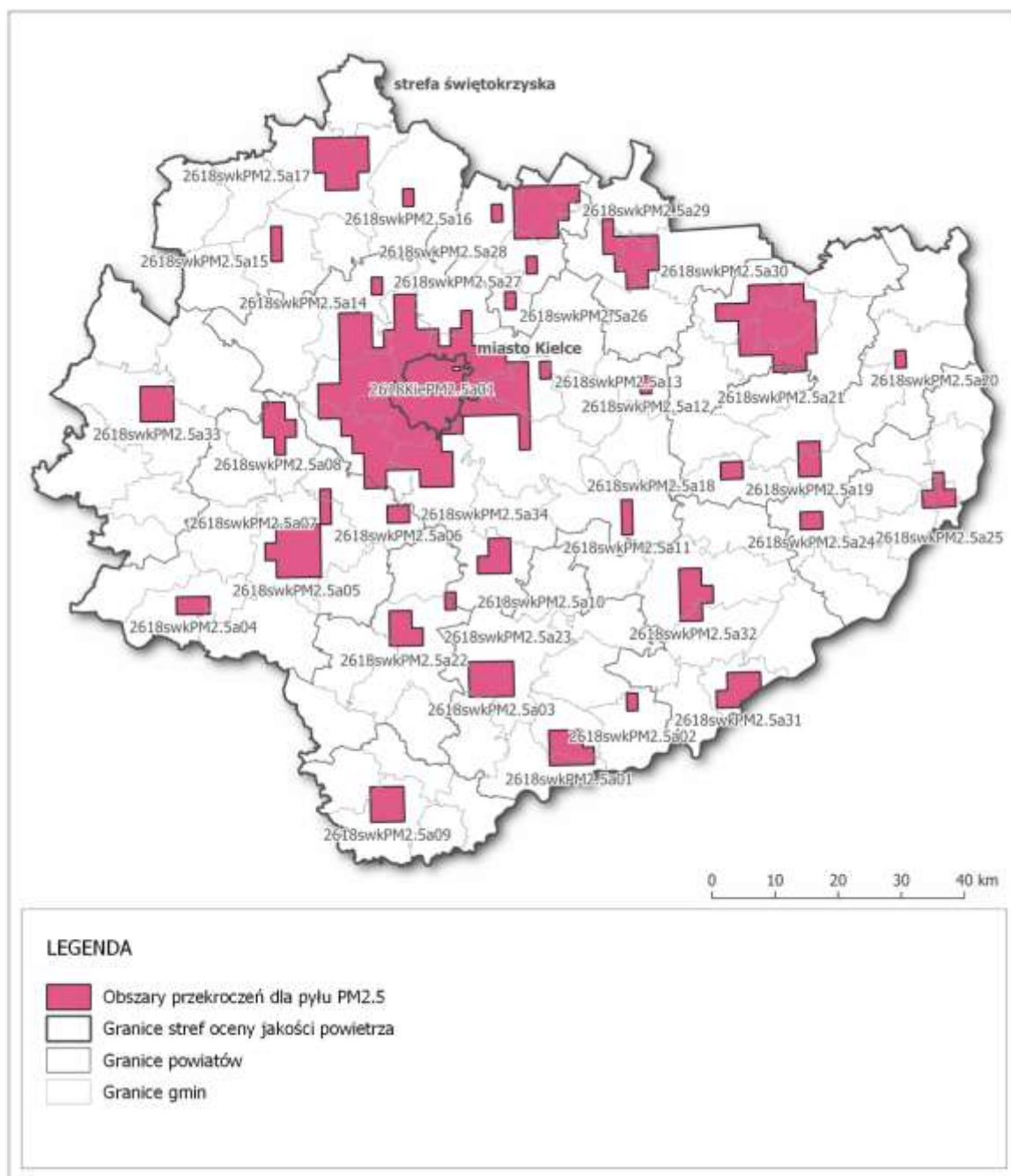
³⁶ Dz. U. z 2018 r., poz. 1120

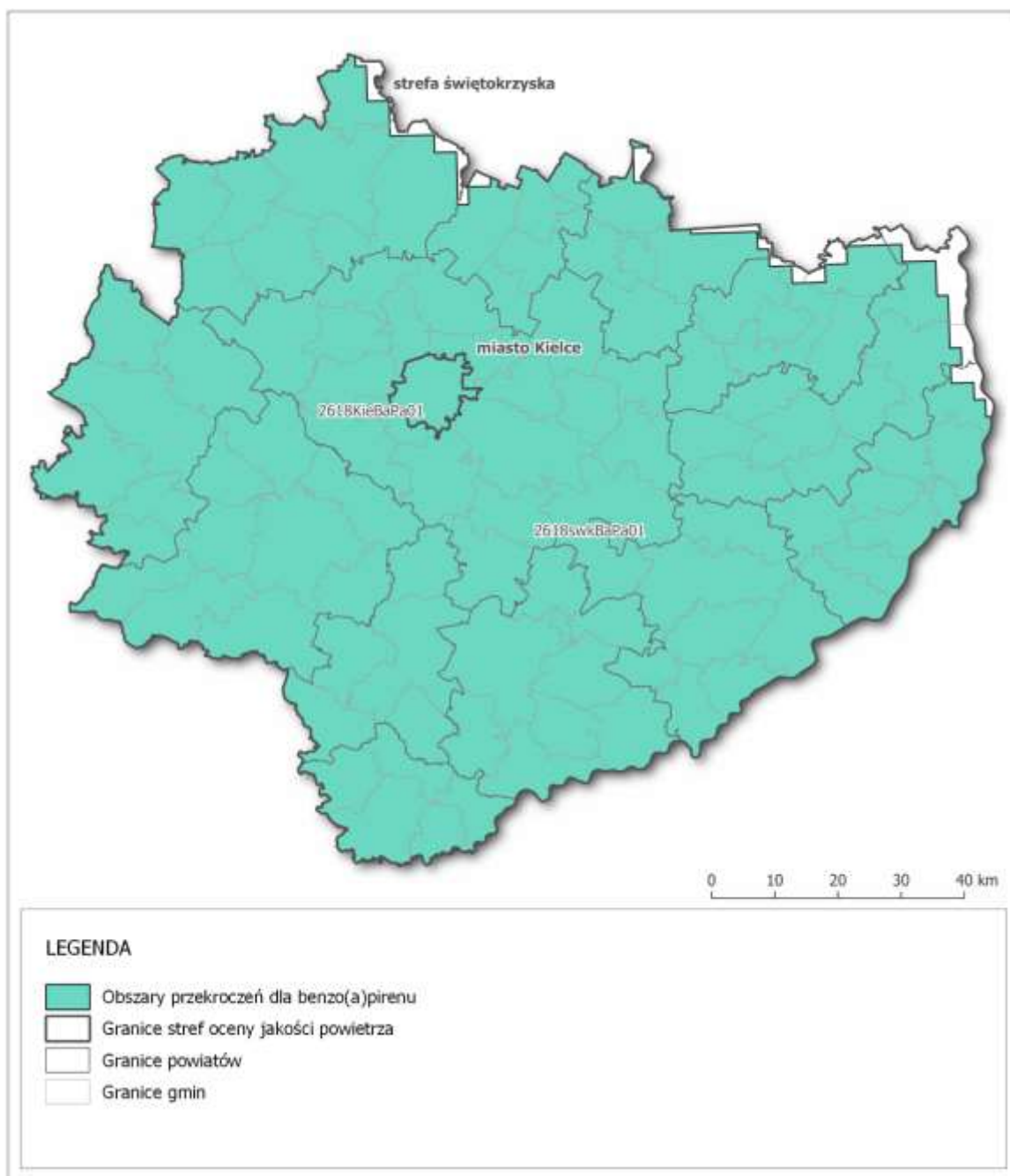
Rysunek 13. Obszary przekroczeń poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 na terenie stref województwa świętokrzyskiego w 2018 roku³⁷

³⁷ źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ w Kielcach, za „Roczną oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2018”

Rysunek 14. Obszary przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM_{2,5} na terenie stref województwa świętokrzyskiego w 2018 roku³⁸

³⁸ źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ w Kielcach, za „Roczną oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2018”

Rysunek 15. Obszary przekroczeń poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu na terenie stref województwa świętokrzyskiego w 2018 roku³⁹

³⁹ źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ w Kielcach, za „Roczną oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2018”

Tabela 23. Obszary przekroczeń pyłu zawieszonego PM10 w strefie świętokrzyskiej i ich charakterystyka

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi – liczna ośrodków		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[µg/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	gdzie przebywają dzieci	gdzie przebywają osoby starsze	[km]
1	2618swkPM10d01	gmina Pacanów gm. wiejska	4,94	wiejski - regionalny	27,56	300	20	70	5	brak danych	12
2	2618swkPM10d02	gmina Busko-Zdrój - miasto	49,31	miejski	35,42	65 590	2 270	14 750	22	7	145
3	2618swkPM10d03	gmina Sędziszów - miasto	9,84	miejski	28,98	7 990	370	1 320	10	2	35
4	2618swkPM10d04	gmina Jędrzejów - miasto	39,30	miejski	35,78	54 150	2 210	11 750	6	3	113
5	2618swkPM10d05	gmina Jędrzejów - obszar wiejski	19,63	wiejski - niedaleko miasta	35,17	1 180	60	200	12	brak danych	29
6	2618swkPM10d06	gmina Małogoszcz - obszar wiejski	24,47	wiejski - niedaleko miasta	35,05	1 420	80	230	7	brak danych	34
7	2618swkPM10d07	gmina Kazimierza Wielka - miasto	14,85	miejski	30,16	16 580	540	3 380	7	5	47
8	2618swkPM10d08	gmina Chmielnik - obszar wiejski	19,66	wiejski - niedaleko miasta	31,22	1 130	80	200	4	brak danych	44
9	2618swkPM10d09	gmina Łagów - miasto	19,60	miejski	27,67	3 910	220	650	3	1	42
10	2618swkPM10d10	gmina Daleszyce - miasto	9,79	miejski	25,85	1 790	90	260	2	1	22
11	2618swkPM10d11	gmina Mniów gm. wiejska	4,87	wiejski - odległy	28,81	490	30	70	7	brak danych	9
12	2618swkPM10d12	gmina Końskie - miasto	29,13	miejski	32,54	31 290	1 200	7 170	24	5	108

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi – liczna ośrodków		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[µg/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	gdzie przebywają dzieci	gdzie przebywają osoby starsze	[km]
13	2618swkPM10d13	gmina Ostrowiec Świętokrzyski	92,77	miejski	39,99	139 350	4 550	29 970	51	7	360
14	2618swkPM10d14	gmina Pińczów - miasto	24,62	miejski	29,45	19 090	690	4 140	15	2	53
15	2618swkPM10d15	gmina Pińczów - obszar wiejski	4,92	wiejski - niedaleko miasta	29,04	260	20	50	16	brak danych	6
16	2618swkPM10d16	gmina Sandomierz	4,91	miejski	30,64	4 010	160	840	27	4	49
17	2618swkPM10d17	gmina Skarżysko-Kamienna	29,18	miejski	32,06	20 690	790	4 670	30	3	154
18	2618swkPM10d18	gmina Starachowice	38,97	miejski	33,45	59 670	2 110	13 640	39	7	198
19	2618swkPM10d19	gmina Połaniec - miasto	18,74	miejski	35,24	8 960	440	1 150	5	2	60
20	2618swkPM10d20	gmina Staszów - miasto	24,61	miejski	30,26	13 520	500	2 710	18	2	79
21	2618swkPM10d21	gmina Krasocin gm. wiejska	4,89	wiejski - niedaleko miasta	26,58	280	20	50	5	brak danych	7
22	2618swkPM10d22	powiat kielecki	359,91	podmiejski	40,28	33 840	1 800	5 040	210	brak danych	657

* określone na podstawie modelowania matematycznego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

** określone na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

Tabela 24. Obszary przekroczeń pyłu zawieszonego PM_{2,5} w strefie świętokrzyskiej i ich charakterystyka

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi –liczba ośrodków		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[µg/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	gdzie przebywają dzieci	gdzie przebywają osoby starsze	[km]
1	2618swkPM2.5a01	gmina Solec-Zdrój gm. wiejska	34,61	wiejski - niedaleko miasta	18,12	2 080	110	420	6	brak danych	55
2	2618swkPM2.5a02	gmina Pacanów gm. wiejska	4,94	wiejski - regionalny	21,55	300	20	70	5	brak danych	12
3	2618swkPM2.5a03	gmina Busko-Zdrój - obszar wiejski	39,46	wiejski - niedaleko miasta	27,89	2 890	160	520	11	brak danych	118
4	2618swkPM2.5a04	gmina Sędziszów - miasto	14,76	miejski	24,29	11 980	550	1 980	10	2	42
5	2618swkPM2.5a05	gmina Jędrzejów - miasto	63,86	miejski	28,24	88 010	3 580	19 100	6	3	142
6	2618swkPM2.5a06	gmina Sobków gm. wiejska	9,82	wiejski - regionalny	20,54	580	40	100	13	brak danych	9
7	2618swkPM2.5a07	gmina Jędrzejów - obszar wiejski	9,81	wiejski - niedaleko miasta	19,93	590	30	100	12	brak danych	16
8	2618swkPM2.5a08	gmina Małogoszcz - miasto	29,36	miejski	26,79	11 080	500	2 030	4	2	41
9	2618swkPM2.5a09	gmina Kazimierza Wielka - miasto	29,70	miejski	24,77	33 150	1 070	6 750	7	5	65
10	2618swkPM2.5a10	gmina Chmielnik - miasto	24,57	miejski	24,48	11 380	470	2 220	7	2	51
11	2618swkPM2.5a11	gmina Raków gm. wiejska	9,82	wiejski - odległy	19,22	300	20	60	8	brak danych	19
12	2618swkPM2.5a12	gmina Nowa Słupia gm. wiejska	4,89	wiejski - odległy	19,01	550	30	110	8	brak danych	16
13	2618swkPM2.5a13	gmina Górnio gm. wiejska	4,89	wiejski - niedaleko miasta	19,77	860	60	110	16	brak danych	9

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi –liczba ośrodków		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[µg/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	gdzie przebywają dzieci	gdzie przebywają osoby starsze	[km]
14	2618swkPM2.5a14	gmina Mniów gm. wiejska	4,87	wiejski - odległy	19,96	490	30	70	7	brak danych	9
15	2618swkPM2.5a15	gmina Radoszyce - miasto	9,73	miejski	19,96	1 830	80	330	2	1	22
16	2618swkPM2.5a16	gmina Stąporków - miasto	4,86	miejski	19,57	2 520	90	540	7	1	19
17	2618swkPM2.5a17	gmina Końskie - miasto	63,12	miejski	27,86	67 790	2 590	15 530	24	5	149
18	2618swkPM2.5a18	gmina Iwaniska gm. wiejska	9,81	wiejski - odległy	19,06	630	30	110	5	brak danych	20
19	2618swkPM2.5a19	gmina Lipnik gm. wiejska	19,61	wiejski - regionalny	20,01	1 300	60	240	4	brak danych	30
20	2618swkPM2.5a20	gmina Ożarów - miasto	4,89	miejski	20,91	2 820	120	510	6	2	18
21	2618swkPM2.5a21	gmina Ostrowiec Świętokrzyski	151,38	miejski	34,85	227 380	7 420	48 900	51	7	459
22	2618swkPM2.5a22	gmina Pińczów - miasto	24,62	miejski	23,88	19 090	690	4 140	15	2	53
23	2618swkPM2.5a23	gmina Pińczów - obszar wiejski	4,92	wiejski - niedaleko miasta	18,10	260	20	50	16	brak danych	6
24	2618swkPM2.5a24	gmina Klimontów gm. wiejska	9,83	wiejski - regionalny	19,64	810	40	150	14	brak danych	21
25	2618swkPM2.5a25	gmina Sandomierz	19,64	miejski	24,10	16 030	630	3 340	27	4	103
26	2618swkPM2.5a26	gmina Łączna gm. wiejska	4,88	wiejski - niedaleko miasta	20,17	400	20	60	6	brak danych	14
27	2618swkPM2.5a27	gmina Suchedniów - miasto	4,87	miejski	20,04	690	30	150	6	1	23
28	2618swkPM2.5a28	gmina Bliżyn gm. wiejska	4,86	wiejski - niedaleko miasta	18,86	290	10	60	6	brak danych	14

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi – liczba ośrodków		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[µg/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	gdzie przebywają dzieci	gdzie przebywają osoby starsze	[km]
29	2618swkPM2.5a29	gmina Skarżysko-Kamienna	72,66	miejski	27,51	51 520	1 970	11 630	30	3	239
30	2618swkPM2.5a30	gmina Starachowice	58,46	miejski	26,42	89 510	3 160	20 470	39	7	229
31	2618swkPM2.5a31	gmina Połaniec - miasto	28,59	miejski	29,59	13 670	660	1 750	5	2	87
32	2618swkPM2.5a32	gmina Staszów - miasto	34,46	miejski	25,77	18 920	690	3 800	18	2	87
33	2618swkPM2.5a33	gmina Włoszczowa - miasto	29,34	miejski	21,65	9 830	420	1 910	13	2	62
34	2618swkPM2.5a34	powiat kielecki	487,07	podmiejski	30,44	45 790	2 440	6 820	210	brak danych	815

* określone na podstawie modelowania matematycznego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

** określone na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

Tabela 25. Obszary przekroczeń benzo(a)pirenu w strefie świętokrzyskiej i ich charakterystyka

Lp.	kod obszaru przekroczeń	lokalizacja (powiat, gmina)	powierzchnia obszaru przekroczeń	klasyfikacja obszaru	maksymalne stężenie*	szacunkowa liczba osób narażonych na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza**			infrastruktura związana z osobami starszymi i dziećmi – liczba ośrodków		szacunkowa łączna długość dróg w obszarach przekroczeń
			[km ²]		[ng/m ³]	ogółem	dzieci poniżej 5 roku życia	osoby starsze > 65 roku życia	gdzie przebywają dzieci	gdzie przebywają osoby starsze	[km]
1	2618swkBPa01	strefa świętokrzyska	11 353,37	miejski, podmiejski, wiejski (niedaleko miasta, regionalny, odległy)	6,75	1 033 160	45 420	193 010	1 079	ok. 100	13 923

* określone na podstawie modelowania matematycznego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

** określone na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

4. Bilans emisji substancji zanieczyszczających wprowadzanych do powietrza w strefach w roku bazowym

Inwentaryzacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza prowadzona jest przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami KOBIZE. Prowadzona przez KOBIZE baza emisji pozwoliła na ustalenie wielkości ładunku analizowanych zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza w 2018 roku z terenu województwa świętokrzyskiego. Całkowita wielkość emisji poszczególnych zanieczyszczeń jest sumą emisji z różnych kategorii źródeł z terenu strefy:

- emisji pochodzącej z przemysłu i energetyki,
- emisji pochodzącej z transportu drogowego,
- emisji pochodzącej z sektora komunalno-bytowego, czyli z ogrzewania budynków,
- emisji pochodzącej z rolnictwa (z upraw i hodowli),
- emisji pochodzącej z ciągników rolniczych pracujących na polach,
- emisji pochodzącej z kolei,
- emisji niezorganizowanej pochodzącej z kopalni odkrywkowych, hałdy i wyrobisk,
- emisji pochodzącej ze składowania odpadów,
- emisji naturalnej – z terenów leśnych i gruntów.

Poniżej przedstawiono bilans substancji objętych Programem oraz prekursorów ozonu wprowadzanych do powietrza z obszaru strefy miasto Kielce (Tabela 26) oraz strefy świętokrzyskiej (Tabela 27).

Tabela 26. Wielkość emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z terenu strefy miasto Kielce w 2018 roku⁴⁰

rodzaj emisji	SNAP	emisja zanieczyszczeń objętych Programem [Mg/rok]			emisja prekursorów ozonu i pyłu [Mg/rok]				
		PM10	PM2,5	B(a)P	SO2	NOx	CO	NMLZO	NH3
komunalno-bytowa	0202	463,188	454,435	0,190	393,935	199,712	4 631,543	508,426	
transport drogowy	07	35,459	27,615	0,000	0,983	540,020	1 129,581	165,920	7,732
przemysł i energetyka	01	102,131	49,385	0,043	1 004,590	465,762	256,622	0,000	0,000
	02	27,827	26,525	0,021	87,599	47,317	381,414	25,110	0,000
	03	12,214	7,790	0,026	118,413	72,434	102,209	0,650	0,000
	04	0,284	0,311	0,000	0,449	4,782	10,729	25,902	0,302
	05	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	2,293	0,000
	06	0,015	0,007	0,000	0,026	0,159	0,066	36,024	0,000
	09	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

⁴⁰ Źródło: opracowano na podstawie Bazy Emisji KOBIZE za rok 2018, wyjątek sektor komunalno-bytowy, który opracowano na podstawie zaktualizowanej bazy emisji przygotowanej w 2015 roku w ramach Programu ochrony powietrza (Uchwała Nr XVII/248/15 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie określenia „Aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych”)

rodzaj emisji	SNAP	emisja zanieczyszczeń objętych Programem [Mg/rok]			emisja prekursorów ozonu i pyłu [Mg/rok]				
		PM10	PM2,5	B(a)P	SO2	NOx	CO	NMLZO	NH3
rolnictwo (hodowla i uprawy)	10	5,332	0,404			1,624		17,150	27,518
ciągniki rolnicze	08	2,087	2,087		0,040	13,827	18,460	1,421	0,003
kolej	08	0,368	0,368		0,008	4,099	0,837	0,364	0,001
hałdy i wyrobiska	05	16,204	3,888						
składowanie odpadów	09	0,000	0,000						
las i grunty	11	3,200	0,130						
suma emisji		668,309	572,945	0,280	1 606,043	1 349,736	6 531,461	783,260	35,556

Tabela 27. Wielkość emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z terenu strefy świętokrzyskiej w 2018 roku⁴¹

rodzaj emisji	SNAP	emisja zanieczyszczeń objętych Programem [Mg/rok]			emisja prekursorów ozonu i pyłu [Mg/rok]				
		PM10	PM2,5	B(a)P	SO2	NOx	CO	NMLZO	NH3
komunalno-bytowa	0202	8 407,306	8 270,777	4,066	8 651,588	2 775,389	94 565,048	9 958,879	
transport drogowy	07	825,440	639,887	0,012	22,286	12 323,911	25 669,619	3 858,834	198,876
przemysł i energetyka	01	544,977	303,141	0,143	8 137,899	12 988,678	1 469,091	0,209	0,000
	02	19,382	18,359	0,014	60,229	49,587	181,939	21,249	0,000
	03	308,507	211,584	0,111	3 531,453	4 781,815	12 369,611	182,993	353,414
	04	9,519	4,545	0,030	457,569	817,826	24 534,866	119,310	1,650
	05	1,059	0,000	0,000	1,014	3,510	3,299	2,648	0,000
	06	0,001	0,001	0,000	0,038	5,766	0,849	296,004	0,154
	09	23,041	22,686	0,001	16,099	13,090	5,882	0,009	1,431
rolnictwo (hodowla i uprawy)	10	850,556	83,516			1 303,256		2 777,112	6 914,964
ciągniki rolnicze	08	594,718	594,718		11,437	3 940,805	5 260,964	405,094	0,915
kolej	08	5,975	5,975		0,127	66,615	13,603	5,911	0,009
hałdy i wyrobiska	05	1 552,839	372,593						
składowanie odpadów	09	0,053	0,008						
las i grunty	11	896,146	35,078						
suma emisji		14 039,519	10 562,868	4,377	20 889,739	39 070,248	164 074,771	17 628,252	7 471,413

Bilans emisji zanieczyszczeń objętych Programem z terenu 30 km wokół stref województwa świętokrzyskiego

W celu określenia wielkości tła regionalnego w podziale na tło naturalne, transgraniczne oraz krajowe przeprowadzono modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w roku bazowym 2018 uwzględniając emisje z terenu województw ościennych względem świętokrzyskiego oraz spoza terenu Polski. Poniżej pokazano

⁴¹ Źródło: opracowano na podstawie Bazy Emisji KOBIZE za rok 2018, wyjątek sektor komunalno-bytowy, który opracowano na podstawie zaktualizowanej bazy emisji przygotowanej w 2015 roku w ramach Programu ochrony powietrza (Uchwała Nr XVII/248/15 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie określenia „Aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych”)

szacunkową wielkość emisji zanieczyszczeń objętych Programem poza strefami województwa świętokrzyskiego w pasie 30 km wokół każdej strefy.

Tabela 28. Szacunkowa wielkość emisji zanieczyszczeń objętych Programem w 2018 roku z pasa 30 km wokół strefy miasto Kielce⁴²

jednostka administracyjna	szacunkowa emisja zanieczyszczeń objętych Programem z obszaru 30 km wokół strefy [Mg/rok]		
	PM10	PM2,5	B(a)P
świętokrzyskie	137,5	102,8	0,05

Tabela 29. Szacunkowa wielkość emisji zanieczyszczeń objętych Programem w 2018 roku z pasa 30 km wokół strefy świętokrzyskiej⁴³

jednostka administracyjna	szacunkowa emisja zanieczyszczeń objętych Programem z obszaru 30 km wokół strefy [Mg/rok]		
	PM10	PM2,5	B(a)P
Kielce	668,3	572,9	0,3
lubelskie	1 713,3	1 273,8	0,56
łódzkie	4 841,9	3 433,9	1,54
małopolskie	8 650,5	7 483,0	3,76
mazowieckie	3 918,1	2 925,6	1,43
podkarpackie	2 840,9	2 287,8	1,11
śląskie	5 639,6	4 829,2	2,16
suma	7 223,5	5 280,6	2,38

5. Analiza stanu jakości powietrza

5.1. Szacunkowy poziom tła zanieczyszczeń w roku bazowym 2018

Na jakość powietrza na obszarze stref województwa świętokrzyskiego wpływają również źródła emisji spoza województwa oraz czynniki niezależne od źródeł zlokalizowanych na terenie województwa świętokrzyskiego. Na podstawie wyników modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń uwzględniającego również źródła emisji (antropogeniczne i naturalne) spoza stref objętych Programem określono poziom tła regionalnego. Poniżej zestawiono dane dotyczące tła regionalnego (Tabela 30) dla obu stref województwa podając zarówno zakres, jak i wartości średnie na obszarze stref. Podobnie pokazano również tło regionalne z rozbiciem na tło transgraniczne, krajowe i naturalne (Tabela 31).

⁴² źródło: Centralna Baza Emisji KOBIZE za 2018 rok

⁴³ źródło: Centralna Baza Emisji KOBIZE za 2018 rok

Tabela 30. Zakres stężeń tła regionalnego w strefach województwa świętokrzyskiego w 2018 roku

kod strefy	nazwa strefy	zanieczyszczenie	tło regionalne	
			zakres	średnia*
PL2601	miasto Kielce	pył PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	12,84 - 13,91	13,39
PL2601	miasto Kielce	pył PM2,5 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	10,31 - 11,03	10,67
PL2601	miasto Kielce	B(a)P [ng/m^3]	0,58 - 0,58	0,58
PL2602	strefa świętokrzyska	pył PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	12,49 - 22,9	14,89
PL2602	strefa świętokrzyska	pył PM2,5 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	10,04 - 18,27	11,79
PL2602	strefa świętokrzyska	B(a)P [ng/m^3]	0,57 - 0,64	0,59

* średnia wyznaczona dla wszystkich receptorów, w których przeprowadzono modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

Przedstawione dane dotyczące zakresów tła regionalnego wskazują, że wartości te w przypadku pyłu PM10 przekraczają 33% poziomu dopuszczalnego, a dla pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu przekraczają 50%, a nawet zbliżają się do 60% poziomu dopuszczalnego dla PM2,5 (od 1.01.2020 r.) i poziomu docelowego dla B(a)P. Rozbicie tła regionalnego na transgraniczne, krajowe i naturalne wskazuje, że największy udział ma tło krajowe (Tabela 31), co oznacza, że konieczne jest prowadzenie działań naprawczych na terenie całego kraju w celu istotnej poprawy jakości powietrza

Tabela 31. Zakres stężeń tła regionalnego w strefach województwa świętokrzyskiego w 2018 roku w podziale na różne rodzaje tła

kod strefy	nazwa strefy	substancja	zakres stężeń tła regionalnego w strefach					
			transgraniczne		krajowe		naturalne	
			zakres	średnia*	zakres	średnia*	zakres	średnia*
PL2601	miasto Kielce	pył PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	4,4 - 4,48	4,44	7,31 - 8,17	7,75	1,07 - 1,4	1,21
PL2601	miasto Kielce	pył PM2,5 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	3,82 - 3,86	3,84	6,31 - 6,97	6,65	0,13 - 0,25	0,18
PL2601	miasto Kielce	B(a)P [ng/m^3]	0,14 - 0,15	0,14	0,44 - 0,44	0,44	0 - 0	0
PL2602	strefa świętokrzyska	pył PM10 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	4,24 - 4,7	4,5	6,99 - 17,21	8,98	0,89 - 2,59	1,4
PL2602	strefa świętokrzyska	pył PM2,5 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	3,73 - 4,03	3,88	5,98 - 14,11	7,64	0,09 - 0,74	0,28
PL2602	strefa świętokrzyska	B(a)P [ng/m^3]	0,13 - 0,16	0,15	0,42 - 0,48	0,44	0 - 0	0

* średnia wyznaczona dla wszystkich receptorów, w których przeprowadzono modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

5.2. Szacunkowy przyrost tła miejskiego i lokalnego w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł emisji ze wskazaniem procentowego udziału substancji w powietrzu w ramach powszechnego i zwykłego korzystania ze środowiska

W celu określenia działań naprawczych mających na celu poprawę jakości powietrza poprzez redukcje emisji zanieczyszczeń do powietrza, koniecznym jest określenie przyczyn występowania przekroczeń stężeń każdej substancji – wskazanie źródeł w największym stopniu odpowiedzialnych za przekroczenia. W tym celu przeanalizowano wyniki modelowania dyspersji zanieczyszczeń modelem CALPUFF pod

kątem każdego rodzaju źródeł uwzględnionych w inwentaryzacji emisji. Pozwoliło to na wskazanie dla każdego obszaru przekroczeń wskazanego na mapach (Rysunek 13 do Rysunek 15) i w zestawieniach (Tabela 20 do Tabela 25):

- przyrostu tła miejskiego i przyrostu tła lokalnego w Kielcach w podziale na poszczególne źródła emisji;
- przyrostu tła lokalnego w strefie świętokrzyskiej w podziale na poszczególne źródła emisji.

Na podstawie wyników modelowania, dla każdego obszaru przekroczeń określono wysokość stężeń średniorocznych generowanych przez różne rodzaje źródeł. Komplet informacji dla każdego obszaru przekroczeń zamieszczono w formie zestawień tabelarycznych (Tabela 32 do Tabela 35). Wyniki tych analiz omówiono w rozdziałach 5.2.1 i 5.2.2 prezentując również dane w formie wykresów.

Pokazano również procentowy udział substancji w powietrzu wprowadzanych w strefach w ramach powszechnego i zwykłego korzystania ze środowiska.

Tabela 32. Tło regionalne oraz przyrost tła miejskiego i lokalnego dla poszczególnych kodów sytuacji przekroczenia pyłu PM10

tło lub przyrost tła	rodzaj źródeł odpowiedzialnych	SNAP	kody obszarów przekroczeń dla pyłu PM10																						
			2618KiePM10d01	2618swkPM10d01	2618swkPM10d02	2618swkPM10d03	2618swkPM10d04	2618swkPM10d05	2618swkPM10d06	2618swkPM10d07	2618swkPM10d08	2618swkPM10d09	2618swkPM10d10	2618swkPM10d11	2618swkPM10d12	2618swkPM10d13	2618swkPM10d14	2618swkPM10d15	2618swkPM10d16	2618swkPM10d17	2618swkPM10d18	2618swkPM10d19	2618swkPM10d20	2618swkPM10d21	2618swkPM10d22
Szacunkowy poziom tła regionalnego dla pyłu PM10 [µg/m ³]	transgraniczne	-	4,43	4,64	4,61	4,62	4,59	4,55	4,50	4,65	4,57	4,49	4,45	4,41	4,32	4,44	4,61	4,59	4,56	4,30	4,33	4,67	4,59	4,46	4,47
	krajowe	-	7,56	10,65	9,32	10,31	9,15	9,00	8,79	12,07	8,31	7,27	7,55	8,21	9,09	7,69	9,26	8,68	10,92	8,47	7,93	12,39	8,42	8,86	7,96
	naturalne	-	1,15	1,55	1,56	1,38	2,05	2,10	1,70	1,62	1,56	1,29	1,26	1,26	1,02	1,29	1,30	1,58	1,08	1,01	1,05	1,12	1,17	1,55	1,28
Szacunkowy przyrost tła miejskiego dla pyłu PM10 [µg/m ³]	inne strefy woj.	-	6,59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	rolnictwo	10	0,21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	przemysł oraz produkcja ciepła i energii elektrycznej	01, 03-06	0,13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	niezorganizowana	05	0,03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	transport drogowy	07	2,70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	sektor handlowy i mieszkaniowy, usługi, rzemiosło	0202	8,65	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szacunkowy przyrost tła lokalnego dla pyłu PM10 [µg/m ³]	inne strefy woj.	-		0,06	0,09	0,06	0,14	0,25	0,38	0,04	0,20	0,23	0,74	0,60	0,19	0,09	0,10	0,13	0,05	0,17	0,15	0,05	0,08	0,28	7,91
	rolnictwo	10		1,80	0,97	0,71	2,36	10,82	1,00	0,99	1,67	0,71	0,48	4,97	0,19	0,51	0,67	1,01	0,30	0,15	0,21	0,39	0,42	0,82	0,45
	przemysł oraz produkcja ciepła i energii elektrycznej	01, 03-06		0,11	0,27	0,14	0,20	0,16	0,28	0,06	0,17	0,12	0,48	0,17	0,08	0,16	0,15	0,22	0,14	0,15	0,11	0,13	0,34	1,12	1,03
	niezorganizowana	05		0,09	0,12	0,04	0,10	0,22	4,31	0,03	0,59	7,64	0,28	0,18	0,06	0,12	0,13	8,26	0,06	0,08	0,09	0,06	0,09	3,69	11,05
	transport drogowy	07	3,00	1,00	1,67	0,55	2,83	1,88	0,76	0,81	1,99	1,15	1,29	1,45	1,64	4,29	2,11	0,79	3,87	2,70	4,34	1,38	1,05	0,39	1,43

tło lub przyrost tła	rodzaj źródeł odpowiedzialnych	SNAP	kody obszarów przekroczeń dla pyłu PM10																						
			2618KiePM10d01	2618swkPM10d01	2618swkPM10d02	2618swkPM10d03	2618swkPM10d04	2618swkPM10d05	2618swkPM10d06	2618swkPM10d07	2618swkPM10d08	2618swkPM10d09	2618swkPM10d10	2618swkPM10d11	2618swkPM10d12	2618swkPM10d13	2618swkPM10d14	2618swkPM10d15	2618swkPM10d16	2618swkPM10d17	2618swkPM10d18	2618swkPM10d19	2618swkPM10d20	2618swkPM10d21	2618swkPM10d22
	sektor handlowy i mieszkaniowy, usługi, rzemiosło	0202	6,47	7,66	16,81	11,17	14,35	6,19	13,34	9,90	12,16	4,77	9,33	7,57	15,97	21,40	11,11	3,77	9,67	15,02	15,23	15,06	14,09	5,42	4,69
udział substancji w powietrzu wprowadzanych w strefie w ramach korzystania ze środowiska	powszechnego	-	37%	28%	47%	39%	40%	18%	38%	33%	39%	17%	36%	26%	49%	54%	38%	13%	32%	47%	46%	43%	47%	20%	12%
	zwykłego	-	15%	11%	9%	5%	15%	37%	18%	6%	14%	35%	10%	23%	6%	13%	10%	35%	14%	10%	14%	6%	6%	23%	35%

Tabela 33. Tło regionalne oraz przyrost tła miejskiego i lokalnego dla poszczególnych kodów sytuacji przekroczenia pyłu PM2,5 (kody 2618KiePM2.5a01 oraz 2618swkPM2.5a01 do 2618swkPM2.5a16)

tło lub przyrost tła	rodzaj źródeł odpowiedzialnych	SNAP	kody obszarów przekroczeń dla pyłu PM2,5																
			2618KiePM2.5a01	2618swkPM2.5a01	2618swkPM2.5a02	2618swkPM2.5a03	2618swkPM2.5a04	2618swkPM2.5a05	2618swkPM2.5a06	2618swkPM2.5a07	2618swkPM2.5a08	2618swkPM2.5a09	2618swkPM2.5a10	2618swkPM2.5a11	2618swkPM2.5a12	2618swkPM2.5a13	2618swkPM2.5a14	2618swkPM2.5a15	2618swkPM2.5a16
Szacunkowy poziom tła regionalnego dla pyłu PM2.5 [µg/m ³]	transgraniczne	-	3,83	3,97	3,98	3,93	3,94	3,92	3,89	3,90	3,87	3,97	3,90	3,89	3,82	3,83	3,81	3,81	3,77
	krajowe	-	6,63	8,77	9,02	7,83	8,70	7,83	7,14	7,61	7,49	10,17	7,06	6,54	6,13	6,36	7,05	7,53	6,85
	naturalne	-	0,17	0,27	0,35	0,29	0,28	0,36	0,35	0,48	0,37	0,39	0,34	0,17	0,36	0,26	0,20	0,14	0,10
Szacunkowy przyrost tła miejskiego dla pyłu	inne strefy woj.	-	4,98	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	rolnictwo	10	0,04	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

tło lub przyrost tła	rodzaj źródeł odpowiedzialnych	SNAP	kody obszarów przekroczeń dla pyłu PM2,5																
			2618KiePM2.5a01	2618swkPM2.5a01	2618swkPM2.5a02	2618swkPM2.5a03	2618swkPM2.5a04	2618swkPM2.5a05	2618swkPM2.5a06	2618swkPM2.5a07	2618swkPM2.5a08	2618swkPM2.5a09	2618swkPM2.5a10	2618swkPM2.5a11	2618swkPM2.5a12	2618swkPM2.5a13	2618swkPM2.5a14	2618swkPM2.5a15	2618swkPM2.5a16
PM2.5 [µg/m ³]	przemysł oraz produkcja ciepła i energii elektrycznej	01, 03-06	0,10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	nieorganizowana	05	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	transport drogowy	07	0,82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	sektor handlowy i mieszkaniowy, usługi, rzemiosło	0202	8,51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Szacunkowy przyrost tła lokalnego dla pyłu PM2.5 [µg/m ³]	inne strefy woj.	-		0,05	0,05	0,08	0,05	0,12	0,31	0,23	0,32	0,03	0,16	0,13	0,19	0,54	0,52	0,18	0,18
	rolnictwo	10		0,21	0,32	0,24	0,23	0,32	0,30	0,65	0,32	0,34	0,30	0,13	0,30	0,20	0,25	0,09	0,03
	przemysł oraz produkcja ciepła i energii elektrycznej	01, 03-06		0,06	0,09	0,20	0,11	0,21	0,18	0,14	0,22	0,05	0,14	0,11	0,09	0,14	0,13	0,07	0,07
	nieorganizowana	05		0,03	0,02	0,03	0,01	0,02	0,09	0,06	1,03	0,01	0,14	0,03	0,04	0,06	0,04	0,02	0,02
	transport drogowy	07	0,66	0,23	0,33	0,74	0,16	0,50	0,21	0,46	0,24	0,24	0,67	0,25	0,33	0,38	0,53	0,24	0,39
	sektor handlowy i mieszkaniowy, usługi, rzemiosło	0202	8,51	4,54	7,39	14,54	10,80	14,95	8,05	6,38	12,91	9,57	11,76	7,97	7,76	7,99	7,44	7,88	8,17
udział substancji w powietrzu wprowadzanych w strefie w ramach korzystania ze środowiska	powszechnego	-	50%	25%	34%	52%	44%	53%	39%	32%	48%	39%	48%	41%	41%	40%	37%	39%	42%
	zwykłego	-	5%	3%	4%	4%	2%	4%	4%	7%	7%	3%	5%	3%	4%	4%	5%	2%	3%

Tabela 34. Tło regionalne oraz przyrost tła lokalnego dla poszczególnych kodów sytuacji przekroczenia pyłu PM_{2,5} w strefie świętokrzyskiej (kody 2618swkPM_{2.5}a17 do 2618swkPM_{2.5}a34)

tło lub przyrost tła	rodzaj źródeł odpowiedzialnych	SNAP	kody obszarów przekroczeń dla pyłu PM _{2,5}																	
			2618swkPM _{2.5} a17	2618swkPM _{2.5} a18	2618swkPM _{2.5} a19	2618swkPM _{2.5} a20	2618swkPM _{2.5} a21	2618swkPM _{2.5} a22	2618swkPM _{2.5} a23	2618swkPM _{2.5} a24	2618swkPM _{2.5} a25	2618swkPM _{2.5} a26	2618swkPM _{2.5} a27	2618swkPM _{2.5} a28	2618swkPM _{2.5} a29	2618swkPM _{2.5} a30	2618swkPM _{2.5} a31	2618swkPM _{2.5} a32	2618swkPM _{2.5} a33	2618swkPM _{2.5} a34
Szacunkowy poziom tła regionalnego dla pyłu PM _{2.5} [µg/m ³]	transgraniczne	-	3,77	3,88	3,90	3,89	3,83	3,94	3,92	3,94	3,96	3,78	3,77	3,76	3,76	3,78	4,01	3,95	3,88	3,86
	krajowe	-	7,74	6,67	6,95	7,38	6,57	7,87	7,37	7,34	9,18	6,23	6,50	6,54	7,32	6,81	10,45	7,20	8,08	6,91
	naturalne	-	0,11	0,38	0,41	0,33	0,18	0,26	0,36	0,38	0,16	0,17	0,11	0,10	0,10	0,12	0,18	0,18	0,32	0,21
Szacunkowy przyrost tła lokalnego dla pyłu PM _{2.5} [µg/m ³]	inne strefy woj.	-	0,16	0,11	0,08	0,05	0,08	0,08	0,11	0,07	0,04	0,38	0,22	0,17	0,14	0,13	0,04	0,07	0,10	6,32
	rolnictwo	10	0,04	0,35	0,40	0,27	0,11	0,20	0,30	0,33	0,10	0,11	0,04	0,03	0,04	0,06	0,12	0,12	0,26	0,13
	przemysł oraz produkcja ciepła i energii elektrycznej	01, 03-06	0,06	0,08	0,08	0,27	0,10	0,12	0,18	0,08	0,11	0,12	0,15	0,09	0,12	0,09	0,11	0,28	0,20	0,45
	nieorganizowana	05	0,01	0,06	0,03	0,05	0,03	0,03	1,98	0,03	0,01	0,11	0,04	0,02	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,27
	transport drogowy	07	0,51	0,21	0,43	0,41	0,60	0,63	0,24	0,50	1,20	0,66	0,56	0,39	0,50	1,26	0,42	0,33	0,21	1,02
	sektor handlowy i mieszkaniowy, usługi, rzemiosło	0202	15,44	7,32	7,74	8,26	23,35	10,73	3,63	6,98	9,35	8,62	8,64	7,75	15,51	14,15	14,26	13,62	8,59	11,28
udział substancji w powietrzu wprowadzanych w strefie w ramach korzystania ze środowiska	powszechnego	-	55%	38%	39%	39%	67%	45%	20%	36%	39%	43%	43%	41%	56%	54%	48%	53%	40%	37%
	zwykłego	-	2%	4%	5%	5%	2%	4%	15%	5%	6%	5%	4%	3%	2%	5%	2%	3%	3%	6%

Tabela 35. Tło regionalne oraz przyrost tła miejskiego i lokalnego dla poszczególnych kodów sytuacji przekroczenia benzo(a)pirenu

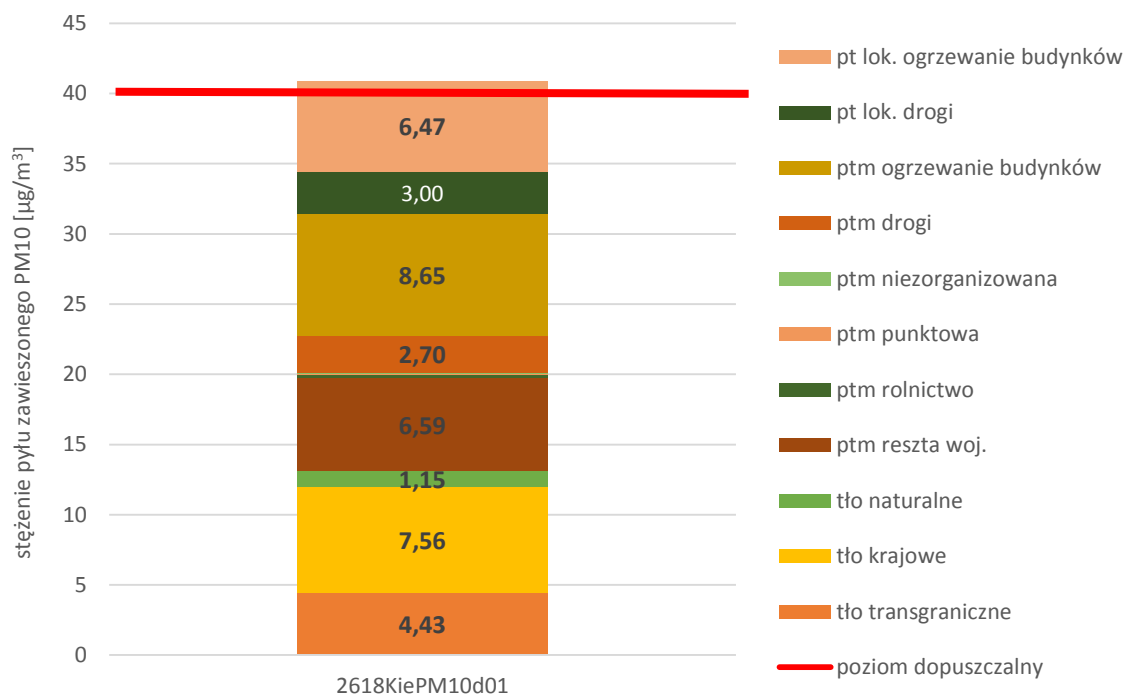
tło lub przyrost tła	rodzaj źródeł odpowiedzialnych	SNAP	kody obszarów przekroczeń dla pyłu B(a)P	
			2618KieBaPa01	2618swkBaPa01
Szacunkowy poziom tła regionalnego dla B(a)P [ng/m ³]	transgraniczne	-	0,14	0,14
	krajowe	-	0,44	0,44
	naturalne	-	0,00	0,00
Szacunkowy przyrost tła miejskiego dla B(a)P [ng/m ³]	inne strefy woj.	-	1,19	-
	przemysł oraz produkcja ciepła i energii elektrycznej	01, 03-06	0,28	-
	niezorganizowana	05	0,00	-
	transport drogowy	07	0,01	-
	sektor handlowy i mieszkaniowy, usługi, rzemiosło	0202	2,24	-
Szacunkowy przyrost tła lokalnego dla B(a)P [ng/m ³]	inne strefy woj.	-	-	0,03
	rolnictwo	10	-	0,00
	przemysł oraz produkcja ciepła i energii elektrycznej	01, 03-06	-	0,08
	transport drogowy	07	-	0,00
	sektor handlowy i mieszkaniowy, usługi, rzemiosło	0202	4,15	6,05
udział substancji w powietrzu wprowadzanych w strefie w ramach korzystania ze środowiska	powszechnego	-	76%	90%
	zwykłego	-	3%	1%

5.2.1. Miasto Kielce

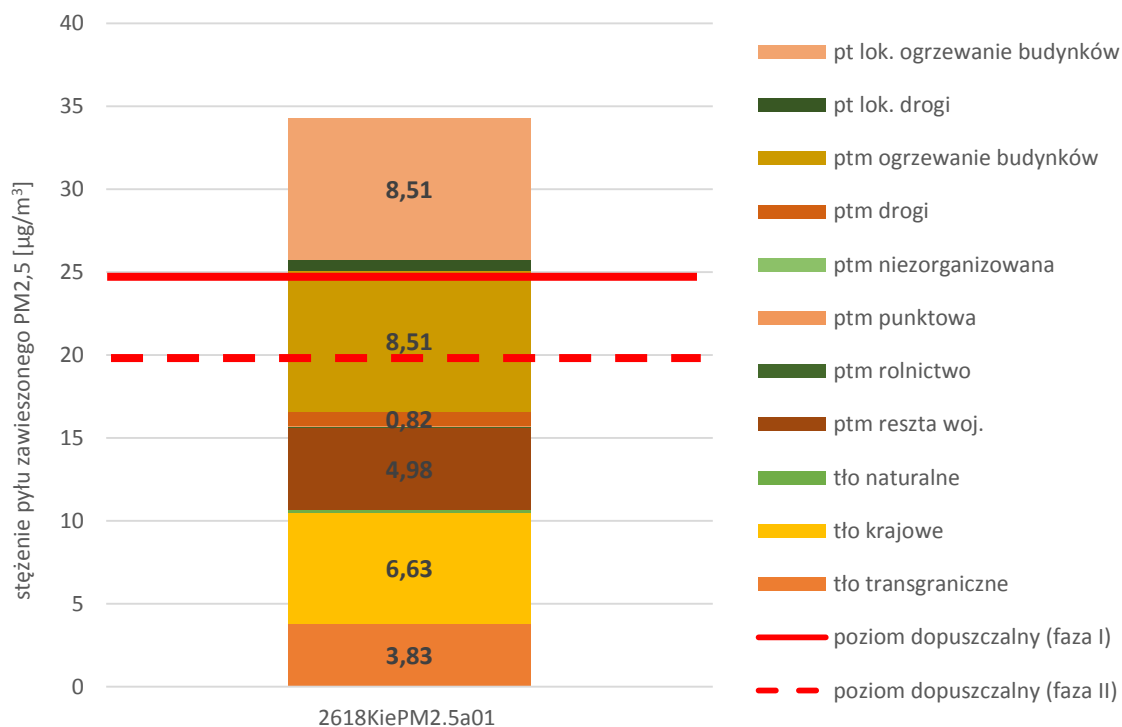
Zanieczyszczenia pochodzące spoza Kielc (tło regionalne oraz emisja z terenu strefy świętokrzyskiej) mają istotne znaczenie dla wielkości stężeń średniorocznych pyłu PM₁₀. W sumie odpowiadają za stężenie PM₁₀ na poziomie 19,7 µg/m³, co stanowi niemal połowę poziomu dopuszczalnego. O przyroście tła miejskiego, jak i lokalnego decyduje przede wszystkim emisja pochodząca ze źródeł komunalno-bytowych oraz transportu drogowego. Przy czym emisja z transportu drogowego ma znaczenie lokalne, najbardziej uciążliwe jest oddziaływanie dróg w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Natomiast oddziaływanie emisji pochodzącej z indywidualnego ogrzewania budynków ma charakter obszarowy. Łącznie (przyrost tła miejskiego i lokalnego) źródła te generują stężenia pyłu PM₁₀ na poziomie ponad 15 µg/m³, co pokazano na wykresie (Rysunek 16). Pozostałe rodzaje źródeł emisji mają niewielkie znaczenie dla przyrostu tła miejskiego.

W przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5} równie istotne jest oddziaływanie źródeł spoza Kielc, które generują stężenia na poziomie 15,6 µg/m³. Oznacza to, że tło regionalne i źródła zlokalizowane w strefie świętokrzyskiej generują stężenia PM_{2,5} na poziomie ponad 62% obecnie obowiązującego poziomu dopuszczalnego i ok. 78% poziomu dopuszczalnego PM_{2,5}, który zacznie obowiązywać od 1 stycznia 2020 roku (20 µg/m³). Jednak największy jest udział emisji pochodzącej z ogrzewania budynków, co wyraźnie

pokazuje wykres (Rysunek 17). Suma przyrostu tła miejskiego i lokalnego generowana przez te źródła odpowiada za stężenie na poziomie ok. $17 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

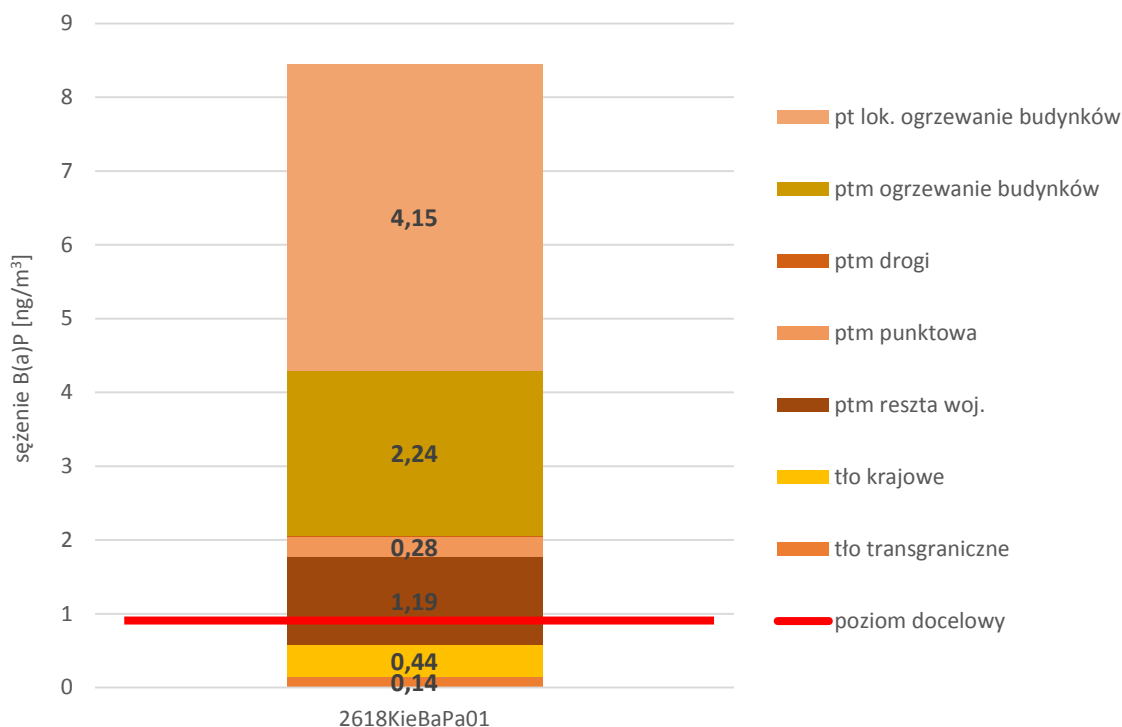
Rysunek 16. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszaru przekroczeń pyłu PM10 w Kielcach w 2018 roku⁴⁴

Rysunek 17. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszaru przekroczeń pyłu PM2,5 w Kielcach w 2018 roku⁴⁵

⁴⁴ **ptm** – przyrost tła miejskiego; **pt lok.** – przyrost tła lokalnego

Analiza odpowiedzialności poszczególnych źródeł emisji za wielkość stężeń benzo(a)pirenu w obszarze przekroczeń w Kielcach wskazuje, że już źródła spoza strefy (tło regionalne i strefa świętokrzyska) powodują przekroczenie poziomu docelowego wynoszącego 1 ng/m^3 , gdyż generują stężenia na poziomie ponad $1,7 \text{ ng/m}^3$, co zostało przedstawione na wykresie poniżej. Największą odpowiedzialność za wysokość stężeń B(a)P na terenie Kielc ponoszą źródła związane z indywidualnym ogrzewaniem budynków.

Rysunek 18. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszarów przekroczeń benzo(a)pirenu w strefie miasto Kielce w 2018 roku⁴⁶

5.2.2. Strefa świętokrzyska

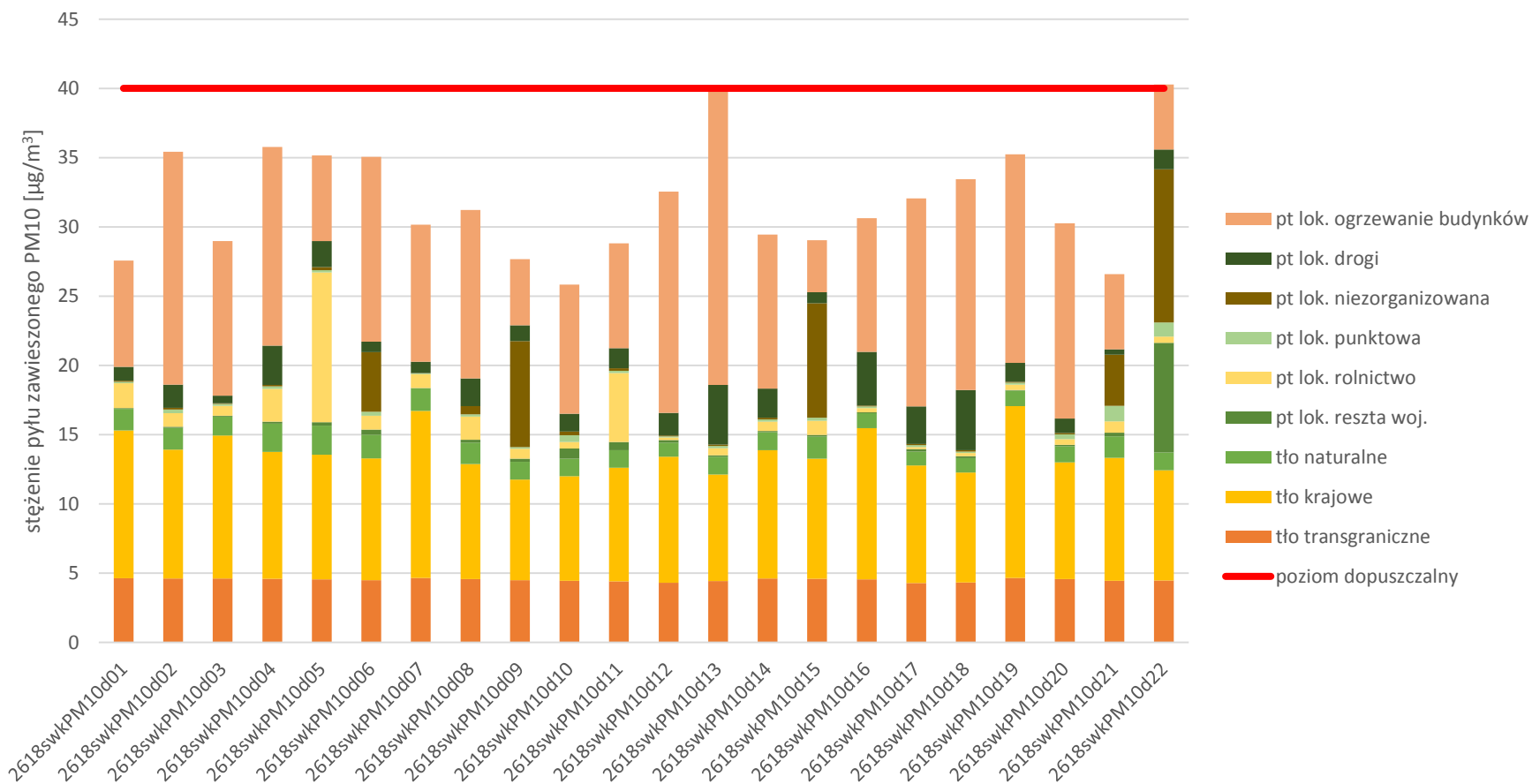
Zanieczyszczenia pochodzące spoza strefy świętokrzyskiej (głównie tło regionalne) w zróżnicowany sposób wpływają na wysokość stężeń średniorocznych pyłu PM10. W obszarach przekroczeń generują stężenia na poziomie $13-18 \text{ }\mu\text{g/m}^3$, czyli ok. 32-45% poziomu dopuszczalnego. Oddziaływanie Kielc jest znaczące tylko w obszarze przekroczeń w powiecie kieleckim (2618swkPM10d22), zlokalizowanym wokół miasta. W tym obszarze emisja spoza strefy świętokrzyskiej (tło regionalne i Kielce) generuje stężenia na poziomie ponad $22 \text{ }\mu\text{g/m}^3$, co stanowi 55% poziomu dopuszczalnego dla PM10. O wysokości przyrostu tła lokalnego w większości obszarów decyduje emisja pochodząca ze źródeł komunalno-bytowych, a przyrost ten waha się w różnych obszarach w przedziale ok. $4-21 \text{ }\mu\text{g/m}^3$. Są jednak trzy obszary (2618swkPM10d09 w gminie

⁴⁵ ptm – przyrost tła miejskiego; pt lok. – przyrost tła lokalnego

⁴⁶ ptm – przyrost tła miejskiego; pt lok. – przyrost tła lokalnego

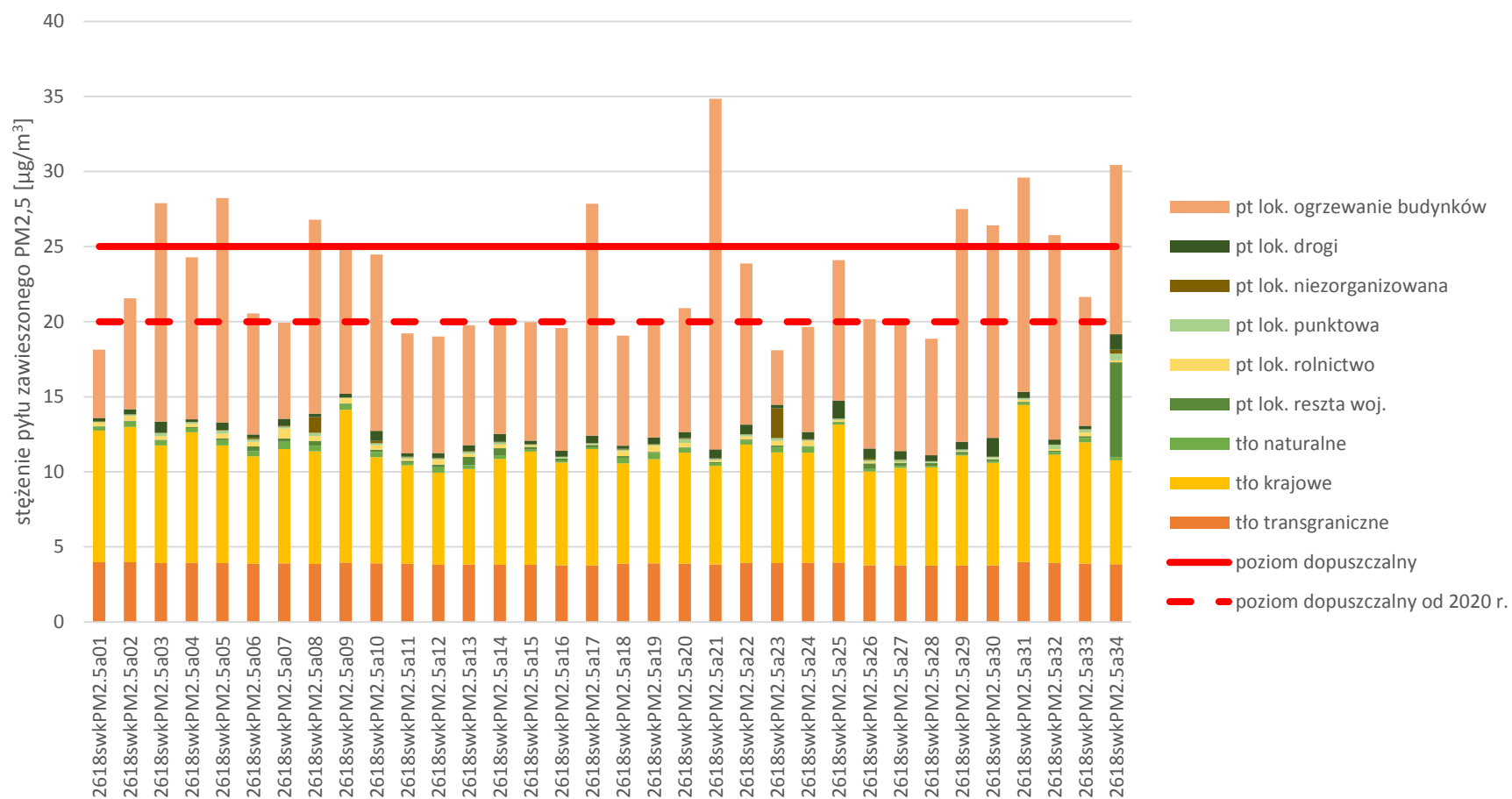
Łagów, 2618swkPM10d15 w gminie Pińczów i 2618swkPM10d22 w powiecie kieleckim), w których przeważa oddziaływanie emisji nieorganizowanej nad komunalno-bytową. Na tych obszarach emisja z terenu kopalni kruszyw generuje stężenia na poziomie 7,6-11 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Najwyższe wartości wskazane zostały w powiecie kieleckim. W kolejnych dwóch obszarach (2618swkPM10d05 w gminie Jędrzejów, 2618swkPM10d11 w gminie Mniów) istotne jest oddziaływanie emisji z rolnictwa, przy czym w pierwszym dominuje nad emisją komunalno-bytową. Tam stężenia generowane przez rolnictwo sięgają 10,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W trzech obszarach (2618swkPM10d13 w Ostrowcu Świętokrzyskim, 2618swkPM10d16 w Sandomierzu, 2618swkPM10d17 w Skarżysku-Kamiennej) widocznej jest oddziaływanie emisji z transportu drogowego, który odpowiada za stężenie na poziomie 3-4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Są to niewielkie obszary przekroczeń, ponieważ transport drogowy ma znaczenie lokalne, najbardziej uciążliwe jest oddziaływanie dróg w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Natomiast oddziaływanie emisji pochodzącej z indywidualnego ogrzewania budynków ma charakter obszarowy. Pozostałe rodzaje źródeł emisji mają niewielkie znaczenie dla przyrostu tła miejskiego. Szczegółowo, dla każdego obszaru przekroczeń, pokazano wysokość stężeń pyłu PM10 generowanych przez różne rodzaje źródeł w formie tabelarycznej (Tabela 32) oraz na wykresie (Rysunek 19).

W przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5} równie istotne jest oddziaływanie źródeł spoza strefy świętokrzyskiej, które generują stężenia na poziomie 10,5-17,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Przy czym najwyższa wartość dotyczy jednego obszaru przekroczeń (2618swkPM2.5a34 w powiecie kieleckim), gdzie istotne jest oddziaływanie Kielc. Oznacza to, że tło regionalne odpowiada na obszarach przekroczeń za stężenia PM_{2,5} na poziomie 41-58% obecnie obowiązującego poziomu dopuszczalnego i ok. 51-73% poziomu dopuszczalnego PM_{2,5}, który zacznie obowiązywać od 1 stycznia 2020 roku (20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Natomiast w obszarze, gdzie najbardziej widoczny jest wpływ Kielc suma tła regionalnego i emisji z terenu stolicy województwa stanowi 69% poziomu dopuszczalnego i 86% poziomu, który zacznie obowiązywać od 2020 roku. Największy udział w przyroście tła lokalnego ma emisja pochodząca z ogrzewania budynków, która w różnych obszarach przekroczeń odpowiada za stężenia PM_{2,5} w przedziale 3,6-23,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Najwyższa wartość notowana jest w obszarze 2618swkPM2.5a21, który znajduje się w Ostrowcu Świętokrzyskim. Szczegółowo, dla każdego obszaru przekroczeń, pokazano wysokość stężeń pyłu PM_{2,5} generowanych przez różne rodzaje źródeł w formie tabelarycznej (Tabela 33, Tabela 34) oraz na wykresie (Rysunek 20).

Rysunek 19. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszarów przekroczeń pyłu PM10 w strefie świętokrzyskiej w 2018 roku⁴⁷

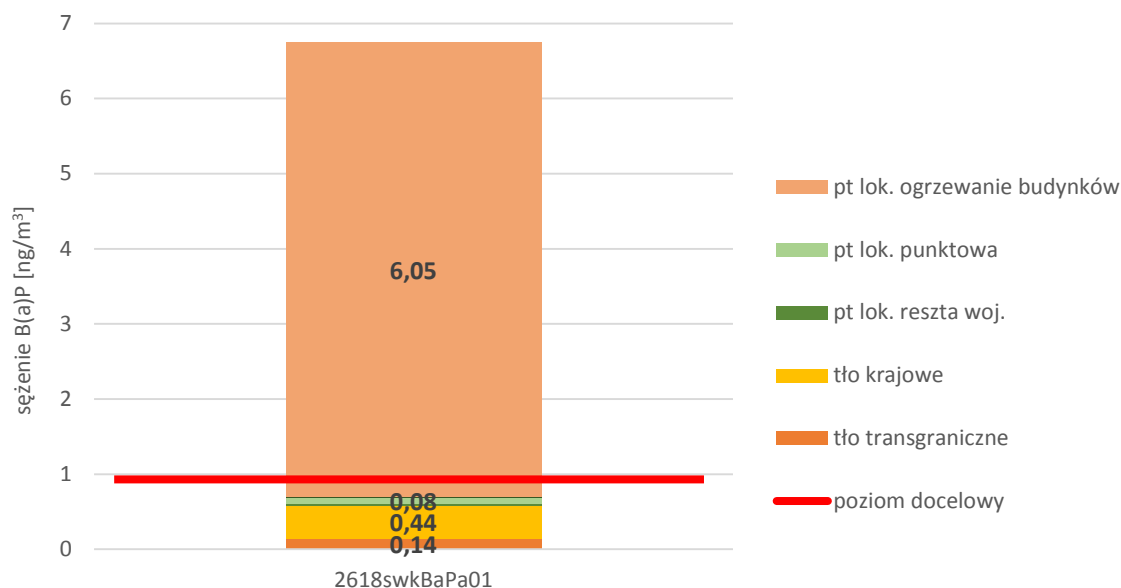
⁴⁷ pt lok. – przyrost tła lokalnego

Rysunek 20. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszarów przekroczeń pyłu PM_{2,5} w strefie świętokrzyskiej w 2018 roku⁴⁸

⁴⁸ pt lok. – przyrost tła lokalnego

Analiza odpowiedzialności poszczególnych źródeł emisji za wielkość stężeń benzo(a)pirenu w obszarze przekroczeń w strefie świętokrzyskiej wskazuje, że już źródła spoza strefy (tło regionalne i Kielce) generują stężenia na poziomie $0,6 \text{ ng/m}^3$, co stanowi 60% poziomu docelowego. Pokazano to na wykresie (Rysunek 21). Największą odpowiedzialność za przyrost tła lokalnego stężeń B(a)P na terenie strefy świętokrzyskiej ponoszą źródła związane z indywidualnym ogrzewaniem budynków, generując nawet stężenia na poziomie 6 ng/m^3 . Szczegółowo zestawiono to w formie tabelarycznej (Tabela 35).

Rysunek 21. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszarów przekroczeń benzo(a)pirenu w strefie świętokrzyskiej w 2018 roku⁴⁹

6. Przewidywane poziomy substancji w powietrzu w roku prognozy

W oparciu o wielkość emisji dla roku prognozy określoną w scenariuszach: bazowym i redukcji, omówionych w rozdziale 7.2, przeprowadzono modelowanie rozprzestrzeniania analizowanych zanieczyszczeń w roku prognozy 2026 w celu określenia poziomów stężeń w powietrzu. W niniejszym rozdziale omówiono wpływ zakładanych wielkości redukcji emisji na poziomy stężenie, jakich należy się spodziewać w scenariuszu bazowym oraz po zrealizowaniu zaplanowanych działań naprawczych - scenariusza redukcji. Prognozę przeprowadzono dla obszaru całego województwa świętokrzyskiego, gdzie wyniki modelowania jakości powietrza dla roku bazowego wykazały występowanie przekroczeń stężeń dopuszczalnych pyłu PM10 i pyłu PM2,5 oraz stężenia docelowego benzo(a)pirenu w powietrzu.

⁴⁹ pt lok. – przyrost tła lokalnego

6.1. Przewidywane poziomy substancji w powietrzu w przypadku realizacji działań wskazanych prawem

W przypadku realizacji tylko działań wskazanych prawem, opisanych w scenariuszu bazowym, nastąpi jedynie niewielkie obniżenie stężeń substancji objętych Programem w powietrzu, ponieważ wielkość redukcji emisji w tym scenariusz nie obejmuje źródeł emisji w największym stopniu odpowiedzialnych za wysokość stężeń w powietrzu, czyli pochodzących z sektora komunalno-bytowego. W scenariuszu bazowym prognozowane jest obniżenie wielkości stężeń średnio na poziomie:

- 1-2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ dla pyłu PM10,
- ok. 1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ dla pyłu PM2,5,
- 0,2-0,5 ng/m^3 dla benzo(a)pirenu.

Uzyskane wyniki modelowania wpływu działań wskazanych prawem na wysokość stężeń wskazują, że wartości stężeń średniorocznych będą maksymalnie sięgać:

- dla pyłu PM10:
  - 42 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie miasto Kielce (26-30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w punktach pomiarowych),
  - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie świętokrzyskiej (18-32 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w punktach pomiarowych);
- dla pyłu PM2,5:
  - 38 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie miasto Kielce (22-23 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w punktach pomiarowych),
  - 32 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie świętokrzyskiej (18-24 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w punktach pomiarowych);
- dla benzo(a)pirenu:
  - 7 ng/m^3 w strefie miasto Kielce (3-6 ng/m^3 w punktach pomiarowych),
  - 6 ng/m^3 w strefie świętokrzyskiej (3-5 ng/m^3 w punktach pomiarowych);

Jest to niewystraszające do dotrzymania standardów jakości powietrza. Dlatego konieczna jest realizacja działań naprawczych wskazanych w scenariuszu redukcji.

6.2. Przewidywane poziomy substancji w powietrzu w przypadku realizacji działań wskazanych w Programie

Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10

Nie odnotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM10 na terenie obu stref województwa świętokrzyskiego w roku bazowym. Uzyskane wyniki modelowania w roku prognozy wskazują, że wartości stężenia średniorocznego w roku prognozy będą maksymalnie sięgać:

- 31,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie miasto Kielce,
- 33,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie świętokrzyskiej.

W punktach pomiarowych powinny być notowane stężenia PM10 na poziomie:

- 21-25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie miasto Kielce,
- 16-26 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie świętokrzyskiej.

Stężenie 24-godzinne pyłu zawieszzonego PM10

Prognozowana maksymalna liczba dni z przekroczeniami dopuszczalnej normy dobowej w 2026 roku na terenie stref województwa świętokrzyskiego będzie wynosić:

- 9-35 dni na terenie strefy miasto Kielce, w punktach pomiarowych 16-25 dni,
- 1-35 dni na terenie strefy świętokrzyskiej, w punktach pomiarowych 5-29 dni.

Oznacza to, że dotrzymany będzie poziom dopuszczalny – 35 dni.

Stężenie pyłu zawieszzonego PM2,5

Wyniki modelowania jakości powietrza dla roku bazowego wykazały występowanie przekroczeń dopuszczalnych stężeń średniorocznych pyłu PM2,5 w powietrzu. Uzyskane wyniki modelowanie w roku prognozy wskazują, że wartości stężenia średnioroczного pyłu PM2,5 w roku prognozy będą maksymalnie sięgać:

- 20,49 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie miasto Kielce,
- 20,49 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie świętokrzyskiej.

W punktach pomiarowych powinny być notowane stężenia PM2,5 na poziomie:

- 15-17 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie miasto Kielce,
- 12-19 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w strefie świętokrzyskiej.

Oznacza to, że zostanie dotrzymany poziom dopuszczalny stężenia pyłu PM2,5, obowiązujący od 2020 roku, wynoszący 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Stężenie benzo(a)pirenu

Wyznaczone w oparciu o wymaganą redukcję emisji pyłu PM2,5 ograniczenie emisji benzo(a)pirenu jest niewystarczające do osiągnięcia poziomu docelowego. Dlatego wyznaczono dodatkową redukcję emisji B(a)P. Jednak z uwagi na zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska wskazujące, że poziom docelowym ma być osiągnięty „za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych” wskazano jednocześnie, że w przypadku aktualizacji Programu w 2023 roku należy zweryfikować zasadność podejmowania działań naprawczych w tak dużej skali.

W odniesieniu do takich założeń redukcji emisji wartość maksymalna stężenia średnioroczного benzo(a)pirenu w roku prognozy na terenie województwa świętokrzyskiego wynosić będzie 1,49 ng/m^3 . Wynika z tego, iż w roku 2026 może zostać dotrzymany poziom docelowy. Podkreślić jednak należy, że dotrzymanie poziomu docelowego B(a)P na terenie województwa świętokrzyskiego możliwe będzie w 2026 roku jedynie w sytuacji intensyfikacji działań zmierzających do redukcji emisji benzo(a)pirenu również województwach ościennych, co opisano w scenariuszu redukcji (rozdział 7.2.2). Wynika to z faktu, że poziom tła regionalnego w 2018 roku w strefach

województwa świętokrzyskiego w wielu miejscach wynosi $0,5 \text{ ng/m}^3$, co stanowi 50% poziomu docelowego (rozdział 5.1).

Wartości maksymalne stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w roku prognozy na terenie stref województwa wynosić będą:

- $1,49 \text{ [ng/m}^3\text{]}$ w strefie miasto Kielce,
- $1,44 \text{ [ng/m}^3\text{]}$ w strefie świętokrzyskiej.

W punktach pomiarowych powinny być notowane stężenia B(a)P na poziomie:

- $1,14\text{-}1,49 \text{ ng/m}^3$ w strefie miasto Kielce,
- $0,64\text{-}1,42 \text{ ng/m}^3$ w strefie świętokrzyskiej.

Wynika z tego, iż w roku 2026 poziom docelowy B(a)P zostanie dotrzymany.

7. Bilans emisji w roku prognozy

7.1. Przewidywane zmiany wielkości emisji ze źródeł zlokalizowanych poza strefą w roku prognozy

Zgodnie z założeniami Programów ochrony powietrza dla stref województw sąsiadujących z województwem świętokrzyskim, w wyniku realizacji działań naprawczych będzie następowała znaczna redukcja emisji głównie z sektora komunalno-bytowego. Wielkości redukcji emisji zanieczyszczeń z tych obszarów stanowią element programów ochrony powietrza uchwalonych w strefach województw: śląskiego, małopolskiego, łódzkiego, mazowieckiego, lubelskiego i podkarpackiego. Ze względu na to, w prognozie założono 15% redukcji emisji z województw sąsiadujących. Województwo świętokrzyskie nie graniczy w innym państwie, a tło transgraniczne nie jest powodem przekraczania poziomów dopuszczalnych i docelowych na obszarach przekroczeń, dlatego nie podano przewidywanych zmian wielkości emisji ze źródeł zlokalizowanych za granicą. Zmiana wielkość emisji ze zlokalizowanych na obszarze kraju elektrowni konwencjonalnych, elektrociepłowni i innych instalacji będących przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko zawarta jest w zmianie wielkości emisji z terenu województw sąsiadujących.

Tabela 36. Porównanie emisji spoza województwa świętokrzyskiego pyłu PM10, PM2,5 i B(a)P w roku bazowym i w roku prognozy 2026

Województwo	Wielkość emisji w roku bazowym 2018 [Mg/rok]			stopień redukcji	Wielkość emisji w roku prognozy 2026 [Mg/rok]		
	PM10	PM2,5	B(a)P		PM10	PM2,5	B(a)P
śląskie	10 414,07	9 467,33	2,54	15%	8 851,96	8 047,23	2,16
łódzkie	9 491,09	8 634,05	2,64	15%	8 067,42	7 338,94	2,24
mazowieckie	6 862,78	6 141,98	2,45	15%	5 833,36	5 220,68	2,08
lubelskie	4 586,00	4 080,96	1,51	15%	3 898,10	3 468,82	1,29

Województwo	Wielkość emisji w roku bazowym 2018 [Mg/rok]			stopień redukcji	Wielkość emisji w roku prognozy 2026 [Mg/rok]		
	PM10	PM2,5	B(a)P		PM10	PM2,5	B(a)P
małopolskie	18 768,53	17 008,72	5,03	15%	15 953,25	14 457,41	4,28
podkarpackie	8 281,10	7 608,39	2,69	15%	7 038,93	6 467,13	2,29

Wskazane wyżej zmiany emisji powinny wpłynąć na obniżenie poziomu tła regionalnego. Wartości stężeń zanieczyszczeń stanowiących tło regionalne zostały wskazane w roku prognozy na podstawie modelowania matematycznego. Poniżej w tabeli przedstawiono średnie wartości tła regionalnego w strefach województwa świętokrzyskiego w roku prognozy.

Tabela 37. Wielkość tła regionalnego w województwie świętokrzyskim w roku prognozy 2026

Kod strefy	Nazwa strefy	Średnie wartości tła regionalnego w roku prognozy 2026		
		PM10	PM2,5	B(a)P
PL2601	miasto Kielce	12,01	9,48	0,29
PL2602	strefa świętokrzyska	13,31	10,45	0,30

7.2. Scenariusze wielkości emisji w roku prognozy

7.2.1. Scenariusz bazowy

Scenariusz bazowy określa jakich zmian emisji można spodziewać się w strefach objętych Programem w przypadku niepodejmowania żadnych dodatkowych działań ponad te, których konieczność podjęcia wynika z istniejących przepisów, zostały przeanalizowane dla roku 2026 jako roku prognozy. Scenariusz ten uwzględnia zmiany jakości paliw wykorzystywanych do celów wytwarzania energii elektrycznej i ciepła oraz do celów transportowych, dopuszczonych do użycia na terenie województwa świętokrzyskiego. Scenariusz ten zakłada również pewne naturalne zmiany wynikające w przyczyn ekonomicznych, społecznych oraz innych trendów. Celem analizy jest wskazanie czy działania te pozwolą na osiągnięcie standardów jakości powietrza do 2026 roku, czy konieczne jest podjęcie działań naprawczych.

Emisja z przemysłu i energetyki (punktowa)

Analiza wpływu źródeł punktowych na wielkość stężeń na obszarach przekroczeń pokazana w rozdziale 5 wykazała, iż źródła te mają niewielki wpływ na jakość powietrza. Dlatego nie ma potrzeby ustalenia wielkości dopuszczalnych emisji niższych niż standardy emisyjne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 146 ust. 3 ustawy POŚ dla źródeł spalania paliw objętych tymi standardami emisyjnymi o nominalnej mocy cieplnej nie mniejszej niż 1 MW i mniejszej niż 50 MW na obszarach przekroczeń. Scenariusz bazowy dla źródeł z sektora przemysłu i energetyki uwzględnia konieczność zastosowania najlepszych dostępnych technik oraz realizację zobowiązań międzynarodowych w zakresie ograniczania emisji substancji do powietrza.

Zgodnie z krajowymi prognozami w horyzoncie czasowym do 2030 roku największym wyzwaniem dla przemysłu będzie adaptacja do postanowień pakietu klimatyczno-energetycznego UE, która będzie związana z koniecznością podejmowania działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej we wszystkich sektorach gospodarki. Zgodnie z przyjętymi postanowieniami celem polityki UE w zakresie energii i klimatu w perspektywie do 2030 roku jest przyjęta 40% redukcja emisji gazów cieplarnianych (odniesienie do poziomu z roku 1990 – cel realizowany wyłącznie za pomocą środków krajowych). W przypadku sektorów nieobjętych europejskim systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, emisje powinny zostać ograniczone o 30% poniżej poziomu z 2005 roku. Zwiększenie efektywności energetycznej wiązać się będzie z koniecznością wprowadzenia odpowiedniej infrastruktury, która umożliwić będzie wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych i włączenie jej do systemu elektroenergetycznego.

Wprowadzona do polskiego prawa Dyrektywa IED zaostrza standardy dla tzw. dużych obiektów energetycznego spalania (moc cieplna doprowadzona w paliwie ≥ 50 MW). Zmiany w przepisach mają na celu zapobieganie zanieczyszczeniom wynikającym z działalności przemysłowej, ich redukcji oraz zapewnienie zintegrowanego podejścia do zapobiegania emisjom do powietrza, wody i gleby oraz ich kontroli, jak również uregulowanie kwestii gospodarowania odpadami, poprawę efektywności energetycznej i zapobieganie wypadkom. W przypadku polskiego sektora energetycznego, który oparty jest na wysokoemisyjnych paliwach, konieczne będzie podjęcie przez zakłady produkcyjne działań wiążących się z dużymi nakładami inwestycyjnymi na instalację wysokosprawnych systemów oczyszczania spalin oraz wykorzystanie niskoemisyjnych paliw.

Zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2015/2193 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania, od 2018 roku obowiązują standardy emisyjne dla nowych obiektów MCP (o mocy cieplnej w paliwie nie mniejszej niż 1 MW i mniejszej niż 50 MW). Dla obiektów istniejących o mocy powyżej 5 MW ostrzejsze standardy będą wprowadzone od 2025 roku. W przypadku pyłów wymagana redukcja w stosunku do obecnie obowiązującego rozporządzenia Ministerstwa Środowiska⁵⁰ będzie wynosić od 50 do 70%.

Ze względu na przyjęte prognozy zmian prawnych w przemyśle, szacuje się 10% redukcję emisji z sektora przemysłu w roku prognozy 2026. Dla przemysłu możliwe jest osiągnięcie tego poziomu do 2026 roku ze względu na postęp technologiczny oraz wymagania unijne w zakresie handlu uprawnieniami do emisji oraz przepisami prawnymi i dostosowaniem do nowych wymogów. Nie jest konieczne wprowadzanie dodatkowych działań redukujących emisję z przedsiębiorstw ponad te, których realizacja wynika z istniejących przepisów.

⁵⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 1806)

Emisja z sektora komunalno-bytowego

W województwie świętokrzyskim zapotrzebowanie na ciepło i energię w sektorze komunalno-bytowym silnie związane jest z obecnymi na rynku cenami nośników energii i dostępu do nowoczesnych technologii. W przypadku niepodejmowania działań w zakresie wymiany kotłów czy termomodernizacji w ramach dostępnych środków finansowych oszacowano prognozę emisji substancji dla roku 2026 z sektora bytowo-komunalnego.

W województwie świętokrzyskim znaczący udział w pokryciu zapotrzebowania na ciepło realizowany jest ze źródeł indywidualnych opalanych paliwami stałymi. Jednak obserwowany jest wzrost udziału innych sposobów ogrzewania na obszarach, gdzie dostępna jest sieć ciepłownicza i gazowa, co w przyszłości daje szansę na pokrywanie w większym stopniu zapotrzebowania na ciepło z tych źródeł. Zrozumiałe jest, że mieszkańcy korzystający z indywidualnych urządzeń węglowych, w przypadku braku dostępu do sieci gazowej i ciepłowniczej, nie decydują się na wymianę kotłów na zasilane innym nośnikiem energii z powodów ekonomicznych, a pozostają przy tradycyjnym sposobie ogrzewania. W analizie zmian emisji ze źródeł powierzchniowych uwzględniono mającą nastąpić poprawę efektywności energetycznej budynków na poziomie 3%. Założono również, że zwiększone zostanie wykorzystanie sieci ciepłowniczych w miastach, gdzie ona już występuje, jak również wzrośnie wykorzystanie gazu ziemnego w gminach, gdzie jest on dostępny. Wzrost wykorzystania sieci ciepłowniczych oraz gazu ziemnego będzie wiązał się z rezygnacją z wykorzystania paliw stałych. W związku z tym nastąpi ograniczenie użycia paliw stałych w tych gminach, gdzie wzrośnie wykorzystanie sieci ciepłowniczych oraz gazu ziemnego.

W przypadku prognoz niepodejmowania dodatkowych działań niż wymagane, redukcja emisji analizowanych zanieczyszczeń w roku 2026 w skali strefy będzie na poziomie ok. 7-10% w stosunku do roku 2018. Redukcja ta jest niewystarczająca i nie doprowadzi do braku występowania przekroczeń dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w roku prognozy. Konieczne będzie zatem wprowadzenie dodatkowych działań w celu poprawy stanu jakości powietrza w strefie.

Emisja z transportu drogowego

W 2011 roku Komisja Europejska przedstawiła plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu (Biała Księga), który ma na celu dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu. Plan stanowi wytyczne najbardziej pożądanego działań UE w obszarze transportu w perspektywie roku 2050. Na poziomie krajowym podstawowym dokumentem jest Strategia Rozwoju Transportu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.

Uwzględnione czynniki polityki transportowej i klimatycznej, strategii transportowe, obowiązujące i zmieniające się prawo, przeznaczane fundusze, realizowane projekty, uwarunkowania gospodarcze i polityczne pozwoliły określić trend zmian i wpływu

transportu na jakość powietrza w kolejnych latach. W zakresie natężenia ruchu⁵¹ szacuje się:

- 50% wzrost przewozu towarów i 36% wzrost transportu indywidualnego do roku 2025 (35% w przypadku województwa świętokrzyskiego),
- 120% wzrost popytu na transport kolejowy do 2030 roku,
- 40% wzrost natężenia ruchu samochodów osobowych do roku 2025,
- 38% wzrost natężenia ruchu pojazdów ciężarowych do roku 2025,
- 10% wzrost natężenia ruchu autobusów do 2025 roku.

W zakresie emisji spalinowej szacuje się:

- 20% spadek jednostkowej emisji spalinowej pyłów drobnych dla samochodów osobowych w okresie lat 2020 i 2025,
- 36% spadek jednostkowej emisji spalinowej pyłów drobnych dla samochodów ciężarowych oraz autobusów.

Coraz wyższe wymagania stawiane producentom samochodów w zakresie norm emisji spalin EURO oraz spadek emisyjności spalin w produkowanych pojazdach będzie bilansowany przez stale rosnącą liczbę użytkowanych pojazdów. Nie prognozuje się zatem obniżenia łącznego ładunku emisji ze źródeł komunikacyjnych w zakresie zanieczyszczeń pyłowych.

W prognozie do 2026 na podstawie wykazanych wcześniej założeń przyjęta została redukcja emisji pyłu PM10 i PM2,5 na poziomie 10%.

Emisja z rolnictwa

Wspólna Polityka Rolna (WPR) wprowadzona w krajach Unii Europejskiej zakłada uwzględnienie zmian w wielkości emisji substancji z sektora rolnictwa poprzez działania na rzecz ochrony środowiska. Działania skupione są na wsparciu modernizacji gospodarstw (unowocześnianie budynków pod kątem zwiększenia wydajności energetycznej), możliwość uczestnictwa w szkoleniach, prowadzenie usług doradczych oraz promocję produkcji z wykorzystaniem biogazu. Trend zmian w rolnictwie jest wynikiem ulepszeń w technice rolniczej, systematycznego spadku liczebności bydła, rozwiązań reformatorskich i legislacji dotyczącej ochrony środowiska. Biorąc pod uwagę te uwarunkowania i zmiany zachodzące w rolnictwie założono redukcję emisji na poziomie 5%.

Podsumowanie

Podsumowując scenariusz bazowy emisji według prognoz wskazanych powyżej należy przyjąć, iż realnie do 2026 będzie trudne spełnienie wymogów prawnych odnośnie jakości powietrza. Zwłaszcza, iż od 1 stycznia 2020 roku obowiązuje rygorystyczny poziom dopuszczalny dla pyłu PM2,5. Wskazane redukcje emisji wynikające z realizacji działań określonych w przepisach prawnych oraz będących konsekwencją rozwoju

⁵¹ źródło: opracowanie własne na podstawie „Prognozy stężeń pyłu PM10 i PM2,5 dla lat 2020 i 2025 oraz określenie tła zanieczyszczeń dla okresu 2016-2020”, ATMOTERM S.A. 2016

komunikacji czy przemysłu nie będą wystarczające do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu w roku 2026 oraz krajowego celu redukcji narażenia.

Dla B(a)P nie jest możliwe dotrzymanie wartości docelowej stężenia bez podjęcia działań w skali kraju, a nie tylko w skali województwa świętokrzyskiego.

7.2.2. Scenariusz redukcji

Redukcja emisji z sektora komunalno-bytowego

Scenariusz redukcji określa wymagane zmiany emisji w strefach objętych Programem, których podjęcie jest konieczne dla dotrzymania poziomów dopuszczalnych w roku prognozy 2026.

Analiza wyników stężeń występujących na terenie stref województwa świętokrzyskiego wykazała, że konieczna jest redukcja emisji z sektora komunalno-bytowego w większości powiatów województwa. Wymagany poziom redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu ze źródeł powierzchniowych na terenie poszczególnych powiatów wyznaczono na podstawie modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w powietrzu, tak aby dotrzymane były poziomy dopuszczalne analizowanych zanieczyszczeń. Podstawowym kryterium było dotrzymanie poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 II fazy.

Wyznaczone w oparciu o wymaganą redukcję emisji pyłu PM2,5 ograniczenie emisji benzo(a)pirenu jest niewystarczające do osiągnięcia poziomu docelowego. Dlatego wyznaczono dodatkową redukcję emisji B(a)P. Jednak z uwagi na zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska wskazujące, że poziom docelowym ma być osiągnięty „za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych” wskazano w harmonogramach realizacji, że konieczna jest weryfikacja zasadności podejmowania działań naprawczych w tak dużej skali w przypadku aktualizacji Programu w 2023 roku.

Podkreślić jednak należy, że dotrzymanie poziomu docelowego B(a)P na terenie województwa świętokrzyskiego możliwe będzie w 2026 roku jedynie w sytuacji intensyfikacji działań zmierzających do redukcji emisji benzo(a)pirenu również województwach ościennych. Wynika to z faktu, że poziom tła regionalnego w 2018 roku w strefach województwa świętokrzyskiego w wielu miejscach sięga 50% poziomu docelowego (rozdział 5.1).

W związku z trwającymi pracami nad programami ochrony powietrza na terenie sąsiednich województw założono, że w wyniku realizacji tychże programów tło krajowe benzo(a)pirenu zostanie obniżone o 60% w roku prognozy 2026.

Wymaganą wielkość redukcji emisji pyłu PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w ramach scenariusza redukcji zastawiono w podziale na powiaty (Tabela 38). Szczegółowe wymagania redukcji w podziale na poszczególne gminy pokazano w harmonogramach realizacji (rozdział 8.3). Dodatkowo zamieszczono porównanie emisji z sektora komunalno-bytowego w roku bazowym i w roku prognozy (Tabela 39).

Tabela 38. Redukcja emisji pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w powiatach województwa świętokrzyskiego w roku prognozy określona w scenariuszu redukcji

jednostka administracyjna	wymagana redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku prognozy 2026		
	PM10	PM2,5	B(a)P
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
powiat buski	252,319	248,220	0,204
powiat jędrzejowski	345,876	340,268	0,279
powiat kazimierski	112,208	110,390	0,087
powiat kielecki	874,316	860,148	0,754
powiat konecki	266,890	262,561	0,232
powiat opatowski	22,330	21,968	0,115
powiat ostrowiecki	423,556	416,646	0,264
powiat pińczowski	81,356	80,036	0,118
powiat sandomierski	163,462	160,803	0,132
powiat skarżyski	167,325	164,596	0,177
powiat starachowicki	195,429	192,245	0,220
powiat staszowski	311,582	306,523	0,208
powiat włoszczowski	88,108	86,680	0,123
powiat m. Kielce	324,231	318,105	0,152

Tabela 39. Porównanie emisji z sektora komunalno-bytowego w powiatach województwa świętokrzyskiego w roku bazowym i w roku prognozy (scenariusz redukcji)

jednostka administracyjna	wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku bazowym 2018			wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku prognozy 2026		
	PM10	PM2,5	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
powiat buski	560,709	551,600	0,271	308,390	303,380	0,067
powiat jędrzejowski	768,612	756,152	0,373	422,737	415,883	0,093
powiat kazimierski	320,595	315,401	0,156	208,386	205,011	0,068
powiat kielecki	1 942,925	1 911,440	0,942	1068,609	1051,292	0,188
powiat konecki	684,335	673,234	0,331	417,444	410,673	0,099
powiat opatowski	446,605	439,359	0,216	424,275	417,391	0,102
powiat ostrowiecki	730,268	718,355	0,352	306,713	301,709	0,088
powiat pińczowski	325,424	320,143	0,158	244,068	240,107	0,039
powiat sandomierski	544,873	536,010	0,263	381,411	375,207	0,131
powiat skarżyski	464,791	457,210	0,224	297,466	292,615	0,047
powiat starachowicki	610,716	600,764	0,294	415,287	408,520	0,074
powiat staszowski	587,890	578,344	0,284	276,308	271,822	0,077
powiat włoszczowski	419,563	412,764	0,203	331,455	326,084	0,081
powiat m. Kielce	463,188	454,435	0,190	138,956	136,331	0,038

Nie wskazano wymaganej redukcji emisji pochodzącej z pozostałych rodzajów źródeł, ponieważ ich odpowiedzialność za wysokość stężeń zanieczyszczeń jest zdecydowanie mniejsza lub znikoma.

7.3. Bilans emisji w roku prognozy w strefach województwa świętokrzyskiego

Poniżej zestawiono porównanie emisji w roku bazowym 2018 i w roku prognozy 2026 dla scenariusza redukcji w Kielcach (Tabela 40) oraz w strefie świętokrzyskiej (Tabela 41), które uwzględniają również zmiany emisji ze scenariusza bazowego.

Tabela 40. Porównanie bilansu emisji zanieczyszczeń objętych Programem w roku bazowym i w roku prognozy w strefie miasto Kielce

rodzaj emisji	kategoria SNAP	emisja zanieczyszczeń objętych Programem w roku bazowym 2018 [Mg/rok]			emisja zanieczyszczeń objętych Programem w roku prognozy 2026 [Mg/rok]		
		PM10	PM2,5	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
komunalno-bytowa	0202	463,188	454,435	0,190	138,957	136,330	0,038
transport drogowy	07	35,459	27,615	0,000	31,913	24,854	0,000
przemysł i energetyka	01	102,131	49,385	0,043	91,918	44,447	0,039
	02	27,827	26,525	0,021	25,044	23,873	0,019
	03	12,214	7,790	0,026	10,993	7,011	0,023
	04	0,284	0,311	0,000	0,256	0,280	0,000
	05	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	06	0,015	0,007	0,000	0,014	0,006	0,000
	09	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
rolnictwo (hodowla i uprawy)	10	5,332	0,404		5,065	0,384	
ciągniki rolnicze	08	2,087	2,087		2,087	2,087	
kolej	08	0,368	0,368		0,368	0,368	
hałdy i wyrobiska	05	16,204	3,888		16,204	3,888	
składowanie odpadów	09	0,000	0,000		0,000	0,000	
las i grunty	11	3,200	0,130		3,200	0,130	
suma emisji		668,309	572,945	0,280	326,019	243,658	0,119

Tabela 41. Porównanie bilansu emisji zanieczyszczeń objętych Programem w roku bazowym i w roku prognozy w strefie świętokrzyskiej

rodzaj emisji	kategoria SNAP	emisja zanieczyszczeń objętych Programem w roku bazowym 2018 [Mg/rok]			emisja zanieczyszczeń objętych Programem w roku prognozy 2026 [Mg/rok]		
		PM10	PM2,5	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
komunalno-bytowa	0202	8 407,306	8 270,777	4,066	5 102,549	5 019,693	1,154
transport drogowy	07	825,440	639,887	0,012	742,896	575,898	0,011
przemysł i energetyka	01	544,977	303,141	0,143	490,479	272,827	0,129
	02	19,382	18,359	0,014	17,444	16,523	0,013
	03	308,507	211,584	0,111	277,656	190,426	0,100
	04	9,519	4,545	0,030	8,567	4,091	0,027
	05	1,059	0,000	0,000	0,953	0,000	0,000
	06	0,001	0,001	0,000	0,001	0,001	0,000
	09	23,041	22,686	0,001	20,737	20,417	0,001
rolnictwo (hodowla)	10	850,556	83,516		808,028	79,340	

rodzaj emisji	kategoria SNAP	emisja zanieczyszczeń objętych Programem w roku bazowym 2018 [Mg/rok]			emisja zanieczyszczeń objętych Programem w roku prognozy 2026 [Mg/rok]		
		PM10	PM2,5	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
i uprawy)							
ciągniki rolnicze	08	594,718	594,718		594,718	594,718	
kolej	08	5,975	5,975		5,975	5,975	
hałdy i wyrobiska	05	1 552,839	372,593		1 552,839	372,593	
składowanie odpadów	09	0,053	0,008		0,053	0,008	
las i grunty	11	896,146	35,078		896,146	35,078	
	suma emisji	668,309	14 039,519	10 562,868	4,377	10 519,041	7 187,588

8. Działania wskazane do realizacji w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza w strefach

8.1. Informacja o możliwych do podjęcia działaniach w obszarach przekroczeń – katalog dobrych praktyk

Program wskazuje możliwe do podjęcia działania naprawcze, które pozwolą przyczynić się do poprawy jakości powietrza w regionie:

- 1) Ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego – działanie wskazane w harmonogramie.
- 2) Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego – w harmonogramie wskazano wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie.
- 3) Ograniczenie emisji niezorganizowanej pochodzącej z zakładów wydobywania i przeróbki kruszyw.
- 4) Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza.
- 5) Prowadzenie edukacji ekologicznej – działanie wskazane w harmonogramie.
- 6) Prowadzenie działań kontrolnych – działanie wskazane w harmonogramie.

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego

Ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego odbywa się przede wszystkim poprzez likwidację indywidualnych systemów grzewczych i podłączenie do sieci ciepłej lub zmianę sposobu ogrzewania. Wymiana ma na celu efektywne zmniejszenie emisji z wysokoemisyjnych źródeł spalania paliw. Zakłada się, że jednostki samorządu terytorialnego powinny udzielać wsparcia finansowego w postaci dotacji dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowań zgodnie z wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań, które mogą być ustalone w PONE, PGN lub gminnym programie niskoemisyjnym. Zlikwidowane urządzenia bezklasowe również można zastąpić: kotłem gazowym, olejowym, nowoczesnym kotłem na węgiel lub

biomasę – spełniającym wymagania ekoprojektu, ogrzewanie elektryczne lub pompę ciepła.

Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych by zapewnić podłączenie nowym użytkownikom

Rozbudowanie sieci ciepłowniczej pozwoli na większy dostęp do ciepła sieciowego, w szczególności na terenach, gdzie występuje i przeważa ogrzewanie indywidualne. Realizacja takich działań jest możliwa, gdy istnieją przesłanki uzasadnione technicznie i ekonomiczne. Założenia gminy do planów zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe powinny zawierać analizę możliwości rozbudowy sieci i jej modernizacji, aby efektywnie wykorzystać ciepło z sieci przy zachowaniu minimalnych strat ciepła podczas przesyłu.

Rozbudowa sieci gazowej

Rozbudowa sieci gazowej na terenach dotychczas nieposiadających takiej sieci umożliwia wykorzystanie tego paliwa w indywidualnych systemach grzewczych, co daje większe możliwości na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza z sektora komunalno-bytowego. Realizacja takich działań jest możliwa, gdy istnieje uzasadnienie techniczne i ekonomiczne, dlatego założenia do planów zaopatrzenie w ciepło, paliwa gazowe i energię elektryczną powinny zawierać analizę możliwości rozbudowy sieci gazowej.

Budownictwo energooszczędne i pasywne

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁵², określa, wartość wskaźnika rocznego zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną, który może zużywać nowy lub modernizowany dom. Od 31 grudnia 2020 roku wartość ta wynosić będzie 70 kWh/(m²×rok) dla budynków jednorodzinnych i 65 kWh/(m²×rok) dla budynków wielorodzinnych. Natomiast budynki energooszczędne i pasywne projektuje się tak, aby ograniczyć zapotrzebowanie na energię niezbędną do ogrzania jednego metra kwadratowego ich powierzchni. Podczas jednego sezonu grzewczego zapotrzebowani to dla budynków pasywnych wynosi poniżej 15 kWh/(m²×rok), a dla budynków energooszczędnych wynosi 50 kWh/(m²×rok). Dlatego warto promować budownictwo energooszczędne lub pasywne, ponieważ ogranicza to istotnie zapotrzebowanie ciepła, a przez to również zapotrzebowanie na paliwo.

Produkcja energii prosumenckiej z odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym

Działanie realizowane poprzez zwiększenie produkcji energii z odnawialnych źródeł energii poprzez zakup i montaż małych instalacji lub mikroinstalacji OZE, do produkcji energii elektrycznej lub ciepła dla:

- osób fizycznych,

⁵² tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r, poz. 1065

- wspólnot lub spółdzielni mieszkaniowych,
- jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków i stowarzyszeń,
- spółki, w których jednostki samorządu terytorialnego posiadają 100% udziałów i powołanych do realizacji zadań własnych.

Efekt ekologiczny może być osiągnięty poprzez inwestycje w:

- pompy ciepła,
- systemy fotowoltaiczne,
- małe elektrownie wiatrowe.

Wprowadzenie uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy Prawo ochrony środowiska

W województwie świętokrzyskim podjęto prace nad przygotowaniem uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy POŚ. Projekt uchwały z dnia 20 stycznia 2020 roku zawiera zapisy ograniczające stosowanie paliw w instalacja służących do ogrzewania oraz ograniczające eksploatację instalacji, których następuje spalaniu paliw na terenie całego województwa świętokrzyskiego. Projekt uchwały wprowadza **zakaz stosowania paliw stałych w budynkach, gdy istnieje możliwość podłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej**, przy czym w istniejących budynkach wyznaczono **czas na dostosowanie do 1 lipca 2026 roku**.

W istniejących budynkach posiadających indywidualne systemy ogrzewania zapisy projektu wprowadzają:

- **od 1 lipca 2021 roku** zakaz stosowania w instalacjach następujących rodzajów paliw:
  - mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
  - węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
  - węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu 0-3 mm,
  - paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%;
- **od 1 lipca 2022 roku** zakaz używania kotłów niespełniających wymagań klasy 3, 4 lub 5 (wg normy PN-EN 303-5:2012) lub ekoprojektu⁵³,
- **od 1 lipca 2024 roku** zakaz używania kotłów niespełniających wymagań klasy 5 (wg normy PN-EN 303-5:2012) lub ekoprojektu,
- **od 1 lipca 2026 roku** zakaz używania kotłów niespełniających wymagań ekoprojektu.

⁵³ Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 roku w sprawie wykonania Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego

Przebudowa i modernizacja dróg

Prowadzenie przebudowy dróg pozwoli na ograniczenie emisji z unoszenia pyłu PM10 i PM2,5 z podłoża, czyli emisji wtórnej. Działanie to polega na modernizacji nawierzchni dróg, a w szczególności utwardzeniu dróg i poboczy.

Czyszczenie ulic i dróg na mokro

Utrzymanie w czystości dróg i ulic, szczególnie w miastach, również ma na celu ograniczenie emisji wtórnej wynikającej z unoszenia pyłu z podłoża. Czyszczenie musi być prowadzone przynajmniej 3 razy w miesiącu po okresie zimowym na wszystkich odcinkach dróg utwardzonych⁵⁴. Dodatkowo czyszczenie regularnie (jeden raz w miesiącu) dróg o największym natężeniu ruchu.

Tworzenie ścieżek rowerowych i ciągów ruchu pieszego

Wszelkie działania gmin związane z budową ścieżek rowerowych czy ciągów spacerowych mają służyć do zachęcenia mieszkańca do korzystania z alternatywnych form transportu w celu ograniczenia ilości pojazdów poruszających się w centrach miast. Rezygnacja z samochodów na rzecz rowerów jest szczególnie istotna z punktu widzenia zanieczyszczenia tlenkami azotu, ale również ogranicza emisję pyłu, szczególnie pochodzącego z emisji pozaspalinowej w transporcie drogowym.

Ograniczenie emisji niezorganizowanej pochodzącej z zakładów wydobywania i przeróbki kruszyw

Ograniczenie emisji z transportu materiałów sypkich

Transport materiałów sypkich powinien być zabezpieczony przed powstawaniem emisji poprzez stosowanie najlepszych dostępnych zabezpieczeń ładunku takich jak:

- osłonięcie plandekami przewożonych materiałów,
- ograniczenie prędkości pojazdów.

Ograniczenie emisji niezorganizowanej w procesach przeróbki kopalin na obszarach zakładów przerobczych i kopalni odkrywkowych

Działania na obszarach zakładów przerobczych i kopalni odkrywkowych polegać powinny na:

- eliminacji pracy na biegu jałowym silników spalinowych maszyn i środków transportu w czasie przerw,
- stosowaniu przenośników zamkniętych (taśmowych, ślimakowych, kubełkowych, zgrzeblowych oraz pneumatycznych, wyposażonych w wysokosprawne filtry workowe),
- montażu barier i zadaszeń na taśmociągach,

⁵⁴ zgodnie z definicją drogi twardej w ustawie Prawo o ruchu drogowym

- zmniejszeniu wysokości swobodnego spadania materiałów sypkich (np. leje kaskadowe),
- zraszaniu wodą powierzchni pyłących,
- wytworzeniu warstwy ochronnej z wykorzystaniem środków chemicznych wiążących, materiał na powierzchni hałd,
- przykrywaniu powierzchni narażonych na erozję wietrzną - technika stosowana w przypadku małych hałd, stosowanie przykryć, fartuchów lub stożków na rurach załadowniczych,
- czyszczeniu przenośników taśmowych,
- minimalizacji oddziaływania wiatru poprzez stosowanie murów oporowych ograniczających powierzchnię hałd, regulacja wysokości i profilu hałd oraz wykorzystanie barier wiatrochronnych: sztucznych (ekrany przeciwpyłowe, wiaty, dachy) lub naturalnych (np.: nasadzenia roślin),
- ograniczeniu prędkości samochodów ciężarowych poruszających się po obszarach pyłących,
- stosowaniu mgły wodnej na drogach dojazdowych na obszarach pyłących oraz w trakcie załadunku materiałów pyłących (kurtyny wodne lub rozpylanie strumieniowe),
- unikaniu zbędnego przemieszczania materiałów (minimalizacja naruszania pryzm).

Nasadzenia zieleni wokół obszarów prowadzenia robót przeróbczych i otwartych składów magazynowych materiałów sypkich

Nasadzenia zieleni muszą uwzględniać zastosowanie gatunków roślin o szczególnych właściwościach wyłapywania zanieczyszczeń z powietrza. Do roślin takich należą wierzbowate, klonowate, oliwkowate oraz różowate.

Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza

Plany zagospodarowania przestrzennego

Gminy, gdzie występują przekroczenia wartości dopuszczalnych pyłu PM10 i PM2,5 powinny mieć opracowane plany zagospodarowania przestrzennego. Zapisy w tym dokumencie muszą wskazywać na ograniczenie stosowania systemów grzewczych, które mają negatywny wpływ na jakość powietrza oraz muszą zawierać ograniczenia w zakresie lokalizacji obiektów, których funkcjonowanie wzmoże natężenie ruchu np. centra handlowe. Można w nich również wprowadzać ograniczenia w zakresie stosowania paliw stałych dla nowych budynków, szczególnie w przypadku, gdy możliwe jest podłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej.

Korytarze przewietrzania miasta w pracach planistycznych

Przy planowaniu obszarów miast strefy świętokrzyskiej i miasta Kielce należy uwzględnić zapisy mówiące o zachowaniu korytarzy przewietrzania w tym klinów

nawietrzających. Naturalne kliny lub specjalnie projektowane obszary wolne od zabudowy mają na celu poprawę przepływu powietrza przez miasto, aby wzmocnić rozpraszanie zanieczyszczeń.

Rozbudowa zielonej infrastruktury

Rozwój zieleni ma funkcje zdrowotne zmniejszając zanieczyszczenie powietrza, a także stabilizuje temperaturę i wilgotność powietrza w przestrzeni miejskiej.

Rozbudowa zielonej infrastruktury polega na tworzeniu elementów miejskich jak:

- place miejskie, tarasy, dziedzińce i patia, których powierzchnia biologicznie czynna przekracza powierzchnię utwardzoną,
- aleje obsadzone drzewami, tereny przy obiektach użyteczności publicznej, jak np.: szkoły, szpitale,
- lasy,
- publiczne parki i ogrody, wypoczynkowe tereny sportowe,
- ogrody działkowe z letnią zabudową i ogrody komunalne,
- pobocza tras komunikacyjnych na terenach miast i gmin, w tym również pobocza, kolejowe,
- tereny upraw polnych i ogrodnictwa,
- wody stojące, zbiorniki tymczasowe i tereny podmokłe,
- tereny zielone, porośnięte zielenią dachy, mury czy ekrany akustyczne.

8.2. Wykaz i opis planowanych do realizacji działań naprawczych wskazanych w harmonogramie

Podstawowym celem Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie obowiązujących standardów. Zaplanowane działania mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największy sposób oddziałują na wielkość stężeń analizowanych substancji w powietrzu.

W ramach opracowania Programu należy przedstawić działania, których realizacja pozwoli na osiągnięcie najlepszych efektów ekologicznych w jak najkrótszym czasie. Działania powinny również być uzasadnione ekonomicznie, a także ich techniczne warunki realizacji powinny być możliwe do osiągnięcia. Ponadto wskazane działania muszą być mierzalne tj. poza możliwością obliczenia efektu redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza powinny również zostać opisane wskaźnikami postępu rzeczowego.

W harmonogramie realizacji działań naprawczych wskazano zadania:

- Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych;

- Ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie;
- Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów;
- Prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych.

Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych

Działanie ma na celu efektywne zmniejszenie emisji z niskosprawnych źródeł spalania paliw stałych o mocy do 1 MW. Samorządy lokalne powinny udzielać wsparcia finansowego, np. w postaci dotacji celowej dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowania zgodnie z przyjętymi wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań, które mogą być ustalone w PONE lub PGN. Wymiana związana jest przede wszystkim z likwidacją niskosprawnego urządzenia zasilanego paliwem stałym i podłączeniem do sieci ciepłej lub zastąpieniem go przede wszystkim:

- kotłem gazowym,
- kotłem olejowym,
- nowoczesnym urządzeniem na węgiel lub biomasę spełniającym wymagania ekoprojektu,
- ogrzewaniem elektrycznym,
- pompą ciepła.

W przypadku kotłów na paliwo stałe, dofinansowanie powinno być udzielane tylko na zakup urządzeń spełniających wymagania ekoprojektu. Straż miejska/gminna lub wyznaczeni pracownicy urzędów lub podległych jednostek mogą być wyposażeni w aparaturę do kontroli rodzaju stosowanych paliw i pomiaru emisji, jako element kontroli realizacji działania.

Ograniczeniu emisji z sektora komunalno-bytowego sprzyjają również inne działania opisane poniżej.

Termomodernizacja obiektów budowlanych (działanie realizowane wraz z wymianą źródeł ciepła)

W celu osiągnięcia najlepszego efektu ekologicznego termomodernizacja powinna być przeprowadzona kompleksowo. Wiąże się to z wymianą lub likwidacją źródeł ciepła na paliwo stałe. Natomiast termomodernizacja obiektów podłączonych do sieci ciepłowniczej nie przynosi efektu ekologicznego redukcji emisji w miejscu prowadzenia działania.

Ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie

Z uwagi na niekorzystne oddziaływanie transportu drogowego na jakość powietrza oraz klimat akustyczny w pobliżu dróg konieczne jest wyprowadzanie ruchu tranzytowego (szczególnie ciężkich pojazdów) poza tereny gęsto zabudowane. W związku z tym pożądana jest realizacja inwestycji związanych z budową obwodnic, szczególnie dotyczy to Kielc. Prowadzenie ruchu tranzytowego przez centrum miasta generuje wzrost negatywnego oddziaływania na stan jakości powietrza, generując wzrost emisji pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz tlenków azotu na terenie o dużej gęstości emisji. Działanie to wymaga dużych nakładów organizacyjnych i finansowych, ponieważ wiąże się z realizacją inwestycji drogowych, często o dużej skali.

Prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych

Działanie to zostało wskazane w harmonogramie realizacji z uwagi na konieczność podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców i jego długoterminowe efekty. Oczekuje się, że prowadzenie edukacji w tym zakresie będzie wspomagać poprawę stanu jakości powietrza. Prowadzenie akcji edukacyjnych musi upowszechniać wiedzę z zakresu ochrony środowiska (szczególnie powietrza), a tym samym kształtować zachowania prośrodowiskowe społeczeństwa. W ramach działań należy prowadzić minimum jedną kampanię rocznie, głównie przed sezonem grzewczym w celu wskazania negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie oraz sposobów zapobiegania zanieczyszczeniom. Do działań związanych z edukacją ekologiczną należą m.in.:

- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza,
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza,
- informowanie mieszkańców o zakazach związanych z postępowaniem z odpadami w zakresie ich spalania poza instalacjami.

Działania edukacyjne powinny angażować zarówno dzieci, młodzież jak i dorosłych mieszkańców. Formy prowadzonych działań edukacyjnych powinny zależeć od poszczególnych grup docelowych i mieć charakter stałych projektów lub charakter akcji i kampanii.

Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów

Działania kontrolne wprowadzono do harmonogramu realizacji jako ściśle powiązane z realizacją PDK. Powinny one dotyczyć:

- Kontrolowania przez straż miejską/gminną lub upoważnionych pracowników gmin, gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach oraz kontrole przestrzegania zakazu wypalania traw i łąk.

Kontrole mogą odbywać się na podstawie upoważnienia przez prezydenta, wójta lub burmistrza pracowników gminnych lub straży miejskiej/gminnej w oparciu o art. 379 ustawy POŚ.

- Udostępniania mieszkańcom numeru telefonu oraz formularza internetowego do zgłaszania wszelkich przypadków naruszeń dotyczących ochrony powietrza wraz z wymieniem dokładnej listy zakazów, sposobów rozpoznania ich naruszenia (w celu ograniczenia liczby fałszywych alarmów) oraz minimalnych informacji, potrzebnych jednostce do podjęcia interwencji.

Niezbędne jest przeszkolenie kadry urzędników na szczeblu gminnym w zakresie stosowania przepisów, np. art. 363, 368, 379 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz udzielenie pisemnych wytycznych, w zakresie sposobu przeprowadzania działań kontrolnych, w terenie mających na celu eliminację negatywnego oddziaływania na środowisko przez osoby fizyczne.

W przypadku wprowadzenia na terenie województwa lub jego części uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy POŚ, kontrole powinny również obejmować przestrzeganie zapisów takiej uchwały. Kontrole mogą być przeprowadzane przez uprawnione służby (straż miejska/gminna, Policja, uprawnieni pracownicy gmin), które mogą sprawdzać dokumentację techniczną instalacji grzewczych, certyfikaty użytkowanych urządzeń, czy instrukcję użytkowania pod kątem spełnienia minimalnych wymogów wynikających z takiej uchwały. Kontrola pod kątem rodzaju stosowanego paliwa odbywać się może na podstawie udostępnionego przez mieszkańca dowodu zakupu paliwa.

8.3. Harmonogram realizacji działań naprawczych

Harmonogram realizacji działań naprawczych dla stref województwa świętokrzyskiego, opracowano w oparciu o dokonaną diagnozę istniejącego stanu jakości powietrza oraz analizę podstawowych przyczyn niedotrzymania standardów. Wskazano w nim jednostki odpowiedzialne za realizację, skalę czasową, szacunkowe koszty i potencjalne źródła finansowania.

Wymagany do osiągnięcia efekt ekologiczny realizacji poszczególnych działań naprawczych wraz z szacunkowymi kosztami poszczególnych zadań oraz wskazaniem jednostek odpowiedzialnych za ich realizację ujęto w harmonogramie realizacji działań naprawczych dla każdej ze stref województwa świętokrzyskiego. Szacunkowe, średnie koszty odnoszą się do realizacji przedsięwzięcia polegającego na zamianie dotychczasowego sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło ze źródła węglowego innym rodzajem ogrzewania z uwzględnieniem średnich kosztów przeprowadzania termomodernizacji budynków (rozumianej, jako ocieplenie ścian i stropodachu oraz wymianę stolarki okiennej).

Wymagany efekt ekologiczny określono dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Jest to wielkość obniżenia emisji rocznej, która wyznaczona została za pomocą modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Metodą kolejnych przybliżeń (obniżenie emisji

rocznej) wyznaczono taką wielkość emisji, która nie będzie powodować występowania przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} II fazy (obowiązującego od 2020 roku) na terenie stref województwa świętokrzyskiego. Wyznaczając wymaganą wielkość redukcji skupiono się na tych grupach źródeł emisji z terenu województwa, które w największym stopniu odpowiadają za występowanie przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń. Stosownie do analizy opisaney w rozdziale 5, są to źródła emisji z sektora komunalno-bytowego. Redukcja emisji pozostałych zanieczyszczeń objętych Programem jest efektem działań zaplanowanych w celu redukcji emisji pyłu PM_{2,5}.

Wyznaczone w oparciu o wymaganą redukcję emisji pyłu PM_{2,5} ograniczenie emisji benzo(a)pirenu jest niewystarczające do osiągnięcia poziomu docelowego. Dlatego wyznaczono dodatkową redukcję emisji B(a)P. Jednak z uwagi na zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska wskazujące, że **poziom docelowym ma być osiągnięty „za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych”** konieczne będzie przeprowadzenie weryfikacja zasadności podejmowania działań naprawczych w tak dużej skali w przypadku aktualizacji Programu w 2023 roku.

Wynika to również z faktu, że **dotrzymanie poziomu docelowego B(a)P na terenie województwa świętokrzyskiego możliwe będzie w 2026 roku jedynie w sytuacji intensyfikacji działań zmierzających do redukcji emisji benzo(a)pirenu również województwach ościennych**. Powodem tego jest poziom tła regionalnego, który w 2018 roku w strefach województwa świętokrzyskiego w wielu miejscach przekraczał 60% poziomu docelowego, co wskazano w rozdziale 5.1. W związku z trwającymi pracami nad programami ochrony powietrza na terenie sąsiednich województw założono, że w wyniku realizacji tychże programów tło krajowe benzo(a)pirenu zostanie obniżone o 65% w roku prognozy 2026.

Uwzględniając przytoczone powyżej argumenty, dodatkową redukcję emisji benzo(a)pirenu zaplanowano jako działanie długoterminowe na lata 2024-2026. Z powodu tak wyznaczonej redukcji wzrosły również w ostatnich latach realizacji Programu szacunkowe koszty. Fakt ten dodatkowo obliguje do weryfikacji zaplanowanych redukcji emisji B(a)P w 2023 roku w oparciu o wyniki pomiarów stężeń benzo(a)pirenu, modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń uwzględniające realizację zadań w województwach sąsiednich oraz możliwości techniczne i ekonomiczne mieszkańców i gmin województwa świętokrzyskiego. Porównanie szacunkowych kosztów realizacji działań wskazanych w Programie w wyniku redukcji emisji pyłu zawieszzonego PM_{2,5} oraz redukcji B(a)P zamieszczono w formie jednego zestawienia zbiorczego (Tabela 50).

Wymagany efekt ekologiczny to różnica wielkości emisji rocznej pomiędzy rokiem bazowym a rokiem prognozy. Tak obliczony wymagany efekt ekologiczny realizowanych działań naprawczych został przedstawiony dla każdej gminy w tabelach wskazanych w harmonogramach realizacji dla obu stref województwa świętokrzyskiego.

8.3.1. Miasto Kielce

Tabela 42. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie miasto Kielce (PL2601_ZSO)

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2601/01							
	kod	PL2601_ZSO ⁵⁵							
informacje o działaniu naprawczym	nazwa	Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych							
	opis	<p>Działania zmierzające do obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi, będą obejmować przede wszystkim poniższe czynności i powinny być dokonywane z poniżej ustaloną hierarchią:</p> <p>1) zastąpienie nisko sprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalany gazem;</p> <p>2) wymiana nisko sprawnych kotłów na paliwa stałe na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kotły zasilane olejem opałowym; – ogrzewanie elektryczne; – OZE (głównie pompy ciepła); – nowe kotły węglowe spełniające wymagania ekoprojektu; <p>Wymiany niskosprawnych źródeł ciepła należy przeprowadzać w budynkach mieszkalnych (jedno i wielorodzinnych), budynkach użyteczności publicznej, budynkach usługowych, produkcyjnych i handlowych.</p> <p>3) Stosowanie w nowo powstałych budynkach hierarchii źródeł ogrzewania: OZE (pompy ciepła), podłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej, urządzenia opalane olejem, ogrzewanie elektryczne lub montaż nowych kotłów spełniających wymagania ekoprojektu.</p> <p>4) Termomodernizacja – w ramach działania w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynków, w których dokonywana jest wymiana urządzeń grzewczych należy prowadzić kompleksowe działania termomodernizacyjne, tj. docieplenie ścian, stropów, dachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej.</p> <p>W ramach działania samorząd lokalny powinien udzielać wsparcia finansowego ze środków własnych lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. w postaci dotacji celowej, dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowania zgodnie z przyjętymi wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań. Dofinansowanie może odbywać się na zasadach określonych w dokumentach lokalnych, jak np.: Programy ograniczania niskiej emisji, inne formy regulaminów dofinansowania lub plany gospodarki niskoemisyjnej. Samorządy lokalne udzielające dofinansowania mogą wymagać zaświadczenia o likwidacji starego źródła ciepła, w celu zabezpieczenia osiągnięcia zakładanego efektu ekologicznego i ochrony przed niewłaściwym wykorzystaniem przyznanych środków.</p> <p>Działanie wpisuje się również w założenia projektu rządowego „Czyste Powietrze”, którego realizacja przewidziana jest do roku 2029.</p>							
	klasyfikacja	paliwa niskoemisyjne dla małych, średnich i dużych źródeł stacjonarnych i mobilnych (zamiana na instalacje wykorzystujące paliwa niskoemisyjne)							
	kategoria	Działania zintegrowane z programem ochrony powietrza							
	lokalizacja	miasto Kielce							
kod(y) sytuacji przekroczenia	2618KiePM10d01, 2618KiePM2.5a01, 2618KieBaPa01								
scenariusz oceny	Scenariusz redukcji								
szczebel administracyjny, na którym można podjąć dany środek	gminny lub powiatowy								
jednostka realizująca zadanie	samorząd lokalny, zarządzający budynkami, zarządzający nieruchomościami								
zakres czasowy osiągnięcia redukcji stężeń	długoterminowe (4-6 lat)								
szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PLN [tys. zł] (koszty zmiany ogrzewania)	10 338	15 508	20 675	20 675	19 668	14 498	14 498	115 860

⁵⁵ ZSO – zmiana systemów ogrzewania

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2601/01								
	kod	PL2601_ZSO ⁵⁵								
źródła finansowania	środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne środki zewnętrzne									
kategoria źródeł emisji lub sektory, których dotyczy działanie naprawcze	sektor handlowy i mieszkaniowy									
skala przestrzenna	gminna lub powiatowa									
status realizacji działań	planowane									
planowane terminy	rozpoczęcia	zakończenia			osiągnięcia efektu ekologicznego					
	01.07.2020	31.12.2026			31.12.2026					
efekt rzeczowy	Efekt rzeczowy określono w postaci wymaganej redukcji emisji pyłu zawieszanego PM _{2,5} wyrażonej szacowanym efektem ekologicznym [Mg/rok]									
szacowany efekt ekologiczny (redukcja emisji) [Mg/rok]	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem	
	PM ₁₀	32,42	48,63	64,85	64,85	48,63	32,42	32,42	324,22	
	PM _{2,5}	31,81	47,72	63,62	63,62	47,72	31,81	31,81	318,11	
	B(a)P	0,0133	0,0200	0,0266	0,0266	0,0263	0,0196	0,0196	0,1520	
planowany wpływ na poziomy stężenie w roku zakończenia programu	PM ₁₀	3,7 - 7,1 [µg/m ³] – w punktach pomiarowych								
	PM _{2,5}	3,6 - 6,9 [µg/m ³] – w punktach pomiarowych								
	B(a)P	1,1 - 2,1 [ng/m ³] – w punktach pomiarowych								
monitorowanie realizacji	organ sprawozdający	Urząd Miasta Kielce								
	organ odbierający	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego								
	termin sprawozdania	31 stycznia								
	wskaźniki monitorowania postępu	liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których zlikwidowano nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe i podłączono do sieci ciepłowniczej [szt.] i [m ²]								
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem gazowym [szt.] i [m ²]								
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono odnawialnym źródłem energii [szt.] i [m ²]								
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem węglowym spełniającym wymagania ekoprojektu [szt.] i [m ²]								
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem na biomasę spełniającym wymagania ekoprojektu [szt.] i [m ²]								
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem elektrycznym [szt.] i [m ²]								
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem olejowym [szt.] i [m ²]								
liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których zlikwidowano nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe i podłączono do sieci ciepłowniczej oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]										
liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem gazowym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]										

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2601/01
	kod	PL2601_ZSO ⁵⁵
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono odnawialnym źródłem energii oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem węglowym spełniającym wymagania ekoprojektu oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem na biomasę spełniającym wymagania ekoprojektu oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem elektrycznym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem olejowym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]

Tabela 43. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie miasto Kielce (PL2601_EE)

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2601/02							
	kod	PL2601_EE ⁵⁶							
informacje o działaniu naprawczym	nazwa	Prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych							
	opis	Działania edukacyjne i informacyjne powinny być realizowane poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza, – prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza, – informowanie mieszkańców o zakazach związanych z postępowaniem z odpadami w zakresie ich spalania poza instalacjami 							
	klasyfikacja	informacja publiczna / edukacja (edukacja ekologiczna, kampanie edukacyjne)							
	kategoria	Działania zintegrowane z programem ochrony powietrza							
	lokalizacja	miasto Kielce							
kod(y) sytuacji przekroczenia	2618KiePM10d01, 2618KiePM2.5a01, 2618KieBaPa01								
scenariusz oceny	nie dotyczy								
szczebel administracyjny, na którym można podjąć dany środek	gminny lub powiatowy								
jednostka realizująca zadanie	samorząd lokalny, organizacje pożytku publicznego, jednostki oświatowe								
zakres czasowy osiągnięcia redukcji stężeń	długoterminowe (4-6 lat)								
szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PLN [tys. zł]	50	50	50	50	50	50	50	350
źródła finansowania	środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne środki zewnętrzne								
kategoria źródeł emisji lub sektory, których dotyczy działanie naprawcze	sektor handlowy i mieszkaniowy								
skala przestrzenna	gminna lub powiatowa								
status realizacji działań	planowane								
planowane terminy	rozpoczęcia	zakończenia			osiągnięcia efektu ekologicznego				
	01.07.2020	31.12.2023			31.12.2026				
efekt rzeczowy	Minimum jedna kampania edukacyjna w roku								
szacowany efekt ekologiczny (redukcja emisji) [Mg/rok]	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PM10	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	PM2,5	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	B(a)P	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
planowany wpływ na poziomy stężenie w roku zakończenia programu	PM10	nie dotyczy							
	PM2,5	nie dotyczy							
	B(a)P	nie dotyczy							
monitorowanie realizacji	organ sprawozdający	Urząd Miasta Kielce							
	organ odbierający	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego							
	termin sprawozdania	31 stycznia							
	wskaźniki monitorowania	liczba placówek oświatowych objętych edukacją ekologiczną [szt.]							
		liczba przeprowadzonych kampanii [szt.]							

⁵⁶ EE – edukacja ekologiczna

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2601/02
	kod	PL2601_EE⁵⁶
	postępu	liczba przeprowadzonych akcji szkolnych [szt.]
		liczba przeprowadzonych konferencji [szt.]
liczba osób objętych działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi [szt.]		

Tabela 44. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie miasto Kielce (PL2601_KPP)

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2601/03							
	kod	PL2601_KPP ⁵⁷							
informacje o działaniu naprawczym	nazwa	Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów							
	opis	Działalność kontrolna powinna obejmować: – przestrzeganie zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach, – przestrzeganie zakazu spalania odpadów zielonych, a także przestrzegania zakazu wypalania traw i łąk, – przestrzeganie zapisów uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy POŚ.							
	klasyfikacja	inne							
	kategoria	Działania zintegrowane z planem działań krótkoterminowych							
	lokalizacja	miasto Kielce							
kod(y) sytuacji przekroczenia		2618KiePM10d01, 2618KiePM2.5a01, 2618KieBaPa01							
scenariusz oceny		nie dotyczy							
szczebel administracyjny, na którym można podjąć dany środek		gminny lub powiatowy							
jednostka realizująca zadanie		Samorząd lokalny							
zakres czasowy działania		krótkoterminowe (typ I – poniżej jednego roku)							
szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PLN [tys. zł]	50	50	50	50	50	50	50	350
źródła finansowania		Środki własne							
kategoria źródeł emisji lub sektory, których dotyczy działanie naprawcze		sektor handlowy i mieszkaniowy							
skala przestrzenna		gminna lub powiatowa							
status realizacji działań		planowane							
planowane terminy		rozpoczęcia		zakończenia		osiągnięcia efektu ekologicznego			
		01.07.2020		31.12.2026		31.12.2026			
efekt rzeczowy		Minimum 200 kontroli w sezonie grzewczym, szczególnie w przypadku ogłoszenia alarmu							
szacowany efekt ekologiczny (redukcja emisji) [Mg/rok]	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PM10	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	PM2,5	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	B(a)P	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
planowany wpływ na poziomy stężenie w roku zakończenia programu	PM10	nie dotyczy							
	PM2,5	nie dotyczy							
	B(a)P	nie dotyczy							
monitorowanie realizacji	organ sprawozdający	Urząd Miasta Kielce							
	organ odbierający	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego							
	termin sprawozdania	31 stycznia							
	wskaźniki monitorowania postępu	liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nieprzeznaczonych do tego wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów, spraw skierowanych do sądu [szt.] liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania wymagań określonych w uchwale, o której mowa w art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów oraz spraw skierowanych do sądu [szt.]							

⁵⁷ KPP – kontrola przepisów prawa

Tabela 45. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie miasto Kielce (PL2601_BDO)

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2601/04							
	kod	PL2601_BDO ⁵⁸							
informacje o działaniu naprawczym	nazwa	Ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie							
	opis	Realizacja działania polegać będzie na zaplanowaniu i wyprowadzeniu tranzytu samochodowego poza centrum miasta lub poza gęsto zaludnione tereny. Związane jest to z: a) prowadzeniem działań organizacyjnych – kierowanie samochodowego ruchu tranzytowego poza centrum oraz inne gęsto zabudowane czy zaludnione tereny na trasy alternatywne poza tymi obszarami, b) budową obwodnicy Kielc w celu ograniczenia niekorzystnego oddziaływania emisji z transportu samochodowego na mieszkańców miasta.							
	klasyfikacja	zarządzanie i planowanie ruchem komunikacyjnym (inne)							
	kategoria	Działania zintegrowane z programem ochrony powietrza							
	lokalizacja	miasto Kielce							
	kod(y) sytuacji przekroczenia	2618KiePM10d01, 2618KiePM2.5a01, 2618KieBaPa01							
scenariusz oceny	scenariusz redukcji								
szczebel administracyjny, na którym można podjąć dany środek	województwi								
jednostka realizująca zadanie	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich								
zakres czasowy osiągnięcia redukcji stężeń	długoterminowe (4-6 lat)								
szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania	rok	lata 2020-2026							
	PLN	Szacunkowe koszty budowy 1 km drogi w zależności od klasy technicznej 5-50 mln zł/km							
źródła finansowania	fundusze unijne i krajowe; środki własne zarządców dróg								
kategoria źródeł emisji lub sektory, których dotyczy działanie naprawcze	ruch drogowy								
skala przestrzenna	strefa								
status realizacji działań	inne								
planowane terminy	rozpoczęcia	zakończenia		osiągnięcia efektu ekologicznego					
	01.07.2020	31.12.2026		31.12.2026					
efekt rzeczowy	liczba wybudowanych lub wyznaczonych km dróg wyprowadzających ruch tranzytowy z Kielc								
szacowany efekt ekologiczny (redukcja emisji) [Mg/rok]	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PM10	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	PM2,5	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	B(a)P	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
planowany wpływ na poziomy stężenie w roku zakończenia programu	PM10	0,2 - 0,9 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] – w punktach pomiarowych							
	PM2,5	0,2 - 0,8 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] – w punktach pomiarowych							
	B(a)P	nie dotyczy							
monitorowanie realizacji	organ sprawozdający	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich							
	organ odbierający	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego							
	termin sprawozdania	31 stycznia							
	wskaźniki monitorowania postępu	liczba wybudowanych km dróg							

⁵⁸ BDO – budowa dróg/obwodnic

8.3.2. Strefa świętokrzyska

Tabela 46. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej (PL2602_ZSO)

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2602/01
	kod	PL2602_ZSO ⁵⁹
informacje o działaniu naprawczym	nazwa	Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych
	opis	<p>Działania zmierzające do obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi, będą obejmować przede wszystkim poniższe czynności i powinny być dokonywane z poniżej ustaloną hierarchią:</p> <p>1) zastąpienie nisko sprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalonymi gazem;</p> <p>2) wymiana nisko sprawnych kotłów na paliwa stałe na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kotły zasilane olejem opałowym; - ogrzewanie elektryczne; - OZE (głównie pompy ciepła); - nowe kotły węglowe spełniające wymagania ekoprojektu; <p>Wymiany niskosprawnych źródeł ciepła należy przeprowadzać w budynkach mieszkalnych (jedno i wielorodzinnych), budynkach użyteczności publicznej, budynkach usługowych, produkcyjnych i handlowych.</p> <p>3) Stosowanie w nowo powstałych budynkach hierarchii źródeł ogrzewania: OZE (pompy ciepła), podłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej, urządzenia opalane olejem, ogrzewanie elektryczne lub montaż nowych kotłów spełniających wymagania ekoprojektu.</p> <p>4) Termomodernizacja – w ramach działania w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynków, w których dokonywana jest wymiana urządzeń grzewczych należy prowadzić kompleksowe działania termomodernizacyjne, tj. docieplenie ścian, stropów, dachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej.</p> <p>W ramach działania samorząd lokalny powinien udzielać wsparcia finansowego ze środków własnych lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. w postaci dotacji celowej, dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowania zgodnie z przyjętymi wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań. Dofinansowanie może odbywać się na zasadach określonych w dokumentach lokalnych, jak np.: Programy ograniczania niskiej emisji, inne formy regulaminów dofinansowania lub plany gospodarki niskoemisyjnej. Samorządy lokalne udzielające dofinansowania mogą wymagać zaświadczenia o likwidacji starego źródła ciepła, w celu zabezpieczenia osiągnięcia zakładanego efektu ekologicznego i ochrony przed niewłaściwym wykorzystaniem przyznanych środków.</p> <p>Działanie wpisuje się również w założenia projektu rządowego „Czyste Powietrze”, którego realizacja przewidziana jest do roku 2029.</p>
	klasyfikacja	paliwa niskoemisyjne dla małych, średnich i dużych źródeł stacjonarnych i mobilnych (zamiana na instalacje wykorzystujące paliwa niskoemisyjne)
	kategoria	Działania zintegrowane z programem ochrony powietrza
	lokalizacja	strefa świętokrzyska, wszystkie gminy
kod(y) sytuacji przekroczenia	2618swkPM10d01, 2618swkPM10d02, 2618swkPM10d03, 2618swkPM10d04, 2618swkPM10d05, 2618swkPM10d06, 2618swkPM10d07, 2618swkPM10d08, 2618swkPM10d09, 2618swkPM10d10, 2618swkPM10d11, 2618swkPM10d12, 2618swkPM10d13, 2618swkPM10d14, 2618swkPM10d15, 2618swkPM10d16, 2618swkPM10d17, 2618swkPM10d18, 2618swkPM10d19, 2618swkPM10d20, 2618swkPM10d21, 2618swkPM10d22; 2618swkPM2.5a01, 2618swkPM2.5a02, 2618swkPM2.5a03, 2618swkPM2.5a04, 2618swkPM2.5a05, 2618swkPM2.5a06, 2618swkPM2.5a07, 2618swkPM2.5a08, 2618swkPM2.5a09, 2618swkPM2.5a10, 2618swkPM2.5a11, 2618swkPM2.5a12, 2618swkPM2.5a13, 2618swkPM2.5a14, 2618swkPM2.5a15, 2618swkPM2.5a16, 2618swkPM2.5a17, 2618swkPM2.5a18, 2618swkPM2.5a19, 2618swkPM2.5a20, 2618swkPM2.5a21, 2618swkPM2.5a22, 2618swkPM2.5a23, 2618swkPM2.5a24, 2618swkPM2.5a25, 2618swkPM2.5a26, 2618swkPM2.5a27, 2618swkPM2.5a28,	

⁵⁹ ZSO – zmiana systemów ogrzewania

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2602/01								
	kod	PL2602_ZSO ⁵⁹								
		2618swkPM2.5a29, 2618swkPM2.5a30, 2618swkPM2.5a31, 2618swkPM2.5a32, 2618swkPM2.5a33, 2618swkPM2.5a34; 2618swkBaPa01								
scenariusz oceny		Scenariusz redukcji								
szczebel administracyjny, na którym można podjąć dany środek		gminny lub powiatowy								
jednostka realizująca zadanie		samorządy lokalne, zarządzający budynkami, zarządzający nieruchomościami								
zakres czasowy osiągnięcia redukcji stężeń		długoterminowe (4-6 lat)								
szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem	
	PLN [tys. zł] (koszty zmiany ogrzewania)	105 652	158 477	211 305	211 305	446 134	393 309	393 309	1 919 491	
źródła finansowania		środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne środki zewnętrzne								
kategoria źródeł emisji lub sektory, których dotyczy działanie naprawcze		sektor handlowy i mieszkaniowy								
skala przestrzenna		gminna lub powiatowa								
status realizacji działań		planowane								
planowane terminy	rozpoczęcia	zakończenia			osiągnięcia efektu ekologicznego					
	01.07.2020	31.12.2026			31.12.2026					
efekt rzeczowy		Wymagany efekt rzeczowy – wielkość redukcji emisji pyłu zawieszonego PM2,5 wskazano w podziale na gminy (Tabela 48).								
szacowany efekt ekologiczny (redukcja emisji) [Mg/rok]	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem	
	PM10	330,48	495,71	660,95	660,95	495,71	330,48	330,48	3 304,76	
	PM2,5	325,11	487,66	650,22	650,22	487,66	325,11	325,11	3 251,09	
	B(a)P	0,1603	0,2400	0,3195	0,3195	0,6773	0,5976	0,5976	2,9118	
Planowany wpływ na poziomy stężenie w roku zakończenie programu	PM10	1,9 - 7,4 [µg/m ³] – w punktach pomiarowych								
	PM2,5	1,9 - 7,0 [µg/m ³] – w punktach pomiarowych								
	B(a)P	0,8 - 3,1 [ng/m ³] – w punktach pomiarowych								
monitorowanie realizacji	organ sprawozdający	Gminy strefy świętokrzyskiej								
	organ odbierający	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego								
	termin sprawozdania	31 stycznia								
	wskaźniki monitorowania postępu		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których zlikwidowano nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe i podłączono do sieci ciepłowniczej [szt.] i [m ²]							
			liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem gazowym [szt.] i [m ²]							
			liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono odnawialnym źródłem energii [szt.] i [m ²]							
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem węglowym spełniającym wymagania ekoprojektu [szt.] i [m ²]								
	liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem na biomasę spełniającym wymagania ekoprojektu [szt.] i [m ²]									

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2602/01
	kod	PL2602_ZSO ⁵⁹
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem elektrycznym [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem olejowym [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których zlikwidowano nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe i podłączono do sieci ciepłowniczej oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem gazowym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono odnawialnym źródłem energii oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem węglowym spełniającym wymagania ekoprojektu oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem na biomasę spełniającym wymagania ekoprojektu oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem elektrycznym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]
		liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem olejowym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m ²]

Tabela 47. Wymagana wielkość redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10 do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO w poszczególnych latach realizacji Programu

gmina	Wymagana redukcja emisji pyłu zawieszonego PM10 do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	PM10	PM10 w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baćkowice	2,38	0,24	0,36	0,48	0,48	0,36	0,24	0,24
Bałtów	19,76	1,98	2,96	3,95	3,95	2,96	1,98	1,98
Bejsce	13,80	1,38	2,07	2,76	2,76	2,07	1,38	1,38
Bieliny	45,20	4,52	6,78	9,04	9,04	6,78	4,52	4,52
Bliżyn	23,59	2,36	3,54	4,72	4,72	3,54	2,36	2,36
Bodzechów	57,00	5,70	8,55	11,40	11,40	8,55	5,70	5,70
Bodzentyn gmina	48,94	4,89	7,34	9,79	9,79	7,34	4,89	4,89
Bogoria	37,59	3,76	5,64	7,52	7,52	5,64	3,76	3,76
Brody	29,69	2,97	4,45	5,94	5,94	4,45	2,97	2,97
Busko-Zdrój gmina	97,57	9,76	14,64	19,51	19,51	14,64	9,76	9,76
Chęciny gmina	59,53	5,95	8,93	11,91	11,91	8,93	5,95	5,95
Chmielnik gmina	45,60	4,56	6,84	9,12	9,12	6,84	4,56	4,56
Czarnocin	13,04	1,30	1,96	2,61	2,61	1,96	1,30	1,30
Ćmielów gmina	36,49	3,65	5,47	7,30	7,30	5,47	3,65	3,65
Daleszyce gmina	66,49	6,65	9,97	13,30	13,30	9,97	6,65	6,65
Dwikozy	21,02	2,10	3,15	4,20	4,20	3,15	2,10	2,10

gmina	Wymagana redukcja emisji pyłu zawieszonego PM10 do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	PM10	PM10 w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Działoszyce gmina	11,85	1,19	1,78	2,37	2,37	1,78	1,19	1,19
Falków	17,07	1,71	2,56	3,41	3,41	2,56	1,71	1,71
Gnojno	19,30	1,93	2,89	3,86	3,86	2,89	1,93	1,93
Gowarczów	16,74	1,67	2,51	3,35	3,35	2,51	1,67	1,67
Górno	63,20	6,32	9,48	12,64	12,64	9,48	6,32	6,32
Imielno	19,38	1,94	2,91	3,88	3,88	2,91	1,94	1,94
Iwaniska	3,24	0,32	0,49	0,65	0,65	0,49	0,32	0,32
Jędrzejów gmina	95,17	9,52	14,28	19,03	19,03	14,28	9,52	9,52
Kazimierza Wielka gmina	52,40	5,24	7,86	10,48	10,48	7,86	5,24	5,24
Kije	10,74	1,07	1,61	2,15	2,15	1,61	1,07	1,07
Klimontów	22,31	2,23	3,35	4,46	4,46	3,35	2,23	2,23
Kluczewsko	10,64	1,06	1,60	2,13	2,13	1,60	1,06	1,06
Końskie gmina	101,82	10,18	15,27	20,36	20,36	15,27	10,18	10,18
Koprzywnica gmina	16,08	1,61	2,41	3,22	3,22	2,41	1,61	1,61
Krasocin	21,88	2,19	3,28	4,38	4,38	3,28	2,19	2,19
Kunów gmina	49,13	4,91	7,37	9,83	9,83	7,37	4,91	4,91
Lipnik	2,17	0,22	0,33	0,43	0,43	0,33	0,22	0,22
Łagów gmina	30,31	3,03	4,55	6,06	6,06	4,55	3,03	3,03
Łączna	17,55	1,76	2,63	3,51	3,51	2,63	1,76	1,76
Łonów	19,91	1,99	2,99	3,98	3,98	2,99	1,99	1,99
Łopuszno	39,70	3,97	5,96	7,94	7,94	5,96	3,97	3,97
Łubnice	21,40	2,14	3,21	4,28	4,28	3,21	2,14	2,14
Małogoszcz gmina	50,14	5,01	7,52	10,03	10,03	7,52	5,01	5,01
Masłów	46,49	4,65	6,97	9,30	9,30	6,97	4,65	4,65
Michałów	11,26	1,13	1,69	2,25	2,25	1,69	1,13	1,13
Miedziana Góra	46,07	4,61	6,91	9,21	9,21	6,91	4,61	4,61
Mirzec	23,98	2,40	3,60	4,80	4,80	3,60	2,40	2,40
Mniów	41,25	4,12	6,19	8,25	8,25	6,19	4,12	4,12
Morawica gmina	61,59	6,16	9,24	12,32	12,32	9,24	6,16	6,16
Moskorzew	5,53	0,55	0,83	1,11	1,11	0,83	0,55	0,55
Nagłowice	21,81	2,18	3,27	4,36	4,36	3,27	2,18	2,18
Nowa Słupia	41,80	4,18	6,27	8,36	8,36	6,27	4,18	4,18
Nowy Korczyn	21,53	2,15	3,23	4,31	4,31	3,23	2,15	2,15
Obrazów	13,68	1,37	2,05	2,74	2,74	2,05	1,37	1,37
Oksa	20,24	2,02	3,04	4,05	4,05	3,04	2,02	2,02
Oleśnica	15,88	1,59	2,38	3,18	3,18	2,38	1,59	1,59
Opatowiec	11,29	1,13	1,69	2,26	2,26	1,69	1,13	1,13
Opatów gmina	3,91	0,39	0,59	0,78	0,78	0,59	0,39	0,39
Osiek gmina	39,39	3,94	5,91	7,88	7,88	5,91	3,94	3,94
Ostrowiec Świętokrzyski	222,07	22,21	33,31	44,41	44,41	33,31	22,21	22,21
Ożarów gmina	4,59	0,46	0,69	0,92	0,92	0,69	0,46	0,46
Pacanów	29,03	2,90	4,35	5,81	5,81	4,35	2,90	2,90
Pawłów	43,80	4,38	6,57	8,76	8,76	6,57	4,38	4,38
Piekoszów	72,44	7,24	10,87	14,49	14,49	10,87	7,24	7,24

gmina	Wymagana redukcja emisji pyłu zawieszonego PM10 do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	PM10	PM10 w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Pierzchnica	20,75	2,07	3,11	4,15	4,15	3,11	2,07	2,07
Pińczów gmina	36,60	3,66	5,49	7,32	7,32	5,49	3,66	3,66
Połaniec gmina	49,91	4,99	7,49	9,98	9,98	7,49	4,99	4,99
Radków	5,14	0,51	0,77	1,03	1,03	0,77	0,51	0,51
Radoszyce gmina	34,15	3,41	5,12	6,83	6,83	5,12	3,41	3,41
Raków	24,80	2,48	3,72	4,96	4,96	3,72	2,48	2,48
Ruda Maleniecka	11,86	1,19	1,78	2,37	2,37	1,78	1,19	1,19
Rytwiany	30,50	3,05	4,57	6,10	6,10	4,57	3,05	3,05
Sadowie	1,70	0,17	0,26	0,34	0,34	0,26	0,17	0,17
Samborzec	16,80	1,68	2,52	3,36	3,36	2,52	1,68	1,68
Sandomierz	33,01	3,30	4,95	6,60	6,60	4,95	3,30	3,30
Secemin	9,91	0,99	1,49	1,98	1,98	1,49	0,99	0,99
Sędziszów gmina	51,84	5,18	7,78	10,37	10,37	7,78	5,18	5,18
Sitkówka-Nowiny	32,88	3,29	4,93	6,58	6,58	4,93	3,29	3,29
Skalbmierz gmina	21,68	2,17	3,25	4,34	4,34	3,25	2,17	2,17
Skarżysko Kościelne	19,52	1,95	2,93	3,90	3,90	2,93	1,95	1,95
Skarżysko-Kamienna	80,16	8,02	12,02	16,03	16,03	12,02	8,02	8,02
Słupia	19,02	1,90	2,85	3,80	3,80	2,85	1,90	1,90
Słupia (Konecka)	12,74	1,27	1,91	2,55	2,55	1,91	1,27	1,27
Smyków	14,46	1,45	2,17	2,89	2,89	2,17	1,45	1,45
Sobków	37,37	3,74	5,61	7,47	7,47	5,61	3,74	3,74
Solec-Zdrój	17,74	1,77	2,66	3,55	3,55	2,66	1,77	1,77
Starachowice	81,06	8,11	12,16	16,21	16,21	12,16	8,11	8,11
Staszów gmina	93,63	9,36	14,04	18,73	18,73	14,04	9,36	9,36
Stąporków gmina	58,05	5,81	8,71	11,61	11,61	8,71	5,81	5,81
Stopnica gmina	30,24	3,02	4,54	6,05	6,05	4,54	3,02	3,02
Strawczyn	47,25	4,72	7,09	9,45	9,45	7,09	4,72	4,72
Suchedniów gmina	26,51	2,65	3,98	5,30	5,30	3,98	2,65	2,65
Szydłów	23,29	2,33	3,49	4,66	4,66	3,49	2,33	2,33
Tarłów	2,55	0,25	0,38	0,51	0,51	0,38	0,25	0,25
Tuczępy	14,43	1,44	2,16	2,89	2,89	2,16	1,44	1,44
Waśniów	39,10	3,91	5,87	7,82	7,82	5,87	3,91	3,91
Wąchock gmina	16,90	1,69	2,54	3,38	3,38	2,54	1,69	1,69
Wilczyce	9,52	0,95	1,43	1,90	1,90	1,43	0,95	0,95
Wiślica gmina	22,48	2,25	3,37	4,50	4,50	3,37	2,25	2,25
Włoszczowa gmina	35,00	3,50	5,25	7,00	7,00	5,25	3,50	3,50
Wodzisław	30,90	3,09	4,63	6,18	6,18	4,63	3,09	3,09
Wojciechowice	1,80	0,18	0,27	0,36	0,36	0,27	0,18	0,18
Zagnańsk	40,04	4,00	6,01	8,01	8,01	6,01	4,00	4,00
Zawichost gmina	11,13	1,11	1,67	2,23	2,23	1,67	1,11	1,11
Złota	10,91	1,09	1,64	2,18	2,18	1,64	1,09	1,09

Tabela 48. Wymagana redukcja emisji pyłu zawieszonego PM_{2,5} do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO w poszczególnych latach realizacji Programu

gmina	Wymagana redukcja emisji pyłu zawieszonego PM _{2,5} do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	PM _{2,5}	PM _{2,5} w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baćkowice	2,34	0,23	0,35	0,47	0,47	0,35	0,23	0,23
Baltów	19,44	1,94	2,92	3,89	3,89	2,92	1,94	1,94
Bejsce	13,58	1,36	2,04	2,72	2,72	2,04	1,36	1,36
Bieliny	44,47	4,45	6,67	8,89	8,89	6,67	4,45	4,45
Bliżyn	23,21	2,32	3,48	4,64	4,64	3,48	2,32	2,32
Bodzechów	56,06	5,61	8,41	11,21	11,21	8,41	5,61	5,61
Bodzentyn gmina	48,15	4,81	7,22	9,63	9,63	7,22	4,81	4,81
Bogoria	36,98	3,70	5,55	7,40	7,40	5,55	3,70	3,70
Brody	29,21	2,92	4,38	5,84	5,84	4,38	2,92	2,92
Busko-Zdrój gmina	95,99	9,60	14,40	19,20	19,20	14,40	9,60	9,60
Chęciny gmina	58,56	5,86	8,78	11,71	11,71	8,78	5,86	5,86
Chmielnik gmina	44,87	4,49	6,73	8,97	8,97	6,73	4,49	4,49
Czarnocin	12,83	1,28	1,92	2,57	2,57	1,92	1,28	1,28
Ćmielów gmina	35,89	3,59	5,38	7,18	7,18	5,38	3,59	3,59
Daleszyce gmina	65,41	6,54	9,81	13,08	13,08	9,81	6,54	6,54
Dwikozy	20,68	2,07	3,10	4,14	4,14	3,10	2,07	2,07
Działoszyce gmina	11,66	1,17	1,75	2,33	2,33	1,75	1,17	1,17
Fałków	16,80	1,68	2,52	3,36	3,36	2,52	1,68	1,68
Gnojno	18,98	1,90	2,85	3,80	3,80	2,85	1,90	1,90
Gowarczów	16,47	1,65	2,47	3,29	3,29	2,47	1,65	1,65
Górno	62,18	6,22	9,33	12,44	12,44	9,33	6,22	6,22
Imielno	19,07	1,91	2,86	3,81	3,81	2,86	1,91	1,91
Iwaniska	3,19	0,32	0,48	0,64	0,64	0,48	0,32	0,32
Jędrzejów gmina	93,62	9,36	14,04	18,72	18,72	14,04	9,36	9,36
Kazimierza Wielka gmina	51,55	5,15	7,73	10,31	10,31	7,73	5,15	5,15
Kije	10,56	1,06	1,58	2,11	2,11	1,58	1,06	1,06
Klimontów	21,95	2,20	3,29	4,39	4,39	3,29	2,20	2,20
Kluczewsko	10,47	1,05	1,57	2,09	2,09	1,57	1,05	1,05
Końskie gmina	100,16	10,02	15,02	20,03	20,03	15,02	10,02	10,02
Koprzywnica gmina	15,82	1,58	2,37	3,16	3,16	2,37	1,58	1,58
Krasocin	21,52	2,15	3,23	4,30	4,30	3,23	2,15	2,15
Kunów gmina	48,34	4,83	7,25	9,67	9,67	7,25	4,83	4,83
Lipnik	2,13	0,21	0,32	0,43	0,43	0,32	0,21	0,21
Łagów gmina	29,82	2,98	4,47	5,96	5,96	4,47	2,98	2,98
Łączna	17,27	1,73	2,59	3,45	3,45	2,59	1,73	1,73
Łoniów	19,58	1,96	2,94	3,92	3,92	2,94	1,96	1,96
Łopuszno	39,06	3,91	5,86	7,81	7,81	5,86	3,91	3,91
Łubnice	21,05	2,11	3,16	4,21	4,21	3,16	2,11	2,11
Małogoszcz gmina	49,33	4,93	7,40	9,87	9,87	7,40	4,93	4,93
Masłów	45,73	4,57	6,86	9,15	9,15	6,86	4,57	4,57
Michałów	11,08	1,11	1,66	2,22	2,22	1,66	1,11	1,11
Miedziana Góra	45,32	4,53	6,80	9,06	9,06	6,80	4,53	4,53
Mirzec	23,59	2,36	3,54	4,72	4,72	3,54	2,36	2,36

gmina	Wymagana redukcja emisji pyłu zawieszonego PM _{2,5} do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	PM _{2,5}	PM _{2,5} w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Mniów	40,58	4,06	6,09	8,12	8,12	6,09	4,06	4,06
Morawica gmina	60,59	6,06	9,09	12,12	12,12	9,09	6,06	6,06
Moskorzew	5,44	0,54	0,82	1,09	1,09	0,82	0,54	0,54
Nagłowice	21,46	2,15	3,22	4,29	4,29	3,22	2,15	2,15
Nowa Słupia	41,12	4,11	6,17	8,22	8,22	6,17	4,11	4,11
Nowy Korczyn	21,18	2,12	3,18	4,24	4,24	3,18	2,12	2,12
Obrazów	13,45	1,35	2,02	2,69	2,69	2,02	1,35	1,35
Oksa	19,91	1,99	2,99	3,98	3,98	2,99	1,99	1,99
Oleśnica	15,62	1,56	2,34	3,12	3,12	2,34	1,56	1,56
Opatowiec	11,11	1,11	1,67	2,22	2,22	1,67	1,11	1,11
Opatów gmina	3,84	0,38	0,58	0,77	0,77	0,58	0,38	0,38
Osiek gmina	38,76	3,88	5,81	7,75	7,75	5,81	3,88	3,88
Ostrowiec Świętokrzyski	218,44	21,84	32,77	43,69	43,69	32,77	21,84	21,84
Ożarów gmina	4,51	0,45	0,68	0,90	0,90	0,68	0,45	0,45
Pacanów	28,56	2,86	4,28	5,71	5,71	4,28	2,86	2,86
Pawłów	43,08	4,31	6,46	8,62	8,62	6,46	4,31	4,31
Piekoszów	71,26	7,13	10,69	14,25	14,25	10,69	7,13	7,13
Pierzchnica	20,41	2,04	3,06	4,08	4,08	3,06	2,04	2,04
Pińczów gmina	36,00	3,60	5,40	7,20	7,20	5,40	3,60	3,60
Połaniec gmina	49,10	4,91	7,36	9,82	9,82	7,36	4,91	4,91
Radków	5,06	0,51	0,76	1,01	1,01	0,76	0,51	0,51
Radoszyce gmina	33,59	3,36	5,04	6,72	6,72	5,04	3,36	3,36
Raków	24,40	2,44	3,66	4,88	4,88	3,66	2,44	2,44
Ruda Maleniecka	11,66	1,17	1,75	2,33	2,33	1,75	1,17	1,17
Rytwiany	30,00	3,00	4,50	6,00	6,00	4,50	3,00	3,00
Sadowie	1,67	0,17	0,25	0,33	0,33	0,25	0,17	0,17
Samborzec	16,53	1,65	2,48	3,31	3,31	2,48	1,65	1,65
Sandomierz	32,47	3,25	4,87	6,49	6,49	4,87	3,25	3,25
Secemin	9,75	0,98	1,46	1,95	1,95	1,46	0,98	0,98
Sędziszów gmina	51,00	5,10	7,65	10,20	10,20	7,65	5,10	5,10
Sitkówka-Nowiny	32,35	3,23	4,85	6,47	6,47	4,85	3,23	3,23
Skalbmierz gmina	21,33	2,13	3,20	4,27	4,27	3,20	2,13	2,13
Skarżysko Kościelne	19,21	1,92	2,88	3,84	3,84	2,88	1,92	1,92
Skarżysko-Kamienna	78,84	7,88	11,83	15,77	15,77	11,83	7,88	7,88
Słupia	18,71	1,87	2,81	3,74	3,74	2,81	1,87	1,87
Słupia (Konecka)	12,53	1,25	1,88	2,51	2,51	1,88	1,25	1,25
Smyków	14,23	1,42	2,13	2,85	2,85	2,13	1,42	1,42
Sobków	36,77	3,68	5,52	7,35	7,35	5,52	3,68	3,68
Solec-Zdrój	17,45	1,75	2,62	3,49	3,49	2,62	1,75	1,75
Starachowice	79,73	7,97	11,96	15,95	15,95	11,96	7,97	7,97
Staszów gmina	92,10	9,21	13,82	18,42	18,42	13,82	9,21	9,21
Stąporków gmina	57,11	5,71	8,57	11,42	11,42	8,57	5,71	5,71
Stopnica gmina	29,75	2,97	4,46	5,95	5,95	4,46	2,97	2,97
Strawczyn	46,48	4,65	6,97	9,30	9,30	6,97	4,65	4,65

gmina	Wymagana redukcja emisji pyłu zawieszonego PM _{2,5} do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	PM _{2,5}	PM _{2,5} w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Suchedniów gmina	26,08	2,61	3,91	5,22	5,22	3,91	2,61	2,61
Szydłów	22,91	2,29	3,44	4,58	4,58	3,44	2,29	2,29
Tarłów	2,50	0,25	0,38	0,50	0,50	0,38	0,25	0,25
Tuczępy	14,19	1,42	2,13	2,84	2,84	2,13	1,42	1,42
Waśniów	38,47	3,85	5,77	7,69	7,69	5,77	3,85	3,85
Wąchock gmina	16,63	1,66	2,49	3,33	3,33	2,49	1,66	1,66
Wilczyce	9,37	0,94	1,41	1,87	1,87	1,41	0,94	0,94
Wiślica gmina	22,12	2,21	3,32	4,42	4,42	3,32	2,21	2,21
Włoszczowa gmina	34,43	3,44	5,16	6,89	6,89	5,16	3,44	3,44
Wodzisław	30,40	3,04	4,56	6,08	6,08	4,56	3,04	3,04
Wojciechowice	1,77	0,18	0,26	0,35	0,35	0,26	0,18	0,18
Zagnańsk	39,39	3,94	5,91	7,88	7,88	5,91	3,94	3,94
Zawichost gmina	10,95	1,09	1,64	2,19	2,19	1,64	1,09	1,09
Złota	10,73	1,07	1,61	2,15	2,15	1,61	1,07	1,07

Tabela 49. Wymagana wielkość redukcji emisji benzo(a)pirenu do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO w poszczególnych latach realizacji Programu

gmina	Wymagana redukcja emisji benzo(a)pirenu do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	B(a)P	B(a)P w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baćkowice	0,0122	0,0001	0,0002	0,0002	0,0002	0,0039	0,0038	0,0038
Baltów	0,0123	0,0010	0,0014	0,0019	0,0019	0,0023	0,0019	0,0019
Bejsce	0,0106	0,0007	0,0010	0,0013	0,0013	0,0023	0,0020	0,0020
Bieliny	0,0391	0,0022	0,0033	0,0044	0,0044	0,0090	0,0079	0,0079
Bliżyn	0,0248	0,0011	0,0017	0,0023	0,0023	0,0062	0,0056	0,0056
Bodzechów	0,0357	0,0028	0,0041	0,0055	0,0055	0,0068	0,0055	0,0055
Bodzentyn gmina	0,0424	0,0024	0,0036	0,0047	0,0047	0,0098	0,0086	0,0086
Bogoria	0,0249	0,0018	0,0027	0,0036	0,0036	0,0050	0,0041	0,0041
Brody	0,0336	0,0014	0,0022	0,0029	0,0029	0,0086	0,0078	0,0078
Busko-Zdrój gmina	0,0786	0,0047	0,0071	0,0094	0,0094	0,0176	0,0152	0,0152
Chęciny gmina	0,0514	0,0029	0,0043	0,0058	0,0058	0,0118	0,0104	0,0104
Chmielnik gmina	0,0391	0,0022	0,0033	0,0044	0,0044	0,0090	0,0079	0,0079
Czarnocin	0,0101	0,0006	0,0009	0,0013	0,0013	0,0022	0,0019	0,0019
Ćmielów gmina	0,0229	0,0018	0,0027	0,0035	0,0035	0,0044	0,0035	0,0035
Daleszyce gmina	0,0572	0,0032	0,0048	0,0064	0,0064	0,0132	0,0116	0,0116
Dwikozy	0,0166	0,0010	0,0015	0,0020	0,0020	0,0037	0,0032	0,0032
Działoszyce gmina	0,0174	0,0006	0,0009	0,0012	0,0012	0,0047	0,0044	0,0044
Falków	0,0148	0,0008	0,0012	0,0017	0,0017	0,0034	0,0030	0,0030
Gnojno	0,0156	0,0009	0,0014	0,0019	0,0019	0,0035	0,0030	0,0030
Gowarczów	0,0146	0,0008	0,0012	0,0016	0,0016	0,0034	0,0030	0,0030
Górno	0,0544	0,0031	0,0046	0,0061	0,0061	0,0125	0,0110	0,0110
Imielno	0,0156	0,0009	0,0014	0,0019	0,0019	0,0035	0,0030	0,0030

gmina	Wymagana redukcja emisji benzo(a)pirenu do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	B(a)P	B(a)P w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Iwaniska	0,0166	0,0002	0,0002	0,0003	0,0003	0,0052	0,0052	0,0052
Jędrzejów gmina	0,0766	0,0046	0,0069	0,0092	0,0092	0,0171	0,0148	0,0148
Kazimierza Wielka gmina	0,0406	0,0025	0,0038	0,0051	0,0051	0,0089	0,0076	0,0076
Kije	0,0156	0,0005	0,0008	0,0010	0,0010	0,0043	0,0040	0,0040
Klimontów	0,0181	0,0011	0,0016	0,0022	0,0022	0,0040	0,0035	0,0035
Kluczewsko	0,0147	0,0005	0,0008	0,0010	0,0010	0,0040	0,0037	0,0037
Końskie gmina	0,0881	0,0049	0,0074	0,0098	0,0098	0,0204	0,0179	0,0179
Koprzywnica gmina	0,0131	0,0008	0,0012	0,0016	0,0016	0,0029	0,0025	0,0025
Krasocin	0,0305	0,0011	0,0016	0,0021	0,0021	0,0082	0,0077	0,0077
Kunów gmina	0,0309	0,0024	0,0036	0,0048	0,0048	0,0059	0,0047	0,0047
Lipnik	0,0113	0,0001	0,0002	0,0002	0,0002	0,0036	0,0035	0,0035
Łągów gmina	0,0261	0,0015	0,0022	0,0029	0,0029	0,0060	0,0053	0,0053
Łączna	0,0189	0,0009	0,0013	0,0017	0,0017	0,0047	0,0043	0,0043
Łoniów	0,0162	0,0010	0,0014	0,0019	0,0019	0,0036	0,0032	0,0032
Łopuszno	0,0343	0,0019	0,0029	0,0039	0,0039	0,0079	0,0069	0,0069
Łubnice	0,0143	0,0010	0,0016	0,0021	0,0021	0,0029	0,0023	0,0023
Małogoszcz gmina	0,0404	0,0024	0,0036	0,0049	0,0049	0,0090	0,0078	0,0078
Masłów	0,0404	0,0023	0,0034	0,0045	0,0045	0,0093	0,0082	0,0082
Michałów	0,0164	0,0006	0,0008	0,0011	0,0011	0,0044	0,0042	0,0042
Miedziana Góra	0,0396	0,0022	0,0033	0,0045	0,0045	0,0091	0,0080	0,0080
Mirzec	0,0272	0,0012	0,0017	0,0023	0,0023	0,0069	0,0064	0,0064
Mniów	0,0356	0,0020	0,0030	0,0040	0,0040	0,0082	0,0072	0,0072
Morawica gmina	0,0531	0,0030	0,0045	0,0060	0,0060	0,0122	0,0107	0,0107
Moskorzew	0,0078	0,0003	0,0004	0,0005	0,0005	0,0021	0,0020	0,0020
Nagłowice	0,0176	0,0011	0,0016	0,0021	0,0021	0,0039	0,0034	0,0034
Nowa Słupia	0,0361	0,0020	0,0030	0,0041	0,0041	0,0083	0,0073	0,0073
Nowy Korczyn	0,0173	0,0010	0,0016	0,0021	0,0021	0,0039	0,0033	0,0033
Obrazów	0,0112	0,0007	0,0010	0,0013	0,0013	0,0025	0,0022	0,0022
Oksa	0,0166	0,0010	0,0015	0,0020	0,0020	0,0037	0,0032	0,0032
Oleśnica	0,0108	0,0008	0,0012	0,0015	0,0015	0,0022	0,0018	0,0018
Opatowiec	0,0089	0,0006	0,0008	0,0011	0,0011	0,0019	0,0017	0,0017
Opatów gmina	0,0200	0,0002	0,0003	0,0004	0,0004	0,0063	0,0062	0,0062
Osiek gmina	0,0263	0,0019	0,0029	0,0038	0,0038	0,0053	0,0043	0,0043
Ostrowiec Świętokrzyski	0,1379	0,0107	0,0160	0,0213	0,0213	0,0264	0,0211	0,0211
Ożarów gmina	0,0233	0,0002	0,0003	0,0004	0,0004	0,0074	0,0073	0,0073
Pacanów	0,0233	0,0014	0,0021	0,0028	0,0028	0,0052	0,0045	0,0045
Pawłów	0,0496	0,0021	0,0032	0,0042	0,0042	0,0127	0,0116	0,0116
Piekoszów	0,0624	0,0035	0,0053	0,0070	0,0070	0,0144	0,0126	0,0126
Pierzchnica	0,0178	0,0010	0,0015	0,0020	0,0020	0,0041	0,0036	0,0036
Pińczów gmina	0,0532	0,0018	0,0027	0,0035	0,0035	0,0145	0,0136	0,0136
Pońaniec gmina	0,0330	0,0024	0,0036	0,0048	0,0048	0,0066	0,0054	0,0054
Radków	0,0072	0,0003	0,0004	0,0005	0,0005	0,0019	0,0018	0,0018
Radoszyce gmina	0,0299	0,0017	0,0025	0,0033	0,0033	0,0069	0,0061	0,0061
Raków	0,0213	0,0012	0,0018	0,0024	0,0024	0,0049	0,0043	0,0043

gmina	Wymagana redukcja emisji benzo(a)pirenu do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO [Mg/rok]							
	B(a)P	B(a)P w poszczególnych latach realizacji POP						
	ogółem	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Ruda Maleniecka	0,0105	0,0006	0,0009	0,0012	0,0012	0,0024	0,0021	0,0021
Rytwiany	0,0206	0,0015	0,0022	0,0030	0,0030	0,0041	0,0034	0,0034
Sadowie	0,0087	0,0001	0,0001	0,0002	0,0002	0,0027	0,0027	0,0027
Samborzec	0,0134	0,0008	0,0012	0,0016	0,0016	0,0030	0,0026	0,0026
Sandomierz	0,0263	0,0016	0,0024	0,0031	0,0031	0,0059	0,0051	0,0051
Secemin	0,0139	0,0005	0,0007	0,0010	0,0010	0,0037	0,0035	0,0035
Sędziszów gmina	0,0419	0,0025	0,0038	0,0050	0,0050	0,0094	0,0081	0,0081
Sitkówka-Nowiny	0,0283	0,0016	0,0024	0,0032	0,0032	0,0065	0,0057	0,0057
Skalbmierz gmina	0,0170	0,0011	0,0016	0,0021	0,0021	0,0037	0,0032	0,0032
Skarżysko Kościelne	0,0210	0,0010	0,0014	0,0019	0,0019	0,0052	0,0048	0,0048
Skarżysko-Kamienna	0,0841	0,0038	0,0057	0,0077	0,0077	0,0210	0,0191	0,0191
Słupia	0,0154	0,0009	0,0014	0,0018	0,0018	0,0035	0,0030	0,0030
Słupia (Konecka)	0,0108	0,0006	0,0009	0,0012	0,0012	0,0025	0,0022	0,0022
Smyków	0,0128	0,0007	0,0011	0,0014	0,0014	0,0030	0,0026	0,0026
Sobków	0,0300	0,0018	0,0027	0,0036	0,0036	0,0067	0,0058	0,0058
Solec-Zdrój	0,0144	0,0009	0,0013	0,0017	0,0017	0,0032	0,0028	0,0028
Starachowice	0,0911	0,0039	0,0058	0,0078	0,0078	0,0232	0,0213	0,0213
Staszów gmina	0,0622	0,0045	0,0068	0,0090	0,0090	0,0125	0,0102	0,0102
Stąporków gmina	0,0505	0,0028	0,0042	0,0056	0,0056	0,0117	0,0103	0,0103
Stopnica gmina	0,0246	0,0015	0,0022	0,0029	0,0029	0,0055	0,0048	0,0048
Strawczyn	0,0409	0,0023	0,0034	0,0046	0,0046	0,0094	0,0083	0,0083
Suchedniów gmina	0,0282	0,0013	0,0019	0,0026	0,0026	0,0070	0,0064	0,0064
Szydłów	0,0155	0,0011	0,0017	0,0023	0,0023	0,0031	0,0025	0,0025
Tarłów	0,0131	0,0001	0,0002	0,0002	0,0002	0,0042	0,0041	0,0041
Tuczępy	0,0116	0,0007	0,0011	0,0014	0,0014	0,0026	0,0022	0,0022
Waśniów	0,0245	0,0019	0,0029	0,0038	0,0038	0,0047	0,0037	0,0037
Wąchock gmina	0,0188	0,0008	0,0012	0,0016	0,0016	0,0048	0,0044	0,0044
Wilczyce	0,0077	0,0005	0,0007	0,0009	0,0009	0,0017	0,0015	0,0015
Wiślica gmina	0,0181	0,0011	0,0016	0,0022	0,0022	0,0040	0,0035	0,0035
Włoszczowa gmina	0,0486	0,0017	0,0026	0,0034	0,0034	0,0131	0,0122	0,0122
Wodzisław	0,0250	0,0015	0,0023	0,0030	0,0030	0,0056	0,0048	0,0048
Wojciechowice	0,0093	0,0001	0,0001	0,0002	0,0002	0,0029	0,0029	0,0029
Zagnańsk	0,0343	0,0019	0,0029	0,0039	0,0039	0,0079	0,0069	0,0069
Zawichost gmina	0,0089	0,0005	0,0008	0,0011	0,0011	0,0020	0,0017	0,0017
Złota	0,0158	0,0005	0,0008	0,0011	0,0011	0,0043	0,0040	0,0040

Szacunkowe koszty

Poniżej zestawiono porównanie szacunkowych kosztów realizacji działań wskazanych w harmonogramach w wyniku redukcji emisji pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz dodatkowej redukcji benzo(a)pirenu.

Tabela 50 Zestawienie szacunkowych kosztów wymaganej redukcji emisji pyłu PM_{2,5} oraz wzrostu kosztów w wyniku dodatkowej redukcji benzo(a)pirenu w latach 2024-2026 w poszczególnych gminach województwa świętokrzyskiego

gmina	szacunkowe koszty		
	redukcji emisji ze pyłu PM _{2,5}	wzrost kosztów w latach 2024- 2026 ze względu na redukcję B(a)P	SUMA kosztów
	[tys. zł]	[tys. zł]	[tys. zł]
Baćkowice	760	7 230	7 990
Bałtów	6 320	1 770	8 090
Bejsce	4 410	2 560	6 970
Bieliny	14 450	11 300	25 750
Bliżyn	7 540	8 800	16 340
Bodzechów	18 220	5 390	23 610
Bodzentyn	15 650	12 290	27 940
Bogoria	12 020	4 400	16 420
Brody	9 490	12 610	22 100
Busko-Zdrój	31 200	20 760	51 960
Chęciny	19 030	14 850	33 880
Chmielnik	14 580	11 170	25 750
Czarnocin	4 170	2 500	6 670
Ćmielów	11 670	3 420	15 090
Daleszyce	21 260	16 430	37 690
Dwikozy	6 720	4 200	10 920
Działoszyce	3 790	7 620	11 410
Falków	5 460	4 270	9 730
Gnojno	6 170	4 070	10 240
Gowarczów	5 350	4 270	9 620
Górno	20 210	15 570	35 780
Imielno	6 200	4 070	10 270
Iwaniska	1 040	9 860	10 900
Jędrzejów	30 430	20 100	50 530
Kazimierza Wielka	16 750	9 990	26 740
Kije	3 430	6 830	10 260
Klimontów	7 130	4 800	11 930
Kluczewsko	3 400	6 240	9 640
Końskie	32 550	25 560	58 110
Koprzywnica	5 140	3 480	8 620
Krasocin	7 000	13 070	20 070
Kunów	15 710	4 660	20 370
Lipnik	690	6 770	7 460
Łagów	9 690	7 490	17 180
Łączna	5 610	6 830	12 440
Łoniów	6 360	4 340	10 700
Łopuszno	12 700	9 860	22 560
Łubnice	6 840	2 560	9 400
Małogoszcz	16 030	10 580	26 610
Maslów	14 860	11 760	26 620
Michałów	3 600	7 160	10 760
Miedziana Góra	14 730	11 370	26 100

gmina	szacunkowe koszty		
	redukcji emisji ze pyłu PM _{2,5}	wzrost kosztów w latach 2024- 2026 ze względu na redukcję B(a)P	SUMA kosztów
	[tys. zł]	[tys. zł]	[tys. zł]
Mirzec	7 670	10 250	17 920
Mniów	13 190	10 250	23 440
Morawica	19 690	15 310	35 000
Moskorzew	1 770	3 350	5 120
Nagłowice	6 970	4 600	11 570
Nowa Słupia	13 360	10 380	23 740
Nowy Korczyn	6 880	4 530	11 410
Obrazów	4 370	3 020	7 390
Oksa	6 470	4 470	10 940
Oleśnica	5 080	2 040	7 120
Opatowiec	3 610	2 230	5 840
Opatów	1 250	11 890	13 140
Osiek	12 600	4 730	17 330
Ostrowiec Świętokrzyski	70 990	20 630	91 620
Ożarów	1 470	13 860	15 330
Pacanów	9 280	6 040	15 320
Pawłów	14 000	18 660	32 660
Piekoszków	23 160	17 870	41 030
Pierzchnica	6 630	5 060	11 690
Pińczów	11 700	23 320	35 020
Połaniec	15 960	5 850	21 810
Radków	1 640	3 090	4 730
Radoszyce	10 920	8 740	19 660
Raków	7 930	6 110	14 040
Ruda Maleniecka	3 790	3 090	6 880
Rytwiany	9 750	3 810	13 560
Sadowie	540	5 190	5 730
Samborzec	5 370	3 480	8 850
Sandomierz	10 550	6 960	17 510
Secemin	3 170	5 980	9 150
Sędziszów	16 570	11 040	27 610
Sitkówka-Nowiny	10 510	8 150	18 660
Skalbmierz	6 930	4 270	11 200
Skarżysko Kościelne	6 240	7 560	13 800
Skarżysko-Kamienna	25 620	30 090	55 710
Słupia	6 080	4 070	10 150
Słupia (Konecka)	4 070	3 020	7 090
Smyków	4 620	3 810	8 430
Sobków	11 950	7 820	19 770
Solec-Zdrój	5 670	3 810	9 480
Starachowice	25 910	34 360	60 270
Staszów	29 930	11 230	41 160
Stąporków	18 560	14 720	33 280
Stopnica	9 670	6 570	16 240

gmina	szacunkowe koszty		
	redukcji emisji ze pyłu PM2,5	wzrost kosztów w latach 2024- 2026 ze względu na redukcję B(a)P	SUMA kosztów
	[tys. zł]	[tys. zł]	[tys. zł]
Strawczyn	15 110	11 830	26 940
Suchedniów	8 470	10 120	18 590
Szydłów	7 450	2 760	10 210
Tarłów	810	7 820	8 630
Tuczępy	4 610	3 020	7 630
Waśniów	12 500	3 610	16 110
Wąchock	5 400	6 960	12 360
Wilczyce	3 040	2 040	5 080
Wiślica	7 190	4 730	11 920
Włoszczowa	11 190	20 760	31 950
Wodzisław	9 880	6 570	16 450
Wojciechowice	570	5 520	6 090
Zagnańsk	12 800	9 860	22 660
Zawichost	3 560	2 300	5 860
Złota	3 490	6 900	10 390
Kielce	103 380	12 480	115 860

Tabela 51. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej (PL2602_EE)

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2602/02							
	kod	PL2602_EE ⁶⁰							
informacje o działaniu naprawczym	nazwa	Prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych							
	opis	Działania edukacyjne i informacyjne powinny być realizowane poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza, – prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza, – informowanie mieszkańców o zakazach związanych z postępowaniem z odpadami w zakresie ich spalania poza instalacjami 							
	klasyfikacja	informacja publiczna / edukacja (edukacja ekologiczna, kampanie edukacyjne)							
	kategoria	Działania zintegrowane z programem ochrony powietrza							
	lokalizacja	Wszystkie gminy strefy świętokrzyskiej							
	kod(y) sytuacji przekroczenia	2618swkPM10d01, 2618swkPM10d02, 2618swkPM10d03, 2618swkPM10d04, 2618swkPM10d05, 2618swkPM10d06, 2618swkPM10d07, 2618swkPM10d08, 2618swkPM10d09, 2618swkPM10d10, 2618swkPM10d11, 2618swkPM10d12, 2618swkPM10d13, 2618swkPM10d14, 2618swkPM10d15, 2618swkPM10d16, 2618swkPM10d17, 2618swkPM10d18, 2618swkPM10d19, 2618swkPM10d20, 2618swkPM10d21, 2618swkPM10d22; 2618swkPM2.5a01, 2618swkPM2.5a02, 2618swkPM2.5a03, 2618swkPM2.5a04, 2618swkPM2.5a05, 2618swkPM2.5a06, 2618swkPM2.5a07, 2618swkPM2.5a08, 2618swkPM2.5a09, 2618swkPM2.5a10, 2618swkPM2.5a11, 2618swkPM2.5a12, 2618swkPM2.5a13, 2618swkPM2.5a14, 2618swkPM2.5a15, 2618swkPM2.5a16, 2618swkPM2.5a17, 2618swkPM2.5a18, 2618swkPM2.5a19, 2618swkPM2.5a20, 2618swkPM2.5a21, 2618swkPM2.5a22, 2618swkPM2.5a23, 2618swkPM2.5a24, 2618swkPM2.5a25, 2618swkPM2.5a26, 2618swkPM2.5a27, 2618swkPM2.5a28, 2618swkPM2.5a29, 2618swkPM2.5a30, 2618swkPM2.5a31, 2618swkPM2.5a32, 2618swkPM2.5a33, 2618swkPM2.5a34; 2618swkBaPa01							
scenariusz oceny	nie dotyczy								
szczebel administracyjny, na którym można podjąć dany środek	gminny lub powiatowy								
jednostka realizująca zadanie	samorząd lokalny, organizacje pożytku publicznego, jednostki oświatowe								
zakres czasowy osiągnięcia redukcji stężeń	długoterminowe (4-6 lat)								
szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PLN [tys. zł] koszty na gminę	30	30	30	30	30	30	30	210
źródła finansowania	środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne środki zewnętrzne								
kategoria źródeł emisji lub sektory, których dotyczy działanie naprawcze	sektor handlowy i mieszkaniowy								
skala przestrzenna	gminna lub powiatowa								
status realizacji działań	planowane								
planowane terminy	rozpoczęcia	zakończenia			osiągnięcia efektu ekologicznego				
	01.07.2020	31.12.2026			31.12.2026				
efekt rzeczowy	Minimum jedna kampania edukacyjna w roku w każdej gminie								
szacowany efekt ekologiczny (redukcja emisji) [Mg/rok]	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PM10	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	PM2,5	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy

⁶⁰ EE – edukacja ekologiczna

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2602/02							
	kod	PL2602_EE ⁶⁰							
	B(a)P	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
Planowany wpływ na poziomy stężenie w roku zakończenia programu	PM10	nie dotyczy							
	PM2,5	nie dotyczy							
	B(a)P	nie dotyczy							
monitorowanie realizacji	organ sprawozdający	Gminy strefy świętokrzyskiej							
	organ odbierający	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego							
	termin sprawozdania	31 stycznia							
	wskaźniki monitorowania postępu	liczba placówek oświatowych objętych edukacją ekologiczną [szt.]							
		liczba przeprowadzonych kampanii [szt.]							
		liczba przeprowadzonych akcji szkolnych [szt.]							
		liczba osób objętych działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi [szt.]							

Tabela 52 Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej (PL2602_KPP)

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2602/03							
	kod	PL2602_KPP ⁶¹							
informacje o działaniu naprawczym	nazwa	Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów							
	opis	Działalność kontrolna powinna obejmować: <ul style="list-style-type: none"> - przestrzeganie zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach, - przestrzeganie zakazu wypalania traw i łąk, - przestrzeganie zapisów uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy POŚ. 							
	klasyfikacja	inne							
	kategoria	Działania zintegrowane z planem działań krótkoterminowych							
	lokalizacja	Wszystkie gminy strefy świętokrzyskiej							
	kod(y) sytuacji przekroczenia	2618swkPM10d01, 2618swkPM10d02, 2618swkPM10d03, 2618swkPM10d04, 2618swkPM10d05, 2618swkPM10d06, 2618swkPM10d07, 2618swkPM10d08, 2618swkPM10d09, 2618swkPM10d10, 2618swkPM10d11, 2618swkPM10d12, 2618swkPM10d13, 2618swkPM10d14, 2618swkPM10d15, 2618swkPM10d16, 2618swkPM10d17, 2618swkPM10d18, 2618swkPM10d19, 2618swkPM10d20, 2618swkPM10d21, 2618swkPM10d22; 2618swkPM2.5a01, 2618swkPM2.5a02, 2618swkPM2.5a03, 2618swkPM2.5a04, 2618swkPM2.5a05, 2618swkPM2.5a06, 2618swkPM2.5a07, 2618swkPM2.5a08, 2618swkPM2.5a09, 2618swkPM2.5a10, 2618swkPM2.5a11, 2618swkPM2.5a12, 2618swkPM2.5a13, 2618swkPM2.5a14, 2618swkPM2.5a15, 2618swkPM2.5a16, 2618swkPM2.5a17, 2618swkPM2.5a18, 2618swkPM2.5a19, 2618swkPM2.5a20, 2618swkPM2.5a21, 2618swkPM2.5a22, 2618swkPM2.5a23, 2618swkPM2.5a24, 2618swkPM2.5a25, 2618swkPM2.5a26, 2618swkPM2.5a27, 2618swkPM2.5a28, 2618swkPM2.5a29, 2618swkPM2.5a30, 2618swkPM2.5a31, 2618swkPM2.5a32, 2618swkPM2.5a33, 2618swkPM2.5a34; 2618swkBaPa01							
scenariusz oceny	nie dotyczy								
szczebel administracyjny, na którym można podjąć dany środek	gminny lub powiatowy								
jednostka realizująca zadanie	Samorząd lokalny								
zakres czasowy działania	krótkoterminowe (typ I – poniżej jednego roku)								
szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PLN [tys. zł] koszty na gminę	30	30	30	30	30	30	30	210
źródła finansowania	Środki własne								
kategoria źródeł emisji lub sektory, których dotyczy działanie naprawcze	sektor handlowy i mieszkaniowy								
skala przestrzenna	gminna lub powiatowa								
status realizacji działań	planowane								
planowane terminy	rozpoczęcia	zakończenia			osiągnięcia efektu ekologicznego				
	01.07.2020	31.12.2026			31.12.2026				
efekt rzeczowy	Minimum: 20 kontroli w każdej gminie miejskiej i miejsko-wiejskiej oraz 5 kontroli w każdej gminie wiejskiej w sezonie grzewczym, szczególnie w przypadku ogłoszenia alarmu								
szacowany efekt ekologiczny (redukcja emisji) [Mg/rok]	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PM10	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	PM2,5	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	B(a)P	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
Planowany wpływ	PM10	nie dotyczy							

⁶¹ KPP – kontrola przepisów prawa

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2602/03
	kod	PL2602_KPP ⁶¹
na poziomy stężenie w roku zakończenie programu	PM2,5	nie dotyczy
	B(a)P	nie dotyczy
monitorowanie realizacji	organ sprawozdający	Gminy strefy świętokrzyskiej
	organ odbierający	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
	termin sprawozdania	31 stycznia
	wskaźniki monitorowania postępu	liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nieprzeznaczonych do tego wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów, spraw skierowanych do sądu [szt.] liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania wymagań określonych w uchwale, o której mowa w art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów oraz spraw skierowanych do sądu [szt.]

Tabela 53. Lokalizacja kodów obszarów przekroczeń na terenie poszczególnych gmin strefy świętokrzyskiej

gmina	kod obszaru przekroczeń poszczególnych zanieczyszczeń na terenie gminy		
	PM10	PM2,5	B(a)P
Baćkowiec			2618swkBaPa01
Baltów			2618swkBaPa01
Bejsce			2618swkBaPa01
Bieliny			2618swkBaPa01
Bliżyn		2618swkPM2.5a28	2618swkBaPa01
Bodzechów			2618swkBaPa01
Bodzentyn			2618swkBaPa01
Bogoria			2618swkBaPa01
Brody			2618swkBaPa01
Busko-Zdrój	2618swkPM10d02	2618swkPM2.5a03	2618swkBaPa01
Chęciny	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Chmielnik	2618swkPM10d08	2618swkPM2.5a10	2618swkBaPa01
Czarnocin			2618swkBaPa01
Ćmielów			2618swkBaPa01
Daleszyce	2618swkPM10d10	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Dwikozy			2618swkBaPa01
Działoszyce			2618swkBaPa01
Falków			2618swkBaPa01
Gnojno			2618swkBaPa01
Gowarczów			2618swkBaPa01
Górno	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a13	2618swkBaPa01
Imielno			2618swkBaPa01
Iwaniska		2618swkPM2.5a18	2618swkBaPa01
Jędrzejów	2618swkPM10d04, 2618swkPM10d05	2618swkPM2.5a05	2618swkBaPa01
Kazimierza Wielka	2618swkPM10d07	2618swkPM2.5a09	2618swkBaPa01
Kije			2618swkBaPa01

gmina	kod obszaru przekroczeń poszczególnych zanieczyszczeń na terenie gminy		
	PM10	PM2,5	B(a)P
Klimontów		2618swkPM2.5a24	2618swkBaPa01
Kluczewsko			2618swkBaPa01
Końskie	2618swkPM10d12	2618swkPM2.5a17	2618swkBaPa01
Koprzywnica			2618swkBaPa01
Krasocin	2618swkPM10d21		2618swkBaPa01
Kunów			2618swkBaPa01
Lipnik		2618swkPM2.5a19	2618swkBaPa01
Łagów	2618swkPM10d09		2618swkBaPa01
Łączna		2618swkPM2.5a26	2618swkBaPa01
Łoniów			2618swkBaPa01
Łopuszno			2618swkBaPa01
Łubnice			2618swkBaPa01
Małogoszcz	2618swkPM10d06	2618swkPM2.5a08	2618swkBaPa01
Maslów	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Michałów			2618swkBaPa01
Miedziana Góra	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Mirzec			2618swkBaPa01
Mniów	2618swkPM10d11	2618swkPM2.5a14	2618swkBaPa01
Morawica	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Moskorzew			2618swkBaPa01
Nagłowice			2618swkBaPa01
Nowa Słupia		2618swkPM2.5a12	2618swkBaPa01
Nowy Korczyn			2618swkBaPa01
Obrazów			2618swkBaPa01
Oksa			2618swkBaPa01
Oleśnica			2618swkBaPa01
Opatowiec			2618swkBaPa01
Opatów			2618swkBaPa01
Osiek			2618swkBaPa01
Ostrowiec Świętokrzyski	2618swkPM10d13	2618swkPM2.5a21	2618swkBaPa01
Ożarów		2618swkPM2.5a20	2618swkBaPa01
Pacanów	2618swkPM10d01	2618swkPM2.5a02	2618swkBaPa01
Pawłów			2618swkBaPa01
Piekoszów	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Pierzchnica			2618swkBaPa01
Pińczów	2618swkPM10d14 2618swkPM10d15	2618swkPM2.5a22	2618swkBaPa01
Połaniec	2618swkPM10d19	2618swkPM2.5a31	2618swkBaPa01
Radków			2618swkBaPa01
Radoszyce		2618swkPM2.5a15	2618swkBaPa01
Raków		2618swkPM2.5a11	2618swkBaPa01
Ruda Maleniecka			2618swkBaPa01
Rytwiany			2618swkBaPa01
Sadowie			2618swkBaPa01
Samborzec			2618swkBaPa01
Sandomierz	2618swkPM10d16	2618swkPM2.5a25	2618swkBaPa01
Secemin			2618swkBaPa01

gmina	kod obszaru przekroczeń poszczególnych zanieczyszczeń na terenie gminy		
	PM10	PM2,5	B(a)P
Sędziszów	2618swkPM10d03	2618swkPM2.5a04	2618swkBaPa01
Sitkówka-Nowiny	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Skalbmierz			2618swkBaPa01
Skarżysko Kościelne			2618swkBaPa01
Skarżysko-Kamienna	2618swkPM10d17	2618swkPM2.5a29	2618swkBaPa01
Słupia			2618swkBaPa01
Słupia (Konecka)			2618swkBaPa01
Smyków			2618swkBaPa01
Sobków		2618swkPM2.5a06	2618swkBaPa01
Solec-Zdrój		2618swkPM2.5a01	2618swkBaPa01
Starachowice	2618swkPM10d18	2618swkPM2.5a30	2618swkBaPa01
Staszów	2618swkPM10d20	2618swkPM2.5a32	2618swkBaPa01
Stąporków		2618swkPM2.5a16	2618swkBaPa01
Stopnica			2618swkBaPa01
Strawczyn	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Suchedniów		2618swkPM2.5a27	2618swkBaPa01
Szydłów			2618swkBaPa01
Tarłów			2618swkBaPa01
Tuczępy			2618swkBaPa01
Waśniów			2618swkBaPa01
Wąchock			2618swkBaPa01
Wilczyce			2618swkBaPa01
Wiślica			2618swkBaPa01
Włoszczowa		2618swkPM2.5a33	2618swkBaPa01
Wodzisław			2618swkBaPa01
Wojciechowice			2618swkBaPa01
Zagnańsk	2618swkPM10d22	2618swkPM2.5a34	2618swkBaPa01
Zawichost			2618swkBaPa01
Złota			2618swkBaPa01

Tabela 54. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej (PL2602_BDO)

działanie naprawcze	nr kolejny	PL2602/04							
	kod	PL2602_BDO ⁶²							
informacje o działaniu naprawczym	nazwa	Ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie							
	opis	Realizacja działania polegać będzie na zaplanowaniu i wyprowadzeniu tranzytu samochodowego poza tereny miejskie. Związane jest to: c) z prowadzeniem działań organizacyjnych – kierowanie samochodowego ruchu tranzytowego poza tereny centrum oraz inne gęsto zabudowane czy zaludnione tereny na trasy alternatywne poza tymi obszarami; d) budową obwodnic miast na terenie strefy świętokrzyskiej w celu ograniczenia niekorzystnego oddziaływania emisji z transportu samochodowego na mieszkańców tych miejscowości.							
	klasyfikacja	zarządzanie i planowanie ruchem komunikacyjnym (inne)							
	kategoria	Działania zintegrowane z programem ochrony powietrza							
	lokalizacja	miasta strefy świętokrzyskiej							
	kod(y) sytuacji przekroczenia	2618swkPM10d01, 2618swkPM10d02, 2618swkPM10d03, 2618swkPM10d04, 2618swkPM10d05, 2618swkPM10d06, 2618swkPM10d07, 2618swkPM10d08, 2618swkPM10d09, 2618swkPM10d10, 2618swkPM10d11, 2618swkPM10d12, 2618swkPM10d13, 2618swkPM10d14, 2618swkPM10d15, 2618swkPM10d16, 2618swkPM10d17, 2618swkPM10d18, 2618swkPM10d19, 2618swkPM10d20, 2618swkPM10d21, 2618swkPM10d22; 2618swkPM2.5a01, 2618swkPM2.5a02, 2618swkPM2.5a03, 2618swkPM2.5a04, 2618swkPM2.5a05, 2618swkPM2.5a06, 2618swkPM2.5a07, 2618swkPM2.5a08, 2618swkPM2.5a09, 2618swkPM2.5a10, 2618swkPM2.5a11, 2618swkPM2.5a12, 2618swkPM2.5a13, 2618swkPM2.5a14, 2618swkPM2.5a15, 2618swkPM2.5a16, 2618swkPM2.5a17, 2618swkPM2.5a18, 2618swkPM2.5a19, 2618swkPM2.5a20, 2618swkPM2.5a21, 2618swkPM2.5a22, 2618swkPM2.5a23, 2618swkPM2.5a24, 2618swkPM2.5a25, 2618swkPM2.5a26, 2618swkPM2.5a27, 2618swkPM2.5a28, 2618swkPM2.5a29, 2618swkPM2.5a30, 2618swkPM2.5a31, 2618swkPM2.5a32, 2618swkPM2.5a33, 2618swkPM2.5a34; 2618swkBaPa01							
scenariusz oceny	scenariusz redukcji								
szczebel administracyjny, na którym można podjąć dany środek	województwi								
jednostka realizująca zadanie	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich								
zakres czasowy osiągnięcia redukcji stężeń	długoterminowe (4-6 lat)								
szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania	rok	lata 2020-2026							
	PLN	Szacunkowe koszty budowy 1 km drogi w zależności od klasy technicznej 5-50 mln zł/km							
źródła finansowania	fundusze unijne i krajowe; środki własne zarządców dróg								
kategoria źródeł emisji lub sektory, których dotyczy działanie naprawcze	ruch drogowy								
skala przestrzenna	województwa								
status realizacji działań	inne								
planowane terminy	rozpoczęcia	zakończenia		osiągnięcia efektu ekologicznego					
	01.07.2020	31.12.2026		31.12.2026					
efekt rzeczowy	liczba wybudowanych lub wyznaczonych km dróg wyprowadzających ruch tranzytowy poza miasta strefy świętokrzyskiej								
szacowany efekt ekologiczny	rok	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	ogółem
	PM10	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy

⁶² BDO – budowa dróg/obwodnic

działanie naprawcze (redukcja emisji) [Mg/rok]	nr kolejny	PL2602/04							
	kod	PL2602_BDO ⁶²							
	PM2,5	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
	B(a)P	-	-	-	-	-	-	-	nie dotyczy
planowany wpływ na poziomy stężenie w roku zakończenia programu	PM10	0,0 - 0,7 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] – w punktach pomiarowych							
	PM2,5	0,0 - 0,6 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] – w punktach pomiarowych							
	B(a)P	nie dotyczy							
monitorowanie realizacji	organ sprawozdający	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich							
	organ odbierający	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego							
	termin sprawozdania	31 stycznia							
	wskaźniki monitorowania postępu	liczba wybudowanych km dróg							

8.4. Możliwe źródła finansowania działań wskazanych w Programie

Dofinansowania z zakresu ochrony środowiska, w tym ochrony powietrza opiera się na źródłach krajowych oraz źródłach zagranicznych. Podstawą systemu są fundusze ekologiczne tj. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, będący państwową osobą prawną oraz 16 wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, będących samorządowymi osobami prawnymi. Poniżej przedstawiono podstawowe informacje o istniejących źródłach finansowania działań wskazanych w Programie.

Środki zagraniczne

Fundusze norweskie i Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG)

Jednym z dostępnych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną środowiska, w tym ochroną powietrza, są mechanizmy finansowe EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy, czyli tzw. Fundusze norweskie i EOG. Są one formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię i Liechtenstein nowym członkom UE, tj. kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W zamian za udzielaną pomoc finansową, państwa darczyńcy, korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego UE, mimo że nie są jej członkami. Głównym celem Funduszy norweskich i Funduszy EOG jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami darczyńcami a państwem beneficjentem. W zakresie programu dotyczącego środowiska operatorem jest Ministerstwo Funduszy i Rozwoju Regionalnego z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a partnerem programu Norweska Dyrekcja ds. Zasobów Wodnych i Energii, Norweska

Agencja Środowiska, Agencja ds. Energii Islandii. Programy w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG będą wdrażane do 2024 roku.⁶³

Program LIFE

Program LIFE to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, jak również identyfikacja i promocja nowych rozwiązań problemów dotyczących środowiska. Beneficjentem Programu LIFE może być każdy podmiot (jednostki, podmioty, instytucje publiczne lub prywatne) zarejestrowany na terenie państwa należącego do UE.⁶⁴

Środki krajowe

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Podstawą do przyjmowania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie w NFOŚiGW są programy priorytetowe, które określają m.in. formy i warunki dofinansowania oraz szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć.

W zakresie poprawy jakości powietrza największym obecnie programem jest rządowy program priorytetowy „Czyste Powietrze”. Celem programu jest ograniczenie emisji szkodliwych substancji do powietrza, które powstają na skutek ogrzewania domów jednorodzinnych z wykorzystaniem przestarzałych źródeł ciepła. Program oferuje dofinansowanie do wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe standardy oraz przeprowadzenie towarzyszących temu prac termomodernizacyjnych budynku. Program przewidziany jest na lata 2018-2029⁶⁵. Wnioski przyjmowane są w wojewódzkich funduszach ochrony środowiska i gospodarki wodnej, jak również w gminach, które podpisały porozumienie z WFOŚiGW.

Ponadto NFOŚiGW organizuje nabory na inne programy związane z ochroną powietrza. Informacje o aktualnych naborach znajdują się na stronie internetowej NFOŚiGW: <http://nfosigw.gov.pl>.

Zadania sprzyjające ochronie powietrza, są finansowane również z programów międzyresortowych NFOŚiGW:

- zadania wskazane przez ustawodawcę;
- wsparcie ministra właściwego ds. środowiska w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska, które dotyczy ekspertyz i opracowań, a beneficjentami mogą być:
  - Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie,
  - Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,

⁶³ Źródło: <https://www.eog.gov.pl>

⁶⁴ Źródło: <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/instrument-finansowy-life>

⁶⁵ Źródło: <http://www.nfosigw.gov.pl/czyste-powietrze/>

- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska;
- monitoring środowiska.

Największe środki finansowe na działania związane z ochroną środowiska dostępne są w ramach Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych Unii Europejskiej. Jest to 5 funduszy, które koncentrują się na następujących obszarach:

- badania naukowe i innowacje,
- technologie cyfrowe,
- wspieranie gospodarki niskoemisyjnej,
- zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi,
- małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP).

Wszystkimi funduszami zarządzają samodzielnie kraje UE na podstawie umów partnerstwa. Na poziomie krajowym wydatki pochodzące z Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych są ustalane w ramach programów operacyjnych: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (POIiŚ) oraz 16 Regionalnych Programów Operacyjnych 2014-2020 (RPO), stanowiących system wdrażania jednolitych Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia.

Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020⁶⁶

Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport, w tym rozwój transportu kolejowego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach oraz rozwój sieci drogowej TEN-T, a także bezpieczeństwo energetyczne.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 (RPOWŚ) można otrzymać dotację w obszarach: zasobooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarki, nowoczesnej komunikacji oraz rozwoju edukacji. Środki są przeznaczone na produkcję i dystrybucję energii ze źródeł odnawialnych, modernizację energetyczną budynków, rozwój energooszczędnych i przyjaznych środowisku środków transportu publicznego w miastach. Wspierane są również zadania wynikające z planów gospodarki niskoemisyjnej⁶⁷.

Nowa perspektywa finansowa

Obecnie trwają prace nad zakończeniem ustaleń dotyczących nowych Wieloletnich ram finansowych Unii Europejskiej na lata 2021-2027⁶⁸, w których zostaną określone nowe zasady przydziału środków z funduszy na poszczególne kraje oraz obszary. Ogromny

⁶⁶ Źródło: <https://www.pois.gov.pl/>

⁶⁷ Źródło: <http://www.2014-2020.rpo-swietokrzyskie.pl/>

⁶⁸ Źródło: Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów; https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c2bc7dbd-4fc3-11e8-be1d-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF

nacisk położony zostanie na działania oparte o OZE w takich dziedzinach jak gospodarka odpadami, gospodarka o obiegu zamkniętym, przystosowanie się do zmiany klimatu oraz niska emisja. Nie będzie finansowania dla inwestycji opartych o spalanie.

9. Wskaźniki monitorowania postępu dla planowanych działań naprawczych

Proponowane wskaźniki monitorowania

Każdemu zadaniu wskazanemu w harmonogramie realizacji działań naprawczych w przedmiotowym Programie zostały przypisane odpowiednie wskaźniki monitorowania postępu.

W przypadku działań naprawczych prowadzących do redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego proponowane wskaźniki monitorowania postępu dla planowanych zostały tak dobrane, aby umożliwiały wyznaczenie osiągniętego efektu ekologicznego. Dlatego wskazano następujące wskaźniki:

- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których zlikwidowano nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe i podłączono do sieci ciepłowniczej [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem gazowym [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono odnawialnym źródłem energii [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem węglowym spełniającym wymagania ekoprojektu [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem na biomasę spełniającym wymagania ekoprojektu [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem elektrycznym [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem olejowym [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których zlikwidowano nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe

i podłączono do sieci ciepłowniczej oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m²],

- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem gazowym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono odnawialnym źródłem energii oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem węglowym spełniającym wymagania ekoprojektu oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono kotłem na biomasę spełniającym wymagania ekoprojektu oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem elektrycznym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m²],
- liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zastąpiono ogrzewaniem olejowym oraz przeprowadzono termomodernizację [szt.] i [m²].

Proponowane wskaźniki monitorowania postępu dla zadań związanych z edukacją ekologiczną związaną z ochroną powietrza i/lub promowaniem działań ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza:

- liczba placówek oświatowych objętych edukacją ekologiczną [szt.],
- liczba przeprowadzonych kampanii [szt.],
- liczba przeprowadzonych akcji szkolnych [szt.],
- liczba przeprowadzonych konferencji [szt.],
- liczba osób objętych działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi [szt.].

Proponowane wskaźniki monitorowania postępu dla planowanych działań naprawczych związanych z prowadzeniem kontroli:

- liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nie przeznaczonych do tego wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów, spraw skierowanych do sądu [szt.],

- liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania wymagań określonych w uchwale, o której mowa w art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów oraz spraw skierowanych do sądu

Efektywność ekologiczna – wskaźniki efektu redukcji emisji powierzchniowej

W harmonogramach realizacji działań naprawczych (rozdział 8.4) wskazano wymagany do osiągnięcia poziom redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego, tzw. efekt ekologiczny. Wybór rodzaju prowadzonych działań pozostawiono gminom i mieszkańcom. Jednak skuteczne monitorowanie realizacji wskazanych działań wymaga określenia, zróżnicowanych dla poszczególnych rodzajów działań, wskaźników redukcji emisji.

Wskaźniki takie obliczono i przedstawiono poniżej (Tabela 55) w postaci wielkości redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu przy zastosowaniu różnych działań naprawczych związanych ze zmianą sposobu ogrzewania pomieszczeń. Efekt ekologiczny określono w stosunku do ładunku emisji wyżej wymienionych zanieczyszczeń generowanych przez kocioł węglowy pozaklasowy.

Największy efekt ekologiczny uzyskujemy przy całkowitej likwidacji źródła emisji, czyli podłączeniu do sieci ciepłej, zastosowaniu ogrzewania elektrycznego lub pompy ciepła. Porównywalnie wysoki efekt przynosi wymiana starego kotła węglowego na kocioł gazowy lub olejowy. Nieco niższe efekty redukcji pyłu PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu osiąga się przy zastosowaniu kotłów spełniających wymagania ekoprojektu. Najmniejszy efekt ekologiczny uzyskamy w przypadku montażu kolektorów słonecznych, których wykorzystanie ogranicza się w praktyce do przygotowania ciepłej wody użytkowej i to głównie w okresie letnim. Przeprowadzenie termomodernizacji, bez jednoczesnej wymiany źródła ciepła, w niewielkim stopniu podnosi efekt ekologiczny wcześniej wymienionych działań. Z tego względu najlepszy efekt w postaci redukcji zanieczyszczeń uzyska się poprzez kompleksowe działanie termomodernizacyjne definiowane zgodnie z ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów⁶⁹.

Tabela 55. Wskaźniki redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla wybranych działań naprawczych prowadzących do redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego

rodzaj działań naprawczych	uzyskana redukcja emisji (efekt ekologiczny) [kg/100 m ² /rok]		
	PM10	PM2,5	B(a)P
likwidacja kotła węglowego - podłączenie do sieci ciepłej	46,8	46,1	0,0232
zmiana ogrzewania węglowego na elektryczne	46,8	46,1	0,0232
zmiana starego kotła na nowy kocioł węglowy ekoprojekt	44,5	44,3	0,0197
zmiana starego kotła na nowy kocioł na biomasę ekoprojekt	44,7	44,5	0,0205
zmiana paliwa węglowego na gazowe	46,7	46,0	0,0231

⁶⁹ Tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 966 z późn. zm.

rodzaj działań naprawczych	uzyskana redukcja emisji (efekt ekologiczny) [kg/100 m ² /rok]		
	PM10	PM2,5	B(a)P
zmiana paliwa węglowego na olej opałowy	46,6	45,9	0,0232
likwidacja kotła węglowego i instalacja pompy ciepła (ziemnej lub powietrznej)	46,8	46,1	0,0232
instalacja kolektorów słonecznych bez zmiany kotła węglowego	4,7	4,6	0,0023
termomodernizacja i zmiana kotła - węglowy ekoprojekt	45,2	44,8	0,0207
termomodernizacja i zmiana kotła - na biomasę ekoprojekt	45,3	45,0	0,0213
termomodernizacja i zmiana paliwa na gazowe	46,7	46,0	0,0231
termomodernizacja i zmiana paliwa na olejowe	46,7	46,0	0,0232

Efektywność ekonomiczna

Z uwagi na ograniczoną dostępność środków finansowych na realizację zadań, które mają przyczynić się do poprawy jakości powietrza na terenie województwa świętokrzyskiego konieczne jest lokowanie posiadanych zasobów finansowych w sposób możliwie najbardziej efektywny – ekologicznie i ekonomicznie. Dlatego poddano analizie efektywność poszczególnych rodzajów działań prowadzących do redukcji emisji zanieczyszczeń pochodzących z indywidualnych systemów grzewczych. W ramach tej analizy dokonano porównania kosztów inwestycyjnych uwzględniając jednocześnie efekty ekologiczne poszczególnych przedsięwzięć.

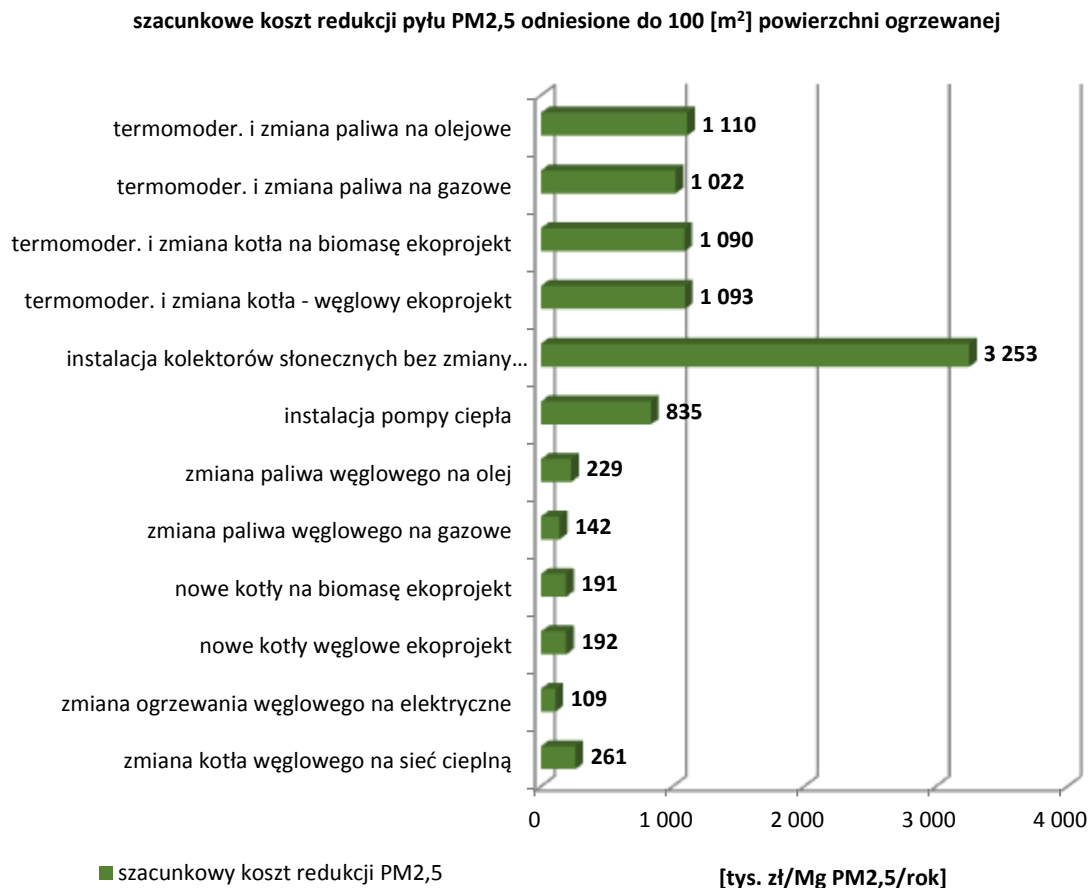
Analizie poddano najbardziej efektywne pod względem osiąganego efektu ekologicznego rodzaje działań naprawczych, a mianowicie:

- likwidacja ogrzewania węglowego i podłączenie do sieci ciepłej;
- zmiana ogrzewania węglowego na elektryczne;
- wymiana starego kotła węglowego na nowy kocioł spełniający wymagania ekoprojektu;
- wymiana starego kotła węglowego na nowy kocioł na biomasę spełniający wymagania ekoprojektu;
- zmiana ogrzewania węglowego na gazowe;
- zmiana ogrzewania węglowego na olejowe;
- likwidacja ogrzewania węglowego i instalacja pompy ciepła.

Dodatkowo wzięto pod uwagę koszty termomodernizacji oraz instalacji kolektorów słonecznych.

Dla przedstawionych wyżej rodzajów działań naprawczych zbadano tylko koszty inwestycyjne. W tym celu przeprowadzono badanie rynku, w oparciu o katalogi cen producentów kotłów oraz prasę branży budowlanej i określono rozpiętość cen dla poszczególnych rodzajów inwestycji. Określono w ten sposób szacunkowe, średnie koszty realizacji różnych rodzajów działań naprawczych. Nie uwzględniają one szeregu kosztów dodatkowych, m.in.: kosztów przebudowy instalacji czy komina, kosztów doprowadzenia sieci ciepłowniczej lub gazowej. Rzeczywiste koszty mogą znacznie różnić się od szacunkowych.

Porównanie kosztów inwestycyjnych i uzyskiwanego efektu ekologicznego pozwoliło na określenie kosztów redukcji emisji 1 tony zanieczyszczenia (np. zł/Mg PM10 lub zł/Mg PM2,5). Na rysunku 22 zestawiono porównanie kosztów redukcji pyłu PM2,5, które wynikają z zastosowania różnych rozwiązań.

Rysunek 22. Porównanie szacunkowych, średnich wskaźników kosztów redukcji pyłu zawieszonego PM2,5 z indywidualnych systemów grzewczych odniesione do 100 m² powierzchni ogrzewanej

Z uwagi na obowiązywanie od 1 stycznia 2020 roku obniżonego do 20 g/m³ poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM2,5 należy skupić się na redukcji tego zanieczyszczenia. Największy efekt redukcji emisji pyłu PM2,5 osiągnąć jest poprzez zmianę ogrzewania węglowego na elektryczne, gazowe lub wymianę kotłów na spełniające wymagania ekoprojektu na biomasę lub węglowe. Wybór preferowanych inwestycji powinien być uzależniony z jednej strony od efektu ekologicznego, z drugiej od czynników ekonomicznych. Warto lokować środki finansowe w działania, które przy możliwie najniższych nakładach finansowych przynoszą najwyższy efekt ekologiczny. Przedstawione porównanie pokazuje, że najlepiej lokować środki realizując działania związane z:

- wymianą ogrzewania węglowego na elektryczne,
- wymianą ogrzewania węglowego na gazowe,
- wymianą starych kotłów węglowych na kotły spełniające wymagania ekoprojektu,

- wymianą ogrzewania węglowego na olejowe,
- podłączeniem do sieci ciepłej.

Warto wspomnieć, że o opłacalności podłączenia do sieci ciepłej, a przez to o efektywności ekonomiczno-ekologicznej tego rozwiązania, decyduje odległość domu/mieszkania od istniejącej sieci ciepłowniczej. W przypadku, gdy odległość ta jest niewielka, koszty zdecydowanie maleją i działanie takie staje się najbardziej uzasadnionym ekonomicznie sposobem ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Najmniej uzasadnionym ekonomicznie działaniem zmierzającym do redukcji emisji z indywidualnych systemów grzewczych jest instalacja kolektorów słonecznych lub termomodernizacja budynku niepowiązana ze zmianą systemu grzewczego. Szczegółowe zestawienie szacunkowych kosztów redukcji emisji pyłu PM10 i PM2,5 odniesione do 100 [m²] powierzchni ogrzewalnej zestawiono poniżej (Tabela 56).

Tabela 56. Zestawienie szacunkowych, średnich kosztów redukcji emisji pyłu PM10 i PM2,5 odniesione do powierzchni ogrzewalnej 100 [m²]

rodzaj działań naprawczych	szacunkowe koszty redukcji pyłu odniesione do powierzchni ogrzewalnej 100 [m ²]	
	[tys. zł/Mg PM10/rok]	[tys. zł/Mg PM2,5/rok]
likwidacja kotła węglowego - podłączenie do sieci ciepłej	297	302
zmiana ogrzewania węglowego na elektryczne	124	126
zmiana starego kotła na nowy kocioł węglowy ekoprojekt	221	222
zmiana starego kotła na nowy kocioł na biomasę ekoprojekt	220	221
zmiana paliwa węglowego na gazowe	162	164
zmiana paliwa węglowego na olej opałowy	261	265
likwidacja kotła węglowego i instalacja pompy ciepła (ziemnej lub powietrznej)	953	967
instalacja kolektorów słonecznych bez zmiany kotła węglowego	3 710	3 766
termomodernizacja i zmiana kotła - węglowy ekoprojekt	1 255	1 265
termomodernizacja i zmiana kotła - na biomasę ekoprojekt	1 251	1 261
termomodernizacja i zmiana paliwa na gazowe	1 165	1 183
termomodernizacja i zmiana paliwa na olejowe	1 266	1 285

Porównanie kosztów eksploatacyjnych ogrzewania

Wybór rodzaju inwestycji uzależniony jest również w istotny sposób od kosztów eksploatacyjnych, czyli w głównej mierze od cen paliw i cen zakupu energii. Dlatego spośród wymienionych wyżej rozwiązań zwykle największym zainteresowaniem cieszą się: wymiana ogrzewania węglowego na gazowe oraz wymiana kotłów węglowych na kotły spełniające wymagania ekoprojektu.

Koszty eksploatacyjne zależą nie tylko od rodzaju zastosowanego ogrzewania, ale również od ocieplenia budynku. Dlatego poniżej (Tabela 57) przedstawiono porównanie kosztów ogrzewania domu o powierzchni 100 m² i różnym stopniu ocieplenia, który decyduje o zapotrzebowaniu na ciepło:

- 150 kWh/m²/rok – stary dom nieocieplony lub słabo ocieplony,
- 70 kWh/m²/rok – nowy dom dobrze ocieplony,

– 45 kWh/m²/rok – dom energooszczędny.

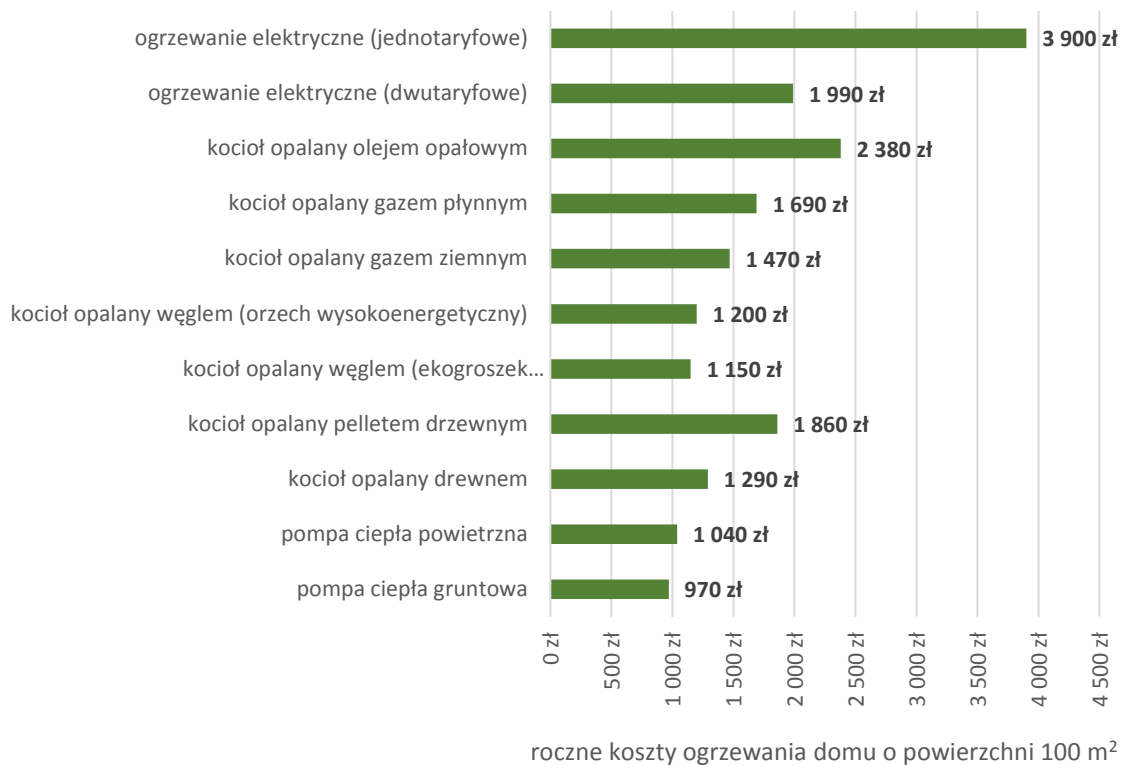
Tabela 57. Szacunkowe roczne koszty ogrzewania domów jednorodzinnych o powierzchni 100 m² i różnym zapotrzebowaniu na ciepło⁷⁰

lp.	rodzaj ogrzewania	szacunkowe koszty jednostkowe ogrzewania [zł/kWh]	szacunkowe roczne koszty ogrzewania domu jednorodzinnego o powierzchni 100 [m ²] dla domów o różnym zapotrzebowaniu na ciepło		
			150 [kWh/m ² /rok]	70 [kWh/m ² /rok]	45 [kWh/m ² /rok]
1	pompa ciepła gruntowa	0,138	2 070 zł	970 zł	630 zł
2	pompa ciepła powietrzna	0,148	2 220 zł	1 040 zł	670 zł
3	kocioł opalany drewnem	0,183	2 750 zł	1 290 zł	830 zł
4	kocioł opalany peluletem drzewnym	0,265	3 980 zł	1 860 zł	1 200 zł
5	kocioł opalany węglem (ekogroszek wysokoenergetyczny)	0,164	2 460 zł	1 150 zł	740 zł
6	kocioł opalany węglem (orzech wysokoenergetyczny)	0,171	2 570 zł	1 200 zł	770 zł
7	kocioł opalany gazem ziemnym	0,210	3 150 zł	1 470 zł	950 zł
8	kocioł opalany gazem płynnym	0,241	3 620 zł	1 690 zł	1 090 zł
9	kocioł opalany olejem opałowym	0,339	5 090 zł	2 380 zł	1 530 zł
10	ogrzewanie elektryczne (dwutaryfowe)	0,283	4 250 zł	1 990 zł	1 280 zł
11	ogrzewanie elektryczne (jednotaryfowe)	0,556	8 340 zł	3 900 zł	2 510 zł

Najwyższe koszty eksploatacyjne generuje ogrzewanie elektryczne oraz olejowe, a najniższe wykorzystanie pompy ciepła lub ogrzewanie węglem (ekogroszkiem lub węglem orzechem wysokoenergetycznymi). Niewiele droższe od węglowego jest ogrzewania gazem ziemnym, co zobrazowano na wykresie poniżej (Rysunek 23). Należy jednak wspomnieć, iż stosowanie paliw stałych nawet w wysokosprawnych kotłach emituje zanieczyszczenia pyłowe oraz gazowe do powietrza.

⁷⁰ Źródło danych: <http://www.cena-pradu.pl/ogrzewanie.html> wg cen mediów z dnia 2.12.2019 roku

Rysunek 23. Szacunkowe roczne koszty ogrzewania domu jednorodzinnego o powierzchni 100 m² i zapotrzebowaniu na ciepło 70 kWh/m²/rok

10. Lista działań nieobjętych Programem, planowanych lub przewidzianych do realizacji w perspektywie długoterminowej

Lista działań długoterminowych nieobjętych Programem, planowanych lub przewidzianych do realizacji w perspektywie długoterminowej:

- dywersyfikacja źródeł energii,
- rozwój budownictwa energooszczędnego,
- wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia (w budynkach i na ulicach),
- stosowanie barier i zadaszeń na taśmociągach w zakładach wydobywania i przeróbki surowców skalnych,
- stosowanie przenośników zamkniętych oraz zraszanie wodą pryzmy materiałów sypkich czy pyłących w zakładach wydobywania i przeróbki surowców skalnych,
- ograniczenie pylenia hałd poprzez wykorzystanie chemicznych środków wiążących materiał na ich powierzchni,

- stosowanie mgły wodnej albo kurtyny wodnej przy załadunku materiałów pyłących,
- podniesienie efektywności energetycznej transportu,
- rozwój transportu publicznego, w tym kolejowego,
- przeniesienie transportu towarowego z dróg na kolej,
- wyznaczenie, ochrona i zachowanie korytarzy przewietrzania lub klinów przewietrzających miasta.

W celu poprawy jakości środowiska naturalnego z jednoczesnym zwiększeniem komfortu życia mieszkańców, konieczna jest poprawa stanu jakości powietrza, a szczególnie dotrzymanie standardów dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu i ozonu. W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego przewidziano realizację działań obejmujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE), jako ważnego elementu dywersyfikacji źródeł energii. Zakłada się również rozwój budownictwa energooszczędnego.

W programie ochrony środowiska, zostały przewidziane do realizacji działania długoterminowe, które pozwolą na redukcję emisji do powietrza szkodliwych substancji, jak i podniesienie komfortu życia mieszkańców. Należą do nich: wymiana instalacji grzewczych oraz wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia (w budynkach i na ulicach), a także termomodernizacja budynków, co spowoduje zmniejszenie strat energii, a w konsekwencji zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło. Diagnoza stanu środowiska w województwie wskazała, iż jednym z czynników przyczyniających się lokalnie do przekroczenia standardów jakości powietrza (dla PM10 i PM2,5) jest emisja niezorganizowana występująca w związku z wydobywaniem i przeróbką surowców skalnych i mineralnych. Aby zapobiec pyleniu z terenów wydobywania i przeróbki należy zastosować bariery i zadaszenia na taśmociągach, zastosować przenośniki zamknięte oraz zraszać wodą pryzmy materiałów sypkich czy pyłących. Ograniczenie pylenia hałd można osiągnąć poprzez wykorzystanie chemicznych środków wiążących materiał na ich powierzchni. Przy załadunku materiałów pyłących powinno się zastosować mgły wodne albo kurtyny wodne.

W krajowej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, w celu ograniczenia emisji transportowych przewidziano podjęcie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z rosnącym obciążeniem dróg ruchem indywidualnym, zakłada się rozwój transportu publicznego, w tym także kolejowego. Stan jakości powietrza może ulec poprawie w wyniku przeniesienia przynajmniej części ruchu pasażerskiego i towarowego z dróg na transport kolejowy.

Bardzo ważnym elementem są plany zagospodarowania przestrzennego (szczególnie w miastach, np. Kielce), które powinny uwzględniać wyznaczenie, ochronę i zachowanie korytarzy przewietrzania lub klinów przewietrzających miasta. Kliny takie stanowią naturalne lub specjalnie projektowane obszary wolne od zabudowy, porośnięte odpowiednią roślinnością, których zadaniem jest zapewnienie przepływu mas powietrza przez miasto w sposób usprawniający rozpraszanie zanieczyszczeń.

11. Plan działań krótkoterminowych

11.1. Podstawy prawne PDK

Zgodnie z art. 91 ust. 3a PDK jest integralną częścią programu ochrony powietrza. Zarząd województwa, w terminie 12 miesięcy od dnia otrzymania informacji o tym ryzyku od Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, opracowuje i przedstawia do zaopiniowania prezydentom, burmistrzom, wójtom i starostom z obszaru strefy Plan działań krótkoterminowych. W PDK ustala się działania mające na celu:

- zmniejszenie ryzyka wystąpienia takich przekroczeń,
- ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

Podstawą prawną opracowania i wdrożenia PDK jest ustawa Prawo ochrony środowiska oraz akty wykonawcze:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu określające poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy informowania i poziomy alarmowe substancji w powietrzu,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 października 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu⁷¹,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych,⁷² określające zakres PDK i wskazujące przykładowe działania,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza⁷³ określające zakres informacji o stwierdzonym przekroczeniu poziomu alarmowego substancji w powietrzu, o którym mowa w art. 93 ustawy POŚ.

Obowiązki organów w ramach PDK

Ustawa POŚ określa obowiązki i wskazuje organy/podmioty odpowiedzialne za poszczególne elementy PDK zgodnie z zestawieniem poniżej (Tabela 58).

Tabela 58. Zakres kompetencji poszczególnych organów w ramach PDK

Organ administracyjny	Podstawa prawna	Działanie
Zarząd Województwa	Art. 92 pkt. 1 ustawy POŚ	Opracowanie i przedstawienie do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projektu uchwały w sprawie PDK w terminie 12 miesięcy od otrzymania informacji o ryzyku wystąpienia przekroczeń poziomu dopuszczalnego, docelowego lub alarmowego

⁷¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 1931

⁷² Dz. U. z 2019 r., poz. 1159

⁷³ Dz. U. z 2018 r., poz. 1120

Organ administracyjny	Podstawa prawna	Działanie
Sejmik Województwa	Art. 92 pkt. 1c ustawy POŚ	Uchwalenie PDK w terminie do 15 miesięcy od otrzymania informacji o ryzyku wystąpienia przekroczeń poziomu dopuszczalnego, docelowego lub alarmowego.
Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska	Art. 94 pkt. 1b ustawy POŚ Art. 94 pkt. 1c ustawy POŚ	Powiadomienie Zarządu województwa o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu Powiadomienie Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego o przekroczeniu poziomów zobowiązujących do podjęcia działań krótkoterminowych.
Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska	Art. 96a ustawy POŚ	Sprawowanie kontroli nad terminowym uchwaleniem oraz realizacją Planu działań krótkoterminowych.
Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego	Art. 16 ust. 2 ustawa o zarządzaniu kryzysowym ⁷⁴	Współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska
Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego	Art. 92 pkt. 1d ustawa POŚ	Informowanie właściwych organów o konieczności podjęcia działań krótkoterminowych.
Wójt, Burmistrz, Prezydent Miasta, Starosta	Art. 92 pkt. 1a ustawa POŚ	Opiniowanie Planu działań krótkoterminowych w ciągu miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały.
Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego	Art. 18 ust. 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym	Zapewnienie przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego oraz współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska.

PDK dla województwa świętokrzyskiego przygotowano dla pyłu zawieszony PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu i ozonu. W PDK działania zostały podzielone na:

- działania operacyjne mające na celu ograniczenie wielkości emisji ze źródeł na obszarach objętym PDK,
- działania informacyjne i prewencyjne mające na celu ostrzeżenie przed negatywnym wpływem jakości powietrza na zdrowie mieszkańców.

11.2. Ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomów alarmowych i poziomów informowania społeczeństwa z listą działań krótkoterminowych zmniejszających to ryzyko

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 93 ust. 1a) ryzyko wystąpienia przekroczenia lub wystąpienie poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu ocenia się na podstawie wyników pomiarów lub przy wykorzystaniu wyników modelowania i analiz, o których mowa w art. 88 ust. 6 pkt 4 ww. ustawy.

Według rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza, Instytut Ochrony Środowiska przekazuje Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska wyniki

⁷⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1401

modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu oraz analizy wyników tego modelowania na potrzeby m.in. określania ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu, o którym mowa w art. 93 ust. 1 ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Wyniki modelowania na potrzeby określania ryzyka wystąpienia przekroczenia Instytut Ochrony Środowiska przekazuje Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska do godziny 8:30 każdego dnia, w postaci elektronicznej, w formie map i animacji, za pomocą transmisji danych.

W przypadku ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu w danej strefie Główny Inspektor Ochrony Środowiska powiadamia o tym właściwy zarząd województwa oraz wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego.

Wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego niezwłocznie powiadamia społeczeństwo oraz podmioty, o których mowa w art. 92 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie, o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub o wystąpieniu przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu. Powiadomienie to powinno zawierać w szczególności:

- 1) datę, godzinę i obszar, na którym wystąpiło ryzyko przekroczenia albo przekroczenie, oraz przyczyny tego stanu;
- 2) prognozy zmian poziomów substancji w powietrzu łącznie z przyczynami tych zmian, obszaru, którego dotyczy oraz czasu trwania przekroczenia albo ryzyka jego wystąpienia;
- 3) wskazanie grup ludności wrażliwych na przekroczenie, obejmujących w szczególności osoby starsze i dzieci, oraz środki ostrożności, które mają być przez nie podjęte;
- 4) informację o obowiązujących ograniczeniach i innych środkach zaradczych.

Analizy wyników pomiarów jakości powietrza, celem określenia, czy istnieje ryzyko przekroczenia norm w 2018 roku dokonywał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, a Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego w Kielcach publikowało następujące komunikaty na temat ryzyka przekroczenia norm jakości powietrza:

- komunikaty na temat ryzyka przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM10 określonego dla stężeń 24-godzinnych, po uwzględnieniu dozwolonej liczby 35 przekroczeń w roku;
- komunikaty na temat ryzyka przekroczenia poziomu docelowego B(a)P;
- komunikaty na temat przekroczenia wartości progowej informowania społeczeństwa o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla ozonu ($180 \mu\text{g}/\text{m}^3$, stacja monitoringu powietrza w Nowinach przy ul. Parkowej).

Główną przyczyną stwierdzonych podwyższonych stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀, w opinii WIOŚ w Kielcach była emisja z indywidualnych systemów ogrzewania domów, zlokalizowanych w otoczeniu stacji pomiarowych oraz niekorzystne warunki meteorologiczne w okresie zimowym, które ograniczają intensywność dyspersji zanieczyszczeń w przyziemnej warstwie atmosfery, powodując ich kumulację oraz wtórny unos pyłów w dniach bez opadów. Występowanie wysokich stężeń ozonu w powietrzu rośnie przy wysokich temperaturach powietrza i dużym usłonecznieniu. Główną przyczyną tworzenia się tego zanieczyszczenia jest obecność w powietrzu jego prekursorów, m.in. niemetanowych lotnych związków organicznych, tlenków azotu, tlenku węgla.

Istotnym elementem, który determinuje wysokość stężeń zanieczyszczeń powietrza (w tym analizowanych: pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu) są przede wszystkim warunki meteorologiczne, a szczególnie:

- temperatura powietrza, która wpływa na wielkość zapotrzebowania na energię cieplną, której wytwarzanie generuje emisję zanieczyszczeń do powietrza w wyniku spalania paliw;
- prędkość wiatru, która determinuje sposób rozpraszania się zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza,
- kierunek wiatru, który decyduje o tym skąd pochodzą transportowane przez masy powietrza zanieczyszczenia;
- stan równowagi atmosfery i wysokość warstwy mieszania w pośredni sposób wpływają na kumulację lub rozproszenie zanieczyszczeń wprowadzonych do powietrza;
- wilgotność powietrza,
- opady atmosferyczne – powodują wymywanie zanieczyszczeń z powietrza.

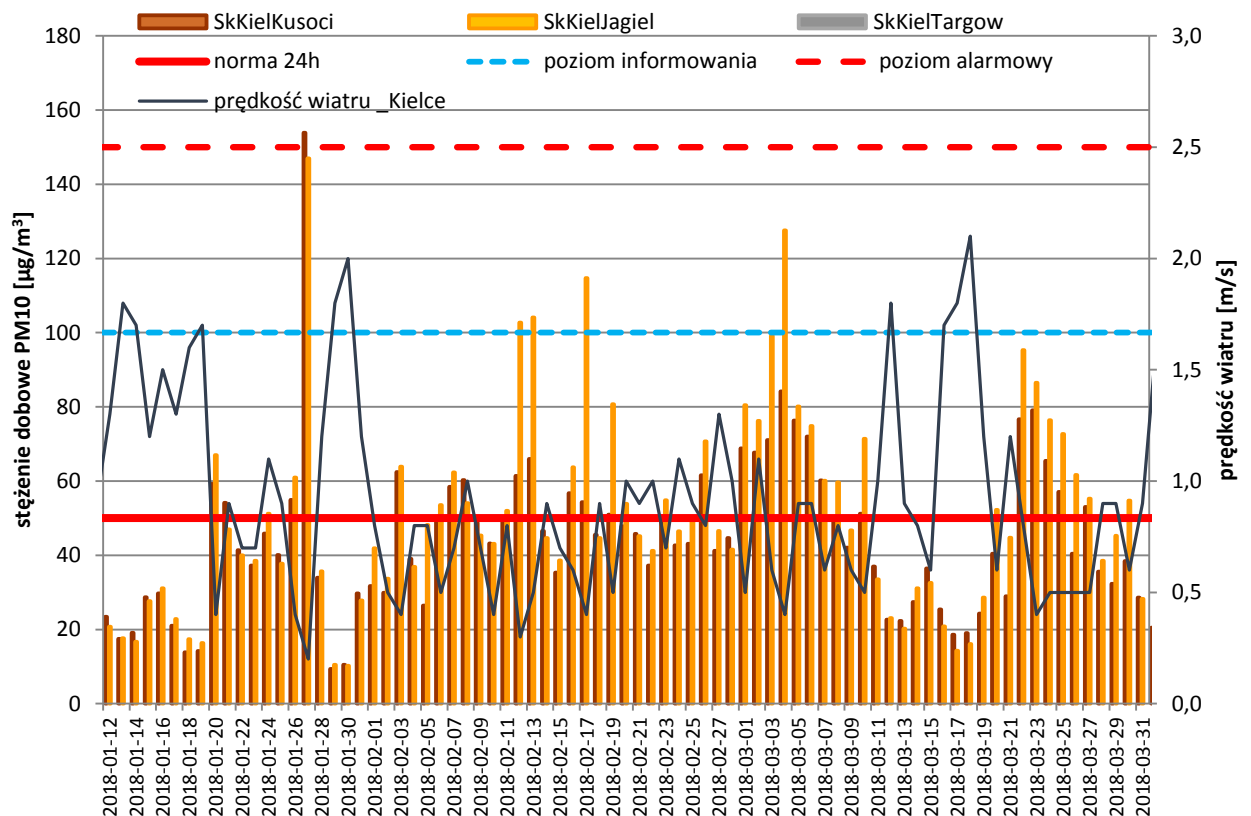
Czynnikiem wpływającym również na poziom zanieczyszczeń w powietrzu jest ukształtowanie terenu, w którym mogą występować obszary o specyficznym klimacie, mikroklimacie i specyficznych warunkach meteorologicznych. Najkorzystniejsze warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń panują na terenach płaskich, gdzie występują: duża liczba dni z nasłonecznieniem, dobre warunki termiczne oraz wysokie prędkości mas powietrza (dobre przewietrzanie). W dolinach, kotlinach śródgórskich oraz nieckach wymiana mas powietrza jest utrudniona, dlatego też warunki topograficzne i klimatyczne takich obszarów sprzyjają kumulacji zanieczyszczeń, co skutkuje występowaniem wysokich wartości stężeń zanieczyszczeń.

W rozdziale 3.3 pokazano i omówiono odnotowane w 2018 roku przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych w strefach województwa świętokrzyskiego i wskazano co wpływa na ryzyko ich wystąpienia.

Na podstawie analizy danych meteorologicznych można stwierdzić, iż niekorzystane warunki atmosferyczne, m.in. mała prędkość wiatru tzw. „cisza wiatrowa”, niskie temperatury powietrza, niskie gradienty ciśnienia – cyrkulacja antycyklonalna, determinują pojawianie się podwyższonych stężeń zanieczyszczeń pyłowych. Pionowy

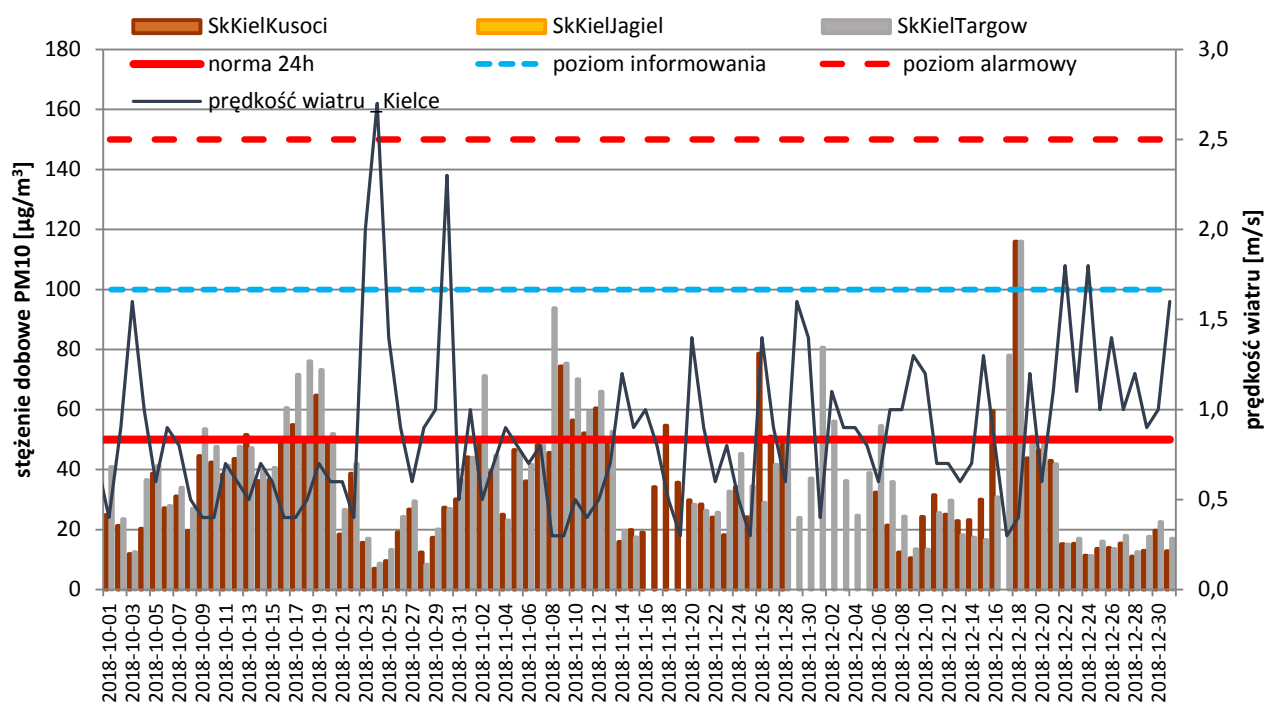

zasięg skutecznego rozpraszania w powietrzu zanieczyszczeń to tzw. wysokość warstwy mieszania. Wysokość ta zmienia się w ciągu doby i waha się od kilkudziesięciu metrów nocą do kilkuset, a w sprzyjających warunkach nawet do kilku tysięcy metrów w porze dziennej. Im niższa wysokość warstwy mieszania tym wyższe stężenia zanieczyszczeń. Poprawę jakości powietrza obserwujemy w sytuacji zwiększenia prędkości wiatru i opadów atmosferycznych. Warunki takie prowadzą do szybkiej i istotnej poprawy jakości powietrza. Na poniższych wykresach (Rysunek 24, Rysunek 25) przedstawiono porównanie stężeń dobowych pyłu PM10 z warunkami meteorologicznymi w I i IV kwartale 2018 roku.

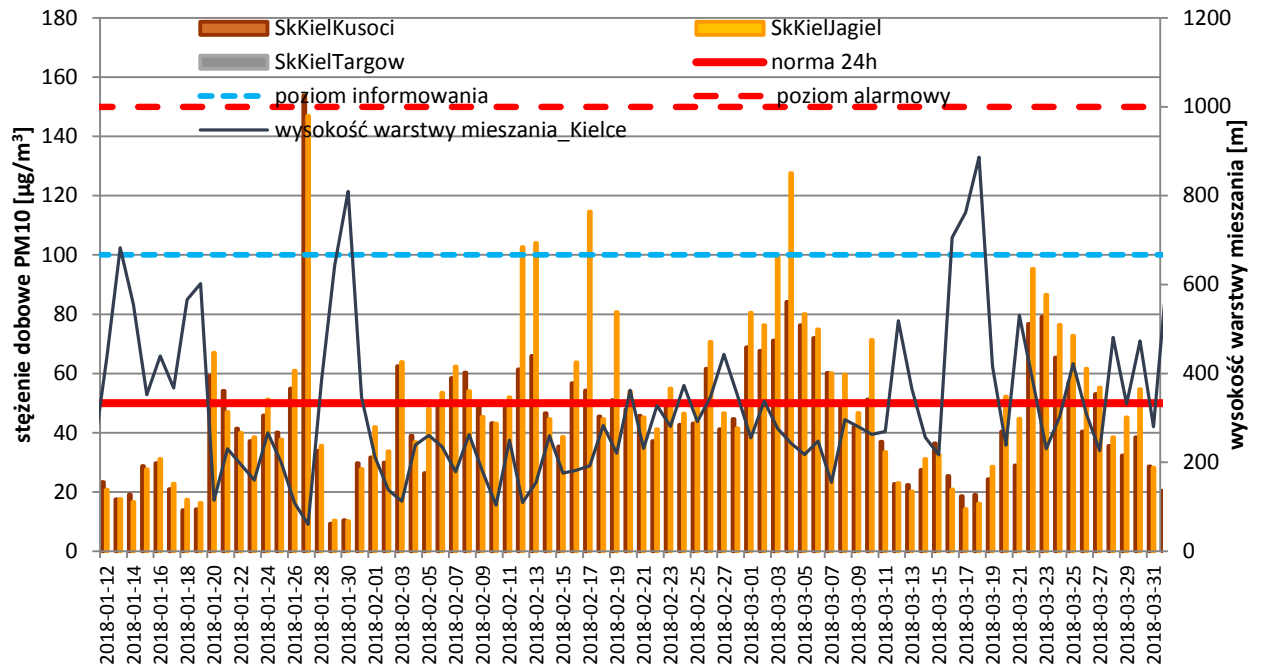
Rysunek 24. Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w I kwartale 2018 r. w Kielcach z prędkością wiatru

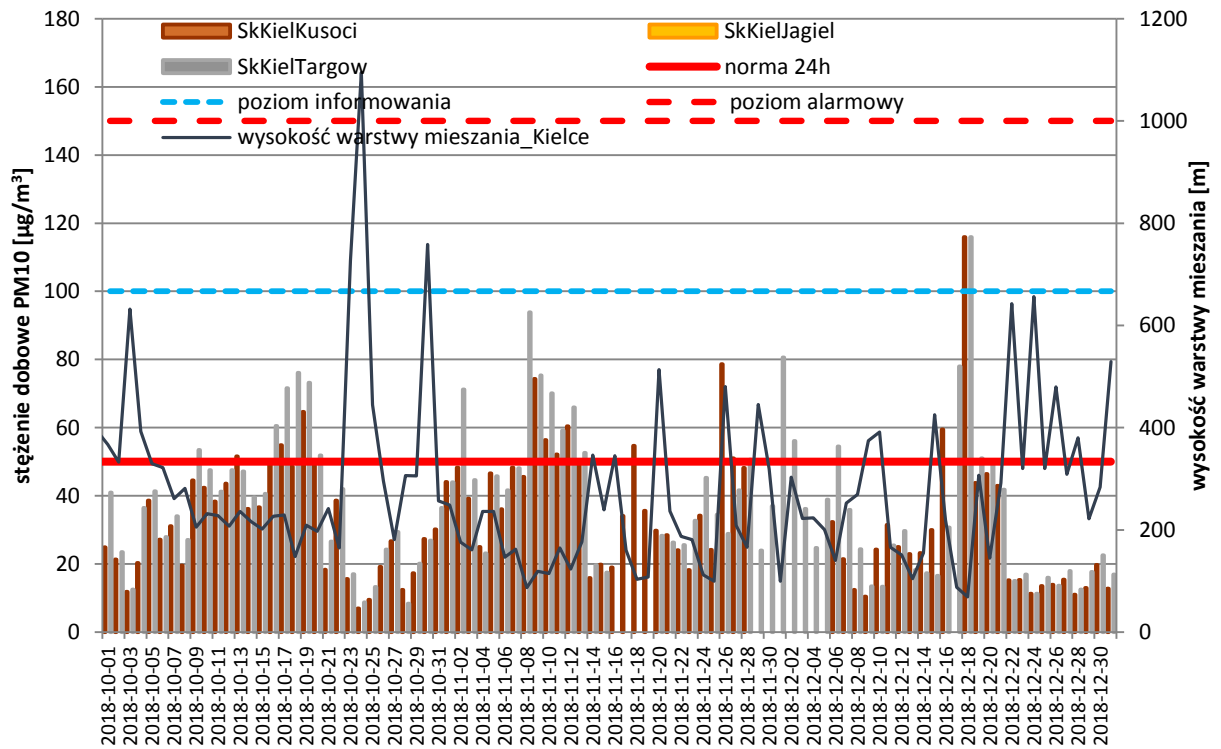

Rysunek 25. Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w IV kwartale 2018 r. w Kielcach z prędkością wiatru

Na powyższych wykresach widać korelację wysokich stężeń dobowych pyłu PM10 i niskich prędkości wiatru. W Kielcach (ul. Kusocińskiego) w 2018 roku średnia prędkość wiatru wyniosła 0,8 m/s. Dla 252 dni zanotowano prędkość wiatru mniejszą niż 1 m/s. Na 41 dni z przekroczeniami dobowego stężenia dopuszczalnego PM10, w 31 wystąpiło przy prędkości wiatru $v_w < 1\text{ m/s}$ i temperaturze $T < 10\text{ }^\circ\text{C}$. Średnia wysokość warstwy mieszania w dniach przekroczeń dobowych stężeń dopuszczalnych PM10 wyniosła 231 m, podczas gdy średnia roczna wysokość warstwy mieszania wyniosła 428 m. Podobnie jak prędkość wiatru, wysokość warstwy mieszania wykazuje korelację ze stężeniami pyłu PM10.

Rysunek 26. Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w I kwartale 2018 r. w Kielcach z wysokością warstwy mieszanania

Rysunek 27. Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w IV kwartale 2018 r. w Kielcach z wysokością warstwy mieszanania.

W 2018 roku również na pozostałych stacjach w województwie świętokrzyskim wysokie stężenia dobowe pyłu PM10 obserwowano przy wysokości warstwy mieszania wynoszącej ok. 200 m:

- w Połańcu średnia wysokość warstwy mieszania dla dni z przekroczeniami stężeń dopuszczalnych PM10 wyniosła 190 m, podczas gdy średnia roczna wysokość warstwy mieszania wyniosła 387 m,
- w Busku-Zdroju średnia wysokość warstwy mieszania dla dni z przekroczeniami stężeń dopuszczalnych PM10 wyniosła 161 m, podczas gdy średnia roczna wysokość warstwy mieszania wyniosła 355 m.

Poniżej (Tabela 59) przedstawiono liczbę dni z przekroczeniami dobowego stężenia dopuszczalnego PM10 w zestawieniu z częstością występowania przekroczeń w określonych warunkach meteorologicznych.

Tabela 59. Liczba dni z przekroczeniami dobowego stężenia dopuszczalnego PM10 w zestawieniu z częstością występowania przekroczeń w określonych warunkach meteorologicznych

Rok 2018	Kielce	Busko-Zdrój	Małogoszcz	Ożarów	Połaniec
Liczba przekroczeń dobowego stężenia dopuszczalnego PM10	41	42	37	26	48
Średnia prędkość wiatru v_w	0,8	1,2	1,4	1,4	1,0
% dni w roku $v_w < 1$ m/s	69%	39%	27%	21%	53%
% dni w roku z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego PM10 przy $v_w < 1$ m/s i $T < 10^\circ\text{C}$	78%	60%	41%	38%	63%

Rok 2018 w Polsce pod względem meteorologicznym był ekstremalnie ciepły. Wpływ na to miały stosunkowo wysokie temperatury w okresie zimowym oraz bardzo długi sezon ciepły (gdzie wysokie temperatury utrzymywały się w okresie od kwietnia do października). Porównanie temperatury z okresu zimy oraz lata 2018 roku z wieloleciem 1971-2000 wskazuje na jej wzrost o ok. 1°C w okresie zimowym oraz o 2°C w letnim. Wysoka temperatura powietrza oraz bardzo niskie w porównaniu do wielolecia sumy opadów doprowadziły do wystąpienia na obszarze praktycznie całego kraju zjawiska suszy. W okresie zimowym nie występowały fale mrozu, które sprzyjałyby utrzymywaniu się wysokich stężeń zanieczyszczeń – głównie pyłu zawieszonego. Sezon letni charakteryzował się wysokimi temperaturami i bardzo dużym nasłonecznieniem. Takie warunki sprzyjały występowaniu wysokich stężeń ozonu. W roku 2018 specyficzny rozkład ciśnienia nad Europą przy powierzchni ziemi, jak również w dolnej i środkowej troposferze powodował, że do Polski napływało ciepłe, zwrotnikowe powietrze znad Afryki Północnej (głównie z Sahary). Napływ takich mas powietrza mógł powodować przenoszenie pyłu pochodzącego ze źródeł naturalnych⁷⁵. W kwietniu przy stosunkowo wysokich temperaturach (powyżej 15°C) zanotowano pojedyncze dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego PM10: 10 kwietnia w Małogoszczu ($56 \mu\text{g}/\text{m}^3$), 12 kwietnia w Połańcu ($53 \mu\text{g}/\text{m}^3$) i 16 kwietnia w Kielcach ($52 \mu\text{g}/\text{m}^3$). W maju w Kielcach zanotowano 2 dni z przekroczeniami stężeń dobowych pyłu PM10 (3 maja $55 \mu\text{g}/\text{m}^3$,

⁷⁵ „Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2018”

4 maja $60 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Okresowi temu towarzyszył napływ powietrza zwrotnikowego z południa znad Libii. Analiza trajektorii wstecznych wykonana za pomocą modelu HYSPLIT wykazała, że napływ pyłu naturalnego znad Afryki mógł wpłynąć na podwyższone stężenia pyłu PM10 w dniu 13 listopada 2018 roku na stacji w Połańcu. Jednak wykonane odliczenie udziału źródeł naturalnych nie spowodowało obniżenia stężenia dobowego PM10 poniżej poziomu dopuszczalnego ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) i ostatecznie nie spowodowało redukcji dni z przekroczeniem na tej stacji. Stwierdzono, iż udział napływu pyłu znad Sahary nie miał istotnego jakościowo wpływu na występujące poziomy pyłu zawieszonego PM10 w województwie świętokrzyskim. Epizod podwyższonych stężeń PM10 obserwowano również w październiku 2018 roku, kiedy temperatura powietrza przekraczała 10°C . Okresowi temu towarzyszył brak opadów atmosferycznych i niskie prędkości wiatru.

W 2018 roku dla pyłu PM10 obowiązywał wyższy poziom alarmowy ($300 \mu\text{g}/\text{m}^3$) i informowania społeczeństwa ($200 \mu\text{g}/\text{m}^3$) niż obecnie. Poziomy te nie były przekraczane w 2018 roku. Jednak od 11 października 2019 roku obowiązują niższe poziomy: informowania ($100 \mu\text{g}/\text{m}^3$) i alarmowy ($150 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Dlatego w celu pokazania ryzyka przekroczeń tych poziomów, poniżej (Tabela 60) przedstawiono sytuacje wystąpienia przekroczenia tych niższych poziomów pyłu PM10 w Kielcach i strefie świętokrzyskiej w 2018 roku na wybranych stacjach pomiarowych, w zestawieniu z panującymi wówczas warunkami atmosferycznymi.

Tabela 60. Sytuacje przekroczenia poziomów informowania i alarmowego pyłu PM10 (obowiązujących od 11.10.2019) w Kielcach i strefie świętokrzyskiej na wybranych stacjach pomiarowych w zestawieniu z panującymi wówczas warunkami atmosferycznymi

Kod krajowy stacji	Data wystąpienia w 2018 r. przekroczenia poziomu informowania ($100 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	Data wystąpienia w 2018 r. przekroczenia poziomu alarmowego ($150 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	Prędkość wiatru [m/s]	Temp. [$^\circ\text{C}$]	Wysokość warstwy mieszania [m]
SkKielKusoci	27.01.2018 ($154 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	27.01.2018 ($154 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	0,2	-0,2	61
SkKielKusoci	18.12.2018 ($116 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,4	-1,4	69
SkBuskRokosz	27.01.2018 ($136 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,3	0,0	73
SkBuskRokosz	04.03.2018 ($125 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,5	-8,6	205
SkBuskRokosz	18.12.2018 ($143 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,4	-1,4	57
SkMaloSlonec	27.01.2018 ($114 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,4	0,3	59
SkMaloSlonec	18.12.2018 ($113 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,6	-0,9	57
SkOzarOsWzgo	27.01.2018 ($102 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,8	0,1	90
SkOzarOsWzgo	18.12.2018 ($131 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,5	-2,5	52
SkPolaRuszcz	27.01.2018 ($159 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	27.01.2018 ($159 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	0,4	0,2	101
SkPolaRuszcz	04.03.2018 ($106 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,5	-8,5	207

Kod krajowy stacji	Data wystąpienia w 2018 r. przekroczenia poziomu informowania (100 µg/m ³)	Data wystąpienia w 2018 r. przekroczenia poziomu alarmowego (150 µg/m ³)	Prędkość wiatru [m/s]	Temp. [°C]	Wysokość warstwy mieszania [m]
SkPolaRuszczy	18.12.2018 (167 µg/m ³)	18.12.2018 (167 µg/m ³)	0,3	-1,8	57

Na większości stacji w 2018 roku występowanie wysokich stężeń pyłu PM10 miało miejsce 27 stycznia i 18 grudnia. Średnia prędkość wiatru w dniach wystąpienia przekroczeń poziomu 100 µg/m³ wyniosła 0,4 m/s, średnia temp. -2°C, a średnia wysokość warstwy mieszania 91 m. W dniach przekroczeń poziomów 150 µg/m³ panowała antycyklonalna cyrkulacja mas powietrza z napływem z kierunku południowego i południowo-wschodniego. Ten typ cyrkulacji (typowy dla wyżów barycznych) w okresie zimowym jest związany z zaleganiem rozbudowanego wyżu znad wschodniej Europy o charakterze kontynentalnym, utrzymującym się przez kilka, a nawet kilkanaście dni. Przynosi on w sezonie zimowym pogodę mroźną, bezwietrzną oraz sprzyjającą inwersji termicznej, a przez to kumulacji zanieczyszczeń. Takie warunki meteorologiczne nie sprzyjają przewietrzaniu oraz wymianie mas powietrza, szczególnie na terenach zurbanizowanych. Wyżej opisane **warunki meteorologiczne (szczególnie niska prędkość wiatru, poniżej 3 m/s) mogą sprzyjać ryzyku wystąpienia sytuacji przekroczenia poziomu alarmowego i poziomu informowania społeczeństwa.**

11.3. Tryb wdrażania i ogłaszania działań krótkoterminowych

Wyznacza się dla obszaru stref województwa świętokrzyskiego trzy poziomy powiadomień w ramach PDK:

- **Ostrzeżenie** dotyczące ryzyka lub przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu,
- **Alarm I stopnia** dotyczący wystąpienia przekroczenia poziomu informowania społeczeństwa lub ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego substancji w powietrzu,
- **Alarm II stopnia** dotyczący wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego substancji w powietrzu.

Powiadomienie każdego stopnia ma formę komunikatu wydawanego przez WCZK w Kielcach, po otrzymaniu informacji o ryzyku wystąpienia lub o wystąpieniu przekroczenia poziomów dopuszczalnych, docelowych i alarmowych lub przekroczenia poziomów informowania społeczeństwa. Komunikat wydany przez WCZK zawiera informacje o:

- ogłoszonym alarmie lub ostrzeżeniu oraz zanieczyszczeniu, którego stężenie zostało przekroczone lub istnieje ryzyko przekroczenia,
- przyczynach wystąpienia sytuacji ponadnormatywnej,
- obszarze, na którym obowiązuje ogłoszony alarm lub ostrzeżenie,

- czasie obowiązywania alarmu oraz prognozach zmian poziomów substancji w powietrzu, łącznie z przyczynami tych zmian,
- zagrożeniu w czasie trwania alarmu, w tym możliwe negatywne skutki dla zdrowia oraz grupy ludności wrażliwe na pogarszającą się jakość powietrza,
- zalecenia dla ludności i konieczne do podjęcia środki ostrożności,
- działania krótkoterminowe, które należy podejmować w czasie każdego z alarmów,
- kontakt do odpowiednich służb.

Komunikaty przekazywane są do powiatowych i gminnych centrów zarządzania kryzysowego, społeczeństwa oraz podmiotów korzystających ze środowiska.

OSTRZEŻENIE

Ostrzeżenie ogłasza się w przypadku ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀, PM_{2,5} lub docelowego poziomu B(a)P oraz ozonu.

Warunki wymagane do ogłoszenia ostrzeżenia

Ostrzeżenie ogłasza się w przypadku wystąpienia w pomiarach:

- przekroczenia poziomu dopuszczalnego wynoszącego 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ dla pyłu PM₁₀ z ostatnich 12 miesięcy,
- przekroczenia 35 dni ze stężeniem powyżej dobowego poziomu dopuszczalnego (50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) spośród średnich dobowych stężeń pyłu PM₁₀ z ostatnich 12 miesięcy,
- przekroczenia poziomu dopuszczalnego wynoszącego 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ dla pyłu PM_{2,5} z ostatnich 12 miesięcy,
- przekroczenia poziomu docelowego wynoszącego 1 ng/m^3 dla B(a)P z ostatnich 12 miesięcy,
- przekroczenia 25 dni ze stężeniem powyżej poziomu docelowego (120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) maksymalnej średniej ośmiogodzinnej spośród średnich kroczących ozonu z ostatnich 12 miesięcy.

Ostrzeżenie ogłasza się również w przypadku wystąpienia w prognozach jakości powietrza ryzyka wystąpienia przekroczenia dobowego poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM₁₀.

ALARM I STOPNIA

Alarm I stopnia ogłaszany jest w przypadku przekroczenia poziomu informowania dla pyłu PM₁₀ oraz ozonu. Przekroczenie poziomu informowania stanowi kryterium pojawienia się ryzyka wystąpienia poziomu alarmowego, zgodnie z definicją podaną w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu

Dla pyłu PM_{2,5} oraz B(a)P nie zostały określone poziomy informowania ani poziomy alarmowe, jednakże działania podejmowane w odniesieniu do emisji pyłu PM₁₀ również wpływają na ograniczenie negatywnego wpływu stężeń pyłu PM_{2,5} a także B(a)P.

Warunki wymagane do ogłoszenia alarmu I stopnia

Alarm I stopnia ogłasza się w przypadku wystąpienia w pomiarach lub w prognozach jakości powietrza którejkolwiek z poniższych sytuacji:

- stężenia 24-godzinne pyłu zawieszonego PM₁₀ powyżej wartości 100 µg/m³ (poziom informowania),
- stężenia 1-godz. ozonu powyżej wartości 180 µg/m³ (poziom informowania).

WCZK przekazuje dodatkowe informacje dla dyrektorów zakładów opieki zdrowotnej i szpitali na obszarze objętym alarmem w ramach PDK o możliwości wystąpienia większej ilości przypadków nagłych (np. wzrost dolegliwości astmatycznych lub niewydolności krążenia) z powodu wysokich stężeń pyłu PM₁₀ lub ozonu.

Dyrektorom placówek oświatowych i opiekuńczych, za pośrednictwem Kuratorium Oświaty, musi być przekazany komunikat zawierający informację o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni, w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń.

Sposoby przekazywania informacji o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego substancji w powietrzu:

- 1) informowanie o wystąpieniu lub możliwości wystąpienia wysokich stężeń zanieczyszczeń poprzez lokalne rozgłoszenie, ogłoszenia prasowe, Internet (informacje o stężeniu z poprzedniej doby i prognozowane na dzień bieżący obok informacji meteorologicznych na portalach internetowych) lub w inny zwyczajowo przyjęty sposób podczas zapowiedzi prognoz pogody w telewizji, w radiu regionalnym;
- 2) poprzez Regionalny System Ostrzegania (RSO);
- 3) komunikaty przekazywane w sposób zwyczajowo przyjęty dla szkół, przedszkoli, szpitali, przychodni i placówek opieki społecznej;
- 4) wywieszanie ogłoszeń na terenie urzędów.

ALARM II STOPNIA – ALARM SMOGOWY

Alarm II stopnia ogłaszany jest w przypadku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego stężeń pyłu PM₁₀ lub ozonu.

W przypadku wystąpienia warunków wymaganych do ogłoszenia alarmu II stopnia wprowadzane są operacyjne działania krótkoterminowe. Dla B(a)P oraz pyłu PM_{2,5} nie zostały określone poziomy alarmowe, jednakże działania podejmowane w odniesieniu do emisji pyłu PM₁₀ również wpływają na ograniczenie emisji pyłu PM_{2,5} a także B(a)P.

Warunki wymagane do ogłoszenia alarmu II stopnia

Alarm II stopnia ogłasza się w przypadku wystąpienia w pomiarach którejkolwiek z poniższych sytuacji:

- stężenia 1-godz. ozonu powyżej wartości $240 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (poziom alarmowy),
- stężenia 24-godzinnego pyłu zawieszonego PM10 powyżej wartości $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (poziom alarmowy).

WCZK przekazuje dodatkowe informacje dla dyrektorów zakładów opieki zdrowotnej i szpitali na obszarze objętych PDK o możliwości wystąpienia większej ilości przypadków nagłych (np. wzrost dolegliwości astmatycznych lub niewydolności krążenia) z powodu wysokich stężeń pyłu PM10 lub ozonu. W ramach przygotowania do ewentualnego wprowadzenia PDK, WCZK powinno przygotować szczegółową listę adresową instytucji, które należy powiadomić o alarmie II stopnia i wdrożeniu PDK.

Dyrektorom placówek oświatowych i opiekuńczych za pośrednictwem Kuratorium Oświaty musi być przekazany komunikat zawierający informacje o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń.

Sposoby przekazywania informacji o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego substancji w powietrzu:

- 1) informowanie o wystąpieniu lub możliwości wystąpienia wysokich stężeń zanieczyszczeń poprzez lokalne rozgłoszenie, ogłoszenia prasowe, Internet (informacje o stężeniu z poprzedniej doby i prognozowane na dzień bieżący obok informacji meteorologicznych na portalach internetowych), lub w inny zwyczajowo przyjęty sposób podczas zapowiedzi prognoz pogody w telewizji, w radiu regionalnym,
- 2) poprzez Regionalny System Ostrzegania (RSO),
- 3) komunikaty przekazywane w sposób zwyczajowo przyjęty dla szkół, przedszkoli, szpitali, przychodni i placówek opieki społecznej,
- 4) wywieszanie ogłoszeń na terenie urzędów.

Sposób postępowania organów, instytucji i podmiotów korzystających ze środowiska oraz zachowania się obywateli w przypadku wystąpienia przekroczeń

Wszelkie działania krótkoterminowe są zarządzane, inicjowane, kontrolowane i kończone przez Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego w Kielcach.

Ustawa POŚ określa obowiązki i odpowiedzialność za poszczególne elementy PDK.

- Zarząd Województwa Świętokrzyskiego odpowiada za przygotowanie i przeprowadzenie konsultacji z prezydentami, burmistrzami, wójtami i starostami Planu działań krótkoterminowych;

- Sejmik Województwa – odpowiada za uchwalenie PDK;
- Główny Inspektor Ochrony Środowiska odpowiada za:
  - monitoring jakości powietrza zgodnie z wymogami stawianymi przez Państwowy Monitoring Środowiska,
  - powiadamianie organów o stanie jakości powietrza i wystąpieniu ryzyka wystąpienia lub wystąpieniu przekroczeń poziomów dopuszczalnych, docelowych i alarmowych substancji w powietrzu,
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska sprawuje nadzór w zakresie terminowego uchwalania programów ochrony powietrza i PDK oraz realizacji programów ochrony powietrza i PDK przez starostę, prezydenta miasta, burmistrza, wójta i inne podmioty;
- Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego oraz Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego odpowiadają za:
  - ogłoszenie określonego poziomu alarmu,
  - niezwłocznie powiadamianie społeczeństwa i podmiotów określonych w PDK o konieczności podjęcia określonych działań wskazanych dla każdego rodzaju ogłoszonego alarmu,
  - współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej niższego szczebla;
  - nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania ludności;
  - współpracę z podmiotami realizującymi monitoring środowiska;
  - dokumentowanie działań podejmowanych przez centrum,
  - uzupełnienie zapisów Planów Zarządzania Kryzysowego o wskazania realizacji PDK,
  - zamieszczanie na stronie internetowej powiadomień o ogłoszeniu bądź odwołaniu alarmu, jego obszarze, czasie trwania, powodach wystąpienia oraz o zaleceniach dla ludności.

Dodatkowo określa się sposób postępowania jednostek wskazanych do realizacji zapisów PDK takich jak:

- Dyrektorzy szpitali, oddziałów ratunkowych, pogotowia oraz przychodni:
  - śledzą komunikaty przekazywane przez WCZK w zakresie działań wskazanych do realizacji w ramach PDK,
  - powiadamiają personel o ogłoszeniu alarmu i sposobie postępowania w trakcie alarmu,
  - zapewniają warunki do przyjęcia zwiększonej ilości pacjentów;
- Dyrektorzy placówek szkolno-opiekuńczych:

- śledzą komunikaty przekazywane przez WCZK w zakresie działań wskazanych do realizacji w ramach PDK,
- powiadamiają personel o ogłoszeniu alarmu i sposobie postępowania w trakcie alarmu,
- wydają zalecenia dotyczące sposobu postępowania w trakcie trwania alarmu poprzez ograniczenie przebywania na otwartej przestrzeni czy ograniczenie wyjść poza obszar budynków w czasie wolnym;
- Zarządcy dróg:
  - odpowiadają za organizację zakazu wjazdu samochodów ciężarowych do centrów miast,
  - odpowiadają za przygotowanie objazdów i znaków informacyjnych;
- Straż miejska/gminna:
  - prowadzi wzmożone kontrole dotyczące przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych,
  - prowadzi kontrole przestrzegania zakazu spalania pozostałości roślinnych,
  - prowadzi kontrole w zakresie pojazdów opuszczających teren budowy.
- Policja oraz inspekcja transportu drogowego:
  - prowadzi kontrole w zakresie pojazdów opuszczających teren budowy;
- Podmioty korzystające ze środowiska wyznaczone do realizacji działań w PDK:
  - wdrażają działania krótkoterminowe ograniczające wpływ na jakość powietrza źródeł emisji niezorganizowanej,
  - śledzą komunikaty przekazywane przez WCZK dotyczące działań wskazanych do realizacji w ramach PDK.

Ludność znajdująca się na obszarach realizacji PDK i ogłoszenia alarmów powinna stosować się do zaleceń w zakresie:

- ograniczenia przebywania na otwartej przestrzeni lub w obszarach o znacznym zagęszczeniu źródeł spalania paliw,
- ograniczenia wietrzenia pomieszczeń w dniach występowania alarmu I i II stopnia,
- ograniczenia aktywności fizycznej na otwartej przestrzeni w dniach występowania alarmu I i II stopnia,
- ograniczenia działań mogących wpływać na zwiększenie wielkości emisji w dniach ogłoszenia alarmu I i II stopnia poprzez ograniczenie spalania węgla złej jakości w piecach i ograniczenie wykorzystania kominków,
- ograniczenie korzystania z samochodów.

W celu sprawnego podejmowania działań w przypadku ogłoszenia ostrzeżenia lub alarmów I lub II stopnia, konieczne jest przygotowanie odpowiednich procedur

postępowania, które umożliwią sprawne wdrażanie wskazanych w PDK działań. Należy tu wymienić:

- przygotowanie procedur wymiany informacji pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za informowanie o wprowadzaniu działań wskazanych w PDK, w tym: GIOŚ, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, WCZK;
- przygotowania procedur postępowania w przypadku wystąpienia alarmu II stopnia umożliwiających sprawne powiadamianie: dyrektorów szkół, przedszkoli, żłobków, przychodni, szpitali oraz ośrodków opieki;
- wyznaczenie na obrzeżach miast miejsc parkingowych dla samochodów, które nie mogą wjechać na wyznaczone obszary miast w przypadku ogłoszenia alarmu II stopnia;
- wyznaczenie tras alternatywnych dla ruchu samochodowego.

11.4. Działania krótkoterminowe ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych, docelowych, alarmowych oraz poziomu informowania

Wszystkie działania wskazane w PDK podejmowane są w możliwie najkrótszym czasie po ogłoszeniu każdego stopnia: ostrzeżenia lub alarmu.

OSTRZEŻENIE – rodzaj podejmowanych działań

W ramach ostrzeżenia nie są podejmowane żadne działania mające na celu redukcję stężeń zanieczyszczeń. Wprowadza się środki ostrożności w celu ochrony wrażliwych grup ludności poprzez zalecenia sposobu postępowania, m.in. ograniczenie czasu przebywania na powietrzu w czasie występowania podwyższonych stężeń substancji. Środki ostrożności powinny być zachowane przez kobiety w ciąży, dzieci i osoby starsze, osoby z astmą, chorobami alergicznymi skóry oraz ze skłonnościami do infekcji górnych i dolnych dróg oddechowych.

Wraz z ogłoszeniem ostrzeżenia należy podać:

- zalecenie rezygnacji z korzystania z kominków opalanych drewnem w przypadku, jeżeli nie jest to jedyne źródło ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych,
- zalecenie niestosowania dmuchaw do sprzątania liści.

ALARM I STOPNIA – rodzaj podejmowanych działań

Działania ochronne w zakresie ograniczania negatywnego wpływu wysokich stężeń na zdrowie ludności w formie zaleceń:

- ograniczenie przebywania dzieci na otwartej przestrzeni w trakcie pobytu w placówce oświatowej i poza nią,

- przygotowanie się służb ochrony zdrowia na zwiększoną liczbę przypadków zachorowań na choroby układu oddechowego i układu krążenia.

Działania w odniesieniu do grup wrażliwych grup ludności:

- zalecenie unikania długotrwałego przebywania na otwartej przestrzeni w celu ograniczenia narażenia na podwyższone stężenia zanieczyszczeń pozostawiania w pomieszczeniach,
- zalecenie ograniczenia wietrzenia pomieszczeń w okresie trwania alarmu,
- stosowanie się do zaleceń lekarskich i właściwe zaopatrzenie w potrzebne medykamenty.

Działania prewencyjne:

- zalecenie rezygnacji z korzystania z kominków opalanych drewnem w przypadku, jeżeli nie jest to jedyne źródło ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych,
- zalecenie niestosowania dmuchaw do sprzątania liści,
- wzmożone kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nieprzeznaczonych do tego celu,
- zalecenia korzystania z komunikacji miejskiej zamiast indywidualnej,
- zalecenie ograniczenia korzystania z samochodów na rzecz przemieszczania się pieszo lub rowerem.

Ogłoszenie alarmu I stopnia nie wymaga podejmowania innych działań operacyjnych poza wymienionymi powyżej.

ALARM II STOPNIA – ALARM SMOGOWY – rodzaj podejmowanych działań

Działania ochronne w zakresie ograniczania negatywnego wpływu wysokich stężeń na zdrowie ludności:

- zalecenie ograniczenia przebywania dzieci na otwartej przestrzeni w trakcie przebywania w placówce oświatowej,
- zalecenie ograniczenia wietrzenia pomieszczeń w czasie trwania alarmu,
- przygotowanie się służb ochrony zdrowia na zwiększoną liczbę przypadków zachorowań na choroby układu oddechowego i układu krążenia.

Działania w odniesieniu do grup wrażliwych ludności:

- zalecenie unikania długotrwałego przebywania na otwartej przestrzeni w celu ograniczenia narażenia na podwyższone stężenia zanieczyszczeń – pozostawianie w pomieszczeniach,
- stosowanie się do zaleceń lekarskich i właściwe zaopatrzenie w potrzebne medykamenty.

Działania prewencyjne:

- wzmożone kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nieprzeznaczonych do tego celu,
- zalecenia korzystania z komunikacji miejskiej zamiast indywidualnej.

Działania operacyjne podejmowane w ramach alarmu II stopnia mające na celu redukcję:

1) emisji powierzchniowej:

- czasowy zakaz palenia w kominkach, jeżeli nie stanowią one jedyne źródła ogrzewania mieszkań w okresie grzewczym,
- czasowe zawieszenie robót budowlanych, uciążliwych ze względu na jakość powietrza,
- nakaz zraszania pryzm materiałów sypkich w celu wyeliminowania pylenia,
- zakaz stosowania dmuchaw do sprzątania liści;

2) emisji liniowej:

- zakaz wjazdu samochodów na wyznaczone obszary w centach miast,
- przeniesienie uciążliwego natężenia ruchu samochodowego na odcinki alternatywne, wyznaczone przez zarządzających drogami na danym obszarze,
- ograniczenie ruchu samochodowego poprzez korzystanie z innych form komunikacji, np. komunikacji publicznej darmowej w czasie trwania alarmu,
- upłynnienie ruchu drogowego poprzez stosowanie inteligentnych systemów zarządzania ruchem, tzw. „zielona fala”,
- wprowadzenie bezpłatnej komunikacji publicznej,
- montaż tablic informujących o objazdach,
- zakaz wjazdu samochodów ciężarowych powyżej 3,5 Mg na wyznaczone trasy w miastach,
- rozwinięcie akcji informacyjnych i edukacyjnych, promujących wspólne dojazdy do pracy (jednym samochodem) oraz korzystania z komunikacji miejskiej,
- tworzenie systemów połączenia parkowania z komunikacją publiczną – parkuj + jedź „P+R” dla indywidualnych osób.

3) emisji punktowej:

- czasowe ograniczenie produkcji w instalacjach mających szczególnie uciążliwy wpływ na jakość powietrza wskazanych w Planie działań krótkoterminowych jako mających największy wpływ na jakość powietrza na danym terenie.

Do alarmu I i II stopnia określone środki zaradcze muszą zastosować instytucje takie jak:

- szkoły,
- przedszkola,
- żłobki i domy opieki dla dzieci oraz inne ośrodki edukacyjne,
- obiekty służby zdrowia i opieki zdrowotnej – przygotowanie się do podjęcia zwiększonej liczby pacjentów.

11.4.1. Lista podmiotów korzystających ze środowiska zobowiązanych do ograniczenia lub zaprzestania wprowadzania gazów i pyłów do powietrza

Postępowanie kompensacyjne według art. 226 ustawy POŚ musi być przeprowadzone dla instalacji wymagających uzyskania pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. W przypadku, kiedy na obszarze zostały przekroczone standardy jakości powietrza wydanie pozwolenia dla nowo budowanej instalacji lub zmienianej w sposób istotny jest możliwe, jeżeli zostanie zapewniona odpowiednia redukcja ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów powodujących naruszenia tych standardów, wprowadzanych z innych instalacji usytuowanych na tym obszarze.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych⁷⁶ jednostkami, które powinny podjąć działania krótkoterminowe są podmioty korzystające ze środowiska z obszaru stref województwa świętokrzyskiego takie jak:

- zakłady przerobcze kopaliny na obszarze strefy świętokrzyskiej,
- zakłady przemysłu cementowo-wapiennego.

Na etapie wydawania lub aktualizacji pozwoleń dla zakładów wskazanych wyżej powinna zostać przeprowadzona analiza możliwości technicznych i ekonomicznych ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza z danej jednostki podczas ogłoszenia III poziomu ostrzeżenia, czyli ALARMU II stopnia.

W przypadkach, gdy analiza taka wskaże na możliwość wprowadzenia ograniczeń i ich istotny wpływ na wysokość stężeń w powietrzu lub na skrócenie czasu trwania sytuacji alarmowych do nowo wydawanych oraz aktualizowanych pozwoleń zintegrowanych wprowadzane powinny być zapisy wskazujące działania ograniczające emisję zanieczyszczeń do powietrza z instalacji przemysłowych w przypadku wprowadzenia alarmu II stopnia.

W przypadku wprowadzenia takich zapisów do pozwoleń wskazane podmioty powinny ograniczyć wprowadzanie pyłów do powietrza w trakcie trwania alarmu II stopnia.

---

⁷⁶ Dz. U. z 2019 r., poz. 1159

11.4.2. Sposób organizacji i ograniczenia ruchu pojazdów napędzanych silnikami spalinowymi

W ramach PDK zostały określone działania mające na celu ograniczenie negatywnego wpływu na jakość powietrza dla źródeł zaliczanych do źródeł komunikacyjnych. W ramach alarmu II stopnia w możliwym do zaproponowania zakresie określa się sposób organizacji, ograniczenia lub zakazu ruchu pojazdów i innych urządzeń napędzanych silnikami spalinowymi.

Działanie związane z wdrożeniem zakazu wjazdu samochodów ciężarowych powyżej 3,5 Mg na wyznaczone tereny (nie dotyczy samochodów bezpośredniego zaopatrzenia) musi być wprowadzone poprzez:

- ograniczenie realizacji działania do obszaru centrów miast, głównie miasta Kielce oraz innych, dla których stwierdzono najwyższą imisję komunikacyjną,
- wyznaczenie dróg alternatywnych oraz określenie obszaru objętego działaniem,
- organizację systemu powiadomienia o ograniczeniu poprzez tablice informacyjne, informacje w mediach lokalnych.

Obowiązek organizacji wprowadzenia zakazu leży na Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego, które przekazuje informacje odpowiednim jednostkom odpowiedzialnym za ich realizację, tj. zarządzającym drogami. Jednostkami kontrolującymi wprowadzenie działania jest Policja oraz straż miejska/gminna w czasie trwania alarmu.

Zakaz wjazdu pojazdów do centrów miast nie może dotyczyć pojazdów bezpośredniego zaopatrzenia oraz pojazdów uprzywilejowanych w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. prawo o ruchu drogowy⁷⁷ (art. 2, ust. 38).

11.5. Skutki realizacji planu działań krótkoterminowych, zagrożenia i bariery w realizacji

Dla stref województwa świętokrzyskiego opracowano Plan działań krótkoterminowych ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5} oraz poziomu docelowego B(a)P. Dodatkowo ujęto również analizy dotyczące ozonu, ponieważ w latach poprzednich występowały przekroczenia wartości docelowej ozonu w strefie świętokrzyskiej.

Według diagnozy, przyczyną występowania przekroczeń dla analizowanych substancji jest działalność źródeł powierzchniowych związanych z sektorem komunalno-bytowym. Realizacja działań krótkoterminowych zaproponowanych w PDK, z uwagi na specyfikę możliwości realizacji działań, może przynosić skutki zmian organizacyjnych jak i skutki finansowe.

⁷⁷ Tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 110 z późn. zm.

W odniesieniu do ludności na obszarach stref województwa zastosowanie się do działań wskazanych w PDK może przynieść pozytywne skutki w postaci ograniczenia negatywnego wpływu wysokich stężeń substancji na zdrowie i życie ludności. Wymaga to jednak zastosowania zmian w zakresie:

- zwiększenia zakresu systemu informowania o jakości powietrza w strefach,
- zwiększenia świadomości ekologicznej ludności,
- organizacji systemu kontroli realizacji działań krótkoterminowych,
- sposobu korzystania ze środków komunikacji,
- procesów produkcyjnych zakładów w celu ograniczenia emisji niezorganizowanej w trakcie ogłoszonych alarmów,
- organizacji ruchu pojazdów na obszarach ograniczonych dla pojazdów powyżej 3,5 Mg w okresie trwania alarmów.

Efektywne realizowanie PDK wiąże się również z niwelowaniem barier, które nie pozwalają na realizację wszystkich działań w pełnym zakresie. Do barier tych należą:

- ograniczone możliwości wpływania na indywidualne systemy grzewcze i ich funkcjonowanie,
- brak możliwości kontroli ograniczenia wykorzystania kominków w ramach indywidualnych systemów grzewczych,
- ograniczenie finansowe do stosowania paliw stałych o lepszych parametrach spalania i zawartości popiołu,
- ograniczenie w wyznaczeniu alternatywnych tras tranzytowych dla pojazdów powyżej 3,5 Mg oraz kontrola stosowania zakazu,
- ograniczenie swobód obywatelskich poprzez działania ingerujące w sposób wykorzystania transportu, czy też wykorzystanie paliw,
- brak podstaw prawnych do kontroli realizacji wdrażanych działań krótkoterminowych, np. czasowe zawieszenie robót budowlanych czy nakaz zraszania pryzm materiałów pyłących.

Każdorazowe wdrożenie działań krótkoterminowych niesie za sobą konsekwencje finansowe, prawne i społeczne. Im większy obszar obejmują działania i im dłużej one trwają, tym koszty są wyższe. Z tego względu działania operacyjne powinny być ogłaszane tylko i wyłącznie w sytuacji występowania alarmu II stopnia.

Wpływ wdrożenia i realizacji PDK na poziom substancji w powietrzu określono Programie w części określającej poziomy substancji w powietrzu w roku prognozy oraz harmonogramach realizacji.

II. OGRANICZENIA I OBOWIĄZKI ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROGRAMU

12. Przekazywanie zarządowi województwa przez organy administracji informacji o wydawanych decyzjach oraz aktach prawa miejscowego

Realizacja Programu ochrony powietrza wymaga współpracy wielu stron oraz bieżącej oceny postępów prac. Istotnym elementem umożliwiającym realizację postanowień Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego jest przeniesienie podstawowych założeń i kierunków działań do wszystkich strategicznych dokumentów na poziomie wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym, tak aby pozwalało to na efektywne i sprawne współdziałanie odpowiedzialnych za jego realizację jednostek organizacyjnych oraz planowe realizowanie działań naprawczych.

Jednostki odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań, w tym organy administracji publicznej wskazano w harmonogramie realizacji działań naprawczych dla stref objętych niniejszym Programem, w rozdziale 8.4. Ponadto obowiązki i ograniczenia dla organów administracji, wynikające z Planu działań krótkoterminowych, szczegółowo przedstawiono w rozdziale 11.

Ponadto właściwe organy administracji powinny przekazywać Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego:

- starostowie powiatów – informacje o wydawanych decyzjach, których ustalenia przyczyniają się do poprawy stanu jakości powietrza,
- wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast – informacje o wydawanych aktach prawa miejscowego (np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego), których zapisy realizują kierunki działań wskazanych w rozdziale 8.2 i/lub mają bezpośredni lub pośredni wpływ na jakość powietrza.

Informacje te należy dołączyć do sprawozdania z realizacji Programu, o którym mowa w rozdziale 13.

13. Monitorowanie realizacji Programu

Systematyczna kontrola to podstawa procesu wdrażania Programu ochrony powietrza, która daje możliwość oceny stopnia realizacji wyznaczonych zadań oraz korygowania kierunków działań naprawczych w ramach działań ujętych w harmonogramie. Ważna jest jednoczesna ocena stanu środowiska oraz kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, aby dokonać oceny procesu wdrażania działań naprawczych.

Starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku

za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie **do 31 stycznia** każdego roku Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego. Zakres informacji przekazywanych przez jednostki realizujące poszczególne działania naprawcze określony jest w ramach gotowego arkusza sprawozdawczego, który udostępniany jest corocznie poszczególnym jednostkom przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego do końca roku sprawozdawczego, do dnia **31 grudnia**. Sprawozdania powinny być przekazywane:

- przez jednostki samorządu terytorialnego na adres e-PUAP Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego,
- przez pozostałe podmioty realizujące program na wskazany adres poczty elektronicznej jednostki organizacyjnej właściwej do spraw środowiska w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego.

Sprawozdanie w zakresie działań związanych z redukcją emisji powinno obejmować wszystkie działania ujęte w harmonogramie realizacji Programu ochrony powietrza wraz z działaniami ujętymi w Planie działań krótkoterminowych. W sprawozdaniach należy przedstawić koszty podjętych działań, osiągnięty efekt ekologiczny, a także wskazać źródła ich finansowania. Najistotniejszym elementem sprawozdawczości jest zawarcie informacji umożliwiających monitorowanie postępu realizacji działań naprawczych. Konieczne jest zatem stosowanie spójnych z określonymi w harmonogramie, wskaźników monitorowania postępu realizacji Programu.

Na podstawie przekazywanych sprawozdań z realizacji działań naprawczych, a także w oparciu o wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza prowadzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego przekazuje **do 31 marca** ministrowi właściwemu do spraw klimatu sprawozdanie z realizacji Programu w roku poprzedzającym. Ponadto Zarząd Województwa Świętokrzyskiego powinien dokonywać, co 3 lata, szczegółowej oceny wdrożenia Programu ochrony powietrza. Istotą monitorowania realizacji programu jest konieczność przekazywania informacji do Unii Europejskiej, na temat działań podjętych w celu zapobiegania nadmiernym zanieczyszczeniom i dotrzymania standardów jakości powietrza.

14. Obowiązki i ograniczenia podmiotów korzystających ze środowiska oraz osób fizycznych

Korzystanie ze środowiska dzieli się na powszechne i zwykłe. Powszechne korzystanie ze środowiska przysługuje z mocy ustawy Prawo ochrony środowiska każdemu i obejmuje korzystanie ze środowiska, bez użycia instalacji, w celu zaspokojenia potrzeb osobistych oraz gospodarstwa domowego, w tym wypoczynku oraz uprawiania sportu. Zwykłe korzystanie ze środowiska to takie, które wykracza poza ramy korzystania powszechnego. Z uwagi na niewielki wpływ zwykłego korzystania ze środowiska na wysokość stężeń analizowanych zanieczyszczeń w powietrzu (omówione w rozdziale 5.2), nie wskazano w przedmiotowym Programie zadań dedykowanych podmiotom korzystającym ze środowiska w sposób zwykły.

Obowiązkiem podmiotów korzystających ze środowiska w ramach korzystania zwykłego jest realizacja zadań wynikających z przepisów prawa, w szczególności:

- dotrzymanie standardów emisyjnych,
- wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza zgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniach,
- stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT).

Podmioty korzystające ze środowiska powinny również realizować działania związane z ograniczeniem emisji z ogrzewania pomieszczeń i termomodernizacją.

Nie wskazano w Programie specjalnych ograniczeń dla osób fizycznych, jedynie te, które wynikają z przepisów prawa:

- zakaz spalania odpadów w urządzeniach nie przeznaczonych do tego celu,
- zakaz spalania odpadów ulegających biodegradacji z ogrodów na powierzchni ziemi w gminach, gdzie prowadzona jest ich selektywna zbiórka.

Obowiązki⁷⁸ wynikające z uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy Prawo ochrony środowiska:

- zakaz stosowania paliw stałych w budynkach, gdy istnieje możliwość podłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej (dla istniejących budynków od 1 lipca 2026 r.).
- od 1 lipca 2021 roku w istniejących budynkach posiadających indywidualne systemy ogrzewania zakaz stosowania w instalacjach następujących rodzajów paliw:
  - mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
  - węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
  - węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu 0-3 mm,
  - paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%;
- od 1 lipca 2022 roku w istniejących budynkach posiadających indywidualne systemy ogrzewania zakaz używania kotłów niespełniających wymagań klasy 3, 4 lub 5 (wg normy PN-EN 303-5:2012) lub ekoprojektu⁷⁹;
- od 1 lipca 2024 roku w istniejących budynkach posiadających indywidualne systemy ogrzewania zakaz używania kotłów niespełniających wymagań klasy 5 (wg normy PN-EN 303-5:2012) lub ekoprojektu;

---

⁷⁸ Zakres obowiązków opisany zgodnie z projektem uchwały Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 20 stycznia 2020 roku

⁷⁹ Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 roku w sprawie wykonania Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe

- od 1 lipca 2026 roku w istniejących budynkach posiadających indywidualne systemy ogrzewania zakaz używania kotłów niespełniających wymagań ekoprojektu.

III. UZASADNIENIE ZAKRESU OKREŚLONYCH I OCENIONYCH PRZEZ ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO ZAGADNIENÍ

15. Uwarunkowania wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego

Podstawowym aktem prawnym regulującym proces planowania przestrzennego w Polsce jest ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zadaniem tej ustawy jest przeznaczanie terenów na wybrane cele oraz określanie ich zagospodarowania, przyjmując zasadę zrównoważonego rozwoju jako podstawę działań. Pod pojęciem zrównoważonego rozwoju należy rozumieć rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integrowania działań politycznych gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb obywateli zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.

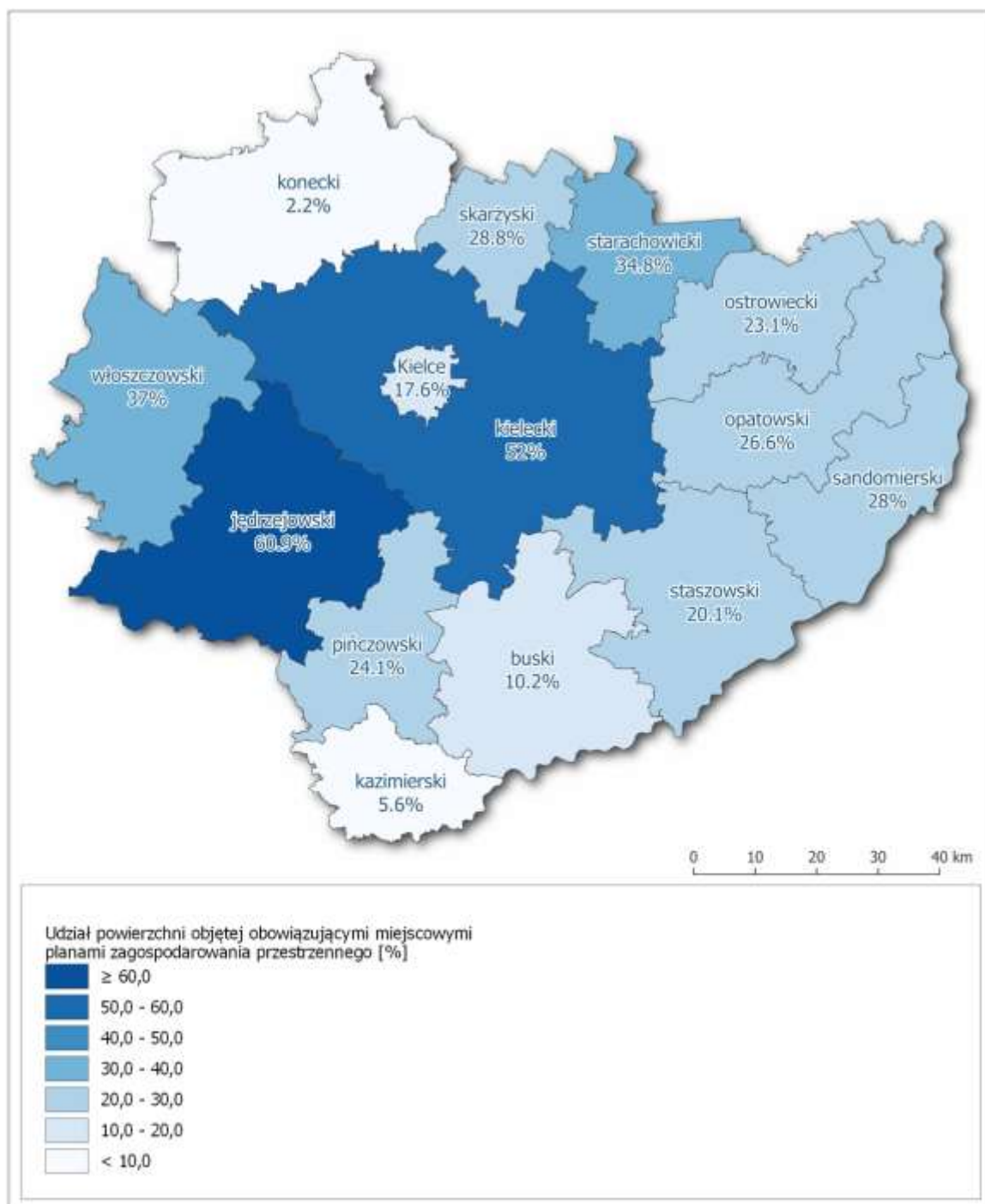
Program ochrony powietrza należy do elementów polityki ekologicznej danego obszaru, dlatego zaproponowane działania naprawcze muszą być zintegrowane z istniejącymi planami, programami czy strategiami. Niniejszy dokument powinien wpisywać się w realizację celów makroskalowych, regionalnych i lokalnych.

Podczas tworzenia niniejszego Programu dla miasta Kielce i strefy świętokrzyskiej przeanalizowano Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego będącego załącznikiem do uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 roku. W zakresie ochrony powietrza wskazane są priorytety dla technologii niskoemisyjnych oraz systemów grzewczych nie opartych na spalaniu paliw stałych. Dodatkowo w strefach ochrony uzdrowisk wskazano konieczność redukcji emisji z indywidualnych systemów grzewczych, tzw. „niskiej emisji”.

Zapisy dotyczące ochrony środowiska w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp) mają wiążące znaczenie, gdyż zgodnie z treścią wspomnianej wyżej ustawy, mpzp jest aktem prawa miejscowego. Treść planu ustalana jest w zależności od potrzeb: granice i zasady gospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, szczególne warunki zagospodarowania terenów, w tym zakaz budowy wynikających z potrzeb ochrony środowiska. Lokalizacja infrastruktury technicznej, linie komunikacyjne, napowietrzne oraz inne obiekty liniowe, powinny być projektowane w dokumentach planistycznych w taki sposób, aby maksymalnie ograniczyć ich negatywne oddziaływanie na środowisko.

Województwo świętokrzyskie pod względem opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest bardzo zróżnicowane, co zostało przedstawione na poniższej mapie (Rysunek 28).

Rysunek 28. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powiatach województwa świętokrzyskiego⁸⁰

Stopień pokrycia poszczególnych powiatów miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego nie przekracza 10% w powiecie koneckim i powiecie kazimierskim.

⁸⁰ Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS za 2018 rok

Natomiast najwyższy udział powierzchni pokrytej mpzp notuje się w powiecie jędrzejowskim 60,9% i powiecie kieleckim 52%.⁸¹

Planowanie przestrzenne jest podstawowym narzędziem do ochrony, jak i kształtowania środowiska, ponieważ cały proces planowania określa przeznaczenie poszczególnych terenów oraz warunki i sposób ich zagospodarowania. Wymagane jest takie kształtowanie planów zagospodarowania przestrzennego, aby uwzględniały one zasady ochrony środowiska, w tym również ochrony powietrza. Opracowania planistyczne winny wprowadzać rozwiązania zapewniające ochronę oraz przywracanie środowiska do stanu właściwego. Główną zasadą polityki przestrzennej jest zapewnienie ładu przestrzennego i warunków zrównoważonego rozwoju, która jest kompromisem pomiędzy koniecznością ochrony środowiska a rozwojem gospodarczym i społecznym gmin, a także działaniami na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców.

Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mające wpływ na jakość powietrza mogą dotyczyć:

- ograniczenia bądź zakazu możliwości lokalizowania obiektów o określonych funkcjach w obrębie poszczególnych jednostek urbanistycznych;
- stosowanie rozwiązań organizacyjnych lub technicznych dla obiektów mogących powodować przekroczenia standardów jakości powietrza.

16. Bilans substancji wprowadzanych do powietrza ze źródeł, dla których wskazano konieczność redukcji emisji

16.1. Miasto Kielce

Analizy przeprowadzone w ramach przygotowania Programu wskazały na konieczność redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego w Kielcach. Wymagana wielkość redukcji została wyznaczona na podstawie modelowania matematycznego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Podstawowym parametrem decydującym o wielkości wymaganej redukcji była konieczność dotrzymania poziomu dopuszczalnego pyły PM_{2,5} II fazy, czyli 20 µg/m³. Dodatkowo wskazano (jako działanie długoterminowe w latach 2024-2026) większą redukcję emisji benzo(a)pirenu, która pozwoli na dotrzymanie poziomu docelowego na terenie województwa świętokrzyskiego. Sposób wyznaczenia wymaganej redukcji emisji został pisany w rozdziale 7.2.2, gdzie omówiono scenariusz redukcji. Poniżej (Tabela 61) zestawiono porównanie emisji z sektora komunalno-bytowego w roku bazowym i w roku prognozy.

⁸¹ Źródło: opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, stan na 2018 rok

Tabela 61. Porównanie emisji pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w strefie miasto Kielce w roku bazowym i w roku prognozy

jednostka administracyjna	wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w 2018 roku [Mg/rok]			stopień redukcja emisji		wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku prognozy [Mg/rok]		
	PM10	PM2,5	B(a)P	PM	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
miasto Kielce	463,188	454,435	0,190	70%	80%	138,956	136,331	0,038

16.2. Strefa świętokrzyska

Analizy przeprowadzone w ramach przygotowania Programu wskazały na konieczność redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego w strefie świętokrzyskiej. Wymagana wielkość redukcji została wyznaczona na podstawie modelowania matematycznego rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Podstawowym parametrem decydującym o wielkości wymaganej redukcji była konieczność dotrzymania poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 II fazy, czyli $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dodatkowo wskazano (jako działanie długoterminowe w latach 2024-2026) większą redukcję emisji benzo(a)pirenu, która pozwoli na dotrzymania poziomu docelowego na terenie województwa świętokrzyskiego. Sposób wyznaczenia wymaganej redukcji emisji został pisany w rozdziale 7.2.2, gdzie omówiono scenariusz redukcji. Poniżej zestawiono porównanie emisji z sektora komunalno-bytowego w roku bazowym i w roku prognozy w strefie świętokrzyskiej w podziale na poszczególne powiaty (Tabela 62) oraz na gminy (Tabela 63).

Tabela 62. Porównanie emisji pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w strefie świętokrzyskiej w roku bazowym i w roku prognozy w podziale na powiaty

jednostka administracyjna	wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w 2018 roku [Mg/rok]			stopień redukcji emisji		wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w 2026 roku [Mg/rok]		
	PM10	PM2,5	B(a)P	pył	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
powiat buski	560,709	551,600	0,271	45%	75%	308,390	303,380	0,068
powiat jędrzejowski	768,612	756,152	0,373	45%	75%	422,737	415,883	0,093
powiat kazimierski	320,595	315,401	0,156	35%	56%	208,386	205,011	0,068
powiat kielecki	1 942,925	1 911,440	0,942	45%	80%	1 068,609	1 051,292	0,188
powiat konecki	684,335	673,234	0,331	39%	70%	417,444	410,673	0,099
powiat opatowski	446,605	439,359	0,216	5%	53%	424,275	417,391	0,102
powiat ostrowiecki	730,268	718,355	0,352	58%	75%	306,713	301,709	0,088
powiat pińczowski	325,424	320,143	0,158	25%	75%	244,068	240,107	0,039
powiat sandomierski	544,873	536,010	0,263	30%	50%	381,411	375,207	0,131
powiat skarżyski	464,791	457,210	0,224	36%	79%	297,466	292,615	0,047
powiat starachowicki	610,716	600,764	0,294	32%	75%	415,287	408,520	0,074
powiat staszowski	587,890	578,344	0,284	53%	73%	276,308	271,822	0,077
powiat włoszczowski	419,563	412,764	0,203	21%	60%	331,455	326,084	0,081
strefa świętokrzyska	8 407,306	8 270,777	4,066	39,3%	72%	5 102,549	5 019,693	1,194

Tabela 63. Porównanie emisji pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w gminach strefy świętokrzyskiej w roku bazowym i w roku prognozy

powiat	gmina	wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku 2018 [Mg/rok]			stopień redukcji emisji		wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku 2026 [Mg/rok]		
		PM10	PM2,5	B(a)P	pył	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
buski	Busko-Zdrój	216,823	213,300	0,104	45%	75%	119,253	117,315	0,026
	Gnojno	42,881	42,187	0,021	45%	75%	23,585	23,203	0,005
	Nowy Korczyn	47,851	47,074	0,023	45%	75%	26,318	25,891	0,006
	Pacanów	64,507	63,459	0,031	45%	75%	35,479	34,903	0,008
	Solec-Zdrój	39,426	38,784	0,019	45%	75%	21,684	21,331	0,005
	Stopnica	67,200	66,111	0,033	45%	75%	36,960	36,361	0,008
	Tuczępy	32,056	31,535	0,016	45%	75%	17,631	17,344	0,004
	Wiślica	49,964	49,150	0,024	45%	75%	27,480	27,032	0,006
jędrzejowski	Imielno	43,074	42,377	0,021	45%	75%	23,691	23,307	0,005
	Jędrzejów	211,485	208,047	0,102	45%	75%	116,317	114,426	0,026
	Małogoszcz	111,431	109,627	0,054	45%	75%	61,287	60,295	0,014
	Nagłowice	48,473	47,689	0,024	45%	75%	26,660	26,229	0,006
	Oksa	44,972	44,244	0,022	45%	75%	24,735	24,334	0,005
	Sędziszów	115,199	113,332	0,056	45%	75%	63,359	62,333	0,014
	Słupia	42,268	41,583	0,021	45%	75%	23,247	22,871	0,005
	Sobków	83,048	81,704	0,040	45%	75%	45,677	44,937	0,010
	Wodzisław	68,661	67,549	0,033	45%	75%	37,764	37,152	0,008
kazimierski	Bejsce	39,426	38,788	0,019	35%	56%	25,627	25,212	0,008
	Czarnocin	37,265	36,661	0,018	35%	56%	24,222	23,830	0,008
	Kazimierza Wielka	149,706	147,280	0,073	35%	56%	97,309	95,732	0,032
	Opatowiec	32,257	31,735	0,016	35%	56%	20,967	20,628	0,007
	Skalbmierz	61,941	60,937	0,030	35%	56%	40,261	39,609	0,013
kielecki	Bieliny	100,448	98,822	0,049	45%	80%	55,247	54,352	0,010
	Bodzentyn	108,760	106,997	0,053	45%	80%	59,818	58,848	0,011
	Chęciny	132,289	130,144	0,064	45%	80%	72,759	71,579	0,013
	Chmielnik	101,343	99,701	0,049	45%	80%	55,739	54,835	0,010
	Daleszyce	147,745	145,351	0,072	45%	80%	81,260	79,943	0,014
	Górno	140,442	138,168	0,068	45%	80%	77,243	75,992	0,014
	Łągów	67,350	66,260	0,033	45%	80%	37,043	36,443	0,007
	Łopuszno	88,232	86,804	0,043	45%	80%	48,528	47,742	0,009
	Maslów	103,301	101,628	0,050	45%	80%	56,816	55,895	0,010
	Miedziana Góra	102,375	100,715	0,050	45%	80%	56,306	55,393	0,010
	Mniów	91,665	90,181	0,044	45%	80%	50,416	49,600	0,009
	Morawica	136,867	134,646	0,066	45%	80%	75,277	74,056	0,013
	Nowa Słupia	92,884	91,379	0,045	45%	80%	51,086	50,259	0,009
	Piekoszów	160,968	158,362	0,078	45%	80%	88,533	87,099	0,016
	Pierzchnica	46,101	45,354	0,022	45%	80%	25,355	24,945	0,004
	Raków	55,115	54,222	0,027	45%	80%	30,313	29,822	0,005
	Sitkówka-Nowiny	73,065	71,881	0,035	45%	80%	40,186	39,535	0,007
	Strawczyn	104,997	103,297	0,051	45%	80%	57,748	56,813	0,010
Zagnańsk	88,976	87,528	0,043	45%	80%	48,937	48,140	0,009	
pecc	Fałków	43,779	43,070	0,021	39%	70%	26,705	26,273	0,006

powiat	gmina	wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku 2018 [Mg/rok]			stopień redukcji emisji		wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku 2026 [Mg/rok]		
		PM10	PM2,5	B(a)P	pył	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
	Gowarczów	42,932	42,237	0,021	39%	70%	26,189	25,764	0,006
	Końskie	261,067	256,823	0,126	39%	70%	159,251	156,662	0,038
	Radoszyce	87,557	86,140	0,042	39%	70%	53,410	52,545	0,013
	Ruda Maleniecka	30,399	29,906	0,015	39%	70%	18,543	18,243	0,004
	Słupia (Konecka)	32,668	32,139	0,016	39%	70%	19,927	19,605	0,005
	Smyków	37,079	36,479	0,018	39%	70%	22,618	22,252	0,005
	Stąporków	148,854	146,441	0,072	39%	70%	90,801	89,329	0,022
opatowski	Baćkowice	47,632	46,861	0,023	5%	53%	45,251	44,518	0,011
	Iwaniska	64,895	63,844	0,031	5%	53%	61,650	60,651	0,015
	Lipnik	43,351	42,648	0,021	5%	53%	41,184	40,515	0,010
	Opatów	78,173	76,899	0,038	5%	53%	74,264	73,054	0,018
	Ożarów	91,717	90,230	0,044	5%	53%	87,132	85,718	0,021
	Sadowie	34,018	33,466	0,016	5%	53%	32,317	31,792	0,008
	Tarlów	50,909	50,085	0,025	5%	53%	48,363	47,580	0,012
Wojciechowice	35,910	35,328	0,017	5%	53%	34,114	33,561	0,008	
ostrowiecki	Ostrowiec Świętokrzyski	382,888	376,622	0,184	58%	75%	160,813	158,181	0,046
	Baltów	34,076	33,524	0,017	58%	75%	14,312	14,080	0,004
	Bodzechów	98,269	96,658	0,047	58%	75%	41,273	40,597	0,012
	Ćmielów	62,906	61,886	0,030	58%	75%	26,421	25,992	0,008
	Kunów	84,711	83,337	0,041	58%	75%	35,578	35,001	0,010
	Waśniów	67,419	66,327	0,033	58%	75%	28,316	27,857	0,008
pińczowski	Działoszyce	47,418	46,650	0,023	25%	75%	35,563	34,987	0,006
	Kije	42,942	42,246	0,021	25%	75%	32,207	31,685	0,005
	Michałów	45,050	44,321	0,022	25%	75%	33,788	33,241	0,005
	Pińczów	146,383	144,000	0,071	25%	75%	109,787	108,000	0,018
	Złota	43,632	42,926	0,021	25%	75%	32,724	32,194	0,005
sandomierski	Sandomierz	110,044	108,239	0,052	30%	50%	77,031	75,767	0,026
	Dwikozy	70,067	68,930	0,034	30%	50%	49,047	48,251	0,017
	Klimontów	74,381	73,176	0,036	30%	50%	52,067	51,223	0,018
	Koprzywnica	53,595	52,725	0,026	30%	50%	37,517	36,907	0,013
	Loniów	66,355	65,279	0,032	30%	50%	46,449	45,695	0,016
	Obrazów	45,585	44,843	0,022	30%	50%	31,909	31,390	0,011
	Samborzec	56,011	55,099	0,027	30%	50%	39,208	38,569	0,013
	Wilczyce	31,743	31,228	0,015	30%	50%	22,220	21,860	0,008
	Zawichost	37,092	36,490	0,018	30%	50%	25,965	25,543	0,009
skarżyski	Skarżysko-Kamienna	222,655	219,004	0,106	36%	79%	142,499	140,163	0,022
	Bliżyn	65,523	64,459	0,032	36%	79%	41,935	41,254	0,007
	Łączna	48,752	47,962	0,024	36%	79%	31,201	30,696	0,005
	Skarżysko Kościelne	54,232	53,353	0,026	36%	79%	34,709	34,146	0,006
	Suchedniów	73,628	72,431	0,036	36%	79%	47,122	46,356	0,007
starachowicki	Starachowice	253,317	249,166	0,121	32%	75%	172,255	169,433	0,030
	Brody	92,784	91,279	0,045	32%	75%	63,093	62,070	0,011
	Mirzec	74,931	73,716	0,036	32%	75%	50,953	50,127	0,009

powiat	gmina	wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku 2018 [Mg/rok]			stopień redukcji emisji		wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza w roku 2026 [Mg/rok]		
		PM10	PM2,5	B(a)P	pył	B(a)P	PM10	PM2,5	B(a)P
	Pawłów	136,861	134,639	0,066	32%	75%	93,065	91,554	0,017
	Wąchock	52,823	51,965	0,026	32%	75%	35,920	35,336	0,006
staszowski	Bogoria	70,932	69,783	0,034	53%	73%	33,338	32,798	0,009
	Łubnice	40,375	39,721	0,020	53%	73%	18,976	18,669	0,005
	Oleśnica	29,954	29,467	0,014	53%	73%	14,078	13,850	0,004
	Osiek	74,327	73,123	0,036	53%	73%	34,934	34,368	0,010
	Połaniec	94,164	92,633	0,046	53%	73%	44,257	43,537	0,012
	Rytwiany	57,542	56,609	0,028	53%	73%	27,045	26,606	0,008
	Staszów	176,657	173,782	0,085	53%	73%	83,029	81,677	0,023
	Szydłów	43,939	43,226	0,021	53%	73%	20,651	20,316	0,006
włoszczowski	Kluczewsko	50,674	49,854	0,025	21%	60%	40,033	39,384	0,010
	Krasocin	104,185	102,498	0,051	21%	60%	82,306	80,973	0,020
	Moskorzew	26,330	25,904	0,013	21%	60%	20,801	20,464	0,005
	Radków	24,491	24,095	0,012	21%	60%	19,348	19,035	0,005
	Secemin	47,212	46,447	0,023	21%	60%	37,297	36,693	0,009
	Włoszczowa	166,672	163,967	0,081	21%	60%	131,671	129,534	0,032

17. Ocena i analiza ekonomiczna możliwych do zastosowania rozwiązań zmierzających do ograniczenia emisji prekursorów ozonu

Efektywność działań na rzecz ograniczenia stężeń ozonu w powietrzu, można szacować poprzez przeanalizowanie kosztów redukcji emisji prekursorów ozonu oraz przełożenie tej redukcji, za pomocą badań modelowych, na efekty w postaci redukcji stężeń ozonu. Należy jednak podkreślić, że proces powstawania ozonu nie zależy liniowo od emisji do powietrza prekursorów ozonu, czy ich stężeń w powietrzu. Wysokość stężeń ozonu w powietrzu w największym stopniu zależy od warunków meteorologicznych, szczególnie od usłonecznienia, co znacząco komplikuje ocenę efektywności. Możliwe jest również wystąpienie sytuacji, gdy zwiększenie emisji niektórych prekursorów ozonu powodować będzie zahamowanie procesu jego powstawania. Dlatego oceniając efektywność działań pod kątem ich kosztów i osiągniętych efektów należy brać pod uwagę, że są to analizy orientacyjne, zależne od właściwości przyjętego modelu.

Szczegółową analizę kosztów redukcji stężeń ozonu przeprowadzono w opracowaniu pn. „Ocenie i prognozie zagrożeń dla zdrowia, ludzi i ekosystemów związanych z zawartością ozonu w troposferze w skali kraju”, Część I i II, ATMOTERM 2009 (praca wykonana na zlecenie GIOŚ). W pracy tej koszty redukcji prekursorów ozonu dla poszczególnych kategorii SNAP oszacowano przy uwzględnieniu wykonanych dotąd analiz dla dyrektywy CAFE oraz obliczeń własnych w odniesieniu do warunków krajowych. Dla całej Polski koszty te zostały oszacowane na poziomie ok. 5 mld euro,

co pokazano w podziale na poszczególne kategorie SNAP oraz dla kilku prekursorów ozonu (Tabela 64).

Tabela 64. Koszty redukcji emisji prekursorów ozonu na terenie Polski według kategorii źródeł SNAP⁸²

kategoria źródeł emisji	Koszty redukcji emisji prekursorów ozonu [tys. euro]			
	NMLZO	NO _x	SO ₂	Razem
SNAP01	0,00	773 690,09	2 857 592,01	3 631 282,10
SNAP02	0,00	105 792,20	108 396,83	214 189,03
SNAP03	0,00	368 362,74	177 078,57	545 441,30
SNAP04	18 843,17	797,97	-	19 641,14
SNAP05	31 024,33	0,00	0,00	31 024,33
SNAP06	501 255,92	0,00	0,00	501 255,92
SNAP07	0,00	149 786,52	0,00	149 786,52
SNAP08	0,00	0,00	1 339,45	1 339,45
SNAP09	113,05	0,00	0,00	113,05
SNAP10	0,00	0,00	0,00	0,00
suma	551 236,47	1 398 429,52	3 144 406,86	5 094 072,84

Bezczelowe jest szacowanie kosztów dla samego województwa świętokrzyskiego, gdyż działania podejmowane tylko w skali jednego województwa nie doprowadzą do poprawy stanu jakości powietrza do poziomu wymaganego przepisami. Wynika to z faktu, że inicjacja powstawania ozonu w przyziemnej warstwie atmosfery ma charakter wielkoskalowy. Emitowane do powietrza prekursorzy ozonu przemieszczają się, często na znaczne odległości, a powstanie w wyniku przemian fotochemicznych ozonu uzależnione jest od warunków meteorologicznych, głównie od nasłonecznienia. Dlatego konieczne są działania w skali ogólnopolskiej oraz europejskiej.

W podsumowaniu raportu pn. „Ocena i prognoza zagrożeń dla zdrowia, ludzi i ekosystemów związanych z zawartością ozonu w troposferze w skali kraju” (część I), wskazano m.in., że:

- Udział zanieczyszczeń emitowanych poza obszarem Polski ma znaczący udział w kształtowaniu poziomów stężeń ozonu przyziemnego na terenie kraju i w odniesieniu do liczby dni z przekroczeniami wartości docelowej 120 µg/m³ dla najwyższej z 8-godzinnych średnich kroczących wynosi ok. 50%, a dla indeksu SOMO35⁸³ nawet ok. 80%;
- Działania związane z intensywnym wdrażaniem w Polsce nowych technologii w przemyśle mających na celu redukcję emisji prekursorów ozonu (nawet w znacznym stopniu wykraczające poza wymagania prawne) nie wyeliminują występowania negatywnego wpływu ozonu na ludzi i ekosystemy. Można zatem przypuszczać, że nie przyniosą również efektu ekologicznego współmiernego do poniesionych nakładów.

⁸² Źródło: „Ocena i prognoza zagrożeń dla zdrowia, ludzi i ekosystemów związanych z zawartością ozonu w troposferze w skali kraju”, Część I Raport syntetyczny, ATMOTERM 2009

⁸³ Wskaźnik określający narażenie ludzi na wysokie stężenia ozonu – indeks obliczany jako zakumulowana wartość przekroczeń progu 70 µg/m³ w odniesieniu do 8-godzinnej średniej kroczącej stężeń ozonu

- W stosunku do bardzo wysokich stężeń ozonu (poziom informowania oraz alarmowy), działania polegające na redukcji lokalnych emisji prekursorów ozonu będą efektywne, natomiast w stosunku do wskaźników charakteryzujących niższe stężenia (70-120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), stosowane powinny być działania w skali całej Europy i w skali globalnej.

W celu dokonania pełnej analizy należy oszacować również zyski z proponowanych działań. Efekty wymierne ocenić można na podstawie rachunku kosztów zewnętrznych jako wydatki i straty, których uniknięto. Koszty zewnętrzne zależą nie tylko od stężeń zanieczyszczeń, ale również od charakterystyki obszaru, na którym występują, a w tym liczby i struktury mieszkańców dotkniętych ponadnormatywnymi stężeniami, kosztów leczenia, struktury budynków itp. Trudno jest też wyodrębnić koszty zewnętrzne dla poszczególnych zanieczyszczeń. Dlatego powinny być liczone kompleksowo, indywidualnie dla poszczególnych obszarów, w przybliżeniu mogłyby być orientacyjnie określone dla obszarów podobnych.

Dla obszaru Polski nie wykonywano analiz kosztów zewnętrznych dedykowanych dla ozonu. W kraju koszty zewnętrzne ocenia się odnosząc je do pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Znane są przykłady analiz dotyczących ozonu wykonywanych dla ocen różnych polityk w innych krajach oraz na zlecenie Komisji Europejskiej. Przykładem mogą być projekty NEEDS (New Energy Externalities Development for Sustainability) i CASES (Cost Assessment for Sustainable Energy Systems⁸⁴). Szczególnie interesujące są wyniki drugiego projektu. W analizach brane są pod uwagę: nagłe przypadki śmiertelne, trudności z oddychaniem wymagające hospitalizacji, ataki astmy, ograniczenie aktywności, koszty lekarstw itp.

Według cytowanego wyżej opracowania dla GIOŚ oszacowano, że różnica pomiędzy kosztami zewnętrznymi dla lat 2006-2020, wyliczonymi dla wszystkich zanieczyszczeń powietrza, a koniecznymi do poniesienia kosztami działań wynosi ok. 12 mld euro. Tak duże efekty redukcji emisji zanieczyszczeń wskazują na wysoką opłacalność podejmowanych działań. Należy jednak do wyceny podchodzić ostrożnie, biorąc pod uwagę wyżej wymienione zastrzeżenia. Ponadto należy zauważyć, że nakłady niezbędne na działania w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń są bardzo wysokie, niewspółmierne do możliwości kraju.

Powyższe rozważania wskazują, że w sytuacji województwa świętokrzyskiego, biorąc pod uwagę wszystkie źródła zanieczyszczeń, nieuzasadnione jest podejmowanie działań tylko z powodu zanieczyszczenia ozonem, gdyż pociągałoby to niewspółmierne koszty do istniejących możliwości osiągnięcia efektu ekologicznego. W celu poprawy istniejącego stanu zanieczyszczenia powietrza ozonem, konieczne jest podejmowanie działań na poziomie krajowym oraz ogólnoeuropejskim. Również na poziomie krajowym celowe byłoby przeprowadzenie analizy kosztów zewnętrznych. Wyniki takich badań służyć mogą do uzasadnienia opłacalności wszystkich działań, wyboru wariantów strategii rozwojowych i uzyskania ich akceptacji przez społeczeństwo.

⁸⁴ www.feem-project.net/cases/download_deliverables.php

18. Szacunkowy czas potrzebny na osiągnięcie celów Programu

Analizę jakości powietrza w niniejszym Programie wykonano przyjmując za rok prognozy 2026 jako narzucony przez Unię Europejską czas na realizację działań naprawczych. Wszystkie działania naprawcze podzielić można ze względu na czas realizacji na:

- krótkookresowe – do jednego roku na realizację,
- średniookresowe – 2-4 lat, czyli do 2024 roku,
- długookresowe – 4-6 lat, czyli realizowane do 2026 roku.

Działania w celu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia są ściśle powiązane z działaniami wskazanym w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} II fazy, obowiązującego od 2020 roku. Oszacowano, że w celu osiągnięcia tego poziomu konieczna będzie wymiana ok. 90 tys. starych kotłów na paliwa stałe w całym województwie świętokrzyskim.

Analiza jakości powietrza dla roku prognozy wskazuje, iż dotrzymanie poziomu docelowego benzo(a)pirenu nie będzie możliwe w przypadku realizowania działań tylko w strefach województwa świętokrzyskiego w okresie do 2026 roku. Wysoki poziom tła regionalnego wymaga podejmowania działań międzyregionalnych i na poziomie krajowym, w celu ograniczenia emisji tego zanieczyszczenia, przede wszystkim z sektora komunalno-bytowego. Koszty ograniczenia emisji benzo(a)pirenu do poziomu pozwalającego na dotrzymanie poziomu docelowego oszacowano na ok. 10,1 mld zł. Wymagałoby to wymiany lub likwidacji ponad 180 tys. kotłów na terenie województwa świętokrzyskiego.

Realizacja działań w celu dotrzymania poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} powinna być prowadzona do 2026 roku. Wówczas możliwe jest osiągnięcie wyznaczonych celów Programu w zakresie jakości powietrza.

19. Działania naprawcze, które nie zostały wytypowane do wdrożenia

---

W wyniku analiz modelowych oraz społeczno-ekonomicznych, część działań umożliwiających obniżenie emisji substancji do powietrza nie zostało wytypowanych do wdrożenia.

Całkowity zakaz stosowania paliw stałych

Nie proponowano wprowadzenia całkowitego zakazu stosowania paliw stałych do celów grzewczych w indywidualnych systemach grzewczych ze względów społecznych oraz technicznych. W wielu gminach brak jest możliwości technicznych, gdyż nie ma dostępu

do sieci ciepłowniczej lub gazowej. Ograniczenia dla nowych budynków określa natomiast projekt uchwały, o której mowa z art. 96 ustawy POŚ.

Strefy ograniczonej emisji komunikacyjnej

Wprowadzenie strefy ograniczonej emisji komunikacyjnej zostało odrzucone, ponieważ przeprowadzone modelowanie matematyczne i jego analiza wskazały, że odpowiedzialność transportu drogowego za przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 ma charakter lokalny, a jego odpowiedzialność za przekroczenia poziomu dopuszczalnego PM2,5 jest niewielka.

20. Analiza dokumentów, materiałów i publikacji wykorzystanych do opracowania Programu

---

W toku prac nad niniejszym Programem poddano analizie szereg dokumentów o charakterze strategicznym oraz polityk, planów i programów realizowanych na poziomie kraju, województwa, powiatów i poszczególnych gmin województwa świętokrzyskiego. Wymienić tu należy, m.in.:

- studia zagospodarowania przestrzennego,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- plany i projekty planów zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną oraz paliwa gazowe,
- plany gospodarki niskoemisyjnej,
- programy ochrony środowiska,
- wieloletnie plany inwestycyjne,
- sprawozdania z realizacji dotychczas obowiązującego Programu ochrony powietrza,
- inne lokalne strategie i dokumenty.

Ponadto wykorzystano różnego rodzaju publikacje, badania i dane, których wykaz zamieszczono w rozdziale 22. Korzystano również z pozwoleń zintegrowanych i decyzji o emisji dopuszczalnej, które posłużyły do określenia parametrów technicznych wprowadzania emisji do powietrza oraz porównania wyznaczonej emisji dopuszczalnej z rzeczywistością i ze standardami emisyjnymi. Wyniki przeprowadzonej analizy pozwalają stwierdzić, że zakłady zlokalizowane na terenie strefy dotrzymują standardów emisyjnych i wyznaczonych emisji dopuszczalnych.

Wymienione rodzaje dokumentów pomagały we wskazaniu działań naprawczych prowadzących do osiągnięcia wymaganych prawem standardów jakości powietrza.

W celu przygotowania i weryfikacji bazy emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł przemysłowych i energetycznych oraz emisji niezorganizowanej z wyrobisk i zakładów przeróbki kruszyw wykorzystano:

- pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza – służyły do określenia parametrów wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza oraz sprawdzenia, czy dotrzymywane są wyznaczone emisje dopuszczalne;
- wykazy rodzajów i ilości substancji wprowadzanych do powietrza, sporządzanych w ramach systemu opłat za korzystanie ze środowiska – do weryfikacji danych o wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza;
- informacje o technikach i technologiach dotyczących ograniczania wprowadzania substancji do powietrza – wykorzystano do wskazania możliwych sposobów ograniczenia pylenia z obszarów zakładów przeróbki kruszyw.

Nie wykorzystano rejestrów znajdujących się w Krajowym Rejestrze Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, ponieważ pozyskano dokładne (w wyższej rozdzielczości) dane o emisji zanieczyszczeń do powietrza z Centralnej Bazy Emisji prowadzonej przez KOBIZE.

Analiza wybranych raportów oddziaływania przedsięwzięć na środowisko wskazała, że nacisk w nich położony jest głównie na ochronę przyrody i terenów cennych przyrodniczo, np. Natura 2000. Nie przykłada się natomiast tak wielkiej wagi do problemów jakości powietrza oraz prewencyjnego ograniczania oddziaływania na jakość powietrza.

IV. ZAŁĄCZNIKI

21. Opiniowanie projektu Programu i proces konsultacji

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego jako organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, zgodnie z art. 39 ust. 1, art. 40 i 41 ustawy OOS w dniu 20 września 2019 roku podał do publicznej wiadomości informację o:

- przystąpieniu do opracowywania projektu Programu ochrony powietrza oraz o jego przedmiocie,
- możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu,
- możliwości składania uwag i wniosków,
- sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 21 dniowy termin ich składania.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 i art. 91 ust. 1, 2, 5 i 6 ustawy Prawo ochrony środowiska w dniu ..... roku uchwałą nr ..... Zarząd Województwa Świętokrzyskiego przyjął projekt Uchwały Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych” oraz skierował go do właściwych wójtów, burmistrzów, prezydentów i starostów, celem opiniowania oraz zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa, poddaniu opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach i Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Zgodnie z art. 91 ust. 6 ww. ustawy wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta byli zobowiązani do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu Programu. W przypadku niewydania opinii zgodnie z art. 91 pkt. 2a uważa się, że projekt POP został zaakceptowany.

Projekty obu dokumentów zostały umieszczone również na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

Informacja o konsultacjach społecznych została umieszczona na stronach Urzędu Marszałkowskiego w dniu ..... roku z możliwością składania uwag i wniosków do dnia ..... roku.

.....

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzono ..... spotkania konsultacyjne:

- w dniu ..... roku od godz. .... w .....

W trakcie okresu opiniowania i konsultacji społecznych wpłynęły uwagi i opinie dotyczące opracowywanych dokumentów. Pozytywną opinię dotyczącą Programu otrzymano z ..... gmin i starostw. Otrzymano również uwagi z ..... gmin bez opinii, a także ..... opinię negatywną. Sumarycznie przeanalizowano ..... uwag zgłoszonych przez ..... jednostek. Z tego uwzględnionych całkowicie lub częściowo zostało ....., a nieuwzględnionych zostało ..... uwag.

Uzyskano również pozytywne opinie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach oraz Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

22. Wykaz literatury i źródeł

- 1) Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2013, WIOŚ 2014
- 2) Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014, WIOŚ 2015
- 3) Ocena jakości powietrza dla województwa świętokrzyskiego w roku 2015, WIOŚ 2016
- 4) Ocena jakości powietrza dla województwa świętokrzyskiego w roku 2016, WIOŚ 2017
- 5) Ocena jakości powietrza dla województwa świętokrzyskiego w roku 2017, WIOŚ 2018
- 6) Roczna ocena jakości powietrza dla województwa świętokrzyskiego, raport wojewódzki za rok 2018, GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu w Kielcach 2019
- 7) Efektywne i przyjazne środowisku źródła ciepła – ograniczenie niskiej emisji Poradnik - K. Kubica 2007 r.
- 8) Badania stężeń PM dla potrzeb oceny zagrożenia zdrowia chorobami układu sercowo naczyniowego i oddechowego narażenia - Krzysztof Klejnowski, Andrzej Krasa, Wioletta Rogula, Jadwiga Błaszczuk, Patrycja Rogula Sieć Naukowa „Środowisko a Zdrowie” 2007
- 9) Zanieczyszczenia powietrza a choroby układu oddechowego dr n. med. Wojciech Lubiński, dr inż. Artur Badyda
- 10) EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook. European Environment Agency, Copenhagen 2013
- 11) A User's Guide for the CALPUFF Dispersion Model (Version 5). Earth Tech, Inc. 196 Baker Avenue, Concord, MA 01742. SCIRE J.S., STRIMAITIS D.G., YAMARTINO R. J. 2000

- 12) Analiza stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10 i PM2.5 z uwzględnieniem składu chemicznego pyłu, w tym metali ciężkich i WWA Raport końcowy, Warszawa 2008 r.,
- 13) Prognoza zapotrzebowania na paliwa i energię do 2030 roku Załącznik 2. do „Polityki energetycznej Polski do 2030 roku” Ministerstwo Gospodarki 2009 r.
- 14) Informacje przygotowane przez urzędy gmin, miast i starostwa powiatowe województwa świętokrzyskiego
- 15) Ocena i prognoza zagrożeń dla zdrowia, ludzi i ekosystemów związanych z zawartością ozonu w troposferze w skali kraju, Część I Raport syntetyczny, ATMOTERM 2009
- 16) Wyniki pomiarów substancji w powietrzu za lata 2010-2014 wykonywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach
- 17) Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku
- 18) Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego za lata 2014-2020.
- 19) Prognoza stężeń pyłu PM10 i PM2,5 dla lat 2020 i 2025 oraz określenie tła zanieczyszczeń dla okresu 2016-2020, ATMOTERM S.A. 2016
- 20) Ekspertyza naukowa pn. „Opracowanie programu obliczeniowego do wyznaczania emisji drogowej tlenku węgla, węglowodorów, niemetanowych lotnych związków organicznych, tlenków azotu, cząstek stałych, tlenków siarki oraz benzenu dla skumulowanych kategorii pojazdów: samochodów osobowych, lekkich samochodów ciężarowych (dostawczych) oraz samochodów ciężarowych i autobusów dla lat bilansowania: 2014, 2015, 2020, 2025, 2030, 2035 i 2040”; prof. Zdzisław Chłopek, 2016
- 21) „Raport z szacowania na podstawie pomiarów wskaźników emisji podstawowych zanieczyszczeń powietrza emitowanych z indywidualnych źródeł ciepła” – Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla, Zabrze, 2017

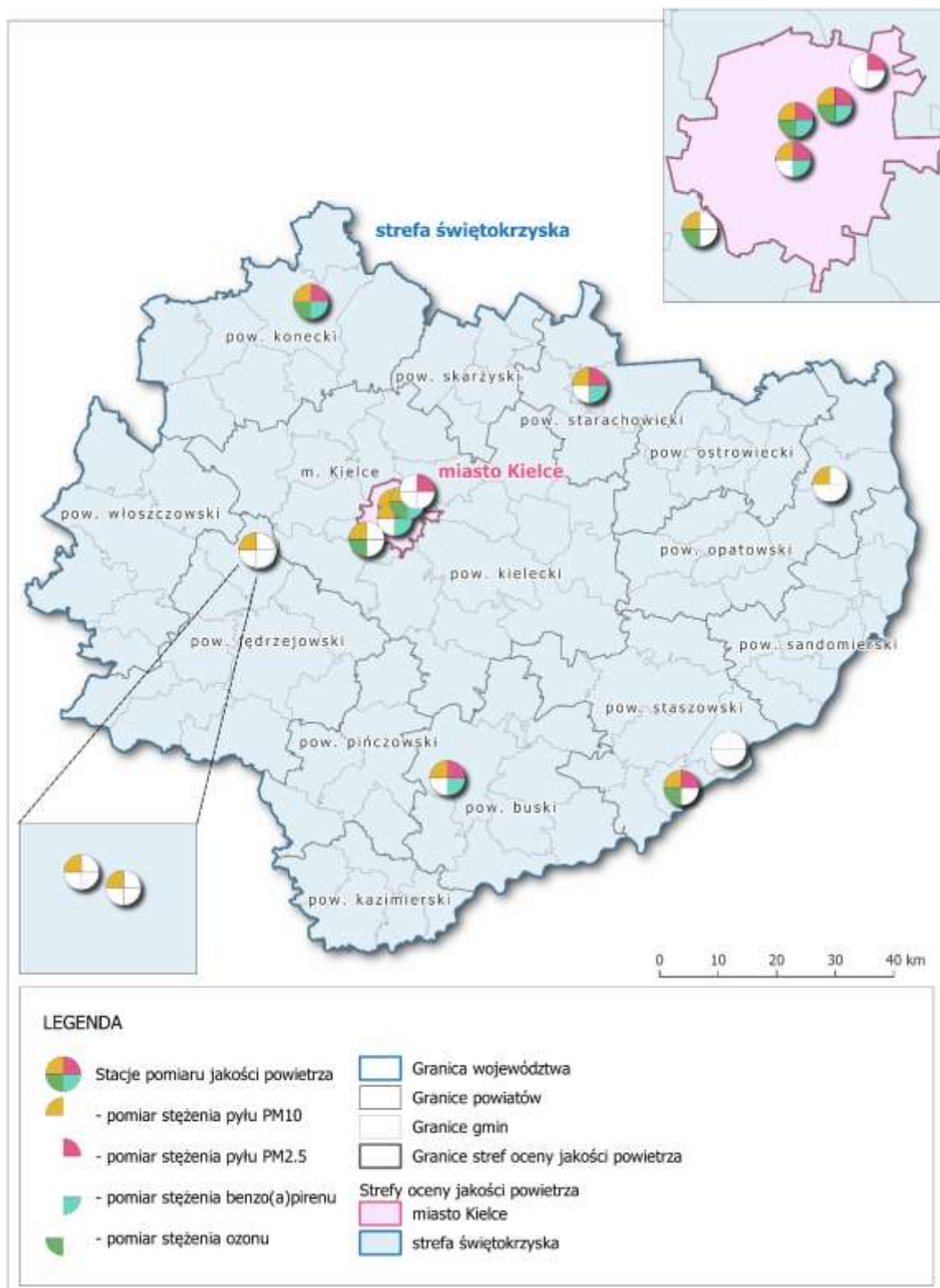
23. Załączniki graficzne

23.1. Podział administracyjny stref objętych Programem

Rysunek 29. Podział administracyjny stref województwa świętokrzyskiego

23.2. Lokalizacja punktów pomiarowych

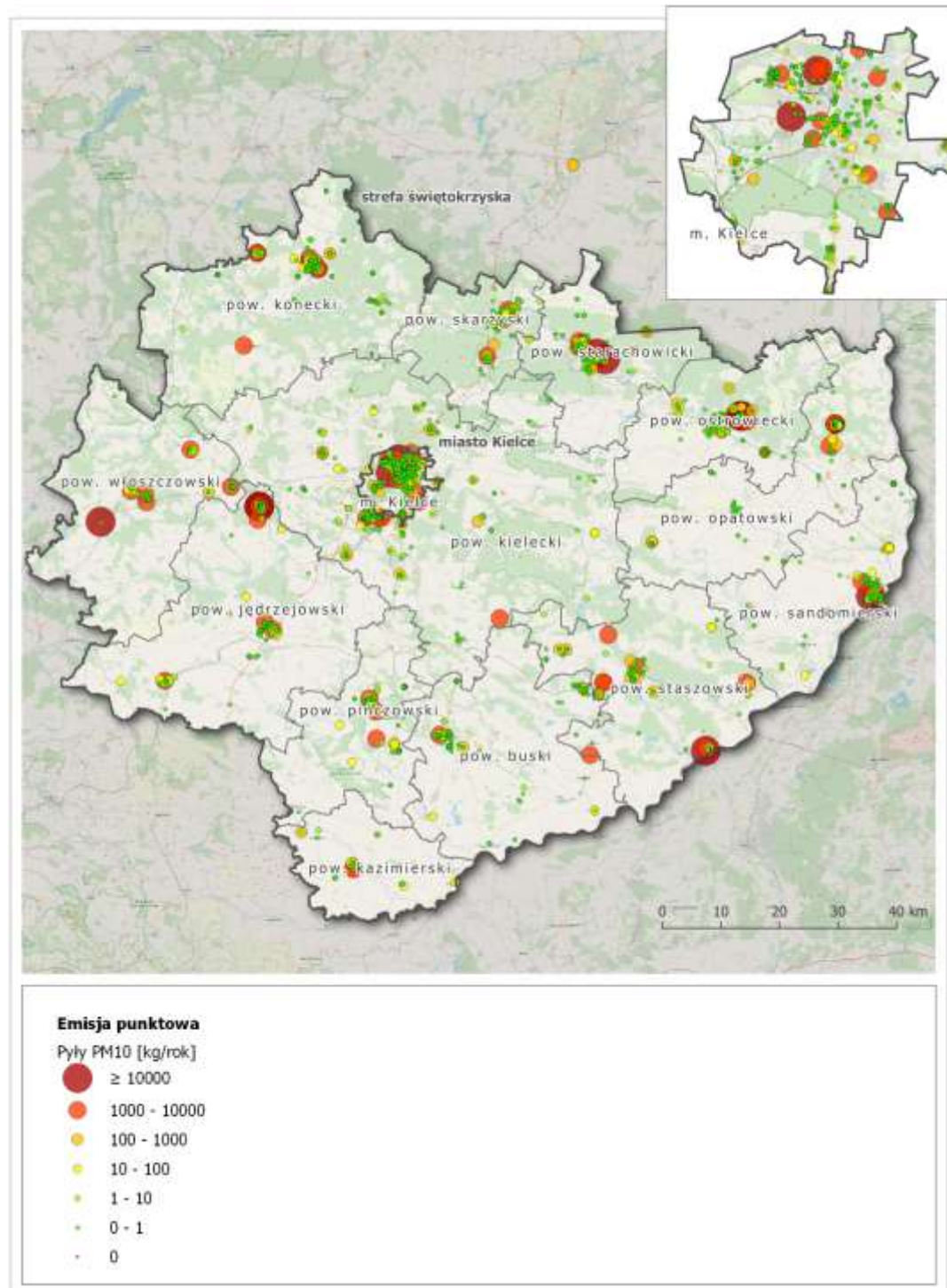

Rysunek 30. Lokalizacja punktów pomiarowych w województwie świętokrzyskim⁸⁵

⁸⁵ źródło: opracowanie własne na podstawie danych PMŚ

23.3. Rozmieszczenie źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza

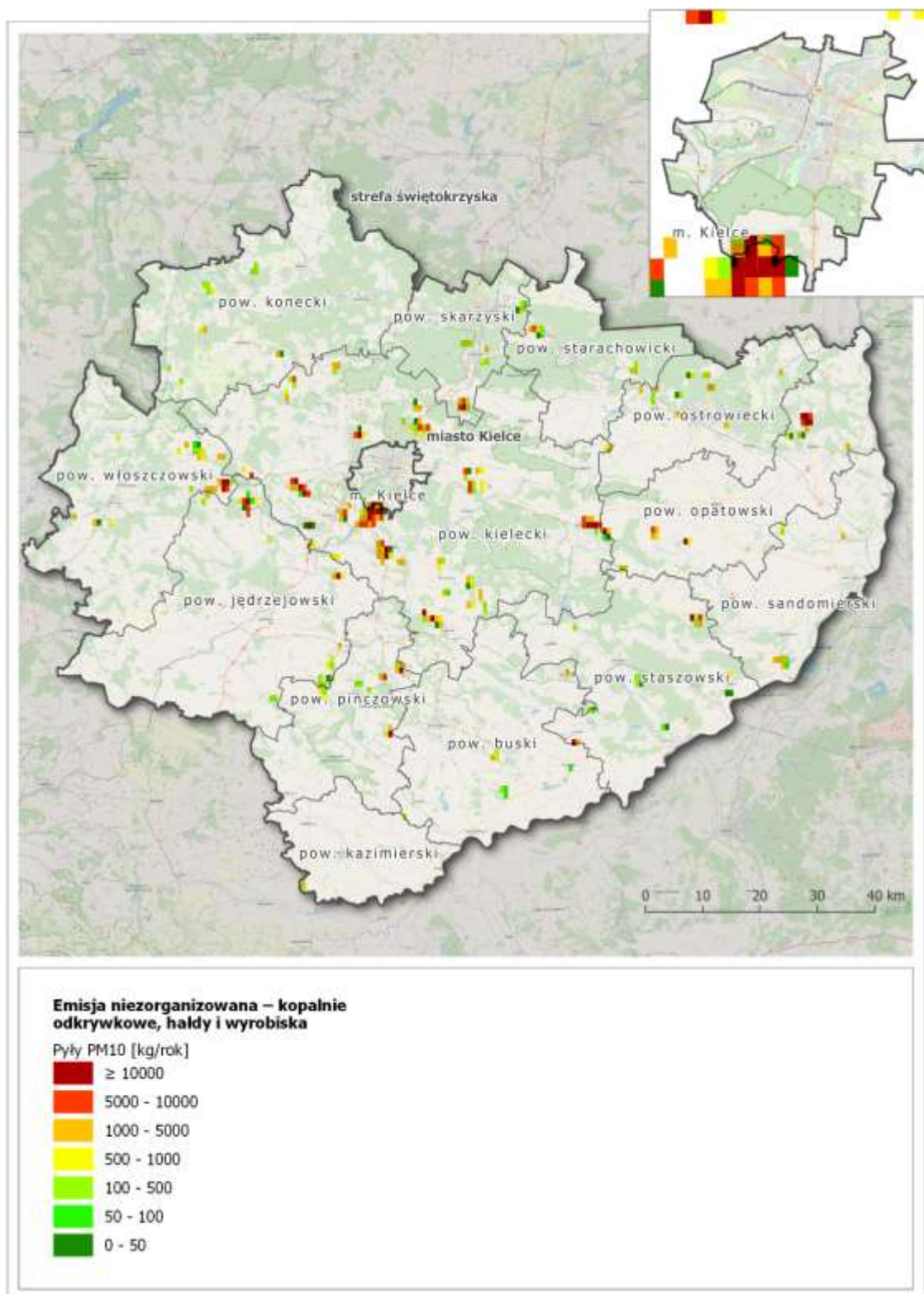
23.3.1. Źródła emisji pyłu zawieszonego PM10

Rysunek 31. Emisja pyłu zawieszonego PM10 ze źródeł przemysłowych i energetycznych⁸⁶

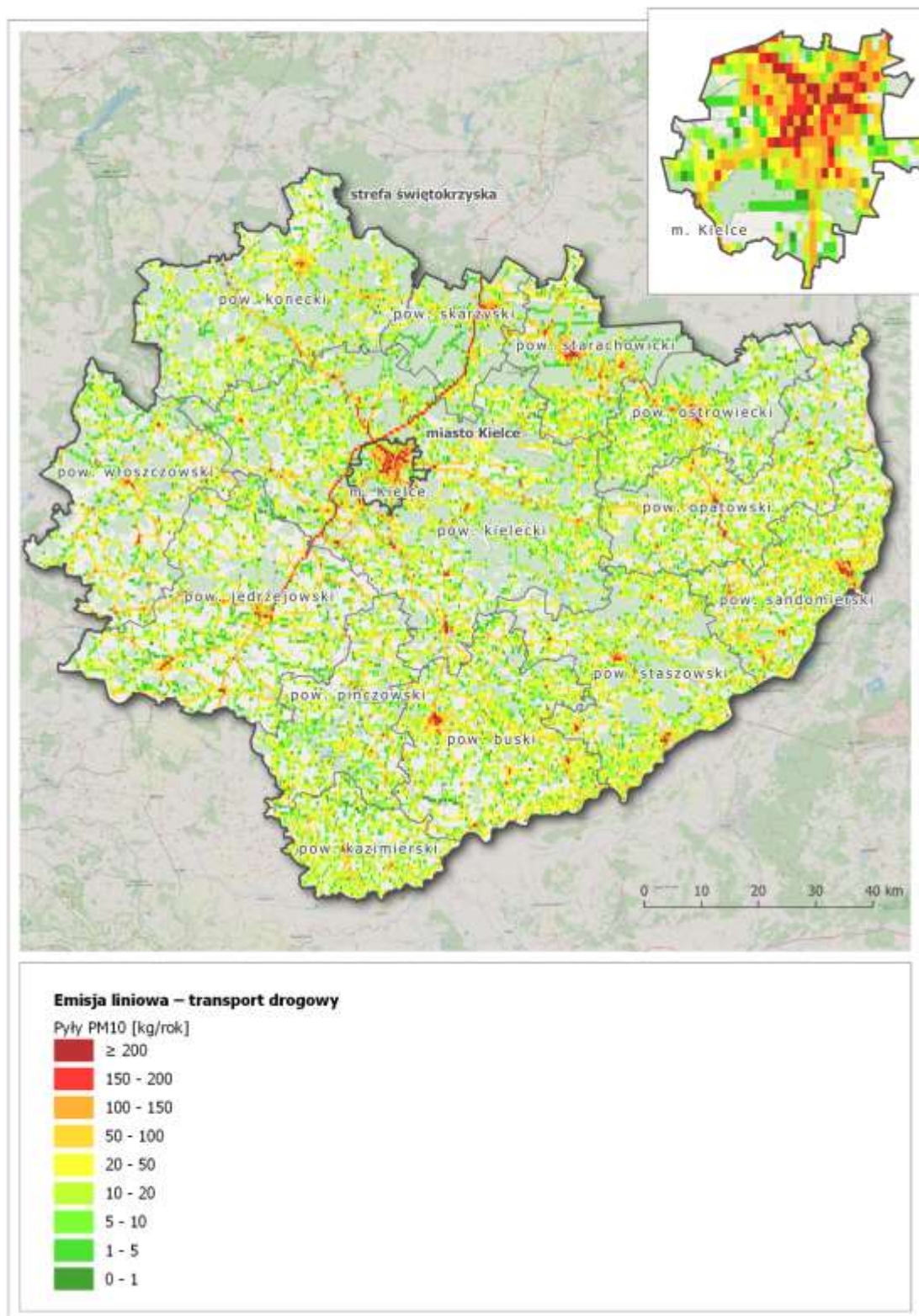
⁸⁶ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 32. Emisja pyłu zawieszonego PM10 ze źródeł niezorganizowanych (kopalnie kruszyw)⁸⁷

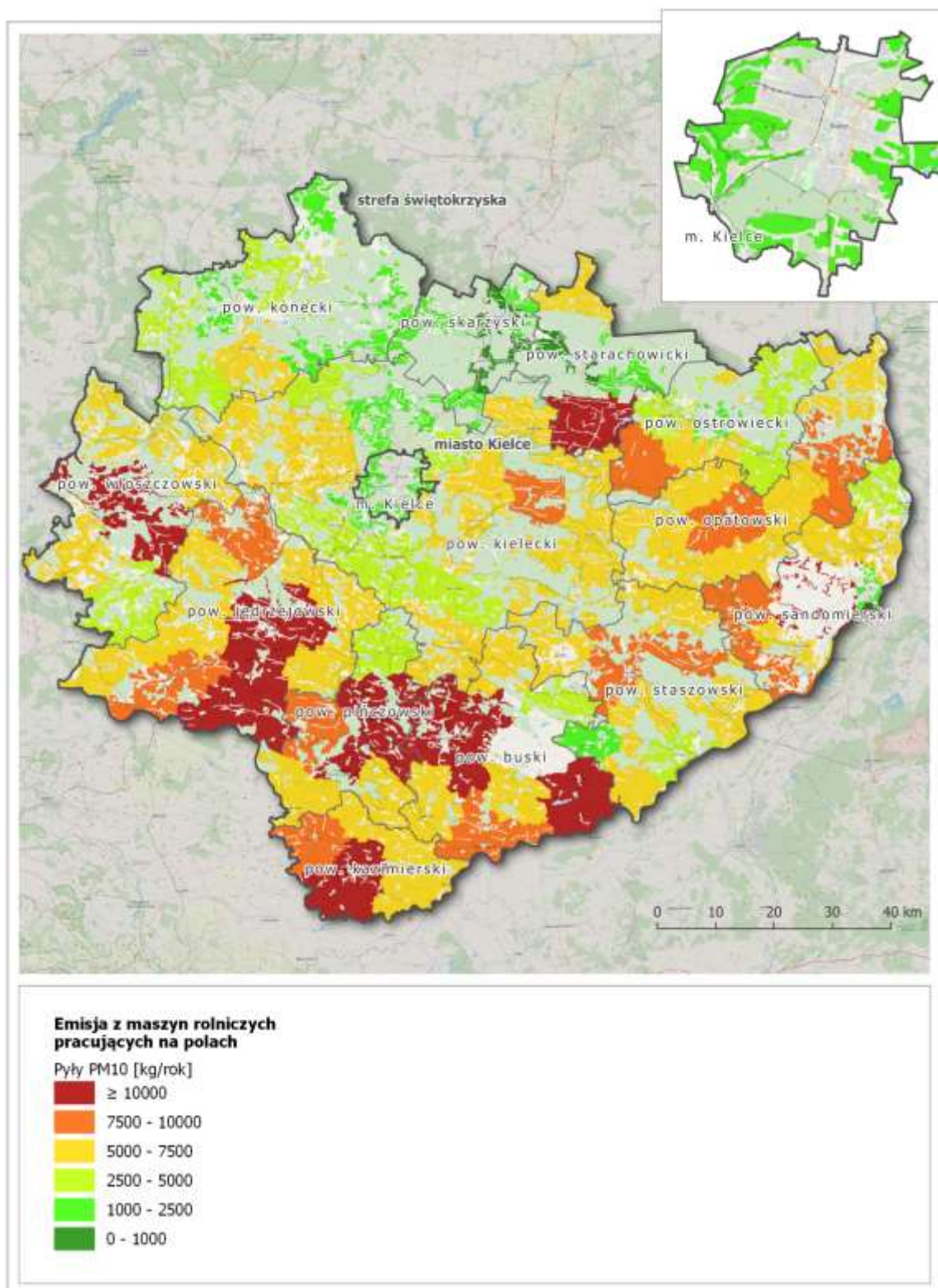
⁸⁷ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 33. Emisja pyłu zawieszonego PM10 z transportu drogowego⁸⁸

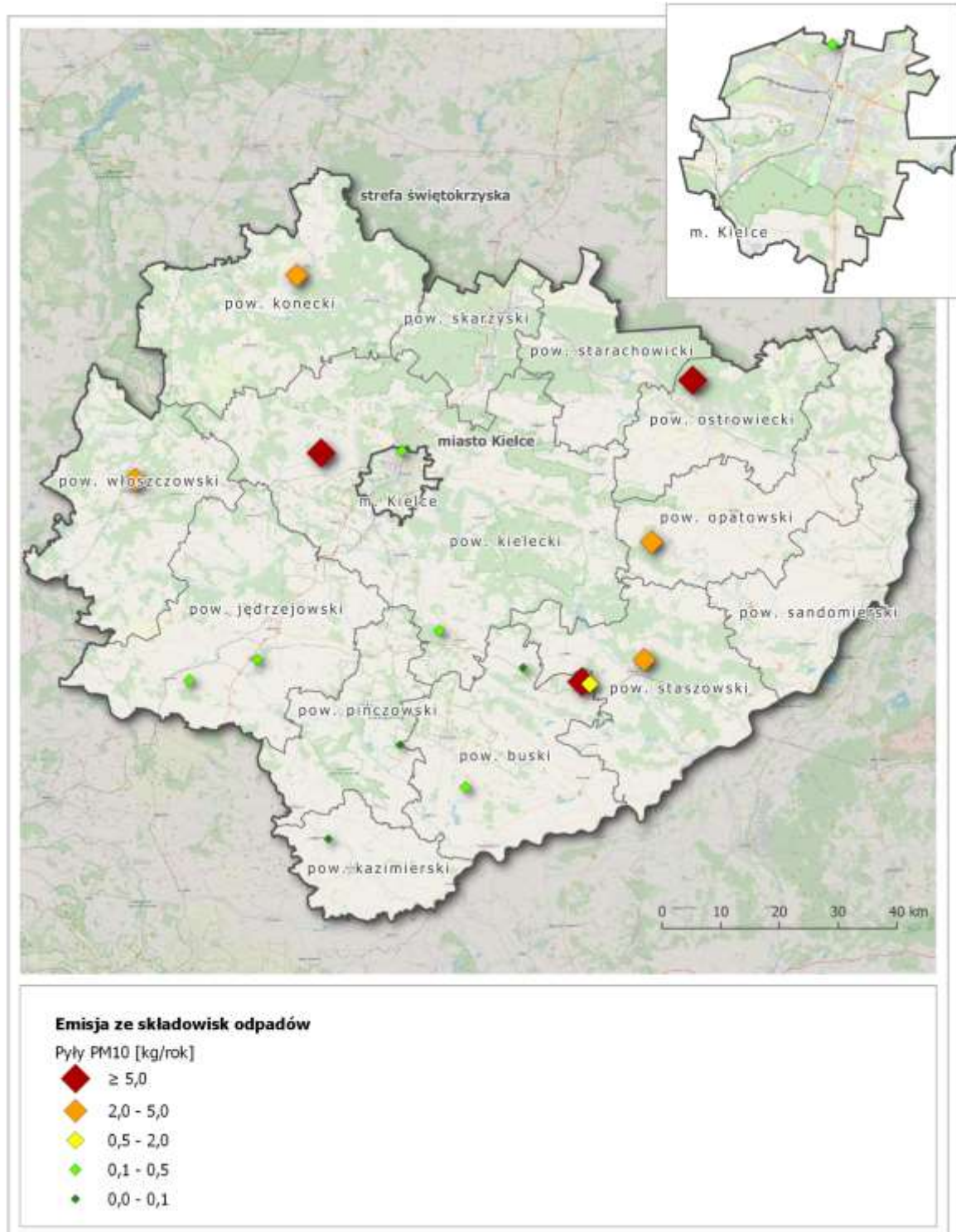
⁸⁸ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 34. Emisja pyłu zawieszonego PM10 z maszyn rolniczych⁸⁹

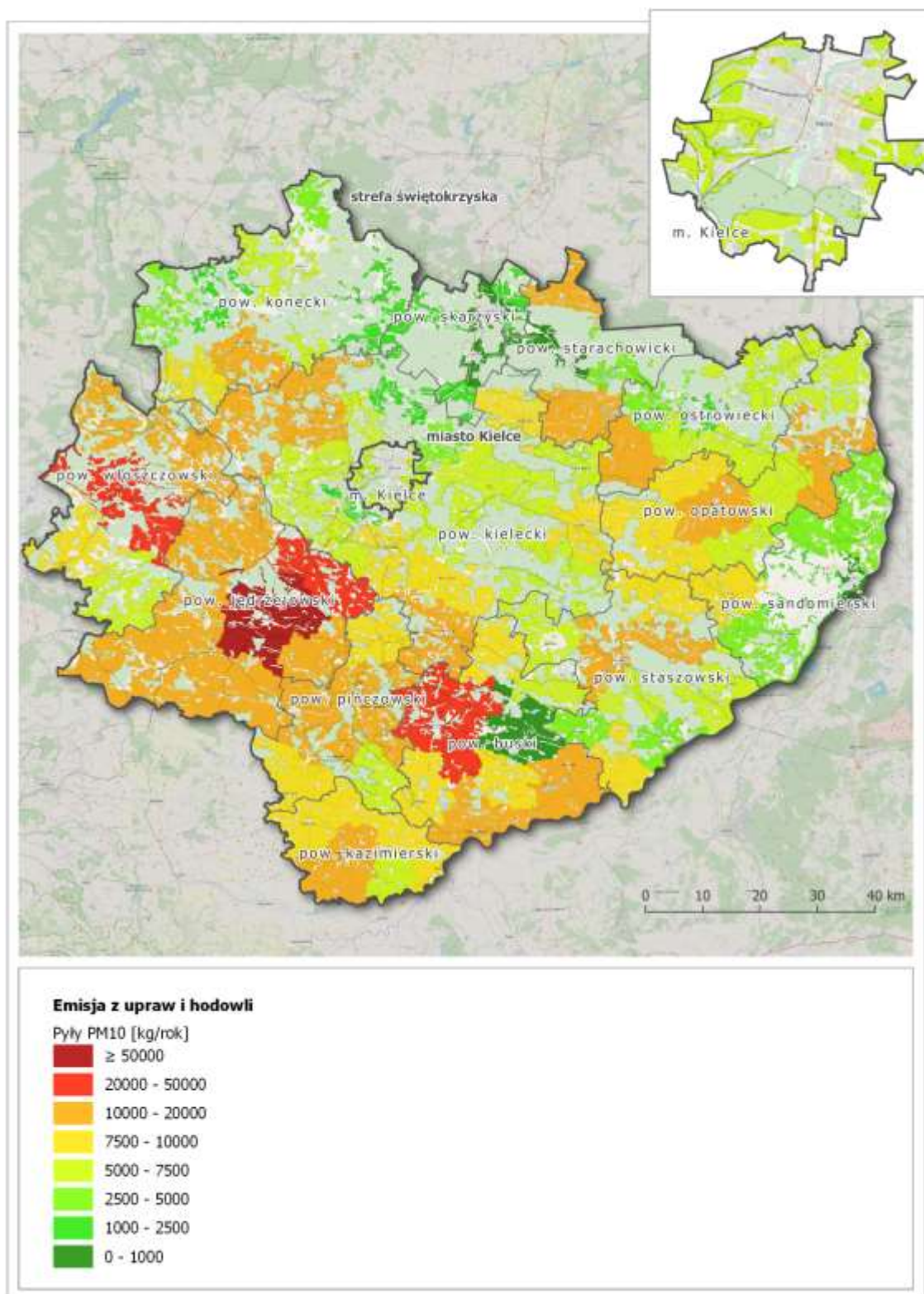
⁸⁹ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 35. Emisja pyłu zawieszonego PM10 ze składowisk odpadów⁹⁰

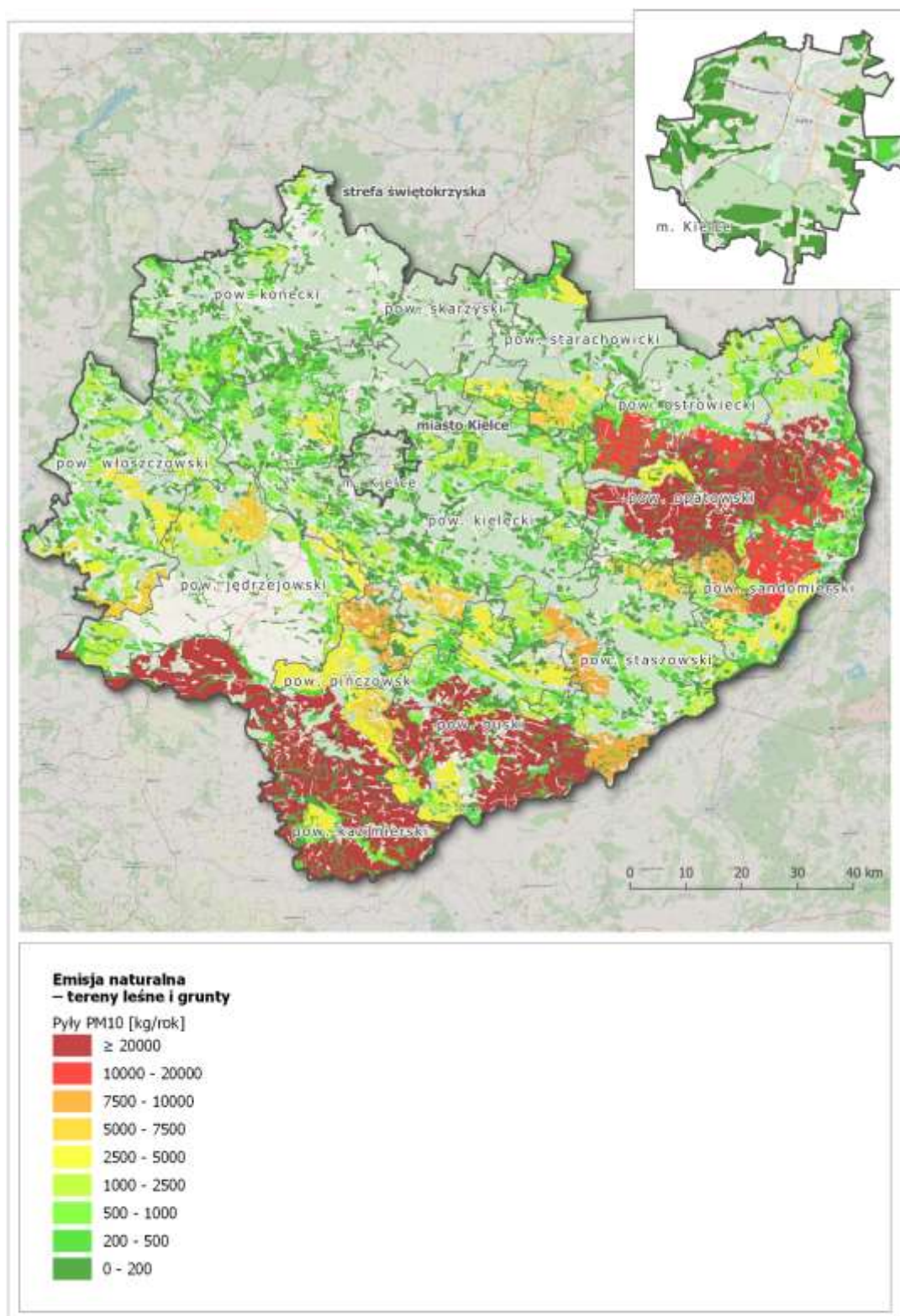
⁹⁰ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 36. Emisja pyłu zawieszonego PM10 ze źródeł rolniczych (uprawy i hodowla)⁹¹

⁹¹ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

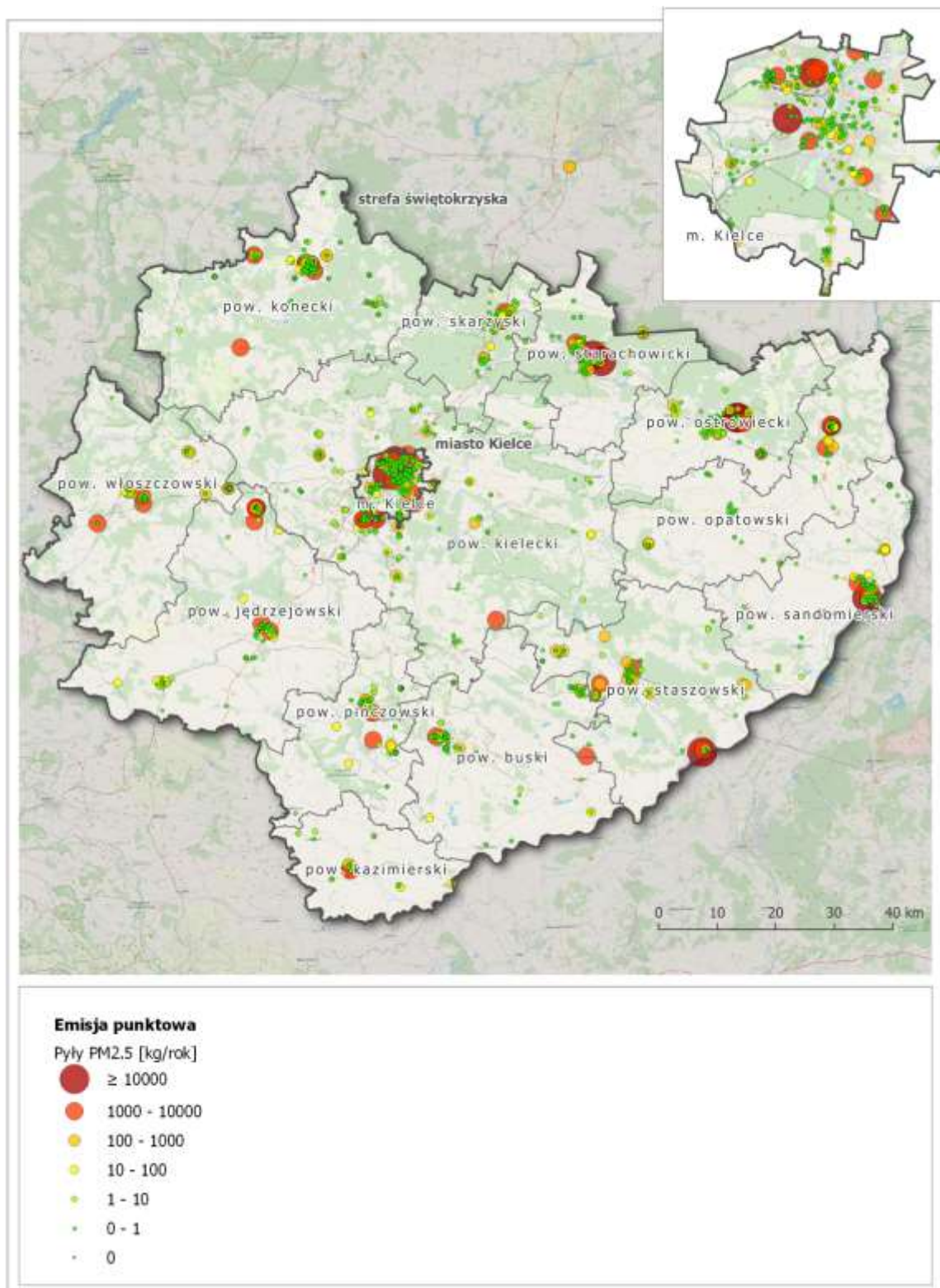

Rysunek 37. Emisja naturalna pyłu zawieszonego PM10 z terenów leśnych i gruntów⁹²

⁹² źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

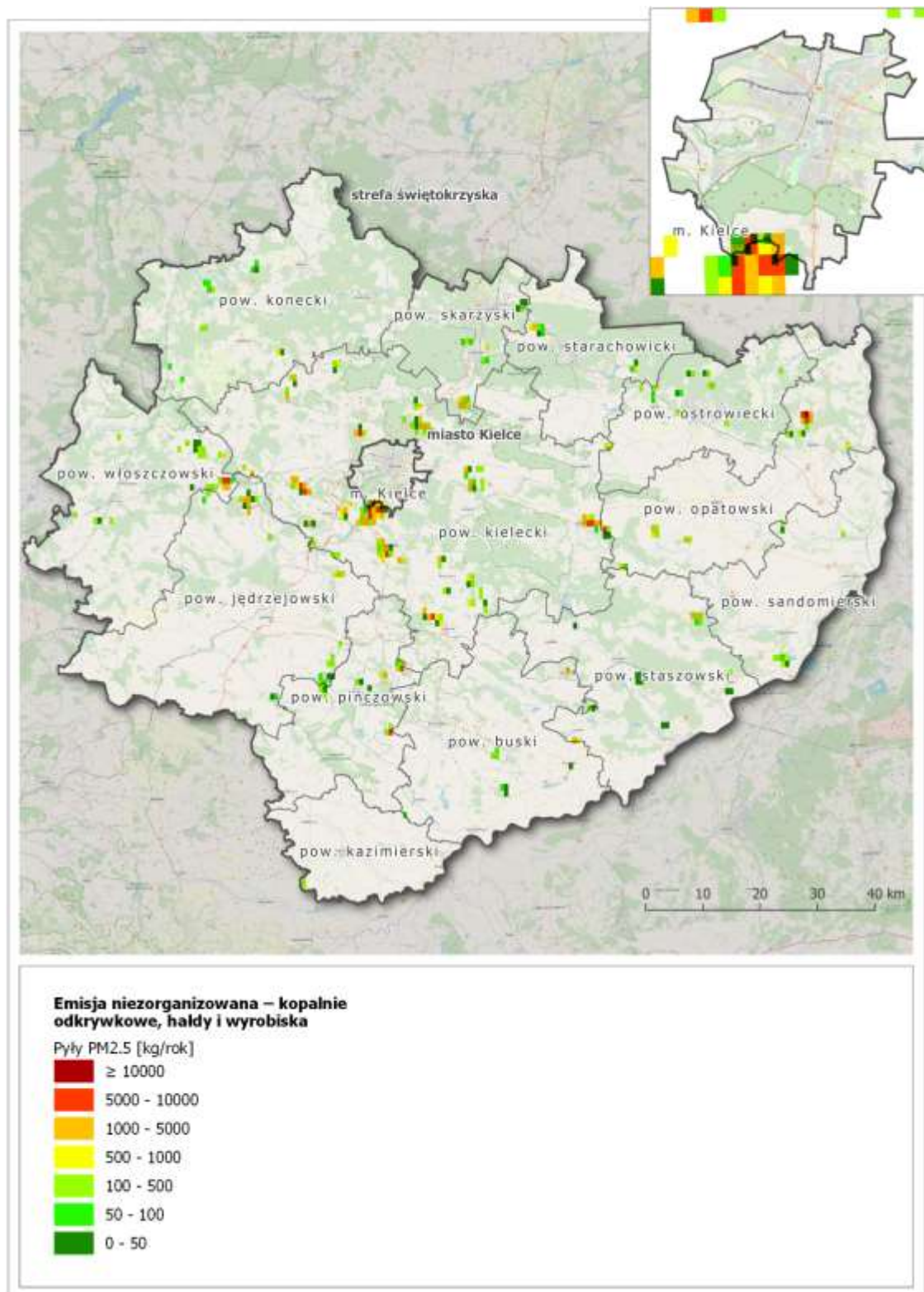

23.3.2. Źródła emisji pyłu zawieszonego PM_{2,5}

Rysunek 38. Emisja pyłu zawieszonego PM_{2,5} ze źródeł przemysłowych i energetycznych⁹³

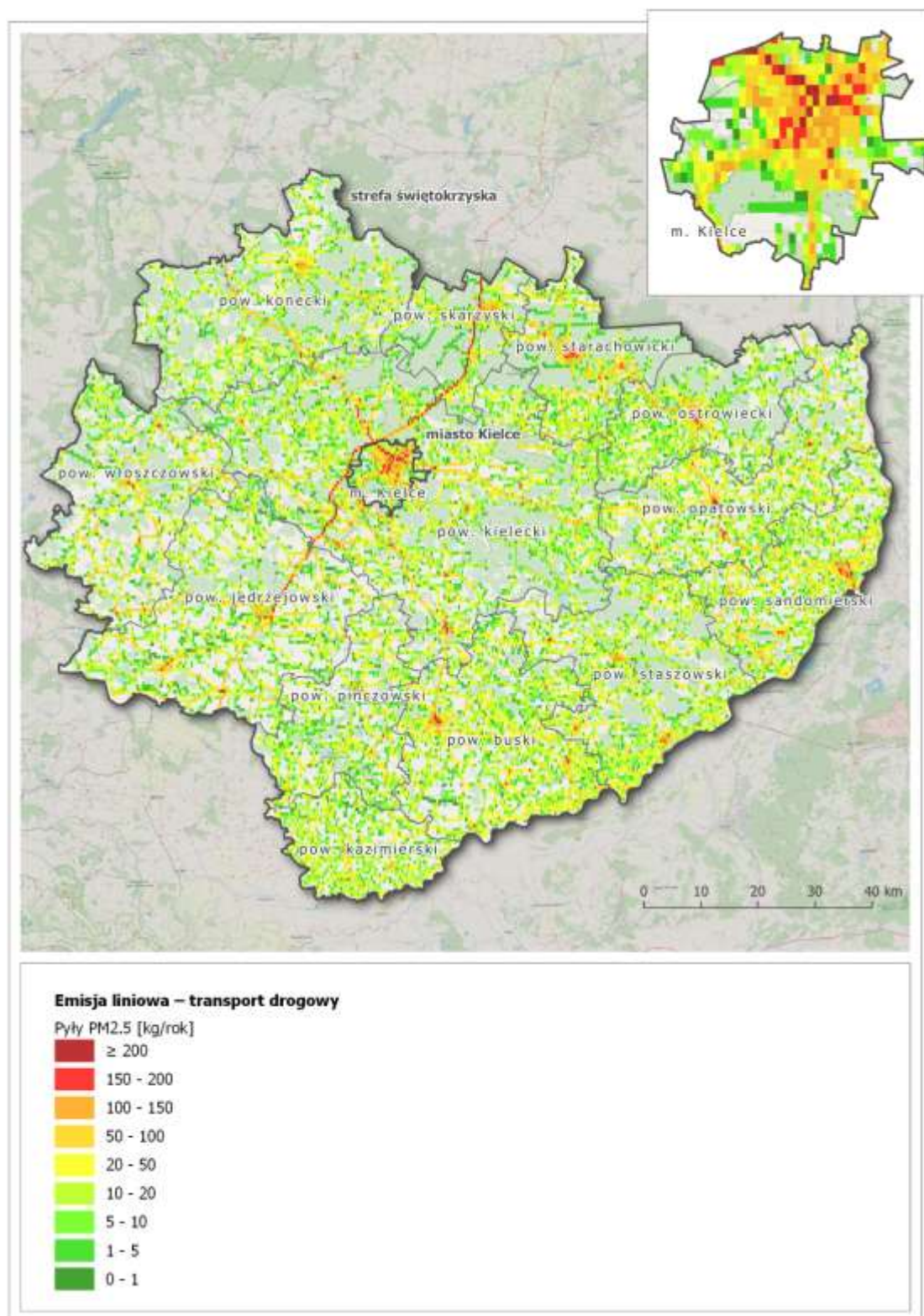
⁹³ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 39. Emisja pyłu zawieszonego PM_{2,5} ze źródeł niezorganizowanych (kopalnie kruszyw, wyrobiska itp.)⁹⁴

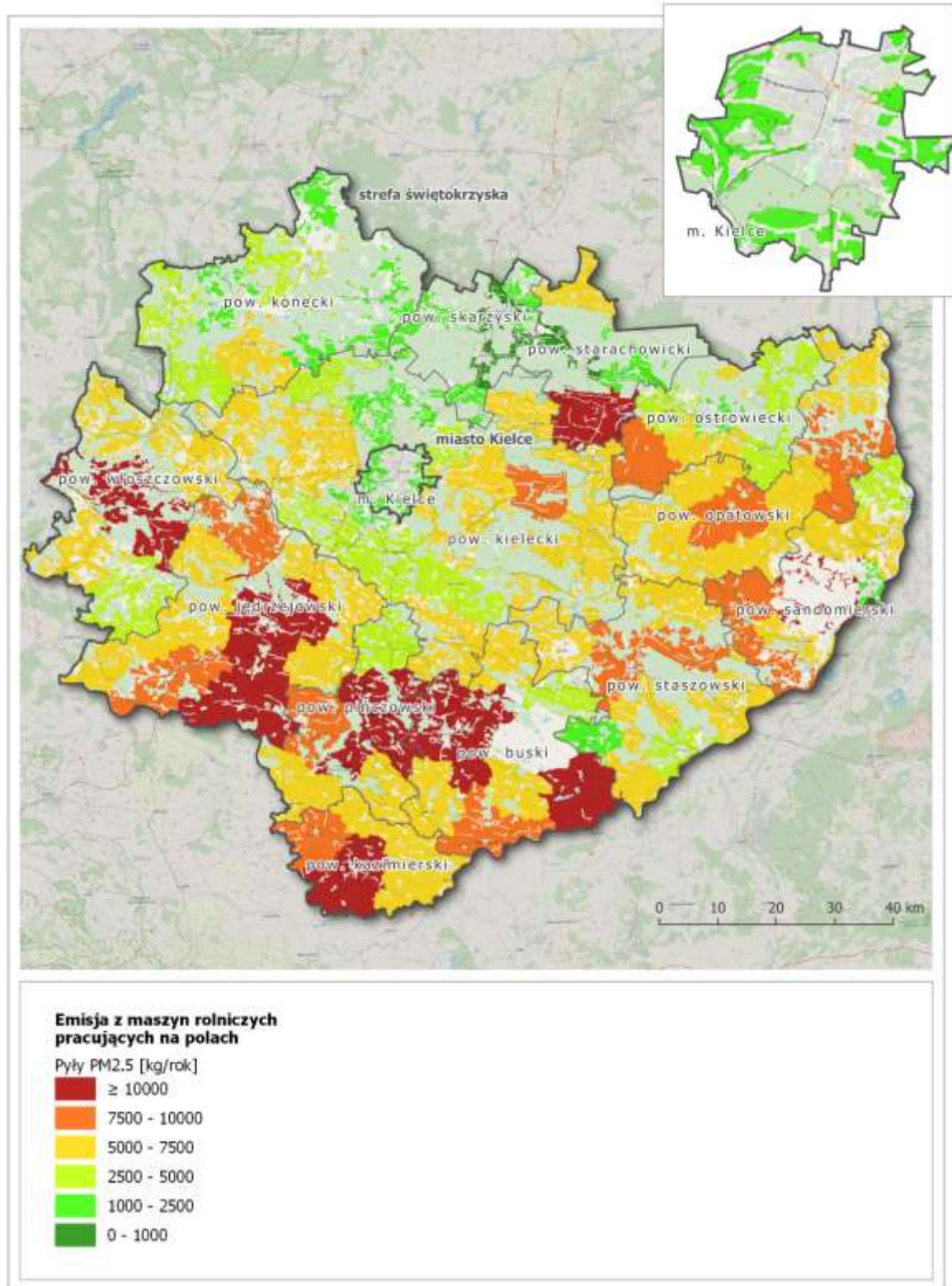
⁹⁴ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 40. Emisja pyłu zawieszonego PM_{2,5} z transportu drogowego⁹⁵

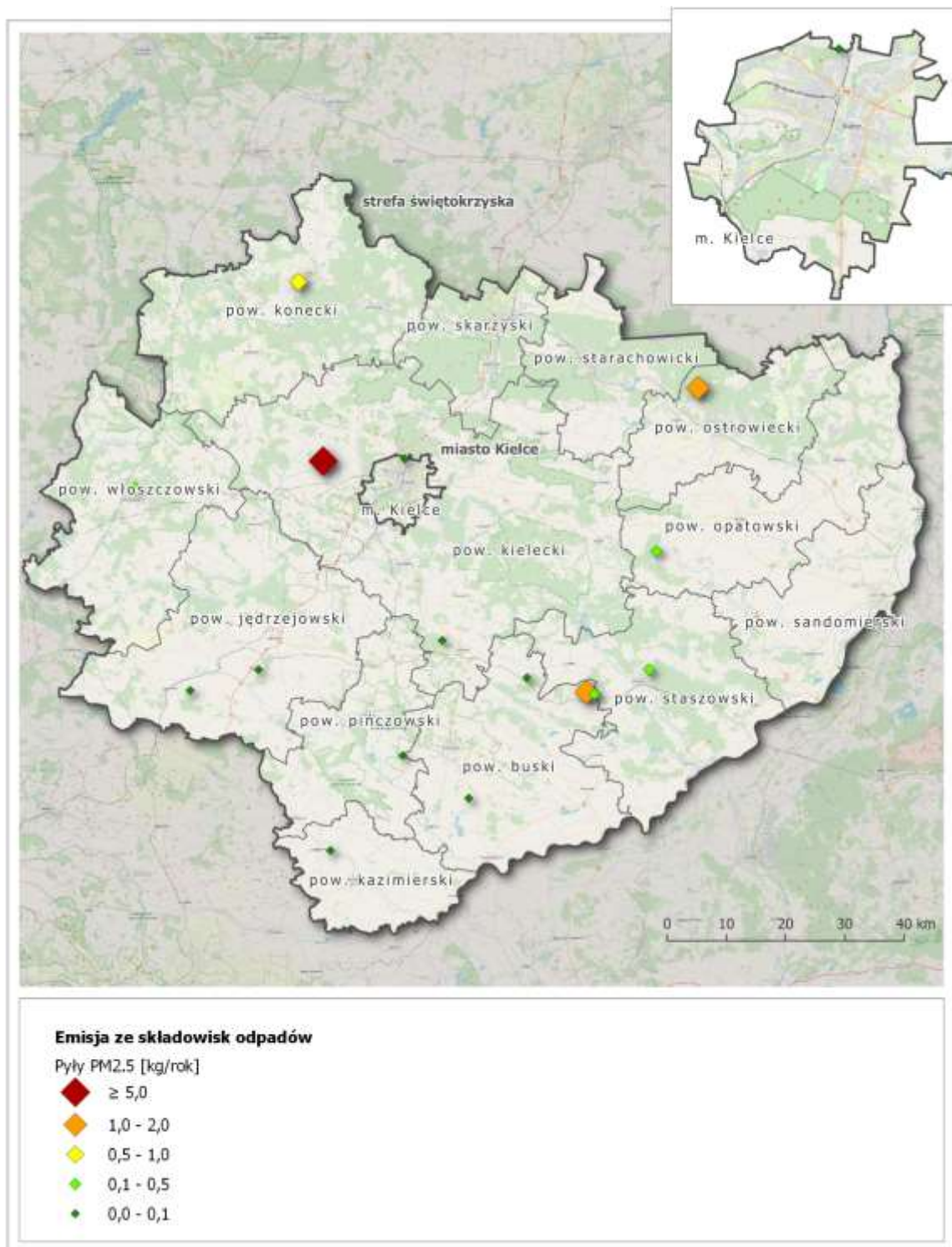
⁹⁵ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 41. Emisja pyłu zawieszonego PM_{2,5} z maszyn rolniczych⁹⁶

⁹⁶ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

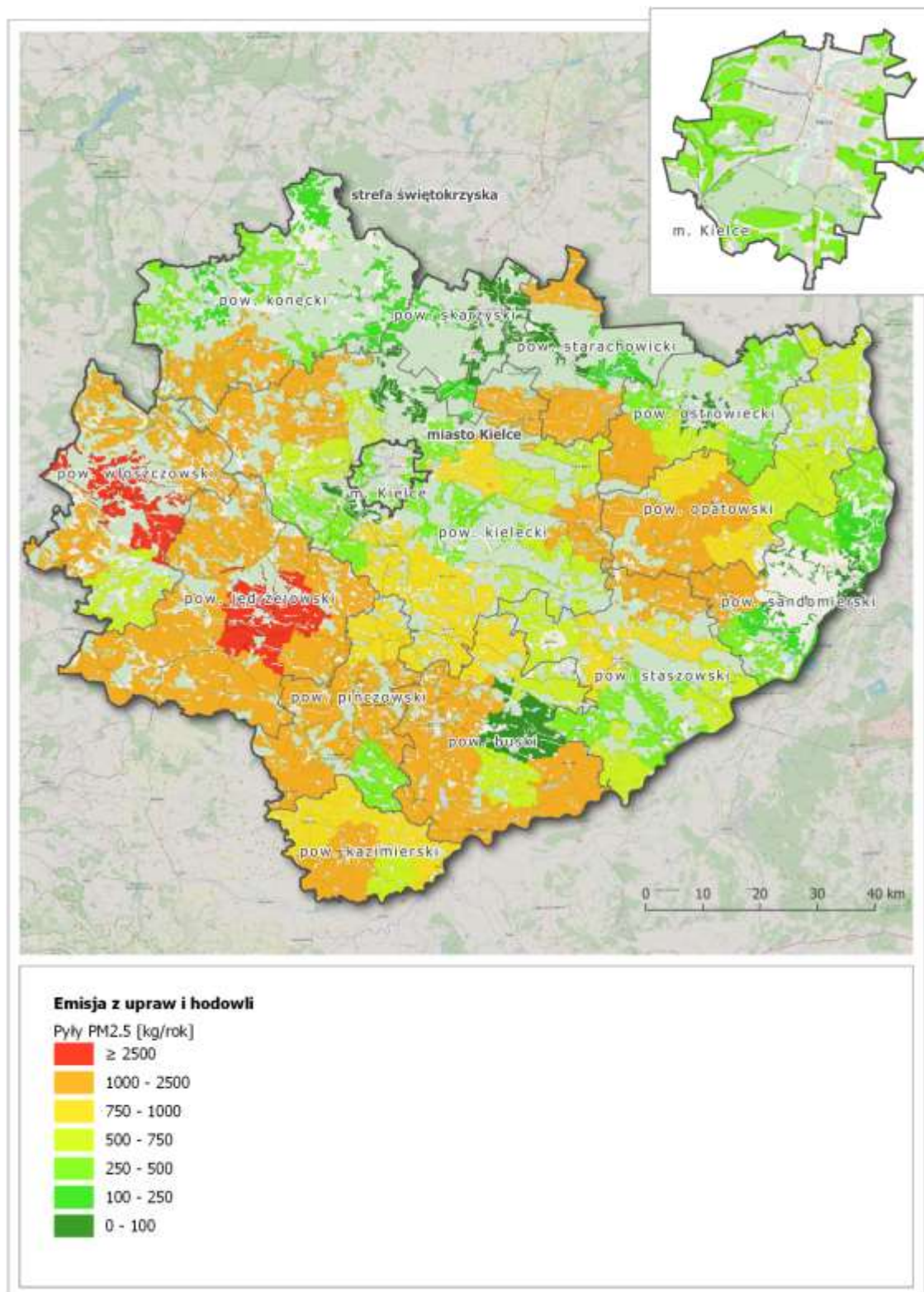

Rysunek 42. Emisja pyłu zawieszonyego PM_{2.5} ze składowisk odpadów⁹⁷

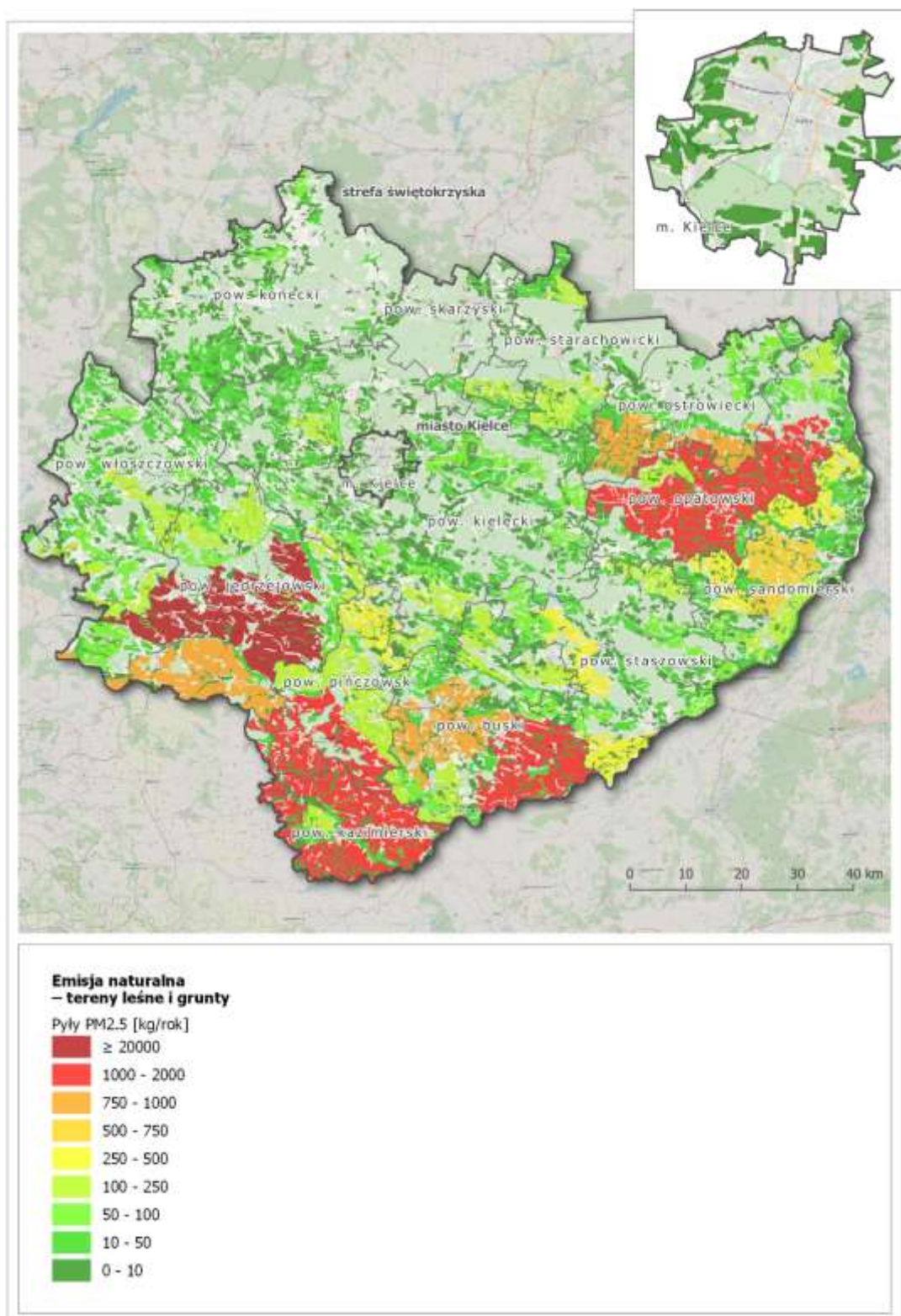
⁹⁷ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

Rysunek 43. Emisja pyłu zawieszonego PM_{2,5} ze źródeł rolniczych (uprawy i hodowla)⁹⁸

⁹⁸ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

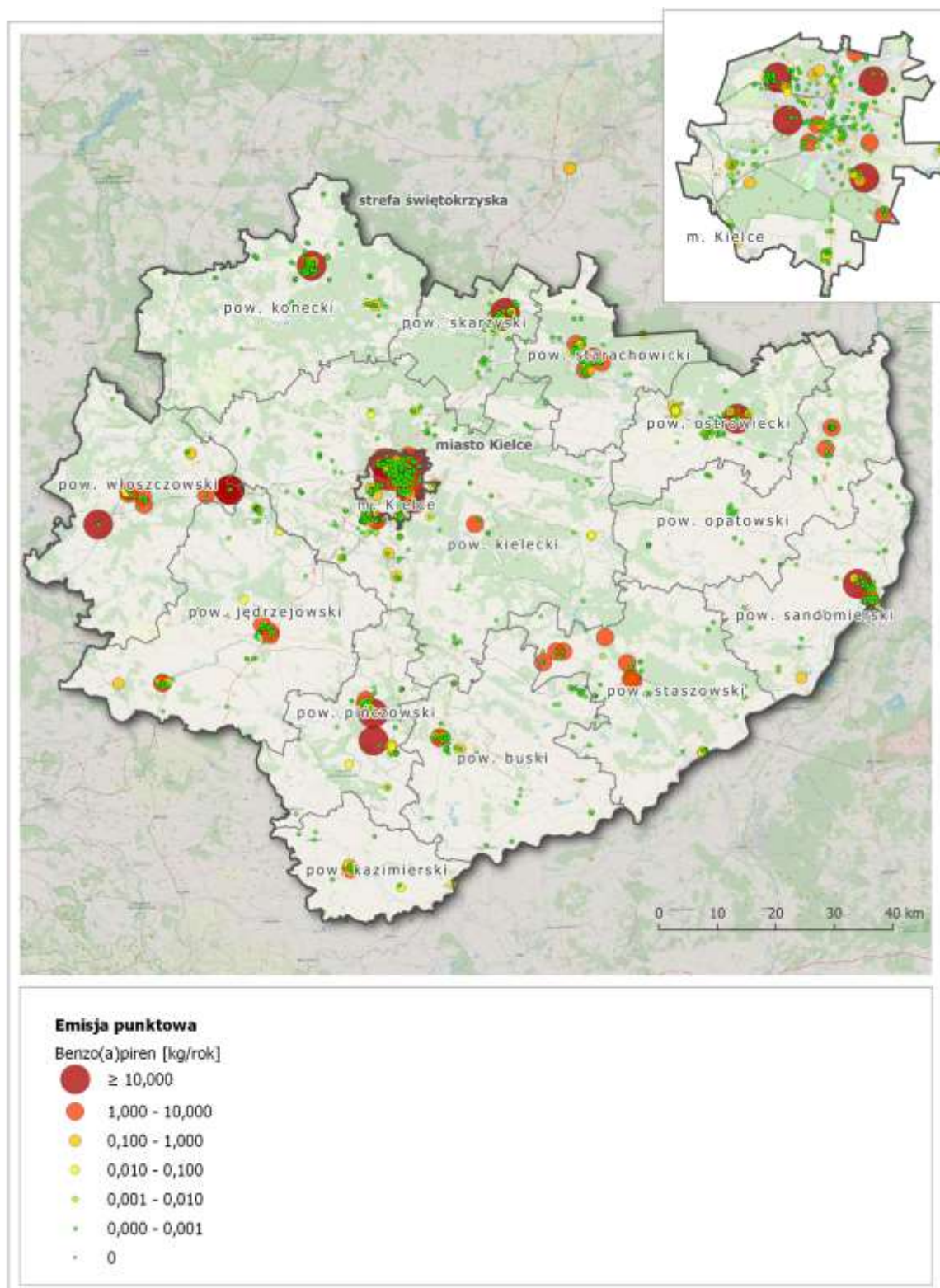

Rysunek 44. Emisja naturalna pyłu zawieszonego PM_{2,5} z terenów leśnych i gruntów⁹⁹

⁹⁹ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

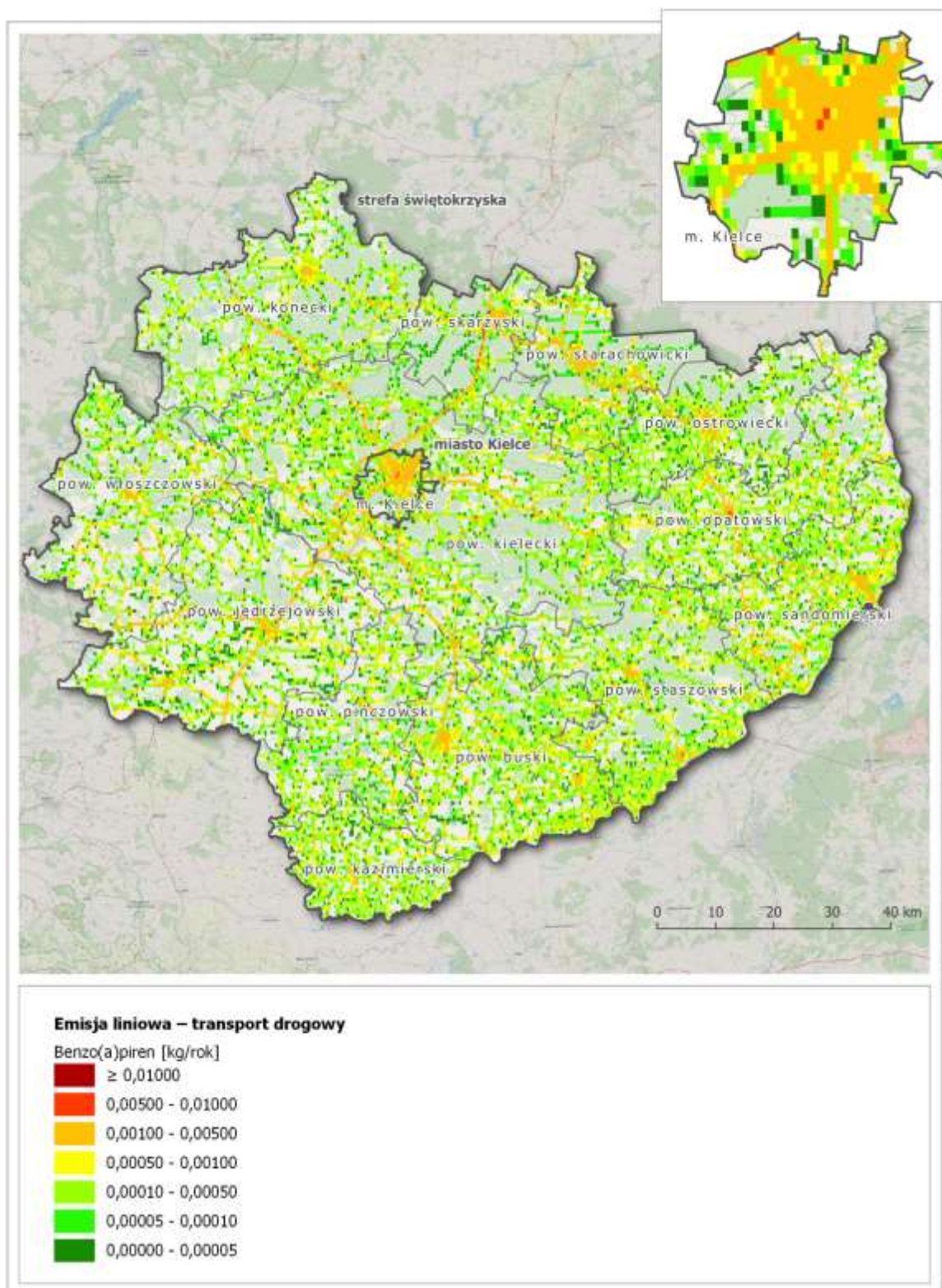

23.3.3. Źródła emisji benzo(a)pirenu

Rysunek 45. Emisja benzo(a)pirenu ze źródeł przemysłowych i energetycznych¹⁰⁰

¹⁰⁰ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

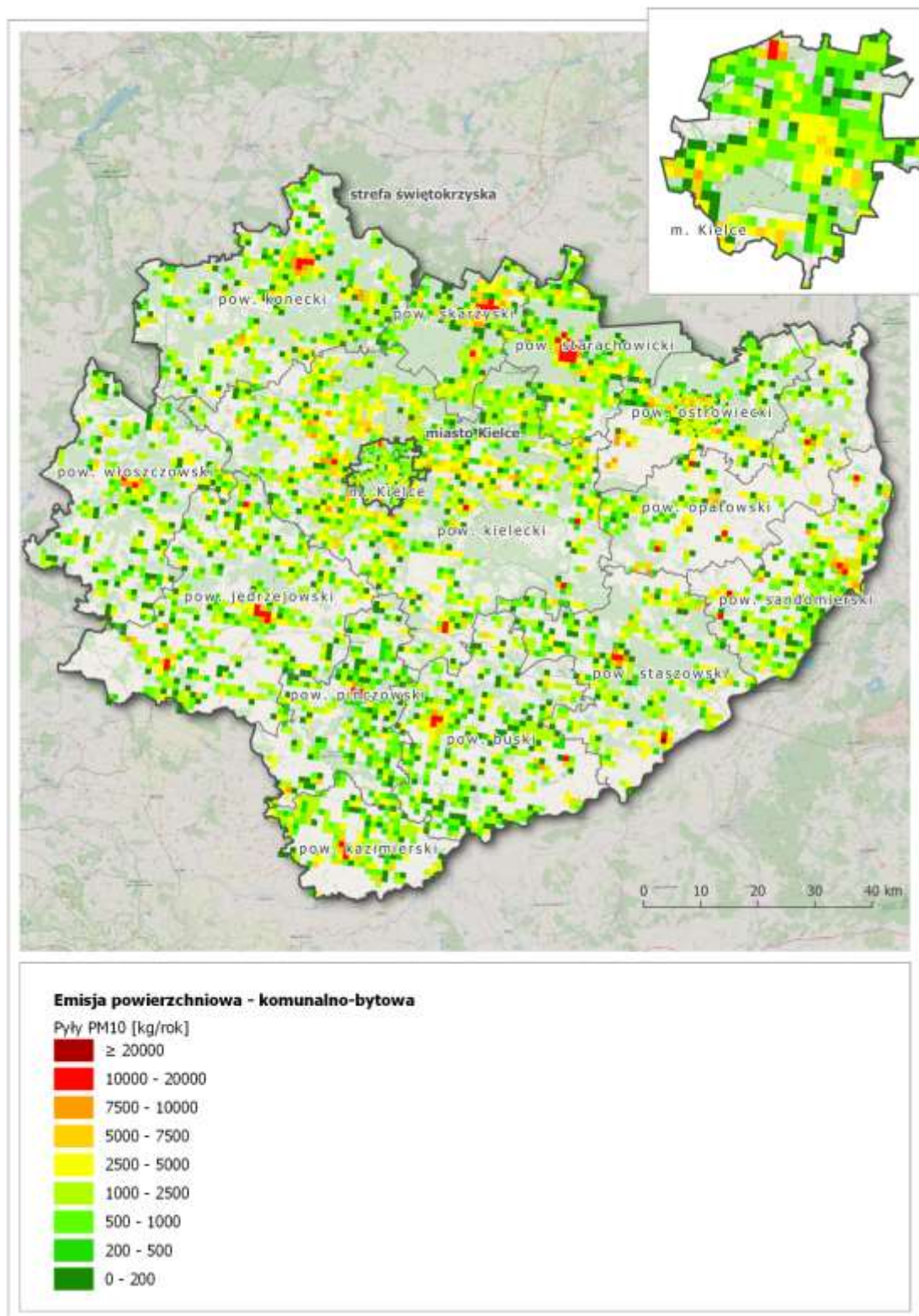

Rysunek 46. Emisja benzo(a)pirenu z transportu drogowego¹⁰¹

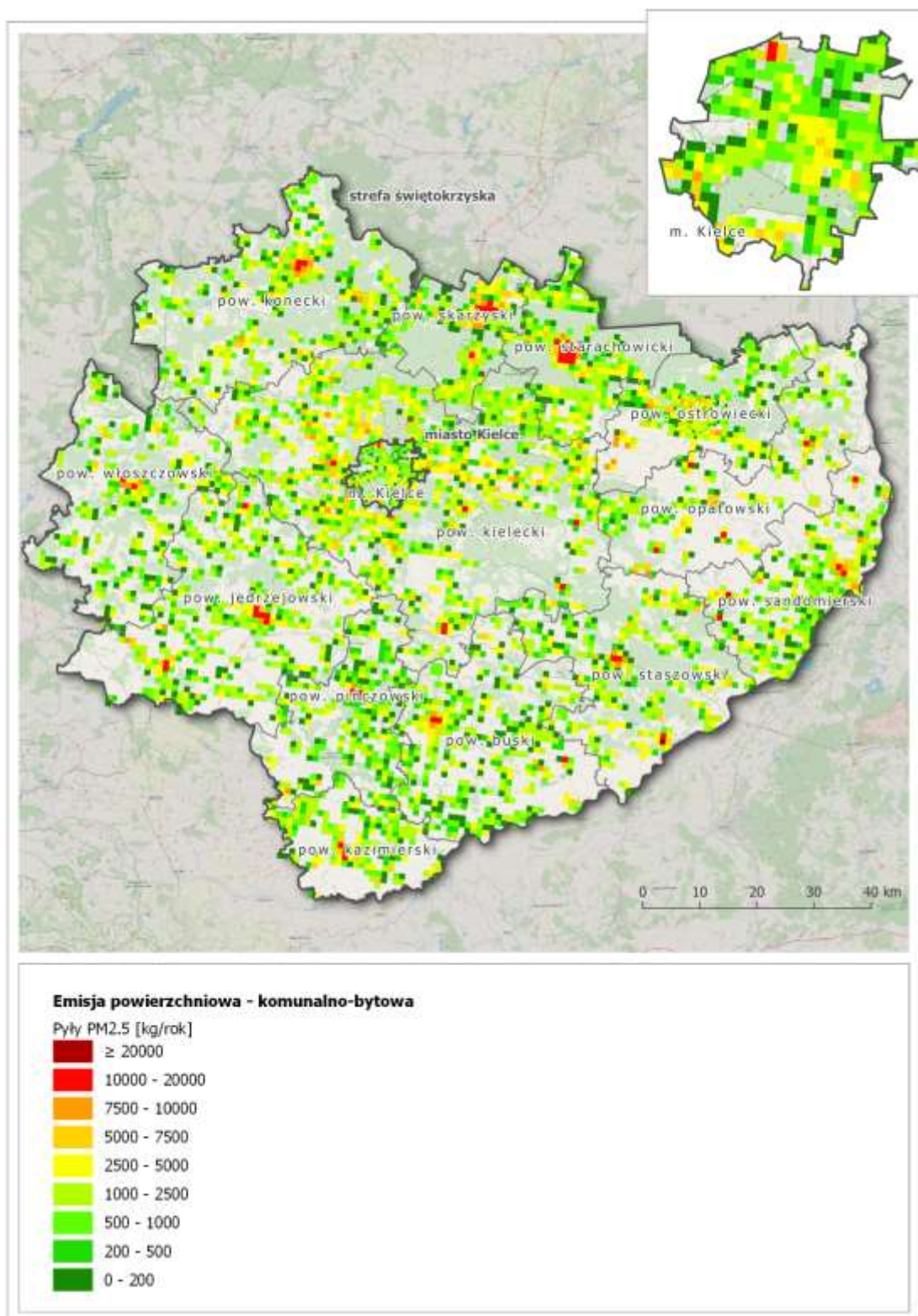
¹⁰¹ źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Emisji KOBIZE za 2018 rok

23.4. Rozmieszczenie głównych źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza odpowiedzialnych za przekroczenia

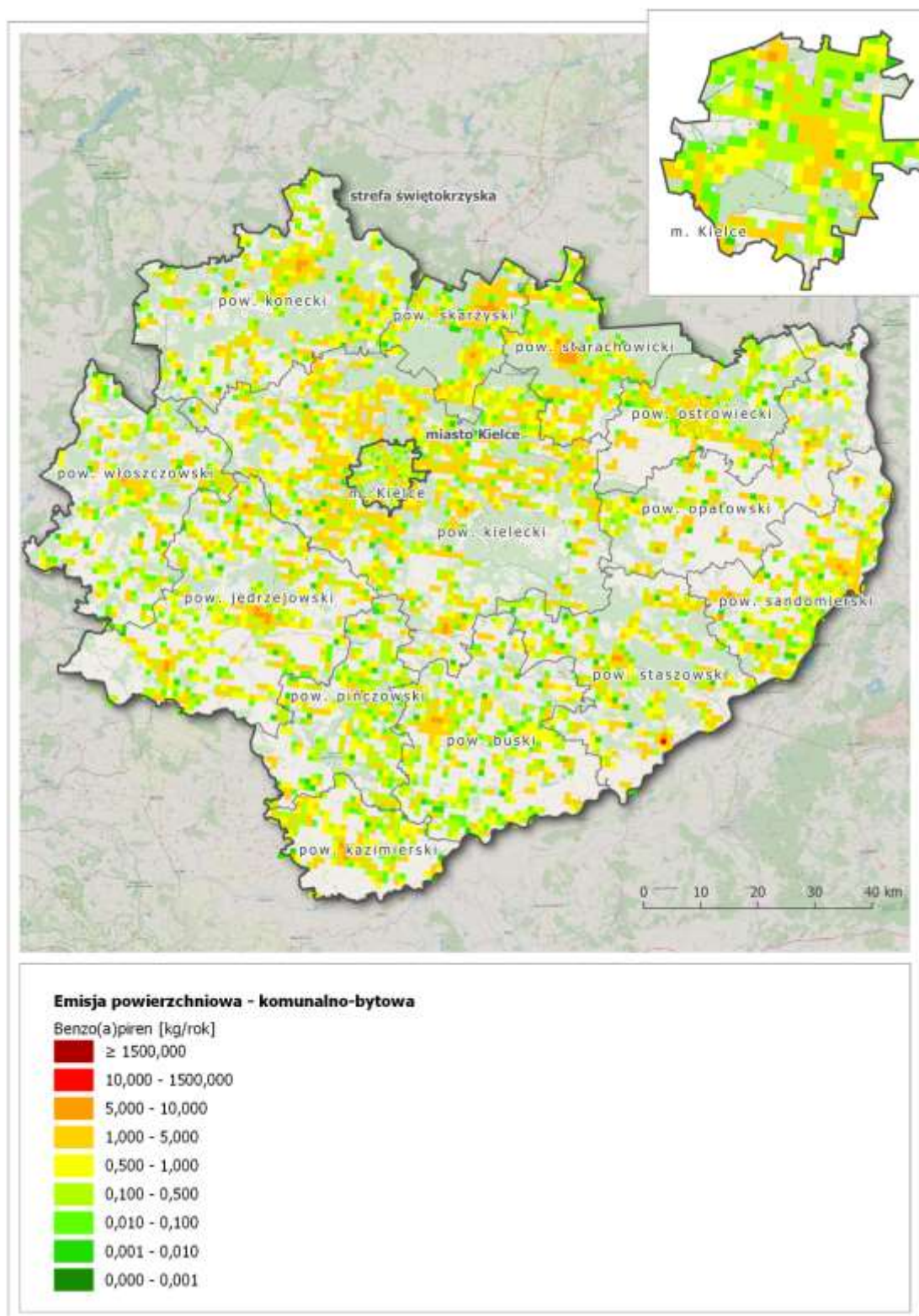

Rysunek 47. Emisja pyłu zawieszonego PM10 z sektora komunalno-bytowego

Rysunek 48. Emisja pyłu zawieszonego PM_{2.5} z sektora komunalno-bytowego

Rysunek 49. Emisja pyłu zawieszonego benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego

Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia i dane demograficzne strefy miasto Kielce	8
Tabela 2. Powierzchnia i dane demograficzne strefy świętokrzyskiej	10
Tabela 3. Charakterystyka stref województwa świętokrzyskiego dla roku 2018	12
Tabela 4. Klasyfikacja strefy miasto Kielce w latach 2013-2018 ze względu na ochronę zdrowia	12
Tabela 5. Klasyfikacja strefy świętokrzyskiej w latach 2013-2018 ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin	13
Tabela 6. Poziomy dopuszczalne, docelowe, informowania społeczeństwa, alarmowe i celu długoterminowego dla substancji objętych Programem obowiązujące do 10.10.2019 roku	14
Tabela 7. Poziomy dopuszczalne, docelowe, informowania społeczeństwa, alarmowe i celu długoterminowego dla substancji objętych Programem obowiązujące od 11.10.2019 roku	14
Tabela 8. Stacje pomiarowe na terenie strefy miasto Kielce, na których przeprowadzono w 2018 roku pomiary jakości powietrza	16
Tabela 9. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 w Kielcach w latach 2013-2018	17
Tabela 10. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Jagiellońskiej w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018	19
Tabela 11. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Jagiellońskiej w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018	19
Tabela 12. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 w Kielcach na stacji pomiarowej przy ul. Kusocińskiego w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018	20
Tabela 13. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszzonego PM2,5 notowane na stacjach pomiarowych w Kielcach w latach 2013-2018	23
Tabela 14. Stacje pomiarowe na terenie strefy świętokrzyskiej, na których przeprowadzono w 2018 roku pomiary jakości powietrza	25
Tabela 15. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018	27
Tabela 16. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 w Busku-Zdroju na stacji pomiarowej przy ul. Rokosza (m) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018	28
Tabela 17. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 w Starachowicach na stacji pomiarowej przy ul. Złotej (m) w poszczególnych miesiącach lat 2013-2018	28
Tabela 18. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszzonego PM10 notowane na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018	30
Tabela 19. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszzonego PM2,5 notowane na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018	31
Tabela 20. Obszary przekroczeń pyłu zawieszzonego PM10 w strefie miasto Kielce i ich charakterystyka	35
Tabela 21. Obszary przekroczeń pyłu zawieszzonego PM2,5 w strefie miasto Kielce i ich charakterystyka	35
Tabela 22. Obszary przekroczeń benzo(a)pirenu w strefie miasto Kielce i ich charakterystyka	36
Tabela 23. Obszary przekroczeń pyłu zawieszzonego PM10 w strefie świętokrzyskiej i ich charakterystyka	41
Tabela 24. Obszary przekroczeń pyłu zawieszzonego PM2,5 w strefie świętokrzyskiej i ich charakterystyka	43
Tabela 25. Obszary przekroczeń benzo(a)pirenu w strefie świętokrzyskiej i ich charakterystyka	45
Tabela 26. Wielkość emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z terenu strefy miasto Kielce w 2018 roku	46
Tabela 27. Wielkość emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z terenu strefy świętokrzyskiej w 2018 roku	47
Tabela 28. Szacunkowa wielkość emisji zanieczyszczeń objętych Programem w 2018 roku z pasa 30 km wokół strefy miasto Kielce	48
Tabela 29. Szacunkowa wielkość emisji zanieczyszczeń objętych Programem w 2018 roku z pasa 30 km wokół strefy świętokrzyskiej	48

Tabela 30. Zakres stężeń tła regionalnego w strefach województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	49
Tabela 31. Zakres stężeń tła regionalnego w strefach województwa świętokrzyskiego w 2018 roku w podziale na różne rodzaje tła.....	49
Tabela 32. Tło regionalne oraz przyrost tła miejskiego i lokalnego dla poszczególnych kodów sytuacji przekroczenia pyłu PM10	51
Tabela 33. Tło regionalne oraz przyrost tła miejskiego i lokalnego dla poszczególnych kodów sytuacji przekroczenia pyłu PM2,5 (kody 2618KiePM2.5a01 oraz 2618swkPM2.5a01 do 2618swkPM2.5a16)	52
Tabela 34. Tło regionalne oraz przyrost tła lokalnego dla poszczególnych kodów sytuacji przekroczenia pyłu PM2,5 w strefie świętokrzyskiej (kody 2618swkPM2.5a17 do 2618swkPM2.5a34).....	54
Tabela 35. Tło regionalne oraz przyrost tła miejskiego i lokalnego dla poszczególnych kodów sytuacji przekroczenia benzo(a)pirenu	55
Tabela 36. Porównanie emisji spoza województwa świętokrzyskiego pyłu PM10, PM2,5 i B(a)P w roku bazowym i w roku prognozy 2026	64
Tabela 37. Wielkość tła regionalnego w województwie świętokrzyskim w roku prognozy 2026	65
Tabela 38. Redukcja emisji pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w powiatach województwa świętokrzyskiego w roku prognozy określona w scenariuszu redukcji	70
Tabela 39. Porównanie emisji z sektora komunalno-bytowego w powiatach województwa świętokrzyskiego w roku bazowym i w roku prognozy (scenariusz redukcji).....	70
Tabela 40. Porównanie bilansu emisji zanieczyszczeń objętych Programem w roku bazowym i w roku prognozy w strefie miasto Kielce.....	71
Tabela 41. Porównanie bilansu emisji zanieczyszczeń objętych Programem w roku bazowym i w roku prognozy w strefie świętokrzyskiej.....	71
Tabela 42. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie miasto Kielce (PL2601_ZSO).....	82
Tabela 43. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie miasto Kielce (PL2601_EE)	85
Tabela 44. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie miasto Kielce (PL2601_KPP).....	87
Tabela 45. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie miasto Kielce (PL2601_BDO).....	88
Tabela 46. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej (PL2602_ZSO).....	89
Tabela 47. Wymagana wielkość redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10 do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO w poszczególnych latach realizacji Programu	91
Tabela 48. Wymagana redukcja emisji pyłu zawieszonego PM2,5 do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO w poszczególnych latach realizacji Programu	94
Tabela 49. Wymagana wielkość redukcji emisji benzo(a)pirenu do powietrza w wyniku realizacji działania naprawczego PL2602_ZSO w poszczególnych latach realizacji Programu	96
Tabela 50. Zestawienie szacunkowych kosztów wymaganej redukcji emisji pyłu PM2,5 oraz wzrostu kosztów w wyniku dodatkowej redukcji benzo(a)pirenu w latach 2024-2026 w poszczególnych gminach województwa świętokrzyskiego	99
Tabela 51. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej (PL2602_EE)	102
Tabela 52. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej (PL2602_KPP).....	104
Tabela 53. Lokalizacja kodów obszarów przekroczeń na terenie poszczególnych gmin strefy świętokrzyskiej	105
Tabela 54. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej (PL2602_BDO).....	108
Tabela 55. Wskaźniki redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla wybranych działań naprawczych prowadzących do redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego	114
Tabela 56. Zestawienie szacunkowych, średnich kosztów redukcji emisji pyłu PM10 i PM2,5 odniesione do powierzchni ogrzewalnej 100 [m ²]	117
Tabela 57. Szacunkowe roczne koszty ogrzewania domów jednorodzinnych o powierzchni 100 m ² i różnym zapotrzebowaniu na ciepło.....	118
Tabela 58. Zakres kompetencji poszczególnych organów w ramach PDK.....	121
Tabela 59. Liczba dni z przekroczeniami dobowego stężenia dopuszczalnego PM10 w zestawieniu z częstością występowania przekroczeń w określonych warunkach meteorologicznych.....	128

Tabela 60. Sytuacje przekroczenia poziomów informowania i alarmowego pyłu PM10 (obowiązujących od 11.10.2019) w Kielcach i strefie świętokrzyskiej na wybranych stacjach pomiarowych w zestawieniu z panującymi wówczas warunkami atmosferycznymi	129
Tabela 61. Porównanie emisji pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w strefie miasto Kielce w roku bazowym i w roku prognozy	149
Tabela 62. Porównanie emisji pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w strefie świętokrzyskiej w roku bazowym i w roku prognozy w podziale na powiaty	149
Tabela 63. Porównanie emisji pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego w gminach strefy świętokrzyskiej w roku bazowym i w roku prognozy.....	150
Tabela 64. Koszty redukcji emisji prekursorów ozonu na terenie Polski według kategorii źródeł SNAP	153

Spis rysunków

Rysunek 1. Podział administracyjny stref województwa świętokrzyskiego.....	11
Rysunek 2. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w Kielcach w latach 2013-2018.....	18
Rysunek 3. Przebieg zmienności stężeń dobowych pyłu PM10 w 2018 roku w Kielcach (pomiar manualny).....	21
Rysunek 4. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 w Kielcach na stacjach manualnych w latach 2013-2018	21
Rysunek 5. Średnie roczne stężenia pyłu PM2,5 w latach 2016-2018 mierzone na stacjach pomiarowych w Kielcach .	22
Rysunek 6. Porównanie wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia na pył PM2,5 oraz wartości wskaźnika średniego narażenia na pył PM2,5 dla miasta Kielce w latach 2013-2017	24
Rysunek 7. Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu w Kielcach w latach 2013-2018.....	25
Rysunek 8. Liczba dni z przekroczeniem dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018.....	27
Rysunek 9. Przebieg zmienności stężeń dobowych pyłu PM10 w 2018 r. w strefie świętokrzyskiej (pomiar manualny)	29
Rysunek 10. Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 notowane na stacjach pomiarowych w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018.....	30
Rysunek 11. Średnie stężenia pyłu PM2,5 w latach 2013-2018 mierzone w strefie świętokrzyskiej	32
Rysunek 12. Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu w strefie świętokrzyskiej w latach 2013-2018.....	33
Rysunek 13. Obszary przekroczeń poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM10 na terenie stref województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	38
Rysunek 14. Obszary przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM2,5 na terenie stref województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	39
Rysunek 15. Obszary przekroczeń poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu na terenie stref województwa świętokrzyskiego w 2018 roku	40
Rysunek 16. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszaru przekroczeń pyłu PM10 w Kielcach w 2018 roku	56
Rysunek 17. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszaru przekroczeń pyłu PM2,5 w Kielcach w 2018 roku	56
Rysunek 18. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszarów przekroczeń benzo(a)pirenu w strefie miasto Kielce w 2018 roku	57
Rysunek 19. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszarów przekroczeń pyłu PM10 w strefie świętokrzyskiej w 2018 roku.....	59
Rysunek 20. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszarów przekroczeń pyłu PM2,5 w strefie świętokrzyskiej w 2018 roku.....	60
Rysunek 21. Prezentacja poziomów tła regionalnego oraz przyrostu tła miejskiego i lokalnego na terenie obszarów przekroczeń benzo(a)pirenu w strefie świętokrzyskiej w 2018 roku	61
Rysunek 22. Porównanie szacunkowych, średnich wskaźników kosztów redukcji pyłu zawieszonego PM2,5 z indywidualnych systemów grzewczych odniesione do 100 m ² powierzchni ogrzewalnej	116
Rysunek 23. Szacunkowe roczne koszty ogrzewania domu jednorodzinnego o powierzchni 100 m ² i zapotrzebowaniu na ciepło 70 kWh/m ² /rok	119
Rysunek 24. Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w I kwartale 2018 r. w Kielcach z prędkością wiatru	125
Rysunek 25. Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w IV kwartale 2018 r. w Kielcach z prędkością wiatru	126
Rysunek 26. Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w I kwartale 2018 r. w Kielcach z wysokością warstwy mieszanania	127
Rysunek 27. Porównanie przebiegu zmienności stężeń 24-godz. PM10 w IV kwartale 2018 r. w Kielcach z wysokością warstwy mieszanania.....	127

Rysunek 28. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powiatach województwa świętokrzyskiego	147
Rysunek 29. Podział administracyjny stref województwa świętokrzyskiego	161
Rysunek 30. Lokalizacja punktów pomiarowych w województwie świętokrzyskim	162
Rysunek 31. Emisja pyłu zawieszonego PM10 ze źródeł przemysłowych i energetycznych	163
Rysunek 32. Emisja pyłu zawieszonego PM10 ze źródeł niezorganizowanych (kopalnie kruszyw)	164
Rysunek 33. Emisja pyłu zawieszonego PM10 z transportu drogowego	165
Rysunek 34. Emisja pyłu zawieszonego PM10 z maszyn rolniczych	166
Rysunek 35. Emisja pyłu zawieszonego PM10 ze składowisk odpadów	167
Rysunek 36. Emisja pyłu zawieszonego PM10 ze źródeł rolniczych (uprawy i hodowla)	168
Rysunek 37. Emisja naturalna pyłu zawieszonego PM10 z terenów leśnych i gruntów	169
Rysunek 38. Emisja pyłu zawieszonego PM2,5 ze źródeł przemysłowych i energetycznych	170
Rysunek 39. Emisja pyłu zawieszonego PM2,5 ze źródeł niezorganizowanych (kopalnie kruszyw, wyrobiska itp.) ...	171
Rysunek 40. Emisja pyłu zawieszonego PM2,5 z transportu drogowego	172
Rysunek 41. Emisja pyłu zawieszonego PM2,5 z maszyn rolniczych	173
Rysunek 42. Emisja pyłu zawieszonego PM2,5 ze składowisk odpadów	174
Rysunek 43. Emisja pyłu zawieszonego PM2,5 ze źródeł rolniczych (uprawy i hodowla)	175
Rysunek 44. Emisja naturalna pyłu zawieszonego PM2,5 z terenów leśnych i gruntów	176
Rysunek 45. Emisja benzo(a)pirenu ze źródeł przemysłowych i energetycznych	177
Rysunek 46. Emisja benzo(a)pirenu z transportu drogowego	178
Rysunek 47. Emisja pyłu zawieszonego PM10 z sektora komunalno-bytowego	179
Rysunek 48. Emisja pyłu zawieszonego PM2,5 z sektora komunalno-bytowego	180
Rysunek 49. Emisja pyłu zawieszonego benzo(a)pirenu z sektora komunalno-bytowego	181